

แม่โบสถ์ธรรมชาติจะจำลองมาจากสวนโมกข์ แต่สวนโมกข์จะมีสภาพเป็นธรรมชาติมากที่สุด ดังนั้นการนั่ง หรือการฟังธรรมค่าจไม่สะเด็กสบายนัก ดังที่ไฟโจรน์ (ไฟโจรน์, 2534) ได้กล่าวว่า

“ ที่สวนโมกข์ การนั่งไม่ค่อยจะสะเด็กสักเท่าไหร่ เพราะปล่อยตามธรรมชาติ มิได้ปรับพื้นให้ราบรื่น มีต้นไม้ร่มรื่นพอสมควร ท่านอาจารย์พุทธาสต้องการให้มีสภาพอย่างนั้น เพื่อให้เป็นธรรมชาติมากขึ้น ที่ลานไทรวัดสวนแก้ว¹ พัฒนาขึ้นมาบ้างสะเด็กสบายนกว่า มีต้นไม้ร่มรื่นมากกว่า มีน้ำอยู่รอบๆ ทำให้เย็นกว่า ... ลานหินโค้งที่สำนักสวนโมกข์ นั่งยังไม่ค่อยสะเด็ก เพราะพื้นไม่ราบรื่น เมื่อหานมาทำ ลานไทร หันก็ทำเตียอย่างดี ปรับพื้นเรียบเรียบ นั่งเย็นสบาย ”

ความไม่สะเดกในการนั่งจากลายเป็นลิงรบกวนการสื่อสาร (noise) ได้ พระพยอมมีความเข้าใจในกระบวนการสื่อสาร และบริบทแวดล้อมเป็นอย่างดี จึงได้พยายามขัดสิ่งรบกวนในการสื่อสารออกไป หรือทำให้เกิดมีขึ้นน้อยที่สุด หรือเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสื่อสารให้มากที่สุด ด้วยการปูพื้นโบสถ์ด้วยกระเบื้องเรียบ ทำให้ผู้รับสารไม่ต้องพะวักพะวนกับเรื่องที่นั่ง ทำให้การฟังธรรม หรือการพิจารณาได้ต่อรองสิ่งต่างๆ ไม่ถูกขัดจังหวะจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งนี้ เพราะผู้รับสารที่เข้าไปในวัด มักอยากรหาความสงบ เย็น ร่มรื่น และสงบหากำลังใจ สิ่งดีงาม บุญกุศล ตลอดจนปัญญาที่จะทำให้ตนเองสามารถแก้ทุกข์ หรือเชิญกับทุกข์ หรือมีความสุขในชีวิต การที่ผู้รับสารสามารถเข้าไปนั่งในโบสถ์ธรรมชาติได้อย่างสะเดกเพื่อไตร่ตรองพิจารณาเรื่องราวต่างๆ หรือรับฟังธรรมเพื่อนำมาเตือนสติเตือนใจตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันให้เป็นปกติสุขได้ ถือว่าโบสถ์ธรรมชาติเป็นสื่อสถานที่ที่มีความหมายสมกับกลุ่มผู้รับสารโดยทั่วไป เพราะธรรมชาตินั้นสามารถเข้าถึงจิตใจ และเป็นที่ต้องการของบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้บรรยากาศแวดล้อมที่ประกอบกันขึ้นเป็นโบสถ์ธรรมชาติ ความแปลงแตกต่างจากโบสถ์โดยทั่วไป เป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจ และประทับใจให้เกิดขึ้น เมื่อผู้รับสารได้มีความพึงพอใจในสถานที่เช่นนี้ โอกาสที่ผู้รับสารจะมายังสถานที่นี้อีกมีมากขึ้น และหากมาบ่อยๆ โอกาสที่จะซึมซับเอบรยากาศ ธรรมชาติแวดล้อม และโอกาสที่จะได้ไตร่ตรองเรื่องราวต่างๆ ของ

¹ ไฟโจรน์ (ไฟโจรน์, 2534) กล่าวว่า คุณวรกมล ได้ให้เชื่อว่า ลานไทร ซึ่งพระพยอมก็เห็นด้วยที่จะเรียกอย่างนั้น ถ้าอย่างจะเห็นลานหินโค้ง ก็ต้องไปที่ลำน้ำสวนโมกข์ หรือ ที่วัดมหาธาตุสุทัชญ์ แต่ถ้าอย่างจะดู ลานไทร ให้ปัวดสวนแก้ว อย่างไรก็ดีปัจจุบันไม่ได้เรียกว่าลานไทร เรียกในโบสถ์ธรรมชาติ - ผู้วิจัย

ตน และสิ่งรอบตัวก็มีเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีโอกาสที่จะได้ใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ ก็มีมากขึ้น นั่นเอง แม้กระทั่งโอกาสที่จะได้มาฟังเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

3.1.2) ланหินเค้ง

กฎลักษณะที่ปราภูมิ และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

ланหินเค้งนี้ก็เช่นกันที่ได้รับอิทธิพลมาจากสวนโมกซ์

มีลักษณะเป็นลานกว้าง ล้อมรอบด้วยแท่นที่นั่งและเก้าอี้ แต่เว้นไว้ตรงช่วงที่เป็นทางเข้า ตรงกลางของแฉวแท่นที่นั่งนี้มีพระพุทธอุปประดิษฐานอยู่ ลานหินเค้งใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมหลากหลาย คือ ใช้เป็นสถานที่ให้ญาติโยมมาทำบุญ ไสนาตร โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา ถวายสังฆทาน พบปะ และพระใช้เป็นสถานที่จัดอาหาร

รูปแบบบริการสื่อสาร

ланหินเค้งมีลักษณะเปิดโล่ง การทำกิจทั้งปวง ณ สถานที่นี้ จึงสามารถถูกพบเห็นได้โดยบุคคลต่างๆ ตลอดเวลา การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีลักษณะเปิด (Open communication) เป็นสาธารณะ ทำให้ต้องสำรวจ ระวัง หรือต้องมีเหตุอันควรแก่การสื่อสารจริงๆ เช่น มีการทำบุญ ถวายสังฆทาน ไม่เช่นนั้นก็จะดูแปลกปลอมไม่เข้ากันกับสถานที่ หากมีการpubปะ สนทนาระหว่างพระกับมหาวาราส ก็ต้องเป็นไปในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นทางการ เช่น การสั่งงาน หรือการสนทนารอรรມ ซึ่งจะใช้เวลานานมากไม่ได้ ดังนั้นจากล่าวย่ำ gó ล้านหินเค้งเป็นสื่อสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการสื่อสารแบบกลุ่ม แต่ไม่เอื้อให้เกิดการทำการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่หากมีการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารที่เกิดขึ้นค่อนข้างเป็นทางการ

3.1.3) ถ้ำ

กฎลักษณะที่ปราภูมิ และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า เป็นที่น่าประหลาดใจของผู้คนส่วนใหญ่ที่ไม่เคยเดินทางมาก่อน เมื่อเห็นป้ายชี้บอกทางไปถ้ำ เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีกว่าดี สวยงาม เป็นที่น่าสนใจ ดังนั้นถ้ำจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจผู้มาเยือนได้เป็นอย่างดี ถ้านี้เป็นถ้ำที่สร้างขึ้นอยู่สุดปลายเขตติดกับแม่น้ำ ต้องผ่านเขตสังฆารามไป ภายในถ้ำไม่มีพระพุทธอุปถัมภ์อย่างที่ปราภูมิตามถ้ำส่วนมาก แต่มีภาพคนตายหลายลักษณะ หลายอาการ มีโลงศพพร้อมข้อความเตือนสติเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่และความตาย โลงศพโลงหนึ่งฝาโลงเปิดออก

ให้เห็นโครงสร้างดูออกอย่างภายใน ที่ผังถ้าด้านหนึ่งทำเป็นล็อกๆ ตกแต่งกลมกลืนกับสภาพภายในถ้าแต่ล็อกมีตู้ดูสไลด์ ซึ่งก็เป็นภาพคนตายนั่นเอง

เหตุในการสร้างถ้ำ คุณตี ธรรมชาติ ชาวราษฎรช่วยงานวัดสวนแก้วยังไง ได้เล่าให้ฟังว่า

“ พระพยอมให้สร้างขึ้น เมื่อก่อนตรงนั้นมีน้ำพุ และมีท่อน้ำถังน้ำอะไรมี ก็เลยออกความคิดทำเป็นถ้ำปิดไว้ สร้างมาตั้งแต่สร้างวัดได้ 2-3 ปี ” (24 กรกฎาคม 2545)

อย่างไรก็ได้พระพยอมพูดถึงถ้ำว่า

“ ถ้ำไว้ปลงศพพระ คือ พระที่นิมนานภาพ และท่านบริจาคเศียรให้ทำเป็นตัวอย่างเอกสารใส่ลง ให้หมอยศิริราชเอาเนื้อออก ... พากตู้ดูสไลด์ ... บางคนชอบกราบไหว้บาน เส้นให้เค้าเห็นภาพศพ ” (พระพยอม, 22 พฤษภาคม 2545)

รูปแบบวิธีการสื่อสาร

สื่อสถานที่เป็นสื่อตั้งรับ มีความห่างจากผู้รับสาร ผู้รับสารต้องเข้าไปหาสื่อนี้เอง และต้องให้ความสนใจ พิจารณาที่จะรับสาร เนื่องจากเนื้อหาสารที่สื่อความหมายโดยตรงนั้น คือ ภาพคนตายและข้อความเกี่ยวกับความตาย เป็นเนื้อหาที่ผู้รับสารโดยทั่วไปไม่ค่อยมีความรู้มากกับสาร อาจรู้สึกว่าแปลกๆ ไม่เจริญด้วยความใดๆ เป็นเรื่องใกล้ตัว ยังไม่อยากคิดถึง ดังนั้นพระพยอมจึงต้องหาวิธีสร้างความดึงดูดใจให้ผู้รับสารเกิดความสนใจที่จะเข้าไปรับสารเสียก่อน โดยอาศัยความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของคน และลักษณะธรรมชาติของสภาพธรรมชาติ กล่าวคือ

- ความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของคน โดยเฉพาะเด็ก และวัยรุ่น ที่มีความอยากรู้ อยากรู้และชอบการท้าทาย ถ้าให้ความรู้สึกลึกซึ้ง น่าค้นหา หรือผิดกฎหมาย ซึ่งสอดรับกับพฤติกรรมตามวัยของผู้รับสารทั่วไป จากการสังเกตในการเก็บข้อมูลภาคสนาม บริเวณถ้านี้อยู่สุดเข้ามายังในเขตวัด ถ้าไม่ค่อยมีความรู้สึกจะดูเงียบ สงบ อาจกล่าวได้ แต่ก็ดึงดูดความสนใจของคนไม่น้อย โดยเฉพาะเด็ก มีเด็กผู้ชาย 2 คนมาป่วนเปียบแแกะนี้ และเดินเข้าไปดูในถ้ำ จากนั้นก็มีเด็กผู้หญิงอีกกลุ่มหนึ่ง 3 คนได้เดินมาเพื่อที่จะไปดูถ้ำ โดยเห็นจากป้ายที่เขียนไว้

หากผู้รับสารเป็นพระ เณร ก้าท้ายความกล้า ที่จะอยู่ในที่สังด์ วิเวก เพื่อมุ่งปฏิบัติสมารี กรรมฐาน

- ความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของสภาพธรรมชาติ กล่าวคือ ถ้าเป็นสถานที่ที่เกิดขึ้นตามกฎexe ไม่ใช่พื้นที่สวน ในขณะที่วัดสวนแก้วมีพื้นที่เป็นสวนย่อมไม่สามารถมีถ้ำเกิดขึ้นได้ การสร้างถ้ำขึ้นโดยขัดกับลักษณะธรรมชาติที่จะเกิดมีถ้ำขึ้นได้ เป็นอีกสิ่งที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้รับสาร

เมื่อผู้รับสารเข้าไปยังสื่อสถานที่ คือ ถ้ำ แล้ว เนื่องจากการสื่อสารกับผู้รับสารเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) ในแนวอน (horizontal communication) ผู้รับสารต้องทำการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal communication) เนื้อหาสารที่ปรากฏจะสามารถสื่อกับผู้รับสารได้ ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเนื้อหาสาร และภูมิหลังประสบการณ์เดิมของผู้รับสาร หรือกรอบอ้างอิงที่มีอยู่

3.1.4) กำแพงวัด และผนังตีก

วัตถุลักษณ์ที่ปรากฏ และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

จากการสังเกตพบว่า ตามกำแพงวัด และผนังตีกมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของวัดสวนแก้ว คือ ใช้กระเบื้องสีและไม่เสกประดับ และส่วนมากจะประดิษฐ์เป็นตัวอักษรข้อความแสดงข้อคิดเห็นสดติ และภาพบริโภคนาครรุม จึงนับเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สามารถสื่อสารอุปกรณ์ได้โดยตรง

วัตถุแบบบิวตี้การนำเสนอ

กำแพงวัดและผนังตีก มีหน้าที่ตามปกติ คือ กำแพงวัด มีหน้าที่บอกอณาเขต ป้องกันการบุกรุก ส่วนผนังตีกเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร มีหน้าที่ในด้านโครงสร้างและกำหนดขอบเขตพื้นที่ของอาคาร กำแพงวัดอาจมีหน้าที่เพิ่มเติมในเรื่องของการบ่งบอกสถานภาพของวัดและระดับความศรัทธาของผู้คนที่มีต่อวัด อีกทั้งอาจบ่งบอกสถานภาพของผู้ศรัทธาด้วย นอกจากหน้าที่เหล่านั้นแล้วกำแพงวัดและผนังตีกถือว่าเป็นพื้นที่วางที่มีพื้นที่มากที่อาจไม่ได้ใช้ประโยชน์อื่นอีก พระพยอมซึ่งมีลักษณะนิสัยที่จะต้องใช้ประโยชน์สูงสุดจากสิ่งที่มีอยู่ จึงได้ทำให้กำแพงวัดและผนังตีก เป็นสื่อสถานที่ที่ผู้รับสารเมื่อเข้ามาแล้วจะต้องได้รับสารที่มีเนื้อหาด้านธรรมะกลับไปด้วย โดยประดิษฐ์ข้อความและภาพบริโภคนาครรุมไว้บนกำแพงวัดและผนังตีก

ซึ่งผู้รับสารสามารถรับสารได้ทันที แต่การสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นการสื่อสารภายในตนของผู้รับสาร คือ เมื่ออ่านข้อความ หรือดูภาพปริศนาธรรมแล้วนำไปคิดต่อ หรือจดจำไว้เตือนสติเตือนใจตนเอง

อย่างไรก็ตามเนื่องจากสื่อสถานที่เป็นสื่อตั้งรับ มีความห่างกับผู้รับสาร โอกาสที่ผู้รับสาร จะไม่เปิดรับสารก็มีหากสารนั้นไม่น่าสนใจเพียงพอ แต่จากสีสันของรัศมีที่ใช้ประดิษฐ์ข้อความหรือ รูปภาพ และขนาดที่ต้องมีขนาดใหญ่ตามพื้นที่ ก็ทำให้สารที่ต้องการสื่อเข้าใกล้ผู้รับสารมากขึ้น ผู้รับสารสามารถรับสารได้ง่ายขึ้น ทั้งที่อาจยังไม่ได้เข้าไปถึงสื่อสถานที่นั้น เพราะสามารถรับสารได้แต่ไกล

3.1.5) บรรยายภาษาในโดยรอบวัด

ภูลักษณ์ที่ปรากฏ และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

จากการสังเกตในการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบร่วมกัน พบว่า ภาษาในวัดสวนแห่งนี้ล้วนก่อสร้างที่อาคารใหญ่โตที่สุด อยู่เพียงอาคารเดียว คือ ตึกเฉลิมพระเกียรติ นอกนั้นสิ่งก่อสร้างอื่นๆ มีขนาดเล็กๆ เช่น กุฎิของพระ เนตร และอุบasa ก็มีขนาดเล็กเพียงพอเป็นที่อาศัยนอนได้คนเดียวเท่านั้น หลายสิงถูกสร้างให้มีลักษณะผสมกลมกลืนไปกับธรรมชาติ เช่น โบสถ์ธรรมชาติ ลานหินโค้ง ห้องสมุด สิ่งก่อสร้าง และพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ภายใต้บริเวณวัดไม่มีรั้ว หรือกำแพงใดๆ กัน แม้แต่ที่ระบุว่าเป็นเขตสังฆารามตาม (วัดอื่นๆ บางวัดจะกันอาณาเขตอย่างชัดเจน บางวัดทำกำแพงกันไว้เลย และมักเป็นเขตทางห้ามสำหรับบุคคลภายนอก โดยเฉพาะผู้หญิง) หากจะแสดงอาณาเขตจะใช้คุน้ำที่ขุดขึ้นเป็นเครื่องหมาย เช่น บริเวณโบสถ์ธรรมชาติ ด้านหนึ่งของพื้นที่สาธารณะประโยชน์ (ลานหินโค้ง) กับเขตสังฆาราม แม้ว่าจะดูไม่เป็นการกันอาณาเขตโดยก็ตาม แต่จะดูเป็นทัศนียภาพที่งดงามแทน เพราะมีคุน้ำสร้างความชุ่มชื้น และรู้สึกผ่อนคลาย (มีการใช้ประโยชน์จากคุน้ำด้วย โดยการใช้น้ำในครุตดันไม่ที่อยู่ในบริเวณนั้น)

หน้าวัดรวมทั้งผู้ต้องข้ามไม่มีประตู ทางเข้าวัดอยู่ข้างๆ ที่ทำการมูลนิธิ เดินเข้าไปพบโรงทานอยู่ทางซ้าย ตึกเฉลิมพระเกียรติอยู่ทางขวาติดกำแพงด้านถนนที่ตัดผ่านหน้าวัด โรงทานอยู่หลังที่ทำการมูลนิธิ ซึ่งมีทางเดินออกไปด้านหน้าที่ทำการมูลนิธิได้ แนวพื้นที่ที่เลยต่อไปเป็นทางเดินไปจุดทางเข้าสวนอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สิ่งก่อสร้าง และพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ในบริเวณวัดไม่มีรั้ว หรือกำแพงใดๆ มากกัน พื้นที่ที่ถือว่าเป็นเขตวัดนั้น อยู่ต่างกันรายล้อมด้วยพื้นที่ใช้สอยสำหรับกิจการต่างๆ ของมูลนิธิ และพื้นที่สวน คนที่มาวัด เพื่อบริจาคสิ่งของ หรือมาทำบุญใส่บาตร ถวายสังฆทาน พงษ์รวม สามารถเดินไปเดินมาได้ทุกที่ แม้แต่เขตสังฆาราม หรือในสวน ที่นี่มีร่อง

คนทั่วไปจะไม่รู้เลยว่าใครเป็นรปภ. เพราะไม่มีการแต่งเครื่องแบบ ทำให้ผู้ที่เข้ามาในบริเวณวัด และมูลนิธิรู้สึกเป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด หรือต้องระมัดระวังตัว แต่สบายใจ เหมือนวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง (บางคนพางามาซิกในครอบครัวมาเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด) ซึ่งทำให้ไม่เกิดการแบ่งแยก แม้แต่ญาติ อุปถัมภ์ หรือพระ เนր ก็จะเดิน หรือทำงานอยู่ให้เห็น ซึ่งสามารถพูดคุยกับผู้ที่มาเยี่ยมชม หรือทำบุญ บริจาคได้

การแบ่งพื้นที่ไม่ได้เป็นไปด้วยการกั้นอาณาเขต แต่พื้นที่จะถูกแบ่งโดยกิจกรรม และบทบาทของคนที่อยู่ในวัดหรือมูลนิธิ ทั้งนี้ เพราะในพื้นที่เดียวกันนี้ มีคนหลายกลุ่มทำกิจกรรมหลายอย่างโดยใช้พื้นที่ร่วมกัน แต่เป็นสัดส่วนของแต่ละกลุ่ม ไม่ປะปนกัน ทั้งๆ ที่ไม่มีเครื่องกั้นแบ่งแยกอาณาเขต หรือมีข้อห้ามใดๆ แต่ความเป็นสัดส่วนเกิดจากลักษณะของกิจกรรมในการใช้พื้นที่ ยกตัวอย่างจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม คือ ผู้จัดได้ปีกอศิลในระหว่างวันวิสาขบูชา พบร้า พระเนร และผู้ที่มาถืออุโบสถศิล จะทำกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา เช่น ทำวัตรสวดมนต์ กวาดลาน หรือแม้แต่净พักผ่อน อยู่แต่ในบริเวณที่ถือว่าเป็นเขตวัดเท่านั้น แม้จะไม่มีข้อห้ามใดว่าห้ามออกไปนอกเขตวัด ในขณะที่คนทำงานในมูลนิธิจะไม่เข้าไปยุ่งย่ามในเขตวัด แม้ว่าสามารถเข้าไปได้การทำงาน หรือกิจกรรมต่างๆ แม้แต่เดินทางเดิน ก็ไม่ปะปนกัน ทั้งๆ ที่ไม่มีการกั้นอาณาเขต และข้อห้าม

รูปแบบบริการนำเสนอ

เนื่องจากบรรยากาศในโดยรอบวัดเป็นสื่อที่เรียกว่า สื่อบรยagation เป็นการสื่อสารด้วยบรรยากาศของการสื่อสาร (Communication climate) ที่อธิบายความรู้สึก และการให้คุณค่าหรือความรู้สึกต่อคุณค่าของสิ่งที่แสดงออกมาจากองค์ประกอบต่างๆ ในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นบุคคล ระบบการทำงาน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งหมด เนื้อหาที่ผ่านสื่อประเภาหนี้ ดูเหมือนไม่ได้สื่อถือกماอย่างชัดเจน เพราะเป็นเรื่องของการรับรู้ทางอารมณ์ ความรู้สึก และสิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่เป็นบรรยากาศภายในวัดสวนแก้วนี้ สื่อความหมายว่า วัดสวนแก้วเป็นวัดเปิด ที่ใครเข้ามาก็ได้ มีความโปร่งใสในการทำงานทั้งปวง เป็นวัดที่ไม่ตัดขาด หรือแยกตัวเองออกจากชุมชน หรือสังคมภายนอก แต่กลมกลืนกับชุมชน และสังคม ทั้งชุมชนรอบวัดและผู้คนในสังคมที่ไม่ได้อยู่ใกล้วัดแต่อย่างใด และแม้แต่ผู้ที่อยู่ในวัดเองก็ไม่รู้สึกตัดขาดจากโลกภายนอกตัวอย่าง จากรพุทธคุณกับชาวเมริกันผู้หนึ่ง ชื่อ Mr.Donald ที่เข้ามาอยู่วัดสวนแก้วเป็นครั้งคราว ครั้งที่ผู้วิจัยได้พบกับ Mr. Donald นั้น (15 พฤษภาคม 2545) เขามาอยู่วัดสวนแก้วเป็นครั้งที่

3 โดยบอกว่า มาเพราจะตอบที่นี่ ขอบบรรยายกาศ และไม่เขียนไป เคยไปอยู่สวนโมกข์ แต่เลือกมาที่นี่ เพราะไม่ชอบเขียน ขอบที่จะพูดคุยกับคนอื่นๆ ด้วย (พูด และพังภาษาไทยได้เล็กน้อย อยู่ที่นี่มีพระรูปหนึ่งที่พูดภาษาอังกฤษได้ ก็จะคุยกับพระรูปนั้น และพ่อชาวบางคน) สวนโมกข์มันเขียนไป และไม่ใช่โลกแห่งความเป็นจริง (real world) เวลาไปอยู่แล้ว ออกมา มันขัดกันมาก แต่ที่นี่ การที่ได้คุยกับคนอื่นๆ และมีคนมาอยู่เรื่อยๆ ทำให้ไม่เกิดความแตกต่างกันมากนัก

เนื้อหาสารที่ผู้รับสารได้รับไม่ได้สื่อออกมานาจากตัวสถานที่โดยตรง แต่สื่อออกมานาจากบรรยายกาศของสถานที่ ซึ่งสื่อความหมายว่าวัดสวนแก้วเป็นวัดเปิด มีการสื่อสารแบบเปิด (Open Communication) ซึ่งผู้รับสารมีความรู้สึกอิสระในการมีส่วนร่วม ใน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารด้วยลีบบรรยายกาศของวัดสวนแก้ว เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ทำการสื่อสารภายใต้สถานเอง เลือกที่จะรับข้อมูลข่าวสารหรือติดตาม โดยอาศัย ความคิด ความรู้สึกของผู้รับสารเองว่าวัดสวนแก้ว เป็นอย่างไร เป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่าจะใช้วิธีการสื่อสารโดยวัดสารจากผู้ส่งสาร ตัวอย่างเช่น การที่จะสื่อความหมายว่าวัดสวนแก้ว เป็นวัดที่เปิดรับทุกคน เป็นวัดที่มีการทำงาน หรือปฏิบัติตน ไปร่องไส พะ เนوا อุบasa ก อุบasa กิ า เป็นผู้ที่ไม่เกี่ยวกับความดูดาย แต่ขยายและมักน้อยสันโดษ ผู้ที่เข้ามาในวัดจะได้พบกับความร่วมรื่น เบิกบานใจ สงบ สบาย แล้วผู้ส่งสารใช้วิธีการสื่อสารโดยวัดภาษา ผู้รับสารอาจไม่รู้สึกเช่นนั้นก็ได อาจไม่เชื่อ และอาจเกิดข้อสงสัยต่างๆ ตามมาหากาย การสื่อสารที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก จึงต้องสื่อออกมานาด้วยบรรยายกาศให้ผู้รับสารรับรู้เนื้อหาสารที่ต้องการสื่อ ด้วยตัวผู้รับสารเอง

การสื่อสารกับความรับรู้ทางอารมณ์ ความรู้สึกของผู้รับสาร หากผู้รับสารมีความพึงพอใจในบรรยายกาศของสถานที่ดังกล่าว โอกาสที่ผู้รับสารจะมายังสถานที่นี้ก็ กมีมากขึ้น หากผู้รับสารมาบ่อยๆ โอกาสที่จะรับสารจากบรรยายกาศของสถานที่ก็มีเพิ่มขึ้นเช่นกัน รวมไปถึงโอกาสที่จะได้รับเนื้อหาสารอย่างอื่นที่พระพยอม หรือทางวัดและมูลนิธิต้องการจะสื่อสารก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วย เช่นกัน

สื่อประเท่านี้เหมาะสมกับผู้รับสารทั่วไป อีกทั้งมีความสอดคล้องกับหน้าที่บางประการ ของวัดด้วย กล่าวคือ ผู้รับสารบางกลุ่มต้องการวัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และสำหรับผู้รับสารที่เป็นสมาชิกที่อยู่ในวัดและมูลนิธิสวนแก้วแล้ว บรรยายกาศที่ถูกจัดไว้ เช่นนี้ นับว่ามีความเหมาะสมกับพากษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะบรรยายกาศเช่นนี้สร้างความรู้สึกเป็นกันเอง ผู้รับสารเป็นส่วนหนึ่งของ

สถานที่นี้ มีความไว้วางใจ และปลดปล่อย อีกทั้งยังฝึกผู้รับสารในเรื่องของกาลเทศะ และความรับผิดชอบต่างๆ โดยไม่ต้องอาศัยการสื่อสารที่เป็นวัฒนาการ แต่ใช้บริယากาศ และการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนะ ซึ่งหมายความว่า กล่าวคือ หากเป็นผู้รับสารภายนอกวัดหรือมูลนิธิโดยมากต้องการความสงบ เย็นใจ ความเบิกบาน รื่นรมย์ใจ ความดีงาม บุญกุศล และสามารถคิดได้คร่าวๆ เรื่องราวต่างๆ จากสิ่งที่เห็นด้วยตนเอง ส่วนผู้รับสารภายนอกวัดหรือมูลนิธิ โดยมากเป็นผู้ที่มาพึงพิงวัด เป็นผู้ที่ประสบความทุกข์มาก่อน บางคนเป็นผู้ที่มีภารศึกษาน้อย มีปัญหาทางครอบครัว หรือมีปัญหานักการดำเนินชีวิต (คนไข่จากโรงพยาบาลศรีรัตนโกสุม) ความพร้อมในการรับเนื้อหาสารที่พึงดูไกด์ตัว หรือเข้าใจยาก เช่น เรื่องระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ บางครั้งไม่อาจสื่อสารด้วยวัฒนาการเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องอาศัยอวัจนะภาษา ในเรื่องของการสร้างบรรยากาศ สถานที่เป็นสื่อประกอบ

3.2) สื่อสถานที่แบบใหม่

3.2.1) ห้องสมุด

ห้องลักษณะที่ปราศจาก และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

ห้องสมุดต้องการความเงียบ ไม่มีเสียง หรือสิ่งรบกวน

คนที่จะเข้าห้องสมุดต้องมีความตั้งใจที่จะเข้า ห้องสมุดของวัดสวนแก้วก็เป็นเช่นเดียวกัน แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ห้องสมุดของวัดสวนแก้วมีความแตกต่างกับห้องสมุดทั่วไป คือ ห้องสมุดของวัดสวนแก้วเป็นห้องสมุดแบบเปิด เป็นห้องสมุดที่แห่งตัว และกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม ไม่มีผัง ไม่มีขอบเขตที่แน่นัด มีเพียงมุมหนึ่งของสิ่งก่อสร้าง จึงทำให้สวนนี้มีผังเพียงสองด้าน ใช้เป็นที่เก็บแห้งสีอ และเทปธรรมะ ซึ่งไม่ได้อยู่ในตู้ปิดมิดชิด ในบริเวณนี้มีชาตั้งแบบขาตั้งกระดาษเยียนรูป ติดตั้งกระดาษปีกหนึ่ง และปากกาไว ไม่มีเจ้าหน้าที่หรือ保安รักษา ผู้ที่จะใช้บริการห้องสมุดต้องบริการตัวเอง หากต้องการยืมหนังสือหรือเทปกลับบ้าน ให้มาจดข้อความลงบนกระดาษปีกหนึ่ง จะยืมไปนานเท่าใดไม่กำหนด แล้วแต่ผู้ยืม นอกจากนี้มีชั้นหนังสือกระจายอยู่ตามจุดต่างๆ ให้รับไม้ หรือใกล้ทางเดิน สะดวกแก่การหยิบมาอ่าน เพราะที่นั่งก็มีอยู่แวนนั้น หากไม่ได้ยืมกลับบ้านอ่านเสร็จก็นำไปคืนที่เดิมด้วยตนเอง

รูปแบบบริการสื่อสาร

ผู้รับสารซึ่งต้องการรับสารจากหนังสือต่างๆ ภายใต้ห้อง

สมุด และต้องการความเจี่ยบ ปราศจากเดียง หรือสิ่งรบกวน หรือแม้แต่อยากรู้ว่าหนังสือ
พร้อมๆ ไปกับการทำกิจกรรมอื่นๆ กัน หรือคุยกับเพื่อน ผู้รับสารสามารถเป็นผู้กำหนดได้เองว่า¹
จะอ่านหนังสือที่บริเวณใด เวลาไหน นานเท่าใด และด้วยอธิบายใด (ที่ไม่เป็นส่วนตัวจนเกินไป)
ห้องสมุดแบบเปิดนี้ จึงเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้เป็นผู้รับสารแบบกระตือรือร้น (active) คือสามารถ
กำหนดรูปแบบการสื่อสารได้เอง

เนื่องจากห้องสมุดไม่มีสถานะเขตที่จำกัดเจนแน่นอน ผู้รับสารอาจเข้าไปอยู่ในบริเวณห้อง
สมุดแล้วโดยไม่รู้ตัว แต่กรณีเมื่อผู้รับสารทราบว่าเป็นห้องสมุดก็จะเกิดความสนใจได้โดยง่าย ทั้ง
นี้ เพราะเป็นห้องสมุดที่ไม่ได้ติดข้อจำกัดอย่างรูปแบบของห้องสมุดโดยทั่วไป แต่เป็นห้องสมุดที่รวมชาติ
มีบรรยากาศสนับสนุน และดูสงบร่มรื่นด้วยหมู่ไม้ ซึ่งให้ความรู้สึกผ่อนคลาย และอยากรยิบ
หนังสือมาอ่าน ถือว่าเป็นสื่อที่สร้างโอกาสให้ผู้รับสารได้มีโอกาสรับสารอย่างอิ่ม (จากหนังสือ)
เพิ่มเติม

3.2.2) อนุสาวรีย์แม่

รูปหลักชนบทที่ปรากฏ และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

อนุสาวรีย์แม่ตั้งอยู่ในสวนอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ซึ่งเป็น
สวนส่วนที่มีผู้เข้ามาเที่ยวมากที่สุด อนุสาวรีย์แม่ที่พระพยอมให้สร้างขึ้นนี้ เป็นแผ่นดินเผาที่นำมา
ตอกกันเป็นรูปเหมือนแผ่นจิกซอว์ ที่ติดตั้งอยู่ในระดับpedanด้านหน้าของศาลาโถงสี่เหลี่ยมโล่งๆ
ศาลาหลังนี้มีสองชั้นขนาดไม่ใหญ่ ชั้นบนยังสร้างไม่เสร็จสมบูรณ์ดี ถ้าเสร็จสมบูรณ์ตัวศาลาจะใช้
เป็นที่พัก ที่พูดคุยหรือประชุมกลุ่มอยู่ในบรรยากาศสบายๆ ภายในสวน

รูปที่ปรากฏบนจิกซอว์ดินเผานี้ เป็นภาพพระพยอมกับน้องยืนอยู่ที่หน้าต่างกระท่อมใน
สวน แม่ของพระพยอมกำลังปลูกกล้วยอยู่ทั้งๆ ที่ขณะนั้นเป็นเวลาค่ำ ภาพนี้บอกเล่าเรื่องราวใน
สมัยเด็กของพระพยอมกับน้องที่ชื่อพยุง และแม่ คุณยายยุพิน (ยุพิน, 20 มีนาคม 2545) ผู้
จัดการร้านขายน้ำในมูลนิธิได้พากวิจัยชุมชนและเล่าเรื่องราวด้วยแผ่นจิกซอว์ดินเผาให้ฟังว่า

“ คืนนึงสมัยที่พระพยอมยังเด็กพระพยอมอยู่กับน้องชื่อพยุงในกระท่อม น้องตื่นขึ้นมา
ด้วยความหิว พระพยอมมองหาแม่ไม่พบ มาดูที่หน้าต่างก็เห็นแม่กำลังทำสวน ปลูกกล้วยอยู่ ก

ร้องเรียกแม่ให้มามาให้นมน้องกิน แม่บอกว่าให้พะพยอมดูแลน้องไป แม่จะทำสวนไว้ให้เจ้าจะได้มีกิน เวลาเห็นคนอื่นเค้ากินอะไร เราก็มีกิน “

พะพยอมให้สร้างอนุสาวรีย์แม่ด้วยความประทับใจในความขยันขันแข็งและเสียสละ ที่ กอบปรับด้วยความรักของแม่ และต้องการให้ทุกคนได้ร่วมถึงพระคุณของแม่ พะพยอมเล่าไว้ ตอนหนึ่งในการเทคโนโลยีให้นักเรียนจากพานิชย์พระนครที่มาเข้าค่ายอบรมจริยธรรมฟัง ถึงความประทับใจที่เป็นสาเหตุในการสร้างอนุสาวรีย์แม่ว่า

“ อาทماโน่โชคดีแล้วที่เกิดมาไม่แบ่งผู้หญิงสุดยอดน่าบูชาในความขยัน อาทมาเลย ชาตินี้ไม่รู้ยังไงนะ อาทมาเลยไม่ได้สร้างอะไรให้แม่ นอกจากสร้างอนุสาวรีย์ นี่ถือว่าสุดยอดแล้ว สาเหตุที่อาทมาทำอนุสาวรีย์แม่นี้ เพราะว่า มือญี่คืนนึงกับนองกับแม่ แล้วแม่ก็ลูกหายไป แล้วน้องก็ร้อง ดีกแล้ว คืนนั้นเดือน hairy โนล'หน้าต่างไปดูได้ยินเสียงตึกตัก แม่พันดินกลางคืน ชัก 4-5 ทุ่ม เรายังบอกว่า แม่เป็นคนเดือนนองร้องแล้ว แกตะโภนมากว่าให้ยอมแกนคนเป็นเพื่อนน้องก่อนนะ แม่จะพันดินปลูกกลัวปลูกอ้อมให้เข็งกิน เอ็งจะได้ไม่ต้องไปดูปากลูกคนอื่นเขากิน โอมิน แม่นี่ขยัน ภาพนั้นติดตามามาไม่รู้หาย ทำสวนทำอะไรไว้ ผู้นิดถึงแม่ ก็ไปด่านเกรียน นี่จะทำอย่างนี้ได้ใหม่ มีผู้หญิงวัย 40 พันดินกลางคืน แล้วมีเด็กหางจุกหางเปีย ตอนนั้นอาทมาให้ทางเปีย น้องให้ทางจุก ถ้าใครไปเห็นนะ เดียวนี่คืนไปเดินดู ไปให้วึกมีนะ พอก็หาย เราก็หายว่าแม่เราขยันอย่างนี้ๆ นะ พอก็หายเสร็จก็ให้ว้า ให้วัคความขยันของแม่เรา .. ภูมิใจเห็นคนไปให้วัแม่ที่อนุสาวรีย์เล่าที่ไร่คนไปให้ว้า” (พะพยอม, 29 มิถุนายน 2545)

อย่างไรก็ดี พืดอนหรือประดิษฐ์ (ประดิษฐ์, 9 เมษายน 2545) หัวหน้าฝ่ายจุลินทรีย์ ได้อธิบายความหมายของอนุสาวรีย์แม่ เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยได้เข้าไปในสวนกับพี่ดอน ว่า เจตนาไม่ใช่แค่ยกย่องแม่ของพะพยอม แต่หมายถึงแม่ทุกคน และนอกจากนี้ยังหมายความลึกซึ้งกว่า สวนก็เปรียบกับแม่ของทุกคนนั้นเอง ซึ่งเป็นความหมายแฝงอยู่ที่พะพยอมได้บอกพี่ดอน

รูปแบบบริการสื่อสาร

อนุสาวรีย์แม่มีเนื้อหาที่ต้องการจะทำการสื่อสาร คือ เรื่องการระลึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ ซึ่งอาจเป็นบุคคล (แม่) หรือรวมชาติ สิ่งแวดล้อมก็ได้ และการตอบแทนคุณ เนื้อหาสาระเหล่านี้มีผู้ทำการสื่อสารมากมาย การใช้สื่อสถานที่มาเป็นช่องทางหนึ่ง นับว่าสร้างความน่าสนใจ ประทับใจ และจดจำได้อย่างมาก ถ้าเทียบกับการใช้จักรนสาร

สื่อสารในเรื่องเหล่านี้ซึ่งมีมากแล้วนั้น อาจไม่เป็นที่จดจำได้มากเท่าการได้ไปดูไปเห็น พร้อมๆ กับเรื่องเล่าประกอบ เพราการเปิดรับสื่อเช่นนี้ อาศัยปะสาทสัมผัสทั้งทางตา (ดู) หู (ฟังเสียง) จึงสามารถดึงดูดความสนใจ จดจำ ได้ดีกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว อีกทั้งเรื่องที่นำเสนอ ก็เป็นเรื่องใกล้ตัว ทุกคนมีแม่ ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย ไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็ก ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใด อย่างไรก็ต้องรับสารที่ไปเยี่ยมชมอนุสาวรีย์แม่ มักเป็นผู้รับสารภายนอกที่เข้าไปทำบุญหรือไปเที่ยวไปดูงานที่วัดสวนแก้ แต่เนื่องจากอนุสาวรีย์แม่ตั้งอยู่ในสวน โอกาสที่ผู้รับสารทั่วไปที่เป็นบุคคลภายนอกจะได้พบเห็นนั้น ไม่ถือว่าสื่อนี้จะถูกพบเห็นได้โดยง่าย ต้องอาศัยสื่อบุคคลพาไป หากไม่ใครพาไป ผู้รับสารอาจไปเองได้ แต่โอกาสที่จะไปกันน้อยลง และผู้ส่งสารไม่สามารถควบคุมเนื้อหาสารได้ พวยพยอมได้ใช้สื่อและรูปแบบวิธีการนำเสนอหลากหลายร่วมกัน ในกรณีให้ผู้รับสารได้มีโอกาสเปิดรับสาร และรับทราบเนื้อหาความหมาย นั้นคือ

(1) ใช้การนั่งน้ำใจด้วยวัจนา จากชื่อเรยิก

พระพยอมมักจะทำการสื่อสารโดยทำให้ผู้รับสารเกิดการสะดุดใจ สะดุดคิดเสียก่อน โดยการใช้คำพูดสะดุดหู ให้ผู้รับสารหด เพื่อฟัง เพื่อคิดตาม ชื่อเรยิกอนุสาวรีย์แม่ เป็นชื่อเรยิกที่สร้างความสนใจได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากผู้รับสารมีประสบการณ์เดิม และกรอบอ้างอิงเดิมเกี่ยวกับคำว่าอนุสาวรีย์อยู่แล้วว่ามีรูปลักษณ์อย่างไร ผู้รับสารย่อมเกิดความสะดุดใจว่าอนุสาวรีย์แม่จะมีรูปลักษณ์แบบไหน และตั้งอยู่ที่ใด เกิดความสนใจในเบื้องต้นที่จะไปดู

(2) ใช้สื่อบุคคลเพื่อเล่าเรื่อง และควบคุมเนื้อหาสาร

เนื่องจากอนุสาวรีย์มีนั้นถูกสร้างขึ้นจากการผสม

ผสม (hybrid) วิธีคิดแบบทางธรรมเข้ากับสื่อแบบทางโลก มีวิธีคิดอยู่บนกรอบอ้างอิงชุดหนึ่ง วัตถุประสงค์ที่ต้องการทำการสื่อสาร คือ นำเสนอเนื้อหาใหม่ หน้าที่ใหม่บนสื่อเก่า คือ อนุสาวรีย์ แต่มีรูปลักษณ์ใหม่ เก่าเพียงชื่อเรยิกเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีสื่อบุคคลทำหน้าที่สื่อสารความหมาย และควบคุมความหมาย (control meaning) จากเนื้อหาสารอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบความหมายตามที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ ซึ่งจะได้ผลดีกว่าการให้ผู้รับสารทำการสื่อสารรายในตนเองจากสื่อสถานที่ซึ่งผู้รับสารอาจตีความหมายผิดไปจากที่ผู้ส่งสารต้องการ เพราะลำพังสื่อสถานที่อนุสาวรีย์มีนั้นยังไม่สื่อความหมายตามเจตนาของผู้ส่งสาร ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อออกไป

นอกจากการใช้สื่อบุคคลเพื่อนำเสนอเนื้อหาสารและควบคุมความหมายแล้ว การใช้สื่อบุคคลนำเสนอด้วยวิธีการเล่าเรื่อง โดยใช้สถานที่อนุสาวรีย์แม่เป็นสื่อประกอบในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารสนใจที่จะเปิดรับเนื้อหาสาร โดยติดตามเรื่องต่อไป อีกทั้งทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง (two-way communication) จากการซักถามของผู้รับสาร ซึ่งจะทำให้การสื่อสารน่าสนใจและเกิดความเข้าใจตรงกันได้มากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะนำเนื้อหาสารไปสู่การปฏิบัติ ผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่รับสารแล้วประทับใจ ระลึกถึงพระคุณของแม่ของตนเอง และอยากรำนำเนื้อหาไปถ่ายทอดต่อให้กับลูกหลานของตน ผู้รับสารที่เป็นเด็ก รับสารแล้วระลึกถึงพระคุณของแม่ของตนเองและตั้งใจอยากรดับเทนพระคุณแม่

สื่อบุคคลที่ทำหน้าที่ผู้ส่งสาร อาจเป็นพะพยอมเอง หรือเป็นผู้ส่งสารลำดับที่ 2 คือ เป็นผู้ที่รับสารมาจากพระพยอม แล้วทำการถ่ายทอดเนื้อหาสารนั้นให้กับผู้รับสารอีกทอดหนึ่ง จึงต้องการสื่อบุคคลมาทำการสื่อสารอีกขั้นตอนหนึ่ง โดยใช้สถานที่เป็นสื่อประกอบในการสื่อสาร หากไม่มีสื่อบุคคล ผู้รับสารอาจไม่เข้าใจเนื้อหาและหน้าที่ของสื่อนี้เลย การใช้สื่อบุคคลเล่าเรื่องยังเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารสนใจที่จะเปิดรับเนื้อหาสารด้วย

3.2.3) สวน

ฐานปลูกชนิดป่ารกๆ และกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า สถานที่ตั้งวัดสวน

แก้ว เป็นพื้นที่สวนมาแต่เดิม ปัจจุบันพะพยอมได้ซื้อที่เพิ่มเติมอีก ขณะนี้มีพื้นที่สวนอยู่ทั้งหมดประมาณ 150 ไร่ ปลูกพืชสวนไปแล้วประมาณ 100 ไร่ พื้นที่ที่เหลืออยู่ในระหว่างการปรับสภาพพื้นที่ พื้นที่สวนทั้งหมดนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 เขตใหญ่ๆ คือ พื้นที่สวนในสวนอนุรักษ์พันธุ์กรรณพีช (เดิมชื่อสวนนนท์) ถือเป็นสวนชั้นในสุด โดยเทียบกับระยะห่างจากที่ตั้งของวัด พื้นที่นี้ปลูกพืชหลายชนิดทั้งสมุนไพร พืชหายาก พืชพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดนนทบุรี พืชที่ให้ผลหรือให้ดอกสวนชั้นในนี้เป็นพื้นที่ที่มีผู้มาเที่ยวชมมากที่สุด เนื่องจากอยู่ติดกับวัด ระยะและพื้นที่การเดินไม่ไกลมาก มีการบูรณะทางเดินด้วยหินเมนต์ ทำให้เดินสะดวก ตัดออกໄไปเป็นพื้นที่สวนชั้นกลาง ปลูกพืชที่ให้ผลผลิตสามารถนำมารายได้ สวนที่สามเป็นพื้นที่สวนชั้นนอกสุด คนที่มุ่งนิธิสวนแก้วเรียกว่าสวนใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่สวนที่ซื้อเพิ่มเติม หรือบางครั้งบางคนอาจเรียกว่าสวนใน เพราะอยู่ลึกเข้าไปข้างใน พื้นที่สวนใหม่ยังอยู่ในช่วงของการปรับพื้นที่สวน เนื่องจากเดิมเป็นพื้นที่ลุ่มมาก เป็นสวนที่ล่มจนน้ำ ในช่วงระยะของการปรับสภาพพื้นที่ พืชที่ลงได้ คือ กล้วย ซึ่งสามารถให้ผล

ผลิตเร็ว เก็บขายได้เร็ว แม้กระทั้งหน่ออကลัวยกสามารถขายได้ พื้นที่สวนชั้นกลาง และสวนชั้นนอก ไม่ค่อยมีบุคคลภายนอกเข้าไปเนื่องจากอยู่ไกลจากวัดมาก

สวนเป็นสื่อสถานที่ ที่พระพยอมมีจุดประสงค์ในการใช้เพื่อสื่อสารทั้งกับผู้รับสารภายใน มูลนิธิ และผู้รับสารภายนอก กล่าวคือ

- ผู้รับสารภายใน พระพยอมใช้สวนเป็นสื่อสถานที่สำหรับให้ผู้รับสารได้ฝึกฝนช่วยเหลือ ตนเองให้ได้มากที่สุด ไม่หวังเพียงแต่ความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม อัตตา หิขัตตาใน นาโถ ตนและเป็นที่พึงแห่งตน ซึ่งเป็นการพัฒนาจากตัวตนของตนเอง และยังยืนกว่า การรอบรับความช่วยเหลือแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมุ่งให้ผู้รับสารได้ฝึกฝนพัฒนาตนเองทาง ด้านคุณธรรมต่างๆ ด้วย เช่น ความเมียร ความอดทน เป็นต้น

- ผู้รับสารภายนอก พระพยอมต้องการให้สวนเป็นสถานที่ให้ผู้รับสารได้มีโอกาสสัมผัส กับธรรมชาติ ผ่อนคลายความเครียด และชื่มช้ำความงามตามธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ถึง ความสัมพันธ์ของคน สังคม กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาดูแลภพของธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นการระดมทรัพยากรทุนอย่างหนึ่งจากการขายผลผลิตในสวน

รูปแบบวิธีการสื่อสาร

รูปแบบวิธีการสื่อสาร พิจารณาตามจุดประสงค์ที่สื่อ

สารกับผู้รับสาร คือ

- ผู้รับสารภายใน พระพยอมใช้สื่อกิจกรรม คือ การทำสวน เป็นสื่อร่วม ให้ผู้รับสารภายใน ได้ฝึกปฏิบัติพัฒนาตนตามวัตถุประสงค์ โดยการดูแล เօาใจใส่สวน ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผล ดังนี้

(1) สวนเป็นแหล่งสร้างผลผลิต ที่สามารถแปรเปลี่ยน เป็นรายได้ให้กับมูลนิธิ โดยทั่วไปดสวนแก้ว และมูลนิธิสวนแก้ว ไม่มีการเรียกเงิน ไม่มีการหอด ผ้าปา หรือหอดกรูนเพื่อสร้างนั่นสร้างนี่ ไม่ทำวัตถุมงคลออกขาย ดังนั้นรายได้ที่จะนำมาใช้เป็นค่า ใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งซื้อที่ดินด้วย (ขณะนี้พระพยอมจะมีหนี้ค่าที่ดินอยู่อีก 102 ล้านบาท) ได้มา จาก เงินบริจาค เงินก้อนท์เทคโนโลยีที่ได้จากการขายเทปธรรม หนังสือ วารสารร่มโพธิแก้ว ของเก่า

ที่ได้รับบริจากแต่ซื่ออมแซมแล้ว รวมทั้งจากการขายผลิตผลที่ได้จากการส่วนตัว ดังนั้นส่วนจึงเป็นแหล่งสร้างรายได้แหล่งหนึ่งที่สำคัญ ที่จะทำให้ผู้รับสารภัยในหรือคนงานในมูลนิธิ ตลอดจนมูลนิธิเองมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูตนเองหรือทำกิจกรรมต่างๆ ต่อไปได้ เมื่อว่าในอนาคตจะไม่มีพระพยอมก็ตาม

(2) สวนเป็นสถานที่สร้างและทดสอบการทำงาน เป็นสถานที่ปั่นเพาะคุณธรรมหลายอย่างให้กับคนทำงาน กล่าวคือ มีคนที่ติดงาน หรือเดือดร้อนเป็นจำนวนมากมาอยู่วัดสวนแก้ว ในลักษณะของการหนีร้อนมาพักเย็น คนเหล่านี้จำเป็นต้องมีงานทำ เมื่อเข้ามาอยู่ในวัดสวนแก้ว หรือมูลนิธิสวนแก้ว สวนจึงเป็นแหล่งสร้างงาน ทำให้คนเหล่านี้มีงานทำ ในขณะเดียวกันก็ทดสอบการทำงานของคนเหล่านี้ด้วย คือ สวนนั้นถ้าไม่ดูแล ไม่หมั่นถางหญ้า หญ้าก็จะขึ้นราก ไม่ถอน หรือรดน้ำไม่ถูก ต้นไม้ก็จะเหี่ยวยังงานในสวนนั้นสามารถตรวจสอบคุณภาพงานได้ทันที ฟ้องทันทีถ้าทำงานไม่ดี หรือไม่เอาใจใส่ ฟ้องด้วยคุณภาพงานไม่ต้องอาศัยใครมาฟ้อง นอกจากนี้การทำงานในสวนยังปั่นเพาะคุณธรรมหลายอย่าง เป็นต้นว่า ความชั้น หมั่นเพี้ยรา ความอดทน ความเมตตา และความรักในธรรมชาติ นอกจากนี้สวนยังได้สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับธรรมชาติ คือ เข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับธรรมชาติ เกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม และสำนึกในคุณของธรรมชาติของสวน ที่เปรียบดั่งมารดาผู้ให้ที่อยู่ที่กิน เพราะหากเราไม่ดูแล ไม่ช่วยเหลือ ก็จะไม่มีผลผลิตไปขายเป็นรายได้เลี้ยงชีวิต

- ผู้รับสารภัยนอก พระพยอมใช้สวนเป็นสื่อสถานที่ ให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดูแลรักษาสมดุลธรรมชาติ เนื่องจากในกิจกรรมการทำสวน มีกิจกรรมเสริม คือ การทำป้ายน้ำชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติ เช่น เศษอาหาร พืชผัก สัตว์ตายน้ำ นำไปใช้ในสวนได้ผลดี โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ผู้รับสารจะได้ความรู้ในสวนนี้ที่เป็นฐานปัจจุบันจากการเห็นผลจริง นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจในกิจกรรมโครงการของมูลนิธิสวนแก้ว ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมด้วยการซื้อผลผลิตจากสวน รวมทั้งนำชีวภาพด้วย ตามวัตถุประสงค์ในการระดมทรัพยากรทุนของพระพยอม

พื้นที่สวนที่ผู้รับสารภัยนอกเข้าไปเยี่ยมชมมากที่สุด คือ สวนชั้นใน อย่างไรก็ได้การที่จะให้ผู้รับสารภัยนอกเข้าไปในสวนเพื่อชื่นชมธรรมชาติ และเห็นผลผลิตนั้น พระพยอมได้จัดสภาพของ

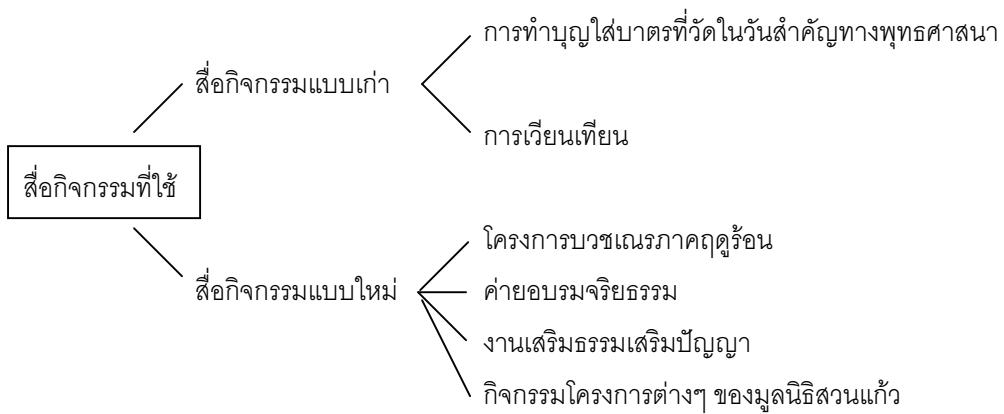
สถานที่ให้มีความสะดวกในการเยี่ยมชม กล่าวคือ จัดสร้างศาลาสำหรับการแวงพัก มีการปูพื้นทางเดินด้วยซีเมนต์ ซึ่งแม้จะดูขัดกับธรรมชาติ แต่ทำให้การเดินเป็นไปด้วยความสะดวก เหมือนการเดินเล่นในสวน ทำให้ผู้รับสารซึ่งอาจไม่ได้เตรียมตัวมาสำหรับการเดินในพื้นที่สวนที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งสวนมากจะเป็นเข่นนั้น ไม่ต้องพะวักพะวน เกรงว่าจะเดินไม่สะดวก โอกาสที่จะได้ชื่นชมธรรมชาติ หรือแสงแดดความรู้สึกเป็นไปได้สะดวก เป็นการขัดสิ่งรบกวน (noise) ใน การสื่อสาร หรือทำให้เกิดมีน้อยที่สุด ทั้งนี้เห็นได้ว่าในพื้นที่สวนชั้นกลาง หรือสวนชั้นนอก ไม่ค่อยมีบุคคลภายนอกเข้าไป และเป็นพื้นที่สร้างผลผลิตอย่างแท้จริง มีสภาพเป็นสวนตามธรรมชาติ ปราศจากการตกแต่งทางเดิน

นอกจากนี้พระพยอมยังได้จัดสร้างสิ่งก่อสร้างภายในสวนชั้นใน เพื่อสร้างความดึงดูดให้ผู้รับสารเข้าไปดู ซึ่งก็จะทำให้เดินสวนไปด้วย พร้อมทั้งได้ข้อคิดหลักธรรมกลับไป สิ่งก่อสร้างนั้นคืออนุสาวรีย์แม

4) สื่อ กิจกรรม

โดยทั่วไปสื่อกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับทางศาสนา มักปรากฏเกี่ยวข้องกับสื่อประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง รวมไปถึงงานวัดประจำปีอย่างไกรก็ตสื่อกิจกรรมที่เป็นสื่อทางศาสนาโดยตรง ได้แก่ การทำบุญใส่บาตรที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การเรียนเทียนในวันมหาชนูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา นอกจากนี้บางวัดยังมีการเทศน์มหาชาติ การสวัสดิ์ต่างๆ เช่น สวยงามยักษ์ สวยงามลูกเสก

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบร่วมที่วัดสวนแก้ว สื่อกิจกรรมที่พระพยอมใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร มีทั้งสื่อกิจกรรมที่เป็นสื่อทางศาสนาตามที่ปฏิบัติกันมาแต่ก่อน และสื่อกิจกรรมแบบใหม่ ซึ่งมีกิจกรรมอยู่ประกอบ ดังแสดงในแผนภูมิ

4.1) สื่อกิจกรรมแบบเก่า

สื่อกิจกรรมแบบเก่า ที่พบจากการสังเกต ได้แก่ การทำบุญใส่บาตรที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันօคลาพหบูชา วันเข้าพรรษา และ การเรียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาดังกล่าว

4.1.1) การทำบุญใส่บาตรที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมด้วยการไปถือศีลในช่วงวันวิสาขบูชา พบว่า การใส่บาตรในวันสำคัญนี้มีญาติโยมมาเป็นจำนวนมากหลายร้อยคน การใส่บาตรทำที่ลานหินโค้ง มีการแยกอาหารคาว หวาน ผลไม้ น้ำ ออกรเตี๊ยมไว้หน้าอาศานะของพระ ซึ่งจะมีบานตั้งอยู่ ส่วนข้าวแยกไว้ตักบาตร พระนั่งตามลำดับอายุใส่เรียนไปทางขวาของพระพุทธ ท่านเพิ่ม รองเจ้าอาวาส (ในขณะนั้นพระพยอมไม่มีอยู่) สนทนารอรอมเวลาพระพยอมมา เมื่อญาติโยมเริ่มใส่บาตร และในระหว่างการใส่บาตร พระที่นั่งอยู่บนอาศานะสวดมนต์บทอิติปิโส และพากย์มหาการ เมื่อใส่บาตรเสร็จพระฉันเช้าที่ลานหินโค้ง ในขณะนั้นพ่อข้าว แม่ข้าวและชาวบ้านสวดมนต์ทำวัตรเช้า และบทอื่นๆ อีกบางบท จบแล้วจึงนำอาหารมารับประทานที่ลานหินโค้งเช่นเดียวกัน

4.1.2) การเรียนเทียน

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งวันวิสาขบูชา และวันօคลาพหบูชา ซึ่งเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่มีการเรียนเทียน พบร่วมกัน หลังจากทำบุญใส่บาตร

เข้าแล้ว ช่วงป่ายมีการเทคโนโลยีในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่นนี้ การเทคโนโลยีรูปแบบค่อนข้างเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ คือ มีการเทคโนโลยีบนธรรมานั่น และใช้ภาษาที่ไม่หรือหาโดยไม่ได้ก เมื่อเทคโนโลยี นี้ มีการประกาศให้ญาติโยมเดียนเที่ยน ระหว่างที่ญาติโยมเดียนเที่ยน พระและพ่อข้าว แม่ข้าวสาดมนต์ร่วมกันโดยสาดอิติปิสุวนไปเรื่อยๆ เพื่อเป็นกำลังใจแก่ญาติโยมที่เดินเดียนเที่ยน รอบโบสถ์อยู่ เมื่อสาดมนต์ไปได้สักพักหนึ่ง พระ และพ่อข้าว แม่ข้าว ก็แยกย้ายกันไป ชาวบ้านที่มาแล้วยังไม่ได้เดียนเที่ยน บางคนก็เดียนไปเลย ส่วนบางคนก็รอตอนค่ำ หลังจากพระและ พ่อข้าว แม่ข้าวทำวัตรเย็น พึงเทคโนโลยี แล้ว จึงเดียนเที่ยน

การเดียนเที่ยนที่มีมาแต่เดิมกระทำกันในเวลาค่ำ ที่วัดสวนแก้วมีการเดียนเที่ยนกันตั้งแต่ ช่วงป่ายไปจนถึงค่ำ ซึ่งบางวัดในกรุงเทพฯ ปัจจุบัน ก็เป็นเช่นนี้ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกของผู้ที่ต้องการเดียนเที่ยน แต่ส่วนหนึ่งของสื่อกิจกรรมนี้ที่ยังคงดำรงอยู่คือ การเทศน์ก่อนหรือหลังการเดียนเที่ยน ดังที่พระพยอมได้ให้สัมภาษณ์ในเรื่อง ข้อเดือนใจวันนามบุชา ซึ่งเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาอีกวันหนึ่งที่มีการเดียนเที่ยน ว่า

“ วัดนี้มีพระเทคโนโลยีชื่อเสียงของด้านนี้อยู่แล้ว ก็จุงใจ และคนที่มาเดียนเที่ยนก็ยังไม่ อยากกลับบ้านเลย แต่อยากฟังว่าพระจะเทคโนโลยีอะไรบ้าง ไม่เหมือนกับวัดอื่น การปฏิบัติตน ของแต่ละคนจะไม่บังคับ ใครมีเวลาช่วงไหนก็ไปช่วงนั้น ศาสนาพุทธไม่ใช่ศาสนาบังคับ แต่บาง คนมีไปอยู่วัด 3 วัน 2 คืนเลย อยู่ตลอดเลย ในช่วงวันนามบุชา บางคนบวชชีพราหมณ์ จะไปบวช ล่วงหน้าค่อยก่อนล่วงหน้า 1 วัน เดียนเที่ยนเสร็จแล้ว รุ่งอีกวันถึงจะกลับบ้าน ” (พระพยอม, 25 กุมภาพันธ์ 2545)

ส่วนสื่อกิจกรรมอื่น เช่น การเทคโนโลยีมหาชาติ การสาดต่างๆ ที่วัดสวนแก้วไม่มีสื่อกิจกรรม ประเภทนี้ แม้กระทั่งงานศพในวัด เหตุที่วัดสวนแก้วไม่มีสื่อกิจกรรมที่เป็นการสาดต่างๆ เช่นการ สาดภานยักษ์นั้น เป็นเพราะพระพยอมได้พิจารณาถึงสิ่งที่สมณะไม่พึงปฏิบัติ โดยเฉพาะการเสก เครื่องรางของขลัง อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเสื่อมเสียแก่ศาสนาอย่างยิ่ง สมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ได้กล่าวถึงคำสอนของพระพยอมตอนหนึ่งในเรื่อง ความนั่นคงภายใน พระพยอมกล่าวว่า

“ วัดเดียวเนี่ยก็ต้องดูกันนะมันมีหลายวัด เอาแค่ ๓. อย่างเดียวเท่านั้น วัดสร้าง วัดสวน วัดเสก วัดสนุก วัดสอน วัดสงบ เดียวเนี่้ดูวัดเสก ก็เสกกันไฟแลบใบสัต “

คุณบันลือ อasaสมัครช่วยงานพระพยอมวันอาทิตย์ กล่าวในช่วงหนึ่งของการพูดธรรมะ
ขอเวลาพระพยอมมาเทศน์ว่า

“ วัดมีหลาຍฯ แบบ ให้เลือกเข้าร่วม เช่น วัดสวัด วัดเสก วัดสร้าง วัดสองบ อย่าง
วัดสวนแก้วนี่เป็นวัดสองบ แต่ไม่ใช่สองบโดยการนั่งหลับตาภาวนา แต่เป็นการสองบจากกิเลส”
(บันลือ, 25 พฤษภาคม 2545)

ส่วนการที่วัดสวนแก้วไม่จัดให้มีงานศพ เพราะพระพยอมเห็นว่างานศพเป็นการทำให้พระ
ต้องการแต่จะมาสวัสดิ์เพื่อรับปัจจัย พระพยอมต้องการให้พระสอนคนมากกว่า ท่านกล่าวว่า

“ ทำไป เพราะความไม่ถูกของพระ เป็นการป้องกัน พระวัดนี้ไม่ให้ไปสวัสดิ์ สอนเด็ก
อย่างเดียว ให้สอนคน อบรมคน ... อย่าไปสวัสดิ์เลยคนตาย วัดอื่นเด็กสวัดได้กันเยอะแยะ แต่
สอนเด็กนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย มีไม่กี่วัดหรอง “ (พระพยอม, 22 พฤษภาคม 2545)

และจากการเทศน์ในหลาຍฯ ครั้ง พระพยอมก็กล่าวถึงเสมอ เช่น ความต้อนหนึ่งในการ
เทคโนโลยีชีวิตต้องสู้ ท่านเทศน์ว่า

“ พระสวัดอย่างเดียว จึงดูโครงการ จัดคิวสวัดกันตามพรีด นิอัตมาเลยขอเอาวัดนี้ไว้วัด
หนึ่งไม่ให้มีเมรุ ไม่ให้มีศาลาสวัสดิ์ ไม่อย่างนั้นพระayers กันทะเลขากันเรื่องจัดคิวสวัดไม่เป็นธรรม
เล่นพรมคลื่นพวงทะเลขากันวุ่นวาย ที่วัดนี้ไม่เอา ให้ทำหน้าที่สอนเด็ก ทำงานด้านเผยแพร่ ด้าน
สังเคราะห์กัน ”

และจากความต้อนหนึ่งในการเทคโนโลยีชีวิตสุขง่ายทุกข์ยาก ว่า

“ วัดนี้ไม่มีเมรุ ไม่มีศาลา ทุเรศ ได้ข้าวบางวัดยิงกันตายจัดคิวพระสวัดไม่เป็นธรรม อยู่
วัดนี้ต้องไม่งอก พระวัดนี้มีหน้าที่สอนเด็กอย่างเดียว ... พระวัดนี้ไม่ยุ่งกับผี ถ้าอัตมายังไม่ตาย
ห้ามวัดนี้ไม่มีเมรุ วัดนี้จะพูดกับคนเป็นให้ดี ตายแล้วไปวัดอื่น พระสวัดมีเยอะ พระสอนหนะหายาก
พระที่จะแสดงธรรมนั้นหายาก วัดที่จะมีนุ่งหมายอย่างนี้หายาก ”

ซึ่งผู้ที่สมัครใจจะมาบวชอยู่ที่วัดสวนแก้วก็เห็นว่าเป็นเรื่องดีที่วัดสวนแก้วไม่มีกิจกรรมงานศพ พ่อข้าวโรจน์ ผู้มาถือศีลแปดเพื่อเตรียมตนเองก่อนจะบวชได้กล่าวว่า

“ไม่อยากบวชที่วัดແຕวบ้าน (ที่จังหวัดกาญจนบุรี) เพราะวัดແຕวนั้นไม่เคร่งครัด พระดูวิดีโอดี แล้วก็มีงานศพ บวชไปไม่มีประโยชน์อะไร อญี่วัดนี้รู้สึกว่าดี มีการสอนธรรมะด้วย” (โรจน์, 25 พฤษภาคม 2545)

4.2) สื่อกิจกรรมแบบใหม่

จากการสังเกตในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และภาคเอกสาร พบร่วม ที่วัดสวนแก้วพระพยอมได้จัดให้มีโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน ค่ายอบรมจริยธรรม งานเสริมธรรมเสิร์ฟปัญญา และการใช้สื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ ในมูลนิธิ โดยพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบวิธีการนำเสนอ

4.2.1 โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน

จากหนังสือเล่มเล็กแสดงประวัติและผลงานพระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาโน) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน ว่า เป็นโครงการที่จัดทำเฉพาะช่วงฤดูร้อน ซึ่งโรงเรียนปิดเทอม ทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้ใกล้ชิดพิธีกรรม ศาสนา เป็นการอบรมปั่มนิสัยให้รู้จักกว่าสิ่งใดชั่ว สิ่งใดถูกต้อง รู้จักควบคุมจิตใจให้มั่นคงหนักแน่น

จากการศึกษาของไฟโรจน์ (2534) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า โครงการนี้เป็นโครงการแรกที่สุดที่จัดทำกันมา ได้เริ่มโครงการนี้มานานแล้วก่อนจัดตั้งวัดและมูลนิธิสวนแก้วเสียอีก ในระหว่างที่บวชอยู่ สามเณรจะได้รับการอบรมปั่มนิสัยให้เป็นคนดี มีมารยาทงาม รู้จักเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้หลักผู้ใหญ่ อยู่บ้านให้ทำงานให้เป็นประโยชน์ด้วยการช่วยงานของพ่อแม่หรือพี่ โดยจะได้รับการฝึกฝนให้เป็นคนรู้จักรับผิดชอบ โดยจะมอบหมายงานให้ทำโดยมีพระพี่เลี้ยงคอยควบคุม งานที่ให้ทำมีด้านน้ำ ดินไม้ เก็บขยะ และทำงานเล็กๆ น้อยๆ นอกจากนี้มีการฝึกปฏิบัติด้านจิตใจ โดยให้เดินจงกรม นั่งสมาธิ เจริญสติ เพื่อให้เป็นคนจริงจัง มีใจคอบนักແ่น รู้จักควบคุมจิตใจให้อยู่ในร่องในรอย

4.2.2 ค่ายอบรมจริยธรรม

ค่ายอบรมจริยธรรมเป็นสื่อกิจกรรมโครงการแรกๆ ของ

การก่อตั้งมูลนิธิสุวนแก้ว จากการศึกษาของໄพโรวัน (2534) ได้นำเสนอไว้ว่า โครงการเข้าค่าย อบรมจริยธรรม เป็นโครงการเอาเด็กนักเรียนมาเข้าค่าย โดยเริ่มเมื่อเดือนกรกฎาคม 2532 โรงเรียนแรกที่มาเข้าค่าย คือ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กำหนดการเข้าค่ายจะมีประมาณ 2 คืน 3 วัน มีกิจกรรมหลายอย่าง ที่เป็นเรื่องของการฝึกเด็กให้เป็นคนดีมีน้ำใจ มีวินัยความรับผิดชอบ และเรียนรู้พื้นฐานของพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์ ซึ่งพระพยอมเปรียบการมาวัดทำบุญฟังเทศน์แล้วกลับเป็นการมาวัดแบบจิ้มดูด แต่การเข้าค่ายอบรมจริยธรรมนั้นเป็นแบบเชิงมี เพราะมีกิจกรรมหลายอย่าง จากการสังเกต พบว่า พระพยอมแสดงธรรมให้ผู้เข้าค่าย อบรม จริยธรรมฟังตอนเข้า หรือบางครั้งเป็นตอนคำ่าแล้วแต่เวลาที่พระพยอมสะดวก ช่วงกลางวันมีพระวิทยากรให้การอบรม และในตอนคำ่ามีพิธีจุดเทียนปัญญา ผู้ประกอบพิธีคือ ท่านเพิ่ม รองเจ้าอาวาส โดยมีการจุดเทียนขึ้นเฉพาะหน้าของผู้เข้าค่ายอบรมแต่ละคน เนื้อหากล่าวถึงพระคุณของครู และพ่อแม่ ในระหว่างที่ท่านเพิ่มพูดนั้นจะมีเสียงดนตรีบรรเลงคลอเบาๆ และมีการเปลี่ยนเสียงดนตรีเป็นบางช่วงเพื่อให้เข้ากับเนื้อร้องที่พูด เช่น เมื่อพูดถึงพระคุณของแม่ ดนตรีบรรเลงเปลี่ยนเป็นเพลงค่าน้ำนม

ผู้เข้าค่ายอบรมจริยธรรมนั้น โดยมากโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ มักพานักเรียน นักศึกษามาเข้าค่าย ครั้งหนึ่งๆ เป็นจำนวน 200 – 400 คน อย่างไรก็ได้เมื่อหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ และเอกชน นำบุคคลภาระในหน่วยงานมาเข้าค่ายอบรมจริยธรรมด้วย

4.2.3 งานเสริมธรรมเสริมปัญญา

งานเสริมธรรมเสริมปัญญาจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.

2530 ซึ่งพระพยอมจัดขึ้นในทุกวันอาทิตย์ตลอดเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่วัดส่วนใหญ่นิยมจัดงานฝังลูกนิมิต งานเสริมธรรมเสริมปัญญาจัดขึ้นเพื่อเดิมที่ งานฝังความชั่วให้มิด ไม่ใช่งานฝังลูกนิมิต เหมือนวัดอื่นๆ

วัดถupaประสาร

งานเสริมธรรมเสริมปัญญาจัดขึ้นเพื่อให้วัดได้ทำหน้าที่ด้านพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นหน้าที่ที่แท้จริงของวัด เนื่องจากในสังคมมีวัดจำนวนมากที่ทำ

หน้าที่ผิดเพี้ยนไป หรือไม่ทำหน้าที่ที่วัดควรจะทำ ดังที่ ซึ่งพระพยอมได้แสดงวัตถุประสังค์ที่มาที่ไปไว้ดังนี้

“ ช่วงเทศกาลดรุษจีน ตามวัดแต่ละแห่งมักจะจัดงานเพื่อให้คนชนเงินมาทุ่มให้วัดเบอะๆ มีทั้งจัดคอนเสิร์ตให้คนมาดื่นข้างในสตู มีข้ออ่อนมาใช้รับบ่า แรมๆ บนเวที เพื่อให้คนมาเที่ยวงานถูกากไปขึ้นใจหลังวัดตอนางานเลิก สิ่งเหล่านี้อาทماอยากถามว่า วัดได้ทำหน้าที่ดังสถานภาพเดิมที่เคยเป็นมาหรือไม่ นั่นคือ เป็นแหล่งที่ให้สติและประโภชน์ทางปัญญาแก่ประชาชน รูปแบบของวัดส่วนใหญ่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อย่างจะพูดว่า เราเสียหลักเกณฑ์และวินัย หรือเรามิได้ยึดในสิ่งที่เคยประพฤติปฏิบัติตาม แต่กลับไปยึดเงินไว้เป็นสำคัญ แทนที่จะยึดความถูกต้อง ด้วยอุดมการเห็นว่าทุกวันนี้เรากำลังหลงทางบุญกันเป็นจำนวนมาก จึงได้คิดจัด งานเสริมปัญญาขึ้นมา ”

เนื้อหา

เนื้อหาที่บรรยายในงานเสริมธรรมเสริมปัญญา เป็นไปตามหัวข้อที่บรรยาย แต่โดยมากเป็นการเรื่อมโยงธรรมะเข้ากับประเด็นหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เช่น ธรรมะกับสื่อ ธรรมะจากศพ ความรักดิอย่างไร ปัญญาและทรัพย์ เป็นต้น ดังที่พระพยอมกล่าวถึงงานนี้ไว้ว่า

“ งานฝึกความช้ำให้มิด หรืองานเสริมปัญญาของวัดสวนแก้ว เมื่อความสะอาด สวยงาม ปฏิบัติธรรม พัฒนา และได้รับหลักในการดำรงชีวิตจากผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงสุดของแต่ละสาขาอาชีพ มาถ่ายทอดสิ่งดีๆ ให้ฟังกัน ”

รูปแบบวิธีการนำเสนอ

งานเสริมธรรมเสริมปัญญา มีลักษณะเหมือนการจัดสัมมนาอย่างเป็นทางการเพื่อพูดคุยให้ความรู้เกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อนึงซึ่งเป็นที่สนใจของสังคม โดยเชิญพระสงฆ์ หรือ先生ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน หรือการดำเนินชีวิต มาเป็นวิทยากรบรรยายให้ผู้รับสารฟัง สถานที่ที่ใช้จัดงานโดยมากจัดที่บริเวณโบสถ์ธรรมชาติ และลานอเนกประสงค์ ซึ่งเป็นที่เปิดโล่ง มีทั้งพระและชาวสามานุภาพ

จากชื่องานในครั้งแรก และช่วงเวลาของการจัดงาน แม้จะเป็นการล้อมงานประจำปีของวัดโดยทั่วไป แต่ก็เป็นเชือกที่สำคัญให้คนหยุดเพื่อฟัง คิด และลงสัญญาเป็นงานอะไร เรียกความสนใจได้

ดี อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนชื่อเป็นงานเสริมธรรม หรืองานเสริมธรรมเสริมปัญญา ดูจะตรงกับวัตถุประสงค์มากกว่า ส่วนชื่อแรกนั้นสืบทอดมาจากใน การล้อเลียนและเบรียบเที่ยบมากเกินไป

อย่างไรก็ได้การจัดงานเสริมธรรมเสริมปัญญาเป็นงานประจำปีของวัด เพื่อให้วัดได้ทำหน้าที่ตามที่วัดจะต้องทำ เป็นการถอนรื้อสถาปัตยกรรมที่原有วัดขึ้นมาใหม่ (reconstruct) จากกรอบอ้างอิงที่คนทั่วไปในสังคมเคยเชื่อว่า งานวัดจะต้องมีความบันเทิง เต็มไปด้วยมหรสพต่างๆ และร้านขายของ ดังที่บพิตร เกาภีระ กล่าวว่า

“ ในขณะที่วัดอื่นๆ มีการเจ้ากวัดใหญ่มาก แบ่งน้ำมนต์พ่นน้ำมากๆ เก็บคนเข้าวัดมีมหรสพ หลายชนิด ตลอดจนออกงานแสดงสินค้าต่างๆ รวมกับเป็นศูนย์รวมความบันเทิงและจับจ่ายขนาดยักษ์มาอยู่ในสถานที่เดียวกัน พระพยอมกลับจัดงานวัดด้วยมิติใหม่ในรูปของกรอบภูมิปัญญา”

จากคำเรียกงาน เนื้อหาที่นำเสนอ และวิธีการนำเสนอ พระพยอมได้นำวิธีการแบบทางธรรมกับทางโลกมาผสานเข้าด้วยกัน (hybrid) กล่าวคือ เมื่จะใช้คำเรียกงานว่าเป็นงานวัดประจำปี เช่นเดียวกับงานวัดทั่วไป แต่รูปแบบของงานนั้นแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ด้านเนื้อหาให้ห้องร่วม ให้ปัญญา แทนการบันเทิง ด้านรูปแบบนำเอาวิธีการแบบทางโลกมาใช้ คือ การเชิญวิทยากรมาให้แบ่งปัน ความรู้ ประสบการณ์ในรูปแบบใหม่ของการสัมมนาทางวิชาการ บรรยายกาศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นทางการ เพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมของเนื้อหา ที่เป็นเรื่องของปัญญา ไม่ใช่เป็นเรื่องเล่น หรือบันเทิง อย่างไรก็ได้การจัดงานในสถานที่เปิดโล่ง แวดล้อมไปด้วยต้นไม้ในบรรยายกาศธรรมชาติ ช่วยผ่อนคลายความเคร่งขรึมเป็นทางการของงานลงบ้าง ทำให้ผู้รับสารไม่เครียดจนเกินไป และไม่รู้สึกว่าถูกบังคับด้วยดิจิทัล ให้ฟัง เพราะที่เปิดโล่งเปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถเดินออกໄไปจากบริเวณนั้น หรือกลับเข้ามาใหม่ได้อย่างสะดวกใจ

4.2.4 กิจกรรมโครงการต่างๆ ของมูลนิธิสวนแก้ว

เนื่องจากผู้รับสารภายในโครงการของมูลนิธิสวนแก้ว

ส่วนใหญ่มีทั้งผู้ด้อยโอกาส คนยากจน ไม่มีงานทำ ประสบภัยต่างๆ พิการ ถูกทอดทิ้ง ติดยาเสพติด เป็น例ด์ ผู้ต้องขังหรือแม้แต่เป็นผู้ที่ต้องได้รับการบำบัดจากโรงพยาบาลศรีรัตน์ กล่าวได้ว่า ผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นผู้ที่สังคมไม่ต้องการ เป็นกลุ่มผู้รับสารที่ดูเหมือนถูกทอดทิ้งคุณค่าความเป็นมนุษย์ลง สืบกิจกรรมมีความหมายสมกับผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้รับสาร

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีปัญหามีความทุกข์อยู่ทั้งทางกายภาพและจิตภาพ การที่จะฟื้นฟูหรือพัฒนาคนกลุ่มนี้จึงต้องแก้ปัญหาหรือผ่อนคลายความทุกข์ให้เบาบางลงก่อน ทั้งนี้สื่อกิจกรรมมีส่วนช่วยได้มาก คือ

- สามารถแก้ปัญหาโดยตรง เช่น คนที่ติดงาน ก็มีงานทำ คนถูกทอดทิ้งก็มีที่อยู่อาศัยมีคนดูแล จากโครงการสร้างเคราะห์ต่างๆ ได้แก่ โครงการร่วมโพธิแก้ว โครงการเรือน้ำตกปะโยชน์ โครงการสรบบนาฟันไป

- เปี่ยงเบนความสนใจของผู้ที่อยู่ในความทุกข์ ทั้งนี้โดยมากผู้ที่กำลังทุกข์ก็มักคิดถึงเรื่องราวความทุกข์ของตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการทำงานต่างๆ สามารถเบี่ยงเบนความสนใจได้ ตัวอย่างเช่น คนไข้จากโรงพยาบาลศรีรัตนญา สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้โดยไม่มีอาการกำเริบรุนแรง ผู้รับสารกลุ่มนี้จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ภาคราชไปเมือง หรือเก็บใบชา คือ กิจกรรมที่ทำจะอยู่กับต้นไม้เป็นส่วนใหญ่ เพราะต้นไม้มีกระตุนให้เกิดความรุนแรง แต่จะให้ความรู้สึกสงบ ไม่รีบร้อน ซึ่งเหมาะสมกับผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ผู้รับสารกลุ่มนี้ทำก็ไม่ได้ตัดขาดออกจากสังคม การภาคราชไปไม่ต้องช่วยกันทำ มีการแบ่งหน้าที่ชัดเจน บริเวณที่ภาคราชคือลานจอดรถ ซึ่งจะมีบุคคลไปมาในบริเวณนั้นเป็นประจำ ทำให้มีโอกาสได้พูดคุยกับคนอื่นๆ เป็นการช่วยฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้รับสารกลุ่มนี้ให้ดีขึ้น ซึ่งหากไม่ใช้สื่อกิจกรรมอาจไม่ได้ผลดีเท่าที่เป็นอยู่นี้

จากการสังเกตคนไข้จากโรงพยาบาลศรีรัตนญาที่มาอยู่ในมูลนิธิ ซึ่งก่อตั้งกับ นุช ก่อ มีความผิดปกติบางประการที่แสดงออกทางนัยตา และการพูด การออกเสียงไม่ชัดเจน บางครั้งทำอะไรซ้ำๆ กัน เช่น สวัสดีแล้ว สวัสดีอีก ซ้ำๆ อยู่อย่างนี้ ส่วนนุชไม่ค่อยพูดและเดินไม่ถนัดนัก ก่อจับคู่กับนุชในการพัฒนาตอนเข้า โดยมีหน้าที่ทำความสะอาดลานจอดรถ ก่อทำหน้าที่กอบใบไม้ที่มีคน (คนไข้ศรีรัตนญาคนอื่น) กวาดกองเงาไว้แล้ว ใส่ถุงปุ๋ย นุชทำหน้าที่ถือถุงปุ๋ย 2 คนนี้จะไปพร้อมกัน แต่บางครั้งก็ไม่พร้อม ก่อไปถึงกองใบไม้ก่อน ก่อจะกอบใบไม้ไว้ในเมื่อทั้งสองข้างยืนรอนุชอยู่ ตรงนั้น จนกว่านุชจะมาถึง เมื่อผู้วิจัยผ่านไป ก่ออยากสวัสดี แต่ไปเมื่อถูกเมื่อทั้งสองข้าง เขาก็ไม่รู้จะทำอย่างไรดี ต้องบอกเขาว่าไม่เป็นไร เราก็แล้วว่าเขารู้อย่างสวัสดีทักษะเรา ทั้งก่อและนุชมีความจำดี จำผู้วิจัยได้ดี จำได้แม้กระทั้งรถ และจะพูดให้คนอื่นฟังด้วยว่าผู้วิจัยซื้อขนมและน้ำให้เข้า บางครั้งเขาก็แบ่งผลไม้ให้ผู้วิจัยด้วย (10 กรกฎาคม 2545)

- กระตุนเชื่อมโยงให้เกิดการคิดพิจารณาต่อต่องเรื่องราวดีกว่าที่เกิดขึ้นเอง เนื่องจากสื่อกิจกรรมโดยมากมีการสอดแทรกข้อคิดต่างๆ ให้ผู้รับสารได้นำไปคิดพิจารณาต่อได้ด้วย ซึ่งเป็นการค่อยๆ พื้นฟูและพัฒนาผู้รับสารกลุ่มนี้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการต่างๆ เป็นไปเพื่อ

- เผยแพร่หลักธรรมาภิบาลในพุทธศาสนา
- ให้การช่วยเหลือและพัฒนาผู้รับสารที่อยู่ในมูลนิธิส่วนแก้ว ซึ่งแต่ละโครงการมีวัตถุประสงค์เฉพาะโครงการด้วย
 - ระดมทรัพยากรตลอดจนความร่วมมือจากผู้รับสารภายนอก แม้ว่าสื่อกิจกรรมจะไม่ได้เป็นสื่อที่ใช้กับผู้รับสารภายนอกโดยตรง แต่ก็มีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับสารภายนอกมีส่วนร่วมด้วยโดยให้การสนับสนุน เพื่อการระดมทรัพยากรทุนที่จะใช้ดำเนินกิจกรรมการช่วยเหลือและพัฒนาผู้รับสารภัยใน สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่สร้างความสนใจได้ง่าย เมื่อมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และผู้รับสารภัยนอกสามารถประจักษ์ด้วยตนเองว่าสื่อกิจกรรมนั้นๆ ก่อประโยชน์อย่างไร ก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ ดังเช่น โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจากผู้ขาด ที่ให้บุคคลต่างๆ นำของที่ไม่ใช้แล้ว ไม่ว่าอยู่ในสภาพใดมาบริจาคให้กับทางวัดหรือมูลนิธิ เพื่อเป็นวัตถุดิบให้กลุ่มผู้รับสารภัยในได้นำไปทำกิจกรรมอื่นต่อ เช่น คัดแยก ซ้อมแซม จำหน่าย เป็นต้น หรือโครงการชุมป์เปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ ไม่เพียงแต่ช่วยเหลือผู้รับสารภัยในให้สามารถหาซื้อสินค้าราคาถูกมากได้ แต่ผู้รับสารภัยนอกที่เป็นกลุ่มแรงงานที่มีรายได้น้อยก็ได้รับประโยชน์จากการนี้ด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่ามีผู้ซื้อจากภายนอกจำนวนมากมาขอเวลาที่ชุมป์เปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้เปิด เมื่อเปิดแล้วก็กรุกันเข้าไปจับจ่ายซื้อหาสินค้าที่ตนต้องการ วันหนึ่งๆ ทางชุมป์เปอร์ฯ สามารถขายสินค้าได้เป็นจำนวนเงินหลายหมื่นบาท สินค้าส่วนมากก็เป็นสินค้าที่ได้มาจากโครงการสะพานบุญฯ นั้นเอง และการที่มีบุคคลภายนอกมาซื้อสินค้าก็เป็นการให้ความร่วมมือ เพราะเงินที่ได้ก็นำไปใช้หมุนเวียนในการดำเนินสื่อกิจกรรมต่างๆ ต่อไป ส่วนผู้ที่ต้องการบริจาคของเหลือใช้ ก็ยินดีบริจาคเพราะนอกจากวัตถุสิ่งของนั้นจะไม่ใช้แล้ว แต่ยังสามารถทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมได้

เนื้อหา

เนื้อหาของสื่อกิจกรรมโครงการแบ่งได้ 3 ประเภท สด

คล้องกับวัตถุประสงค์ คือ

- เนื้อหาที่เป็นหลักธรรมคำสอน ซึ่งมักไม่ปรากฏชัดเจน เช่น หลักธรรมมะ หรือ ความอดทน
- เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น คำสั่ง การอธิบายงาน การซักถามติดตามผล
- เนื้อหาที่เกี่ยวกับข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ของโครงการ

อย่างไรก็ได้เนื้อหาที่เป็นหลักธรรมคำสอน ซึ่งมักไม่ปรากฏชัดเจนนั้น เป็นเนื้อหาที่มีความหมายโดยนัย ที่ผู้รับสารจะสามารถอ่านความหมายโดยนัยได้หรือไม่ ขึ้นกับภูมิหลังของผู้รับสาร ซึ่งพระพยอมตรัสหนักดิว่าต้องมีการอธิบาย หรือบอกรกล่าวเพิ่มเติม เพื่อให้การสื่อความหมาย สมบูรณ์ ทั้งนี้ เพราะผู้รับสารอาจไม่สามารถอ่านความหมายโดยนัยได้อย่างชัดเจนตามที่พระพยอมต้องการสื่อความหมาย

รูปแบบวิธีการนำเสนอ

สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่ต้องลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผล ใน การปฏิบัตินั้นอาจใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบร่วมกัน ได้แก่ มีทั้งการสื่อสารที่เป็น วัฒนาภาษา เช่น การประชุม การสัมภาษณ์ การสังเคราะห์ การอธิบาย และติดตามงาน และอวاجนภาษา เช่น การสารานุกรม การปฏิบัตินั้นเป็นแบบอย่าง การติดตามงานจากผลงานที่เกิดขึ้นเป็นต้น สื่อกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมด้วยเป็นอย่างมาก เพราะต้องลงมือปฏิบัติเองจึงจะสามารถรับสารได้

โดยมากสื่อกิจกรรมเป็นการสื่อสารในแนวอน (horizontal) อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับ ลักษณะของสื่อกิจกรรมนั้นๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร อาจมีการสื่อสารในแนวตั้ง (vertical) ผสม ผสมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น มีการสัมภาษณ์ให้ปฏิบัติ ตัวอย่างที่พบจากการสังเกต คือ การที่พระพยอมสั่ง งานคนงานให้นำกับมหัศจรรย์ไปเทในสวน ส่วนการให้ลงข้อความข่าวสารก็ขึ้นกับลักษณะของสื่อกิจกรรม เช่น กัน อาจมีทั้งการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) และการสื่อสารสอง ทาง (two-way communication) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการสื่อสารและผู้รับสาร โดยมากถ้าการ

สื่อสารนั้นมีพระพยอมเป็นผู้ส่งสาร ส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารทางเดียว เนื่องจากพระพยอมดำรงตนอยู่ในสถานภาพที่สูงกว่า และขณะที่ทำการสื่อสารนั้นหลายครั้งท่านทำการสื่อสารตัวกลาง เช่น ผ่านหัวหน้าคนงาน หรือ ผ่านเสียงตามสายภายในวัด อย่างไรก็ตามหากในกระบวนการสื่อสารนั้นผู้รับสารมีความไม่เข้าใจ หรือต้องตอบข้อซักถามจึงจะเกิดการสื่อสารแบบสองทาง

5) สื่อวัตถุ

ในการสื่อสารทางศาสนามีการใช้วัตถุ หรือที่เรียกว่าศาสนาวัตถุ เป็นสื่อในการสื่อสารเพื่อการเตือนใจเดือนสติ หรือให้เกิดการระลึกถึง สื่อวัตถุที่เป็นสื่อประเพณี หรือสื่อวัตถุแบบเก่า ก็ เช่น พระเครื่อง และอาจรวมไปถึงพวงเครื่องของrang ลัง สิงศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ด้วย ซึ่งพระพยอมไม่ได้ใช้สื่อวัตถุเหล่านี้เลย แต่พระพยอมก็ใช้สื่อวัตถุเพื่อการสื่อสารทางศาสนาด้วยเช่นกัน เพียงแต่ว่าเป็นสื่อวัตถุที่มีรูปลักษณะใหม่ ได้แก่ กระบวนการสื่อสารอกกิเลส

กระบวนการสื่อสารอกกิเลส มีทั้งที่เป็นกระบวนการล่อหลงกระบวนการพิมพ์ภาพพระพยอม จะระบุตรงกลางด้านบนในลักษณะของกระปองคอมสิน และที่เป็นกระบวนการไม่ไฝ ติดสติกเกอร์รูปพระพยอมตรงกลาง ส่วนบนของกระบวนการไม่ไฝจะระบุในลักษณะของกระบวนการคอมสิน เช่นกัน โดยมากที่แพร่กระจายออกไปเป็นกระบวนการไม่ไฝ

กระบวนการสื่อสารอกกิเลสนี้ยังคงทำหน้าที่ของสื่อวัตถุ เช่นเดียวกับสื่อวัตถุแบบเก่า คือ เพื่อเตือนสติ และให้สามารถดัดจำ หรือระลึกได้เกี่ยวกับด้วยมูลนิธิส่วนแก้ว เพราะมีรูปพระพยอมติดอยู่ แต่กระบวนการสื่อสารอกกิเลสนี้ไม่ได้ถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านความชั่ง หรือเพื่อเป็นสิงศักดิ์สิทธิ์คุ้มภัย กระบวนการสื่อสารอกกิเลสกลับถูกใช้เป็นสื่อให้ผู้รับสารได้รู้จักการออมเงิน ในขณะเดียวกันก็เพื่อการฝึกตนในด้านการเสียสละด้วย กล่าวคือ การออมเงินนั้นไม่ใช่เป็นการออมเงินเพื่อตัวเอง แต่เป็นการออมเพื่อผู้อื่น ซึ่งเป็นใช้สื่อวัตถุเพื่อการปฏิบัติตามแนวคิดทางศาสนาโดยตรง ไม่ใช่เพียงแค่การเตือนสติ เตือนใจเท่านั้น กล่าวตามแนวทางของศาสนาคือ มุ่งให้เกิดการกรุณด้วย มิใช่เพียงแค่ในกรุณเพียงอย่างเดียว

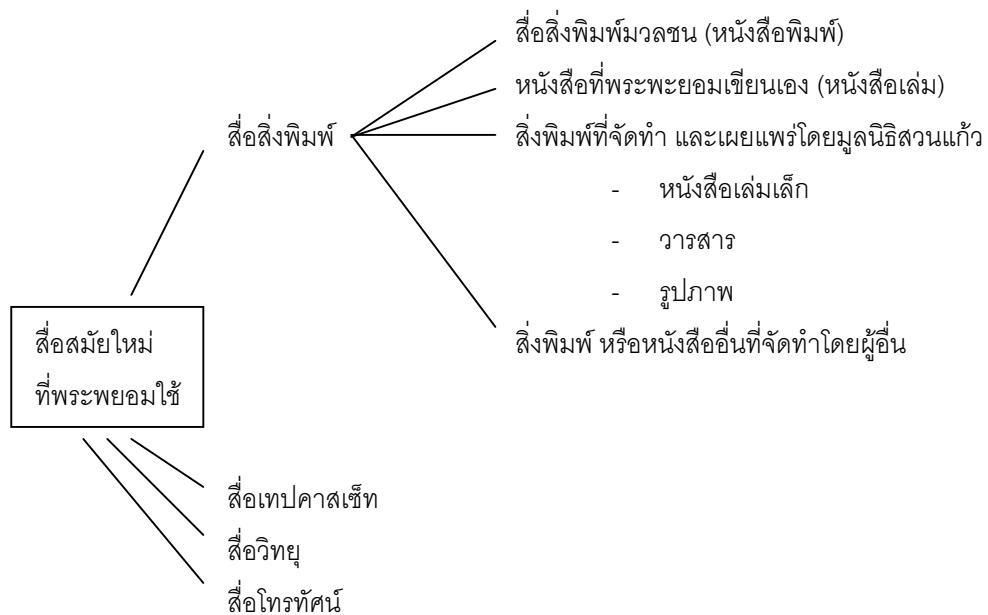
การเผยแพร่จะสื่อวัตถุที่เป็นสื่อประเพณี โดยเฉพาะพระเครื่อง สิงศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มักทำโดยผู้รับสารทั้งหมด หรือบุรุษาก แล้วได้สื่อวัตถุเป็นที่ระลึก ซึ่งโดยมากมีการกำหนด

จำนวนตัวเลขเหมือนลักษณะของการตั้งราคา และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสื่อวัตถุนั้นๆ ผ่านสื่อต่างๆ อย่างเป็นระบบ จนมีการเรียกว่าเป็นพุทธพานิชย์

อย่างไรก็ได้ สำหรับการเผยแพร่กระจายสื่อกระบวนการสำรองกิจเลสันี้ ไม่มีการกำหนดราคา หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างสื่อวัตถุแบบเก่า จากการสังเกต พบว่า กระบวนการไม่ไฝนี้มีการกำหนดราคา เช่นกัน แต่เป็นราคាដินฐาน คือ กระบวนการละ 20 บาท โดยมากหากผู้รับสารต้องการกระบวนการไม่ไฝนี้ไป ผู้รับสารจะเป็นผู้ให้ราคาเอง ตามแต่ศรัทธา แต่หากไม่ต่างกว่าราคាដินฐานที่ตั้งไว้

2.1.2 สื่อสมัยใหม่

สื่อสมัยใหม่ ที่นำมาใช้ในการสื่อสารทางศาสนา ส่วนมากได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แล้วสื่อโทรทัศน์ ดังแสดงในแผนภูมิ

1) สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่มีการนำเสนอด้วยข้อความตัวอักษรเป็นหลัก อาจมีภาพประกอบบ้าง ผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่สามารถอ่านหนังสือได้ การเปิดรับสื่อนั้น ผู้รับสารสามารถกำหนดได้ว่าจะเปิดรับเวลาใด สถานที่ใด และเมื่อเปิดรับสามารถเลือกได้เช่นกันว่าจะเปิดรับช้า ในช่วงใด ตอนใด หรือทั้งหมด หรือจะหยุดการเปิดรับในขณะใดก็ได้ สื่อสิ่งพิมพ์ยังเปิดโอกาสให้ผู้รับ

สารได้มีเวลาได้รับรองหรือทำการสื่อสารภายในตนเองต่อได้อย่างไม่จำกัดเวลา การสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) ในแนวอน (horizontal communication) ผู้รับสารที่เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นผู้รับที่ไม่สามารถระบุชัดเจนแน่นอนได้ แต่ก็อาจระบุกว้างๆ ได้จากประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวหนัก ข่าวเบา หนังสือพิมพ์ที่เสนอตามกลุ่มความสนใจ เช่น หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับธุรกิจ หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกีฬา หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความบันเทิง ซึ่งก็จะทำให้จัดกลุ่มผู้รับสารอย่างกว้างๆ ได้

อย่างไรก็ตามพระพยอมมีกลุ่มเป้าหมายหลักที่ท่านกำหนดไว้อยู่บ้าง คือ กลุ่มเด็ก วัยรุ่น หนุ่มสาวคนทำงานซึ่งมีทั้งระดับรายได้ปานกลางถึงรายได้น้อย

เนื่องจากผู้รับสารมีโอกาสที่จะทำการสื่อสารภายในตนเองต่อได้ มีเวลาที่จะได้รับรอง ทำความเข้าใจ หรืออ่านข้อความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ดังนั้นการนำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์จึงสามารถนำเสนอเนื้อหาทางธรรมที่เป็นหัวข้อธรรมในระดับที่สูง หรืออธิบายให้ลึกซึ้งได้ อย่างไรก็ได้จากกลุ่มเป้าหมายหลักที่พระพยอมได้กำหนดไว้ ก็ทำให้พระพยอมเลือกที่จะนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยเนื้อหาที่ใกล้ตัว เข้าใจได้ไม่ยาก คือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ด้วยรูปแบบและวิธีการนำเสนอเป็นภาษาที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย

ในส่วนที่เป็นคอลัมน์ที่พระพยอมเขียนเอง มีวิธีการนำเสนอโดยใช้ภาษาที่สามารถเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้รับสารทุกกลุ่ม ใช้ภาษาที่ค่อนข้างเป็นทางการ ไม่ได้ใช้ภาษาที่หยาบคาย ไม่สุภาพ แต่อย่างใด มีลักษณะการนำเสนอคล้ายการพูดคุยให้ฟัง มีโครงสร้างคล้ายกับการเทคโนโลยี คือ มีการเกรินนำ โดยมากเป็นการนำเสนอประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม มีการเล่าเรื่อง ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ พร้อมกับฝากรหัสภพติด

ส่วนหนังสือเล่มที่พระพยอมได้เขียน หรือเรียบเรียงขึ้นเองท่านก็ใช้ภาษาที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย พระพยอมได้เขียนไว้ในคำนำหนังสือปุ่ยมนุษย์ (2542) ความตอนหนึ่งว่า

“ ต้องขออภัยท่านผู้อ่านที่เป็นผู้รักษาภาษาหรือคำพูดคำจาในระดับสูง เพราะหนังสือเล่มนี้ อาจจะใช้สำนวนเป็นภาษาชาวบ้านเกินไปหน่อย เนื่องจากมีเจตนาว่า จะให้เป็นหนังสือแพร่หลายไปอยู่ทั่วทั้งห้องสมุดตามโรงเรียน ตั้งแต่โรงเรียนเด็กเล็กๆ ซึ่งเด็กๆ อาจจะไม่สนัคกับศัพท์สูงๆ หรือภาษาศัพท์ เช่น เรื่องพระเจ้าอชาตศัตฐ หรือเรื่องอื่นๆ ที่ใช้คำกร闷ดาว่า พ่อ แม่ ลูก ฯลฯ ”

ไม่ใช้คำว่า บิดา มารดา บุตร หรือ พระราชนิคิรา พะราชามารดา พระราชนิกรสฯ ฯลฯ บางแห่งจะเห็นว่ามีการกล่าวช้าหรือย้ำ ขอให้ท่านผู้อ่านให้อภัยด้วย เพราะมีเจตนาใช้ภาษาอย่างนี้และต้องการย้ำเพื่อประโยชน์แก่ลูกเด็กๆ จะได้อ่านเข้าใจง่ายและประทับใจ “

จากการสำรวจข้อมูลภาคเอกสาร พบร่วม การสื้อสารของพระพยอมที่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยมากได้แก่

- สื่อสิ่งพิมพ์มวลชน หรือสื่อหนังสือพิมพ์
- หนังสือที่พระพยอมเขียนเอง
- สื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำ และเผยแพร่โดยมูลนิธิสวนแก้ว
- สิ่งพิมพ์ หรือหนังสือที่จัดทำโดยผู้อื่น

สื่อสิ่งพิมพ์มวลชน หรือสื่อหนังสือพิมพ์

การสื้อสารของพระพยอมที่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์มวลชน โดยมากปรากฏเป็นข่าว หรือเป็นแหล่งข่าว ซึ่งพระพยอมเป็นผู้สื่อสารโดยตรงบ้าง เช่น คอลัมน์พระพยอมซึ่งทางธรรมในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คอลัมน์ธรรมะจากข่าวในหนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์พระพยอมซึ่งทางธรรม ในวารสารร่วมโพธิแก้ว

หนังสือที่พระพยอมเขียนเอง

สิ่งพิมพ์ที่พระพยอมเขียนเอง ที่จัดทำเป็นหนังสือเล่มมีจำนวนไม่มากนัก โดยมากมีเนื้อหาเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ได้แก่

- หนังสือปัญมนุชย์ เป็นการเขียนเล่าเรื่องต่างๆ ทั้งที่ท่านประสบกับตัวเอง หรือจากการอ่าน การค้นคว้า หรือได้รับฟังมา เป็นเรื่องเล่าสั้นๆ ประกอบการแทรกหลักธรรมข้อคิดต่างๆ

- การถูนชุดนิทานธรรมจากพระพยอม กัลยาณ เรื่องเรียนผูกเรียนแก่เรื่องโดยพระพยอม กัลยาณ ภาพโดยวชิรนทร์ เรียม

สื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำ และเผยแพร่โดยมูลนิธิสวนแก้ว

- หนังสือเล่มเล็ก (booklet)

หนังสือเล่มเล็กเป็นการเผยแพร่ข่าวสารวิธีหนึ่งที่ใช้ในการเผยแพร่ประวัติความเป็นมาขององค์กร บุคคลสำคัญขององค์กร จุดเด่นลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนใคร เป็นสาระที่ต้องการให้อ่านในความประทับใจของผู้รับสารตลอดไป เพราะข้อมูลมักจะไม่เปลี่ยนแปลงแล้วสามารถใช้ข้อมูลนี้ได้ยาวนาน หนังสือเล่มเล็กใช้แยกควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ หรือแจกแก่บุคคลที่มาเยี่ยมชมองค์กร ทำให้ได้รับรู้เรื่องราวดีๆ ขององค์กรเพิ่มเติม นอกจากนี้หนังสือเล่มนั้น ผู้รับสารสามารถนำติดตัวไปด้วยได้โดยไม่รู้สึกเป็นภาระ เพราะผู้รับสารอาจต้องการทำกิจกรรมอื่นๆ

หนังสือเล่มเล็กที่พระพยอมแจกจ่ายให้กับผู้ที่มาทำบุญถวายสังฆทาน หรือมาบวชทางในลักษณะเหมือนกับแจกของชำร่วย ของที่ระลึกที่วัดหลายๆ วัดทำกัน แต่แทนที่จะเป็นพระเครื่องบูชา หรือเครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ พระพยอมกลับแจกหนังสือเล่มเล็กนี้แทน ซึ่งได้แก่ หนังสือประวัติและผลงานพระพิศาลธรรมพาที หนังสือมุขเต็ดเกร็ดธรรม หนังสืออมตะพระพยอม

- วารสาร (journal)

วารสารมีเนื้อหาที่หลากหลายกว่าหนังสือเล่มเล็ก และเนื้อหา มีความเคลื่อนไหวเป็นปัจจุบัน ทำให้ผู้รับสารทราบข้อมูลข่าวสาร ความเป็นไปเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นปัจจุบัน เช่น การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ความหลากหลายของเนื้อหาทำให้ผู้รับสารสามารถเลือกรับสารที่ตรงกับความสนใจของตนเองได้ วารสารร่วมโพธิ์แก้วมีเนื้อหาที่หลากหลายทั้งด้านทางธรรม และด้านทางโลก ทั้งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมโครงการต่างๆ ของวัดและมูลนิธิ ตลอดจนเนื้อหาด้านทางโลกอื่นๆ เช่น การสอนภาษาอังกฤษ เรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย มาตรฐานต่างๆ เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมโครงการของมูลนิธิ มักเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นแล้วในเวลาที่ผ่านไปไม่นาน โดยนำเสนอทั้งข้อความและภาพประกอบ ทำให้ผู้รับสารได้ทราบ และเข้าใจกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิ ได้อย่างชัดเจน พระพยอมแจกวารสารร่วมโพธิ์แก้วควบคู่ไปกับหนังสือเล่มเล็ก โดยให้วารสารร่วมโพธิ์แก้วเป็นสื่อกลางระหว่างผู้รับสารกับมูลนิธิ ในส่วนของการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ในขณะที่หนังสือเล่มเล็กนำเสนอเนื้อหาที่เป็นอดีต วารสารร่วมโพธิ์แก้วยังถูกจัดสร้างให้สามารถด้วยเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้รับสารกับมูลนิธิเช่นกัน

- รูปภาพ (photo release)

โดยที่ว่าไปการถ่ายรูปเหตุการณ์ บุคคล หรือผลิตภัณฑ์ แล้วเขียนคำบรรยายใต้ภาพให้น่าสนใจ แจกจ่ายไปยังสื่อมวลชน ให้เผยแพร่เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรหรือหนึ่ง แต่พระพยอมไม่ได้ใช้สื่อนี้เพื่อแจกจ่ายไปยังสื่อมวลชน พระพยอมแจกรูปภาพตัวท่านเอง ให้แก่ผู้รับสารที่มาทำบุญถวายสังฆทานหรือบริจาคของ ในลักษณะของของชำร่วยตอบแทน และในบางโอกาสยังมีภาพจิกซอร์ดินເພາອນໜຸສາວິຣີແມ່ จำหน่ายในท่านองเดียวกับระบบօກສໍາຮອກໃເລສ คือตามแต่ศรัทธา แต่ไม่ต่างกว่าภาพละ 1 บาท

นอกจากนี้ยังมีสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา วัดถupa ประสงค์ ตลอดจนรายละเอียดของกิจกรรมโครงการต่างๆ ของมูลนิธิ โดยทางมูลนิธิได้เป็นผู้จัดทำเผยแพร่ ได้แก่ ข่าว บทสัมภาษณ์ สารคดี สกู๊ปพิเศษ คอลัมน์พิเศษ ที่ปรากฏตามหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้รับสารบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้ไปร่วมมือโอกาสได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร

สิ่งพิมพ์ หรือหนังสืออื่นที่จัดทำโดยผู้อื่น

สิ่งพิมพ์ หรือหนังสืออื่นที่เกี่ยวกับพระพยอม หรือวัดสวนแก้ว และมูลนิธิสวนแก้ว ที่เป็นการจัดทำ หรือรวบรวม หรือเรียบเรียงโดยผู้อื่น ได้แก่

- หนังสือเคล็ดไม่ลับในการเข้าวัด วัดสวนแก้ว เรียบเรียงโดย บรรลือ ดี เวช

- หนังสือชาสุดขีด 4 อารามณ์ขันพระพยอม กัลยาณ เป็นหนังสือที่รวบรวมอารามณ์ขันจากการเทคโนโลยีของพระพยอม รวมรวมและบรรณาธิการโดยสมคิด ลวงกุรา

- หนังสืออย่ากัดกู เป็นการถอดคำบรรยายจากเทปและเรียบเรียงโดยพระมหาแผน ปัญญาวนูโธ บัณฑิต พินทอง และพิชัย ไชยสังคราม

2) สื่อเบปคาสเซ็ท

หลังจากที่พระพยอมเดินสายบวรรยาธรรมของท่านไว้แล่นำมาเปิดฟังกันเป็นที่สนุกสนาน และมีนักจัดรายการวิทยุนำไปออกอากาศทางวิทยุ ปรากฏว่าประชาชนเกิดชอบฟังกันขึ้นมา ได้ส่งจองเทปกันมาก many จนมีการอัดเทปขายกันแบบไม่ทัน แต่ในช่วงแรกนั้นเทปของท่านยังเป็นแบบเสรี ใครอยากจะอัดขายก็ขายกันไป ต่อมาพระพยอมได้ดำเนินสื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ จึงได้นำมาทำเอง

ประเภทและลักษณะรวมชาติข้อสื่อ

เทปคาสเซ็ตเป็นสื่อก ragazzi เสียง ที่มีการบันทึกเนื้อหาสารบรรจุไว้เรียบร้อยแล้วก่อนการเผยแพร่กระจาย และผู้รับสารต้องเปิดฟังจึงจะสามารถรับสารได้ ผู้รับสารอาจมีเพียงคนเดียว หรือหลายคน หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ไม่จำกัดว่าใครจะเป็นผู้รับสาร ในการเปิดรับอาจไม่ได้เปิดรับสารในเวลาเดียวกัน ไม่จำกัดสถานที่ และเวลาในการรับสาร นอกจากนี้ผู้รับสารสามารถเปิดฟังกี่ครั้งก็ได้ หรือเลือกฟังเฉพาะช่วงใดช่วงหนึ่งก็ได้ หรือฟังพร้อมกับทำกิจกรรมอื่นก็ได้ และเมื่อไม่ต้องการฟังไม่ว่าเนื้อหานั้นจะจบแล้วหรือไม่ก็ตาม ก็สามารถถูติกาฟังได้ การเปิดรับสื่อเทปคาสเซ็ตจึงขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสารเอง คือ ผู้รับสารเป็นคนกำหนด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อใดที่ผู้รับสารมีความสนใจในเนื้อหาสาร หรือต้องการทำความเข้าใจเนื้อหาสารช่วงใดโดยเฉพาะ ผู้รับสารต้องตั้งใจเปิดรับสารนั้น (ฟังอย่างตั้งใจ) เป็นพิเศษ และสามารถเปิดฟังช้าๆ กันได้ การสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) ในแนวนอน (horizontal communication)

เทปคาสเซ็ตเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงตัวบุคคลได้ง่าย เนื่องจากมีความสะดวกในการพกพา ประกอบกับเครื่องเล่นก็มีราคาไม่แพงและแพร่หลาย ทั้งสามารถเลือกเปิดรับได้โดยไม่จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ (time and space) ยกทั้งราคากำหนด่ายกไม่แพงและมีช่องทางจำหน่ายมาก โอกาสที่ผู้รับสารจะมีไว้เฉพาะตน หรือโอกาสที่จะได้รับฟังจากแหล่งอื่นก็มีมาก เทปคาสเซ็ตจึงเป็นสื่อที่ทำให้ผู้รับสารได้รับความพึงพอใจโดยง่ายที่จะเปิดรับสาร เมื่อพระพยอมจะไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มบันทึกเทปการเทคโนโลยีในเทปคาสเซ็ตเอง แต่ท่านก็เห็นว่าเทปคาสเซ็ตเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพมากในการเผยแพร่ธรรม กล่าวคือ สื่อเทปคาสเซ็ตมีลักษณะเป็นสื่อต่อเนื่อง และอเนกประสงค์ คือ สามารถนำไปออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง กล้ายเป็นสื่อมวลชนไป หรือ นำไปฟังที่บ้านในรถ ก็สามารถเป็นสื่อให้เฉพาะบุคคลไป

วิธีการนำเสนอ

การนำเสนอผ่านสื่อเทปคาสเซ็ต พระพยอมไม่ได้จำกัดทำโดยผ่านกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน ดังเช่น การทำเทปเพลง หรือเทปธรรมะของบุคคลอื่น ที่มีการผสมเสียงพูดกับเสียงดนตรี แต่เทปพระพยอมมีการจัดทำโดยการบันทึกเทปการเทศน์สดในวาระโอกาสต่างๆ ซึ่งทำให้สามารถผลิตได้อย่างรวดเร็ว และสามารถเผยแพร่กระจายหลังจากการเทศน์สดได้ในเวลาไม่นาน

3) สื่อวิทยุ

หลังจากที่มีนักจัดรายการนำเทปบรรยายธรรมของพระพยอมไปเปิดออกอากาศ ซึ่งส่งผลให้มีการทำเทปเผยแพร่และเดินสายบรรยายธรรมทั่วประเทศแล้ว พระพยอมยังได้เผยแพร่ธรรมผ่านสื่อวิทยุด้วย จึงยิ่งทำให้พระพยอมเป็นที่รู้จักของสาธាទนมากยิ่งขึ้น

ประเภทและลักษณะธรรมชาติของสื่อ

วิทยุเป็นสื่อกระจายเสียง ที่จัดเป็นสื่อมวลชน ลักษณะธรรมชาติของสื่อวิทยุมีความคล้ายคลึงกับสื่อเทปมาก จะต่างกันตรงที่สื่อวิทยุนั้นมีเวลาที่แน่นอน และเมื่ออากาศแล้วไม่มีการข้อนหรือทวน้ำ ซึ่งผู้รับสารต้องเปิดรับตามเวลาที่ออกอากาศ และไม่สามารถย้อนกลับมาฟังใหม่ได้ อีกทั้งในการนำเสนอจะไม่ต่อเนื่องยาวตลอด แต่จะมีการคั่นด้วยเนื้อหาสารอย่างอื่น เช่น ข่าว หรือโฆษณา หรือเพลง หรือสาระอื่นๆ ขณะเปิดรับสื่อผู้รับสารอาจทำกิจกรรมอื่นไปพร้อมๆ กันด้วย ทำให้ผู้รับสารต้องตั้งใจฟัง หากต้องการรับเนื้อหาสารเต็มที่ สื่อวิทยุมีกระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อนมากนัก โดยสื่อสารที่จะได้รับปฏิกริยาตอบกลับจากผู้รับสารในปัจจุบัน เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยทั่วไปเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) แต่ในปัจจุบันสามารถทำการสื่อสารสองทางได้ (two-way communication) แต่ขึ้นกับผู้ส่งสารว่าจะเปิดโอกาสหรือไม่ การสื่อสารเป็นการสื่อสารในแนวอน (horizontal communication)

สื่อมวลชนเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายไปได้ในวงกว้าง สำหรับสื่อวิทยุนั้นผู้รับสารมีโอกาสเข้าถึงได้ง่ายเนื่องจากมีราคาไม่แพง อีกทั้งสื่อมวลชนมีความสม่ำเสมอในการแพร่กระจาย ทำให้เนื้อหาสารสามารถแพร่กระจายไปได้ในวงกว้าง และอาจมีผู้รับสารที่จะติดตามรายการประจำได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร หรือรูปแบบรายการ และวิธีการนำเสนอ ซึ่งผู้ส่งสารที่เป็นผู้ดำเนินรายการ หรือร่วมในรายการต้องมีความเข้าใจและสามารถปรับวิธีการนำเสนอให้เข้ากับลักษณะธรรมชาติของสื่อและการนำเสนอผ่านสื่อชนิดนี้

ประเภทของสื่อกับประเภทของเนื้อหา

เนื่องจากกลุ่มผู้รับสารของสื่อมวลชนนั้นกว้างมากไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเป็นใครแน่นอน อย่างไรก็ตามอาจจำพอกำหนดกว้างๆ ได้ รายการวิทยุที่มีเนื้อหาในทางศาสนาถูกจัดสรรห้าอกออกอากาศทางวิทยุด้วยระบบเอ.เอ็ม. (A.M.) และในช่วงเวลาที่ผู้รับสารโดยทั่วไปอาจไม่สะดวกในการฟัง เช่น เช้ามืด หรือดึกๆ ดังนั้นกลุ่มผู้รับสารจึงค่อนข้างเฉพาะกลุ่ม

ที่มีความสนใจทางด้านศึกษา และพึงพอใจในรูปแบบและวิธีการนำเสนอ ตลอดจนเนื้อหาสาระที่ผู้ส่งสารเสนอ

วิธีการนำเสนอ

การนำเสนอผ่านสื่อวิทยุเป็นสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับเรื่องของเวลาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีเวลาจำกัดในการนำเสนอ และยังไม่สามารถนำเสนอได้ต่อเนื่องยาวตลอด คือ มีการคั่นด้วยเนื้อหาอื่น เช่น สปอร์ตโฆษณา แต่เนื้อหาทางธรรมนั้นมักอาศัยเวลาในการเปิดรับ ในกรณีต้องทำความเข้าใจ ดังนั้นเมื่อนำเสนอเนื้อหาทางธรรมมานำเสนอผ่านสื่อวิทยุ จึงต้องมีการปรับเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบวิธีการนำเสนอให้เข้ากับลักษณะธรรมชาติของสื่อประเภทนี้ โดยเนื้อหานั้นต้องมีความกระชับ เข้าใจง่าย สามารถสื่อสารได้ตรงจุดในเวลาอันจำกัด และสามารถสร้างความประทับใจได้ด้วย ในขณะเดียวกันก็ต้องทำให้ผู้รับสารสามารถเข้ามาร่วมต่อเนื่อหาสารได้ ดังนั้นเนื้อหาทางธรรมที่นำเสนอโดยมากจะเป็นหัวข้อรวมในระดับที่ไม่สูงจนเกินไป แต่เกี่ยวข้องกับวิธีชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นฯ จึงจะอยู่ในความสนใจของผู้รับสาร และผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจได้ไม่ยากนัก

วิธีการนำเสนอผ่านสื่อวิทยุมีความคล้ายคลึงกับการนำเสนอผ่านเทพคำสั้น แต่สอดคลายเป็นปัจจุบันมากกว่า อย่างไรก็ได้ วิทยุเป็นสื่อมวลชนที่ออกอากาศไปโดยไม่ระบุ หรือจำกัดกลุ่มผู้รับสาร ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงต้องมีความสุภาพ ไม่หวือหวานกัน หมายความกับสภาพแวดล้อมทางภาษา

การนำเสนอผ่านสื่อวิทยุของพระพยอม มีทั้งที่พระพยอมจัดรายการเอง และที่มีผู้นำเอาบางช่วงของการเทศน์ไปออกอากาศ

4) โทรทัศน์

ประเภทและลักษณะธรรมชาติของสื่อ

โทรทัศน์เป็นสื่อกระจายทั้งเสียงและภาพ ที่จัดเป็นสื่อมวลชน ลักษณะธรรมชาติของสื่อโทรทัศนมีความคล้ายคลึงกับสื่อวิทยุในบางประการ จะต่างกันตรงที่สื่อโทรทัศนมีความดึงดูดใจมากกว่า อีกทั้งภาพและเสียงร่วงความสมจริงได้มาก แต่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ทำการสื่อสารภายในตนของต่อเท่าใดนัก เพราะการนำเสนอเนื้อหาสารต่างๆ ที่ผ่านสื่อนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่มีช่วงของภารหยุด (หากมีเกิดขึ้น ที่เรียกว่า dead air มักจะสื่อ

ความหมายถึงมีเหตุขัดข้อง หรือสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นทางสถานี หรือเครื่องรับ หรือระบบไฟฟ้า) สื่อโทรทัศน์ต้องอาศัยกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนหลายขั้นตอน และโอกาสที่จะได้รับปฏิกริยาตอบกลับจากผู้รับสารเป็นไปได้ช้า เนื่องจากเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) การสื่อสารเป็นการสื่อสารในแนวอน (horizontal communication) สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์กับเวลาเป็นอย่างมาก มีขั้นตอนการผลิตซับซ้อนหลายขั้นตอน และมีค่าใช้จ่ายสูง

ประเภทของสื่อกับประเภทของเนื้อหา

โดยทั่วไปแล้วดูไม่เข้ากันที่สื่อมวลชนประเทณนี้ถูกใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาทางธรรมะ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากความเป็นมาของสื่อโทรทัศน์ หรือเนื้อหาที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยมากเป็นเนื้อหาเพื่อความบันเทิง ดื่นเต้น สนุกสนาน ธุรกิจ ข่าวสารต่างๆ ซึ่งมักกล่าวว่าเป็นเรื่องทางโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากลักษณะธรรมชาติของสื่อประเทณนี้เองที่ต้องผ่านกระบวนการผลิตหลายขั้นตอน และมีรูปแบบวิธีการนำเสนอที่สัมพันธ์กับเรื่องของเวลาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีเวลาจำกัดในการนำเสนอ และยังไม่สามารถนำเสนอได้ต่อเนื่องยาวตลอด เมื่อจากมีเนื้อหาอื่นคันเข่นเดียวกับสื่อวิทยุ ซึ่งเนื้อหาทางธรรมนั้นมักอาศัยเวลาในการเปิดรับเพื่อการต่อต่อรองทำความเข้าใจ

ดังนั้นเมื่อนำเนื้อหาทางธรรมามานำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบวิธีการนำเสนอให้เข้ากับลักษณะธรรมชาติของสื่อประเทณนี้ โดยเนื้อหานั้นต้องมีความกระชับ เข้าใจง่าย สามารถสื่อสารได้ตรงจุดในเวลาอันจำกัด และสามารถสร้างความประทับใจได้ด้วย ในขณะเดียวกันก็ต้องทำให้ผู้รับสารสามารถเชื่อมต่อเนื้อหาสารได้ ดังนั้นเนื้อหาทางธรรมที่นำเสนอโดยมากจึงเป็นหัวข้อรวมในระดับที่ไม่สูงจนเกินไป แต่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นๆ จึงจะอยู่ในความสนใจของผู้รับสาร และผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจได้ไม่ยากนัก

วิธีการนำเสนอ

เนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชน ที่มีบริบทแวดล้อมเป็นแบบทางโลก มีวัฒนธรรมแบบแผนการนำเสนอแบบหนึ่งที่ต่างไปจากการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อแบบทางธรรม อีกทั้งการนำเสนอทางสื่อโทรทัศน์สัมพันธ์กับเวลาเป็นอย่างยิ่ง และมีศักยภาพในการให้สถานภาพแก่นุคคล กาญจนฯ แก้วเทพ (2544) กล่าวว่า “ในกรณีของไทย การคัดเลือกพระภิกษุมาออกสื่อ

นั้นมีเส้นทางที่หลากหลายอย่างมาก ตามหลักการของ Boorstin เรื่อง hero and celebrity โดยที่พระภิกขุบางองค์มักจะเป็น “วีรบุรุษ” (hero) มา ก่อน ด้วยวิกรรมแบบต่างๆ กัน เช่น มีคณาจารย์แก่ก็ล้า มีเมตตา หมายความนิยม ปลูกเสกเครื่องรางของขลัง เทศน์สั่งสอนเก่ง เป็นพระนักพัฒนาฯลฯ .. หรือมี “บุคลิกภาพ” (personality) ที่เหมาะสมกับสื่อ จากนั้นสื่อจึงช่วยแพร่ภาพ “วีรบุรุษ” เหล่านี้ให้กล้ายมาเป็น “คนเด่นคนดัง” (celebrity) นอกจาคนี้สื่อมวลชนมีศักยภาพในการให้สถานภาพแก่บุคคล (Status Conferral) ดังนั้น พระภิกขุที่ออกเทศน์ก็จะกลายเป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ไปโดยปริยาย และต้องพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น (อย่างเข้าท่าและแหลมคม) ต่อประเด็นปัญหาต่างๆ

อย่างไรก็ได้มีว่าพระบางองค์จะมีความเป็น “วีรบุรุษ” มา ก่อน แต่หากไม่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับสื่อ โทรทัศน์แล้วก็ทำให้รายการมีความน่าสนใจลดน้อยลงหรือทำให้ไม่ได้รับความนิยม ดังที่อารียา (2544) ซึ่งได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบรายการธรรมะทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวไว้ว่า

“ เกณฑ์การเลือกพระข้างต้นนี้ (เลือกจากความมีชื่อเสียง) มีส่วนทำให้พระที่เทศน์หรือบรรยายธรรมไม่ดึงดูดใจ แต่มีชื่อเสียงได้ออกรายการ ซึ่งการเล่าเรื่องหรือลักษณะที่เป็นการแสดงอย่างตรงไปตรงมา หรือการพูดในจังหวะที่ช้าและค่อนข้างยานคาย หรืออย่างได้อย่างหนึ่งก็ตาม ทำให้รายการคลายความน่าสนใจ ”

พระพยอมเป็นพระที่เป็นวีรบุรุษ ด้วยวิกรรมด้านการเทศน์มาก่อน นอกจาคนี้ยังมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับสื่อด้วย คือ เป็นคนคล่องแคล่วว่องไว กระฉับกระเฉง ทำอะไรรวดเร็ว มีคำพูดสั้นๆ ที่เฉียบคม ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมเวลาช่วงสั้นๆ ของสื่อโทรทัศน์ (clock culture) มีหน้าตาดีพอสมควร และชอบออกท่าทาง ไม่อยู่นิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับสื่อโทรทัศน์ที่เป็นสื่อภาพเคลื่อนไหว ซึ่งจะพบว่าพระพยอม ได้กล่าวเป็น “ดาวาชาประจำ” ของสื่อ สื่อมวลชนมักจะสัมภาษณ์ความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ จากพระพยอมเสมอ แม้บางประเด็นจะไม่เกี่ยวกับพระ หรือเรื่องทางธรรมะเลย ดังที่ปรากฏทางสื่อต่างๆ เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์อยู่บ่อยๆ และจากการสังเกตในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยก็พบว่า มีสื่อมวลชนทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์มาสัมภาษณ์พระพยอมอยู่เสมอ บางครั้งในวันเดียวกันมีสื่อมวลชนมาขอสัมภาษณ์ 2-3 ราย นอกจากนี้ก็ได้รับเชิญไปออกรายการโทรทัศน์ต่างๆ เช่น รายการจุดประกาย (10 พฤษภาคม 2545) และรายการชิงร้อย

ชิงล้าน (9 มิถุนายน 2545) ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 รายการไอทีวี ทอล์ก (25 มิถุนายน 2545) และรัฐบาลหุ่น ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และก่อนหน้านี้มีรายการธรรมะพระ ยกย่อง ทางสถานีโทรทัศน์สี ช่อง 3

อย่างไรก็ตามจากบุคลิกของพระพยอม และลีลาการใช้วจันทร์ในการเทศน์ของท่านแม้ จะสอดคล้องเหมาะสมกับสื่อโทรทัศน์ แต่จากสถานภาพความเป็นพระ และแบบแผนการเทศน์ตาม ธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นกรอบอ้างอิงของสังคม ประกอบกับสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชน ที่ไม่จำกัดผู้ รับสาร ทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทสถานภาพขึ้น จนถึงกับถูกห้ามออกอากาศ แม้ว่าการ วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับบทบาทสถานภาพนี้จะมีอยู่แล้ว แต่ก็มีผู้ให้ทัศนะว่า เป็นเพียงเทคนิคการ นำเสนอเนื้อหาทางธรรม ซึ่งต้องมีการปรับให้เข้ากับยุคสมัย และการนำเสนอในลักษณะนี้หากเป็น การเทศน์ที่ไม่ได้ผ่านสื่อมวลชนก็สามารถทำได้ อย่างไรก็ตามหากผ่านสื่อมวลชนก็ไม่เหมาะสม ดัง เช่นที่ความหุโน (ไฟโรจนะ, 2534) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้

“ ... พระพยอมมีช่าวดังขึ้นในหน้าห้องสีอพิมพ์ กรณีคณะกรรมการควบคุมสถานีวิทยุ กระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์รับการเผยแพร่ภาพและเสียงของท่านออกอากาศทางสถานี โทรทัศน์ช่อง 9 ด้วยเหตุผลว่า ท่านเทคโนโลยีไม่สำรวม เช่น เวลาเทคโนโลยีภายนอกท่าทาง และถ้อยคำที่ท่านเทคโนโลยีบางคำและบางสำนวน ไม่เหมาะสมจะนำออกอากาศ ... พระพยอมเหมาะสม เป็นอย่างยิ่งที่จะเทคโนโลยีช่วยบ้านฟังตามศาสตราจารย์ และตามหอประชุมขององค์กรและสมาคมทุก แห่ง เปรียบความให้เห็นแล้วก็คือ เนื่องจากการปราศรัยและการอภิปราชย์ ตลอดถึงปัจจุบันของ คณบุคคลที่สาธารณะฟังได้ในสถานที่นั้นๆ เช่น สนามหลวง และ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น แต่จะนำมาออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ไม่ได้ ถ้านำมาออกต้องเจียระไนบางส่วนหรือหลายส่วนออก “

2.2 การเลือกสาร

ในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ศาสนานั้น จากวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยเฉพาะเพื่อศาสนา พระ พยอมได้มีการเลือกสารเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร โดยมีรูปแบบวิธีการนำเสนอในหลาย ลักษณะ ซึ่งจะพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

2.2.1 การเลือกสาร (Message selection)

2.2.2 การออกแบบสาร (Message design)

2.2.1 การเลือกสาร

ในการนำเสนอเนื้อหาสาร พระพยอมได้ทำการเลือกสารให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่พระพยอมตั้งใจสื่อสารด้วย จากการวิจัยของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องวรรณกรรมคำสอนพระพยอม กัญญาโน พบว่า พระพยอมนำเสนอหลักธรรมขั้นศีล และหลักธรรมต่างๆ สำหรับผู้ที่ยังชักดึงเกี่ยวอยู่กับเรื่องทางโลก หลักธรรมเหล่านั้น ได้แก่ ศีล ๕¹ พระมหาวิหาร ๔² อิทธิบท⁴³ มหาวาสธรรม ๔⁴ สังคหัตุ ๔⁵ กุศลมูล ๓⁶ อกุศลมูล ๓⁷ อบายมุข ๖⁸ โลกธรรม ๘⁹ โดยนำเสนอในระดับโลกียธรรม คือ ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ยิ่งไปกว่านั้นพระพยอมได้นั่นเนื้อหาที่ต่อต้านอบายมุข และการปฏิบัติตามศีลศาสนากายถูกต้อง

การเลือกสารดังกล่าวของพระพยอมสอดคล้องกับความรู้เกี่ยวกับผู้รับสาร และความรู้ด้านบริบท ตลอดจนสืบเนื่องจากอุดมการณ์ส่วนตัวจากภูมิหลังของท่านรวมกับอุดมการณ์หลักของสังคม ที่เล็งเห็นโทษของอบายมุข โดยเฉพาะจากการตีมีสุรา และเล่นการพนัน ว่าเป็นหนทางแห่งความเสื่อมอย่างแท้จริง ส่วนการปฏิบัติตามที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนา ทำให้ผู้คนหลง망หายเป็นเหตุให้เสียทรัพย์ ที่สำคัญไม่เกิดปัญญาพัฒนาตน ตามแนวคิดทางพุทธศาสนา

¹ ศีล ๕ เป็นศีลสำหรับทุกคน คือ เน้นจากทำด้วยชีวิต เว้นจากถือเอกสารของที่เขามีได้ให้ เน้นจากประพฤติผิดในภัย เว้นจากของมา คือ สุราเมรรย์อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

² พระมหาวิหาร ๔ แปลว่า ธรรมเป็นที่อยู่ของพระ หรือธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

³ อิทธิบท ๔ แปลว่า คุณธรรมที่เป็นเหตุให้สำเร็จตามประสงค์ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

⁴ มหาวาสธรรม ๔ หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ผู้ครองเรือนพึงปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ เกิดความดีงาม ได้แก่ สจจะ ทมະ ขันติ จาคະ

⁵ สังคหัตุ ๔ หมายถึง เรื่องสงเคราะห์กัน เป็นเครื่องยืดเนี้ยบไว้ของผู้อื่นให้ได้ ได้แก่ ทาน ปิย瓦ชา อัตถจริยา สมานตตตา

⁶ กุศลมูล ๓ คือ ตั้นเหตุของกุศล หรือตั้นเหตุของความดี มี ๓ ประการ คือ อโภภะ (จาคະ) อโภสະ (เมตตา) อโมหะ (ปัญญา)

⁷ อกุศลมูล ๓ คือ ตั้นเหตุของอกุศล หรือตั้นเหตุของความชั่ว มี ๓ อย่าง คือ โลภะ โทสະ โมหะ

⁸ อบายมุข ๖ คือ เหตุแห่งความอิบหาย หมายถึง ตั้นเหตุของความไม่มีดี ถ้าปฏิบัติแล้วจะทำให้ชีวิตของผู้นั้นเสื่อมลง หากความเจริญไม่ดี อบายมุข ๖ ได้แก่ ต้มน้ำ maize เที่ยวกากลางคืน เที่ยวดูกรละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกี่ยจครัวน้ำทำการงาน

⁹ โลกธรรม ๘ คือ ธรรมที่มีประจำโลก ธรรมดาวของโลก ธรรมที่ครอบจำสัตว์โลก และสัตว์โลกก็เป็นไปตามมัน มี ๘ อย่าง คือ มีลักษณะมีลักษณะ มียศ ไม่มียศ นินทา สรวงเสริญ สุข ทุกข์

2.2.2 การออกแบบสาร

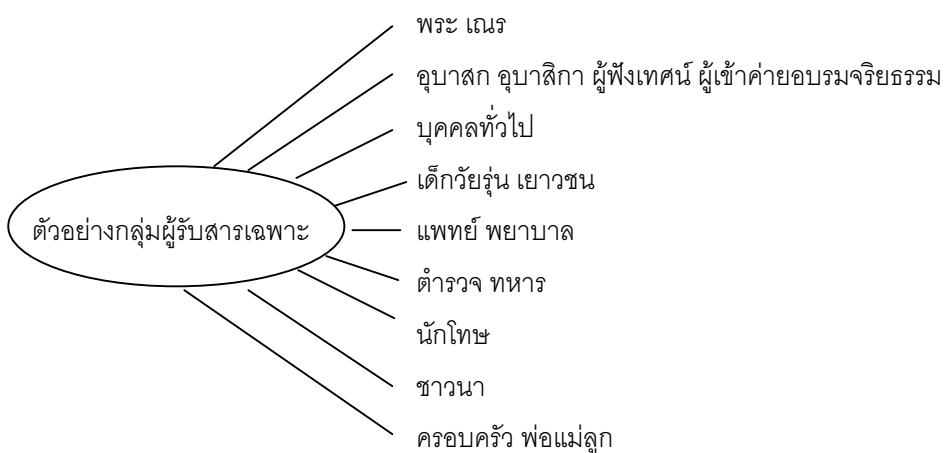
ในแง่ของการออกแบบสาร พบว่า เนื้อหาที่พระพยอมได้นำเสนอ ปรากฏในหลาย

ลักษณะ คือ

- 1) เนื้อหา มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ
- 2) เนื้อหา มีลักษณะของการวิพากษ์วิเคราะห์วิจารณ์
- 3) เนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย
- 4) เนื้อหา มีลักษณะของการสมมติฐาน
- 5) เนื้อหา มีลักษณะคู่ตรรวงข้าม

- 1) เนื้อหา มีสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ

ในการนำเสนอเนื้อหานั้น แม้บริบทหรือสิ่งแวดล้อมของการนำเสนอเนื้อหาจะเป็นเรื่องหลักหรือรวมทางศาสนा แต่ผู้รับสารก็ยังมีหลากหลายกลุ่ม ซึ่งผู้ส่งสารต้องทราบว่าจะทำการสื่อสารกับใคร ซึ่งนำไปสู่วัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่ต่างกันด้วย พระพยอมเป็นผู้ที่มีความเข้าใจลักษณะผู้รับสารที่แตกต่างกัน เช่น เทคนิคให้พระ เนรา หรือผู้มาฟังเทศน์ที่เป็นบุคคลทั่วไป หรือผู้เข้าค่ายอบรมจริยธรรม ซึ่งมักเป็นกลุ่มเฉพาะ เช่น นักเรียน ตำรวจ หรือไปเทศน์ตามที่หน่วยงาน องค์กร ต่างๆ นิมนต์ไป เช่น คณะแพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ หรือ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น

พระ เนรา

เมื่อพระพยอมเทศน์ให้พระ เนราฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นให้ศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามพุทธบัญญัติ ซึ่งมีความหมายสำคัญต่อพระพยอม

สำคัญที่แท้จริงของการบวชก็คือ เพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม และเมื่อศึกษาแล้วก็ต้องศึกษาให้ถูกต้องเพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งตามคติความเชื่อของพุทธศาสนาถือว่าพระสงฆ์เป็นผู้ที่อยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าชาวราษฎรสองเรื่อง เป็นผู้ที่มีราVASAให้ความเคารพ ดังนั้นพระสงฆ์จึงต้องประพฤติปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยและพุทธอปุณ্ডิต เพื่อเป็นเนื้อน้ำบุญและเป็นตัวอย่างแก่世人ทั่วไป ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ที่ได้นำเสนอว่า พระพยอมเทศน์ให้พระ เนตร มีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่เพื่อรังบกิเลสไม่ให้บังเกิดขึ้น เช่น พ้อใจหรือยินดีในอาการ

“... บรรพชิตจะต้องพิจารณาอยู่เบื้องต้น ว่า บัดนี้เราเป็นผู้พิจารณาความเดี้ยงชีวิต หรือการเดี้ยงชีวิตของเรานั้น บัดนี้นี่เองจากผู้อื่น เราควรทำตัวให้ค้าเดี้ยงง่าย...”

เทศน์เพื่อให้เกิดความเพียรในการประกอบภารกิจของสงฆ์

“... บรรพชิตควรพิจารณาเบื้องต้น ว่า วันคืนล่วงไปฯ ฯ ขณะนี้เรากำลังทำอะไรอยู่เบื้องหน้า เช่น พราชาล่วงมาเป็นเวลาเกือบเดือนแล้วนะ เราได้ทำอะไรบ้างแล้ว เรียนนحوภาษาไทยได้แค่ไหน พาหุงสาดมนต์อะไรนั้นเป็นยังไง ล่วงมาปานี้ได้หรือยัง เราต้องสำรวจตัวเองว่าเจ็ดวันล่วงมาเนี่ยได้อะไรเพิ่มขึ้นมาอีก ท่องสูภาษิตติดปากอะไรได้บ้าง ...”

เทศน์แนะพระใหม่ให้ถูกทาง และปฏิบัติให้ถูกต้อง

“... เมื่อน้อยกว่าเมื่อคืนนี้ ผ่านอันหนึ่งสือไปตั้งดีกังมีน้องเณรบางองค์ ยังไม่เต็นขึ้นมาทำวัดนาน อย่างนี้ถือว่าตาย陪同 ชี้เกียจนะ ผิดธรรมวินัยเข้าข้อชี้เกียจ เกียจคร้าน ไม่เป็นไปเพื่อความเพียรแกกิเลส ...”

“... ต่อไปนี้ต้องยินดีมักน้อย สันโดษนานะ คือไม่มีความอยากได้นั่น ได้นี่จนของในกฎเต็มไปหมด ...”

“... พระที่ดีไม่مانนั่งปลูกเสกทำเลขายันต์ลงหวย ลงเบอร์ พ่นน้ำมนต์ ทำอะไร์ก์ทำกันไปเรียนตั้ดวิบากරดน้ำมนต์ พ่นน้ำมาก ปลูกกระเบื้อง เสกทองเหลืองไป พอยไปอยู่วัด ก็ทำวัดจะเป็นอะไร์ก์ไม่รู้ วัดเดียวเนี้ยก็ต้องดูกันนะมันมีหลายวัด เօาแคร' ส. อย่างเดียวเท่านั้น วัดสร้าง วัดสวัด วัดเสก วัดสนุก วัดสอน วัดสงบ เดียวเนี้ดวัดเสก ก็เสกกันไฟแลบไปสต์ ...”

ເທສນີໃຫ້ພຣະ ເນຣ ຄຳນຶງຄຶງເປົ້າໝາຍຂອງກວບວຸງ

“ ... ພຣະພູທຣເຈົ້າທ່ານຕຣສວ່າທີ່ໄດ້ມີຈິວນ້ອຍ ມີປັຈຈີຍສື່ນ້ອຍ ແຕ່ທີ່ນັ້ນມີກຸລດຮຽມເຈີນ ເຊື້ອຍໆທີ່ນັ້ນແດອະ ແຕ່ທີ່ໄດ້ມີຈິວມາກ ມີອາຫາວົບນທບາຕສະດວກ ກຸງິໜັງໃໝ່ ຍາຮັກໜາໂຮຄຄວບຄວນ ແຕ່ອກຸລດຮຽມເຈີນ ກິກຊຸເຂີຍຈົງຮັບໄປເຖີດ ອຍ່າອຍໆເລີຍ ເພຣະຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງເຮາອຍໆກັບ ນິພານ....”

ກລ່າວໂດຍຮົມຄື້ອ ພຣະພຍອມນຳເສັນອື່ນໜ້າທີ່ມຸ່ງໃຫ້ພຣະ ເນຣ ລະຄວາມໂລກ ໃຫ້ຈິວຕອຍ່າງ ເຮັດວຽກ ທຳມະນີ ແລະສິ່ງທີ່ສມະນະໄມ່ພຶກປົງປົກບັດ ໄດ້ແກ່ ເລີນກາຣພນັນ ສູບບຸ້ຮີ ເສັກເຄື່ອງຮາງຂອງ ຂັດງ ອັນເປັນສິ່ງທີ່ກ່ອໄຂເກີດຄວາມເສື່ອມເສີບແກ່ສາສນາອ່າງຍິ່ງ ນອກຈາກນີ້ຍັງໄດ້ນຳເສັນອື່ນໜ້າທີ່ມຸ່ງ ໃຫ້ພຣະ ເນຣ ໄມຍືດມັ້ນຄືອມັ້ນໃນອັດຕາຕົວຕົນ

“... ເປັນພຣະຕ້ອງພຍາຍາມທຳໃຫ້ໜົດຕົວ ພຣະຄວາຈະທຳໃຫ້ໜົດຕົວ ຄ້າຍັງມີຕັວອຍໆ ກີ່ຍັງມີ ປັບປຸງຫາອຍໆ ຕ້ອງທຳລາຍຄວາມເහັນແກ່ຕັວລົງເຮືອຍາ ”

ອຸບາສກ ອຸບາສຶກ ຜູ້ພັ້ງເທສນີ ຜູ້ເຂົ້າຄ່າຍອບຮມຈິຍຮຽມ

ຜູ້ຮັບສາຮັກລຸ່ມນີ້ເປັນຜູ້ຮັບສາຮັກລຸ່ມທາງຮຽມທົ່ວໄປ ຜົ່ງເປັນກຸລຸ່ມທີ່ກ່າວງມາກ ຮຸ່າກຫລາຍດ້ວຍວັຍ ອາຊີພ ສຖານພາພທາງສັງຄມ ເສຣະໜູກິຈ ດັ່ງນັ້ນໜັກຮຽມທີ່ພຣະພຍອມນຳເສັນອົງ ມີຈຸດມຸ່ງໝາຍເພື່ອ ປຸລູກຝັ້ງຄຸນຮຽມ ຈິຍຮຽມ ຍກຮະດັບປົງປົກໃຈຂອງຜູ້ຮັບສາ ແລະປະປະຟຸດປົງປົກທຸກ ຕ້ອງຕາມໜັກສາສນາ ຕລອດຈົນໃຫ້ຜູ້ຮັບສາມືສຕິ ປັບປຸງ ສາມາຮັນນຳໜັກຮຽມຄໍາສອນໄປເປັນໜັກ ຜູ້ຮັບສາ ອົງກົງກັບການໃຫ້ຈິວຕົວ ແລະອຍໆວ່າມັກນອຍ່າງສັນຕິສຸຂ ທ່ານຈຶ່ງນຳເສັນອື່ນໜ້າທີ່ມີຈຸດມຸ່ງໝາຍ ແລະຕ້ອງມີຄວາມເພີຍໃນກາຣປະກອບກິຈ ເນື້ອຫາໜັກຮຽມທີ່ນຳເສັນອື່ນ ໄດ້ແກ່ ອິທີບາທ 4 ພຣະມວິຫາර 4 ມຽວາສອຮຽມ 4 ສັງຄນວັດຖຸ 4 ກຸລດມູລ 3 ອບາຍມູ 6 ສິລ 5 ທີສ 6 ແລະໂລກຮຽມ 8

ດັ່ງກລ່າວແລ້ວຜູ້ຮັບສາຮັກລຸ່ມທາງຮຽມທີ່ເປັນຜູ້ພັ້ງເທສນີ ແລະຜູ້ເຂົ້າຄ່າຍອບຮມຈິຍຮຽມນັ້ນມີ ຄວາມໜັກຫລາຍ ເນື້ອຫາທີ່ນຳເສັນອື່ນມີເນື້ອຫາມຸ່ງເນັ້ນທີ່ໜັກຫລາຍຕາມກຸລຸ່ມຜູ້ຮັບສາດ້ວຍ

บุคคลทั่วไป

สำหรับบุคคลทั่วไปนอกจากหลักธรรมที่นำเสนองлав เนื้อหาหลักธรรมที่สื่อสารออกไปมาก คือ เรื่องเกี่ยวกับօบายมุข ทั้งที่เป็นสุรา และการพนัน ทั้งนี้สมบัติ เสริมศิลป (2532) อกิจรายว่าอาจมีสาเหตุมาจากสภาพความสัมสโน่นวายในสังคม ดังจะเห็นได้จากข่าวหนังสือพิมพ์ที่ปรากฏเสนอว่าผู้คนในสังคมหลงมัวเมากลางการพนัน นอกจากนี้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้สาเหตุหนึ่งนั้นมาจากการหักหลังเกี่ยวกับการพนัน และการเมาสุราจนไม่สามารถครองสติได้ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นอย่างมากในสังคม พระพยอม กัลยาณิ จึงแสดงปาฏิกถาธรรมให้ผู้ฟังทั้งหลายตระหนักรถึงโทษของօบายมุขเหล่านี้ และมุ่งเสนอให้ผู้ฟังละจากօบายมุขนี้ด้วย ดังเช่น ที่ท่านเทศน์ถึงผลเสียของการดื่มสุราประการหนึ่งว่า ทำให้ถูกตัดหนนิ

“... คนไหนที่เมามากๆ เนี่ยหมดเลย เป็นคนลำส่อน เป็นคนมักมาก ยิ่งเมาสุราจิงหมวดความสำคัญ ข้าราชการบางคนเนี่ยแรมแต่งตัวดีดี แต่โธ္嫉มากกลางถนน เมาแล้วยังกะสนู๊กตัวนึง เลย ...”

หรือ

“... บางคนเป็นพ่อคนยังไงไม่รู้ เด็กเขียนจดหมายมาถามอาทิตย์ บอกท่านช่วยที่ พระอาจารย์ ระหว่างผอมกับผอม เพาะะพ่อแม่กินเหล้าทุกวัน ขอสถาคชือกับข้าไม่มี เวลาชื้อเหล้า มี นำมาแล้วตีแม่ตีน้องอะไรมีงไปหมด ...”

หรือทำให้ขาดสติ

“... ฉุชีไอ้ชีเมายอดช้ำ เมื่อเร็วๆ หนังสือพิมพ์ลงฉบับเดียวไอ้ชีมา ผัวเมามียล่ำซ่า ตาแก่เมายขึ้นเด็ก ไอ้หลานเมาตลาดน้ำ ยายแหงชาตัย ไอ้ที่ร้ายที่สุด ไอ้ชีเมายอดช้ำคนหนึ่ง เข้าไปเที่ยวในสวนสัตว์ ถือเหล้าไปกินด้วย ไปกรอกช้างชะมาไปอีกด้วย ...”

สมบัติ เสริมศิลป (2532) ได้เสนอต่อไปว่า นอกจากนี้ยังปรากฏหลักธรรม วิริยะ (อิทธิบาท 4) เมตตา (พระมหาวิหาร 4) ทมະ (พระวาราษธรรม 4) และขันติ (พระวาราษธรรม 4) อย่างหลาภulary พระพยอมได้แน่น เมตตาธรรม เพราะท่านเห็นว่า สังคมปัจจุบันมีแต่การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น อันก่อให้เกิดการเห็นแก่ตัว ท่านต้องการให้ลักษณะเช่นนี้หมดไปจากสังคม

“... ถ้ามีเมตตากรุณาชี้นมาจิตก็จะเกลี้ยงเกลาจากการอามาตร้าย ให้รอดเด่าเท่ากับนั่งจุดไฟเผาตัวเอง อิจชาเข้าเท่ากับนั่งจุดไฟเผาตนเอง อามาตรของเรารเข้าเท่ากับนั่งจุดไฟเผาตัวเอง แม่เมตตาให้เดา เท่ากับจิตใจของเรารู้สึกพิญญาณไม่ดีให้มันเยือกเย็นนั่น นั่นทำจิตให้บริสุทธิ์ แล้วได้บุญยิ่งกว่าการสร้างวิหารสร้างศาลา ...”

พระพยอมเห็นว่า เมื่อมีคนมีความรักมอบให้แก่กันแล้ว ปัญหาอาชญากรรม การเข่นฆ่า จะลดลง เมื่อมีความรักความเมตตาอยู่ในจิต การอามาตร พยาบาท จองเวรจะหมดไป เมื่อจิตปราศจากการอามาตรเดียดแค้นซึ่งแล้วบุคคลก็จะไม่วิวาทกัน

“... ความรักผู้อื่นเนี่ยมันทำให้ตัวเราเองไม่เกรวันเกรวาย ไม่ให้ร่อง่าย ไม่เกลียดชี้หน้า ใครง่าย ถ้าเรามีความรักผู้อื่นเนี่ย เราจะไม่มีวันงেเกลียดชี้หน้าคนอื่นง่ายๆ ...”

เต็อก วัยรุ่น หรือเยาวชน

จากผลการศึกษาของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) พ布ว่าพระพยอมนำเสนอนี้เป็นหลักธรรมคำสอนที่เด่นชัด คือ ทมະ ขันติ และ วิริยะ โดยมุ่งให้เยาวชนเข้มใจและอดทนที่จะไม่ประพฤติในสิ่งที่ชั่ว ผิดกฎหมาย ศีลธรรม และจารีตประเพณี ทั้งนี้เพราะสภาพสังคม โดยเฉพาะสังคมเมืองมีลักษณะต่างๆ ที่จะซักจูงให้เยาวชนล่วงลงสู่ความชั่วร้าย เช่น สิงเสพติด การพนัน ชู้สาวหรือสถานเริงรมย์ต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะจูงชีวิตของเยาวชนไปสู่ความหายนั่น นอกจากนี้ยังเสนอให้เยาวชนมีวิริยะ ความเพียรในการประกอบกิจต่างๆ ให้สำเร็จถึงแม้จะพบอุปสรรคต่างๆ ต้องต่อสู้อุปสรรคนั้นๆ พระพยอมยกตัวอย่างการพึงตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ กิจการต่างๆ จะสำเร็จตามความมุ่งหวังได้นั้นจะต้องใช้ความเพียรพยายามของตนให้ถึงที่สุด อย่าหวังพึ่ง หรือคอบขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

“... โญมต้องระวังกันให้ดีนะ อะไรที่เราควรจะช่วยตัวเองได้ก่อนก็ช่วยก่อน นักเรียนจะสอบได้ก็ไม่ใช่หลวงพ่อใหญ่นี่ มันจะต้องนึกถึงหลวงพ่อใหญ่ มองดูนึกถึงว่าโอ้ พระพุทธเจ้า เมื่อตอนออกบวชนั้นท่านพยายามด้วยตนเองเหลือเกิน พยายามอดอาหาร เพื่อทดสอบว่าทางนี้ใช้มั้ย ที่ตัวรักษา บางทีอดจนกระแทกเอามือลูบขนนี่รากขนเปล่าล่วง เวลาลูกขึ้นเซชันล้มหน้าล้มหลัง เขายังมีอุบหนังท้องก็แตะสันหลัง เมื่อเอามือแตะสันหลังก็แตะหนังหน้าห้อง โอ้ กว่าจะคั่นพับโพธิญาณได้ ไม่มีใครรองมาตรฐานด้วย ...”

ส่วนหลักธรรมขันติ พระพยอมนำเสนอให้เด็ก วัยรุ่น หรือเยาวชนอดทนต่อสิ่งบ่ำယวนเพื่อป้องกันชีวิตไม่ให้บิดติดังเช่น

“... เคยเห็นมั้ยหมากับเมว เนี่ยวพอเราเข้าอกแก่วังมันจะวิงับตะบบ ไอ้นั่นก็เหมือนกันเข้าอกแก่วังมันคว้าบีบ พอรถสถาารทบีด ปากแหกเลย นี่ เพราะมันทนบ่ำယวนไม่ไหวแล้วไปจับเข้า จั๊นพากเรา ก็เหมือนกับใคร เด้าอยาสภาพดิมายัว เอี้ยสูบหน่อย ไม่สูบไม่ใช่ลูกผู้ชาย ไม่สูบไม่ใช่แมน เราต้องเติมเงินทันที แมนนีสองอย่างวิวี่ แมนงอกับแมนฉลาด แมนงอต้องสูบบุหรี่ ต้องเตี๊ยะต้องยังจันต้องยังถึงจะเป็นแมน แต่ถ้าคนฉลาดมีความเข้มแข็งดีอยู่ในตัวแล้วเนี่ยไม่ต้องไปสูบไม่ต้องไปทำตามเด็กเป็นแมนได้ เรียกว่า เรามีความเข้มแข็งบังคับความรู้สึกดี ...”

นอกจากนี้พระพยอมยังได้เทศน์แสดงความเห็นเกี่ยวกับสื่อต่างๆ กับเด็กและวัยรุ่น ว่าสื่อโดยเฉพาะสื่อบันเทิงเป็นสิ่งที่มอมมาเด็กและวัยรุ่น ไม่ส่งเสริมให้เด็กและวัยรุ่นได้ใช้ปัญญาคิดไตรตรอง หรือคิดแก้ไขสิ่งต่างๆ แต่ใช้ชีวิตแบบสบายๆ ไม่ขวนขวย หรือต่อสู้ดินแดนอะไรเลย ทั้งๆ ที่เป็นวัยที่มีพลังมาก สามารถจะนำพลังนั้นไปสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามได้

“ เวลานี้หากว่าเราดูสื่อสารเพื่อความสนุก ก็เป็นสื่อไรสาระ สื่อสารเพื่อข้อคิดสติปัญญา เรียกว่าสื่อให้ประโยชน์ทางปัญญา เดียวนี่น่าอนานัจจิที่ว่าเราดูสื่อเพื่อเอาแต่คิกคัก ไม่ได้ดูเอาข้อคิด พอดูเอากิດกักกันหนักๆ เข้าก็จะสิ้นคิดกัน ... เวลานี้ความสิ้นคิดมันเยอะ ถึงได้ชี้บ่งออกมาว่า ถนนไม่พอใช้ น้ำประปาไฟฟ้าไม่พอใช้ บางที่นี่น้ำเคยห่วง สำลักน้ำเดือนตุลา แต่ต้องหิวนานน้ำเดือนเมษา ที่เดียวกัน ... ห่างกันเพียงห้าหากเดือน อันนี้มันเป็นเรื่องน่าสะเทือนใจขนาดไหน แสดงให้เห็นว่า เรายุ่งกันอย่างสิ้นคิดนั่นเอง ”

อย่างไรก็ตามพระพยอมก็ยังตระหนักถึงพลังของเด็ก และวัยรุ่น อย่างให้พากเขาได้นำพลังนั้นมาทำประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ดูเหมือนว่า พลังของเด็ก และวัยรุ่นนั้นจะถูกคลื่นของสื่อบันเทิงแทรก จนพากเขาไม่ได้นำพลังนั้นมาใช้ทำประโยชน์อะไร

“... อย่างให้วัยรุ่นหันมาสนใจกับการทำประโยชน์เสียที่ เมื่อไหร่วัยรุ่นสนใจกับการทำประโยชน์ เมื่อนั้นสังคมบ้านเมืองเราจะจะได้ดีเดย เดียวนี้ให้มันทำประโยชน์ มันไม่สนใจกันเลย เด็กไม่มีความสนใจกับการทำประโยชน์ไม่เหมือนแต่ก่อน เวลาไปข้อแรงขอทานรายเข้าวัด เมื่อก่อน มันสนใจ เดียวนี้ขอแรงทำอะไรกับวัด กับศาสนาน มันจะหงอย ... ธรรมะก็ແไป แต่รักไม่มีเวลาที่

จะรับ เครื่องไม้รับสถานีธรรมะเข้าไป มันมีสถานีอื่นเข้าแทรกมาก ตอนเดิร์ตมั่ง อะไรมั่ง รายการชักจูง ในมันน้ำว่าในทางเสียหายมันมาแรงมาก ดีเจ นักจัดรายการ ล้วนแต่หลังตึงตั้ง สนุกสนาน สวัสดีเช่นๆ จนกระทั่งเด็กแบบจะคิดว่า ชีวิตมันต้องเป็นอย่างนี้ ชีวิตไม่ต้องต่อสู้..." (กรุงเทพธุรกิจ , 10 กันยายน 2537)

"...เพลงชนิดที่ว่ากระซิกระซี หรือว่าเพลงที่เร่าร้อนเร่งเร้าให้เกิดเพลิงกิเลスマากขึ้น จนเป็นเหตุให้น่ากลัวว่า วันใดวันหนึ่งถ้าคนพากนี้ตีขึ้นเขาจะรับผิดชอบบ้านเมืองได้อย่างไร เพราะจิตใจของเขายังไม่แต่เรื่องจะเป็นนักร้องดาวา แบบชนิดที่เรียกว่า ไม่ได้ดูดัวเองว่ามันจะไปได้ถึงดวงดาวกันทุกคนได้อย่างไร ... ความฉุกเฉินของมนุษย์ไม่เหมือนสมองเด็ก เพราะเด็กถูกสอนมาให้เหลิงหลง สนุกสนาน โดยไม่มีใครให้ข้อคิด รายการต่างๆ น่าจะเตือนสติให้ข้อคิด "

อย่างไรก็ตามพระพยอม มีความเข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อเด็ก และวัยรุ่น ท่านจึงไม่ได้สิ่งหวังกับสภาพการณ์ดังกล่าว และท่านยังมีความเชื่อมั่นว่าหากเด็ก และวัยรุ่นได้นำพลังของตนมาใช้ในทางสร้างสรรค์ พวกร่างกายจะเป็นผู้ที่สร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่โลกได้

"... มันไม่สิ่งหวังหรอก ต้องต่อสู้กันไป ก็ยังมีเด็กกลุ่มหนึ่งที่ถูกดึงออกมากได้ เพราะสิ่งที่เราพุดออกไป สื่อออกไปเยอะ สามารถที่จะศึกษาสัดส่วนรับฟังแล้วแก้ไข มีคนกลุ่มหนึ่งที่สนใจแก้ไข ทำอย่างจริงจังอยู่ " (กรุงเทพธุรกิจ, 10 กันยายน 2537)

"... วัยรุ่นเป็นนิสัยที่มีพลังแรง มีพลังสูง ถ้าเข้ารู้จักเขาก็อาจแพ้แรงพลังนั้นมาสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ เช่น มาช่วยกันเก็บภาชนะ หรือช่วยกันปลูกต้นไม้ให้เกิดประโยชน์สืบต่อไป ชีวิตของเด็กเหล่านี้จะเป็นผู้สร้างโลกอย่างยอดเยี่ยมและดีงาม..."

ในการแสดงทักษะต่อกลุ่มนบุคคลต่างสถานะ อาชีพ หลักธรรมที่พระพยอมเน้น ก็คือ การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างดี ซึ่งอาศัยความมหดลต่างๆ เข้าช่วยกันให้สนับสนุนกัน ดังเช่น

แพทย์ พยาบาล

พระพยอมกล่าวว่า แพทย์ พยาบาล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันคิดว่าจะเตรียมจิริยธรรมในวิชาชีพเพื่อช่วยจรวจลองสังคมได้อย่างไร โรงพยาบาลสร้างขึ้นเพื่อบำบัดความเจ็บป่วย ไม่ใช่เพื่อผลกำไรหรือดำเนินการโดยสนอง ถ้าจับจุดกันไม่ถูกก็ตกลง ถือคุณธรรม

วิชาชีพแพทย์ทั้งหมด ดังนั้นแพทย์พยาบาลต้องคำนึงถึงคุณธรรมในวิชาชีพ ดังที่ท่านได้เคยเทคโนโลยี
ไกรปракृติในงานของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ว่า

“ ... มีข่าวหนึ่งนะที่เค้าบอกคนไข้ไม่มีค่ารักษาแล้วหมอที่โรงพยาบาลต่างจังหวัดแห่งหนึ่ง
กระซากผ้าพันแผลของคนไข้ออกเลือดโซกเพียงแค่ไม่มีเงินให้นิดเดียว หมอนั้นต้องมีคุณธรรมของ
พิธีสัตว์ พิธีสัตวนี้เกิดมาแล้วก็คิดแต่จะช่วยคนอื่นไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่รายได้ หมอที่ยอดเยี่ยม
ต้องมีเมตตาปราณีกับคนไข้ มีความสุขกับการบริการผู้ป่วยอยู่เสมอ เห็นผู้ป่วยมาแล้วเหมือนคันไม้คัน
มือ อยากจะช่วยให้เค้าหาย ... ”

ตรวจ ทหาร

จากงานของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ได้เสนอข้อมูลไว้ว่า พระพยอม
เทคโนโลยีให้ตรวจ ทหาร คำนึงถึงเกียรติยศของตนเอง โดยไม่ทำงานเพื่อมุ่งหวังสินจ้างรางวัล

“ ... ตัวราชบานคนนี้มีวิญญาณของความเป็นตัวราช โถ ไปตามอะไร มาได้ เช่น ขโมย
ลักษณะไปได้ เศรษฐีมาแจ้งตัวราช ตัวราชตามจับและได้ทรัพย์คืนมา เจ้าของเงินให้ตัวราช สมมุติ
ได้เงินแสนนึงให้ห้าบทยัง เงีย ตัวราชที่มีวิญญาณของความเป็นตัวราชจะต้องพุดอกภาษาอย่าง
อาจหาญว่า ผมมีได้มีการช่วยใครเพื่อจะได้สินจ้างรางวัล ... ”

“ ... ถ้าหากอาบทาวทำตัวผิดศีล แล้วก็ขัดแย้งกับศีลธรรมคนเดียวมันก็เกิดความไม่มั่นคง
เช่นการยึดค่ายขึ้นแล้วไปพบกระสุนอาวุธ อ้ออย่างที่ซ่องซ้างอะไร ปรากฏว่าเป็นกระสุนของฝ่าย
เราไปตกอยู่ในฝ่ายโน้น ก็ไอคนนั้นทหารคนนั้นมันต้องไม่มีศีล มันถึงได้ขอนอาวุธนี้ไปเลี้ยงฝ่ายโน้น
แล้วก็เชื่อเหลือคนนั้นนะมันไม่ได้มีคุณธรรมอะไร ไม่ได้รัก ไม่ได้กตัญญูต่อชาติ แล้วมันได้เงินจาก
การเอาอาวุธไปขายให้ศัตรูมากมาย มันคงไม่ได้อาไปเลี้ยงแม่หรอก พวคนนั้นนะ คงเอาไปเลี้ยง
อะไรมีอะไรด้วยความเลวของมัน ... ”

นักโทษ

พระพยอมได้เทคโนโลยีเรื่องเป้าหมายของชีวิตให้กับนักโทษเรื่องจำจังหวัด
เพชรบูรณ์ (ข่าวสด, 29 กันยายน 2539) ฟังเมื่อได้รับนิมนต์ไปเทคโนโลยี คือ ชีวิตจะต้องมีเป้าหมาย
ปลายทางว่าจะไปในทางไหน เพื่ออะไร ควรจะตั้งเป้าหมายว่าเกิดมาเพื่ออะไร ทำอะไรให้แก่ชีวิต
ชีวิตควรจะได้อะไร ต้องใช้สติปัญญาและพิจารณาวิเคราะห์ให้เห็นความจริง ที่สำคัญต้องรู้จัก

ฉลาดใน 3 เรื่อง คือ ฉลาดพูด ฉลาดทำ และฉลาดคิด สร้างความสุข ความสงบ ความร่วมยீนให้แก่ชีวิต ตรงนี้ซึ่งอ่าวได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม แก่ชีวิตและทำคุณให้แก่ชาติบ้านเมืองแล้ว

นอกจากนี้ พระพยอมได้เทศน์ให้นักโทษเรียนจำกผลงานของ (ข่าวสด, 25 มกราคม 2544) ฟังว่า “ไม่ให้ภูบ ให้ควบคุมผัสสะเวลาตาเห็นรูป หูฟังเสียง ที่ผ่านมาส่วนใหญ่พอเห็นเมียเขา สายกีวูบจะไปข่มขืนเขา เห็นผัวเขายหล่อ กีวูบจะไปแย่งเขา เห็นข้าวของเงินทองมีค่า กีวูบจะไปขโมย ไปปล้นฝ่า นักโทษบางคนเป็นถึง หน้าย ตำรวจ ทหาร แต่ต้องมาติดคุกเด้อารมณ์ชั่วภูบ และเน้นเรื่องชีวิตอิสรภาพ ชีวิตกับอิสรภาพเป็นสิ่งสำคัญที่สุด รายไม่รายซ่างมัน แต่ขอให้มีอิสรภาพ ออยู่บ้าน พังยังดีกว่ามีทุกข์เมื่อต้องอยู่ในคุก

กลุ่มชawan

พระพยอมได้เทศน์ให้เห็นถึงความสำคัญ และความสัมพันธ์ระหว่างชานา กับพุทธศาสนา ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล

“ ข้าวทุกงาน อาหารทุกอย่าง ได้มาด้วยความลำบากของชาวไร่ชานา เด็กที่วัดที่มานี้ให้เข้าท่องให้เห็นใจชาวไร่ชานา เห็นคุณค่าของข้าวปลาอาหารกว่าจะได้มาทาน ชาวไร่ชานาเสียเงื่อนดened เนื่องจากว่าจะได้มาแต่ละเม็ดแต่ละ粒 ... พระพุทธเจ้าแสดงธรรมหลายหมวด หลายส่วนเกี่ยวกับชาวไร่ชานา เกี่ยวกับตัวอย่างเบรียบเทียบ แล้วก็ถึงขั้นว่ามีการจัดพระราชในฤดูกาลที่ชาวนาทำงาน ชาวนาทำงาน พระเดินไปเดินมาก่อนข้าวกล้า ต้องจำพระราชสามเดือน ... ” (พระพยอม, 21 เมษายน 2545)

และยังได้เทศน์โดยเชื่อมโยงเบรียบเทียบการปฏิบัติธรรมกับการทำงาน ว่า

“ พระพุทธเจ้าเคยเบรียบเทียบเรื่องชาวไร่ชานา ถ้าไม่มีชาวไร่ชานา เราจะพูดจะสอนเบรียบเทียบว่า ... ญาติโยมทำงานตอนข้าวตอนกล้าในนา แต่ไม่เคยตอนรักหักชั้ง ตอนรักหักชั้ก นั้นยากกว่าตอนข้าวในนา อะไรมีอยู่ พากชานาตอนข้าวไปกีดหัวฟัดหัวหนรี่ง มีอะไรอยู่ให้รัก กีดหัวฟัดหัวป่า แต่ตอนรักหักชั้งซึ่งตอนยากกว่าข้าวในนา ท่านก็เบรียบ ตถาคตก็ตอนรักหักชั้งเหมือนตอนข้าวในนาซึ่งตอนยากกว่า ... ” (พระพยอม, 21 เมษายน 2545)

ครอบครัวพ่อแม่ลูก

ความต้อนหนึ่งของธรรมบรรยาย เรื่อง สร้างธรรมะในใจลูก : ต้องใช้ธรรมะเลี้ยงลูก ที่พระพยอมได้แสดงที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2545 ได้นั่นให้ทั้งพ่อแม่และลูกปฏิบัติต่อ กัน

“ คนหน้านี้เคยให้ทุกข์แก่พ่อแก่แม่เมื่อ เคยทำให้พ่อแม่ร้องไห้ให้หมด อาภัพแห่งกรรม นาบออกไว้ว่า คนไหนทำให้พ่อแม่น้ำตาหยดนี้ ถ้าไปทางเรือ มักจะเรือล่ม เรือจม จนน้ำตาเย เพราะว่าทำพ่อแม่น้ำตาให้หลีกเยอ ... เล่าให้เด็กกลัวปาปากลัวกรรมไว้บ้าง และจะไม่กล้าทำให้พ่อแม่น้ำตาให้ เค้าจะได้ระมัดระวังบังคับตัวเองให้ทำสิ่งที่พ่อแม่ชอบใจ พ่อแม่ก็เหมือนกัน ถ้าลูกทำอะไรให้เราถูกใจ เรา ก็ เออวันนี้ดีๆ ลูกทำให้พ่อแม่มีความสุขแล้วก็ขอให้ความสุขนั้นกลับคืนไปสู่ลูกด้วยนะ ที่ทำให้พ่อแม่มีความสุข ... ” (พระพยอม, 22 มิถุนายน 2545)

สมบติ เสริมศิลป์ (2532) ยังได้เสนอต่อไปว่า ยังมีเนื้อหาหลักธรรมที่พระพยอมนำเสนอแก่ผู้รับสารทุกกลุ่มก็คือ วิริยะ และขันติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับสารสามารถประกอบกิจต่างๆ ได้สำเร็จ เมื่อนำหลักธรรมนั้นไปปฏิบัติ

“ ... อาทมาเคยพูดปลูกเด็กว่าเราอยากจะมีอนาคตโชคดีช่วงชีวิต ไม่ใช่เพรากัวแต่ไปบนบานศาลกล่าว เราต้องมีนิสัยชอบช่วย พอกช่วยตนเองได้แล้วหัดช่วยคนอื่นบ้าง หนักๆ เข้าเราก็เกิดความเชี่ยวชาญ จากการชอบช่วย หนักๆ เข้า ความเชี่ยวชาญมันจะส่งเสริมให้เราประกอบอาชีพได้อย่างคล่องตัว จนเกิดความโชคดีช่วงในชีวิต ... ”

“ ถ้าเราไม่เคยทนเหลียดต่อไปทำอะไรก็ทำไม่ได้ เป็นคนเหยียบเขี้ยวไม่ผ่อ ทำอะไรไม่เป็นดี หน่อยๆ ก็ปล่อย ”

“ ... วันนี้คุณครูได้พาเด็กเข้าวัดแล้วนักเรียนหลายคนแสดงการอุดกลั้น อุดทันแดดร้อนก็ สวามมนต์อยู่ได้ ไม่เป็นคนน้อตหลุดง่ายๆ นะ อุดกลั้น อุดทันกันดีนะ เดียวคนเนี้ยกำลังน้อตหลุดง่าย คือ ไม่มีการบังคับความรู้สึก ผนตကก์แข่งผนแลงก์ด่า แต่คนมีธรรมะอย่างเราที่มาฝึกผันนี้ เรายังห้ามผนไม่ให้ตกไม่ได้ แต่เราห้ามใจไม่ให้เป็นทุกเมื่อโดยเด็ดสวามนต์ยังทันได้มะ ... ”

ส่วนธรรมในหมวดกุศล มูล พราพยอมนำเสนอให้ผู้พึงตระหนักถึงผลเดียหายเมื่อจิตของบุคคลมีกิเลส มีความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงให้ละเสีย แต่หากนำไปปฏิบัติตามก็จะช่วยให้บุคคลไม่ประพฤติล่วงสู่ความชั่วได้ ดังที่ท่านได้เทศน์ เกี่ยวกับธรรม อโลภะ ว่า

“ ... ต้องทำตนให้เป็นผู้อยากน้อย เค้าเรียกสันโดษ มักน้อยเนี่ยชอบอะไรน้อยๆ ที่สุดในเรื่องของการกิน เรื่องการ เรื่องเกียรติ นะน้อยที่สุด จะพยายามให้น้อยที่สุดในเรื่องนี้ อย่าไปอยากใหญ่...”

นอกจากความในหมวดต่างๆ ที่กล่าวแล้ว สมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ยังได้พบว่า มีรวม
อีกประการหนึ่งที่ແงอยู่ในคำสอนเสมอ คือ โลกธรรม 8 อันประกอบไปด้วย มีลาภ เสื่อมลาภ มี
ยศ เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา สุข และทุกข์

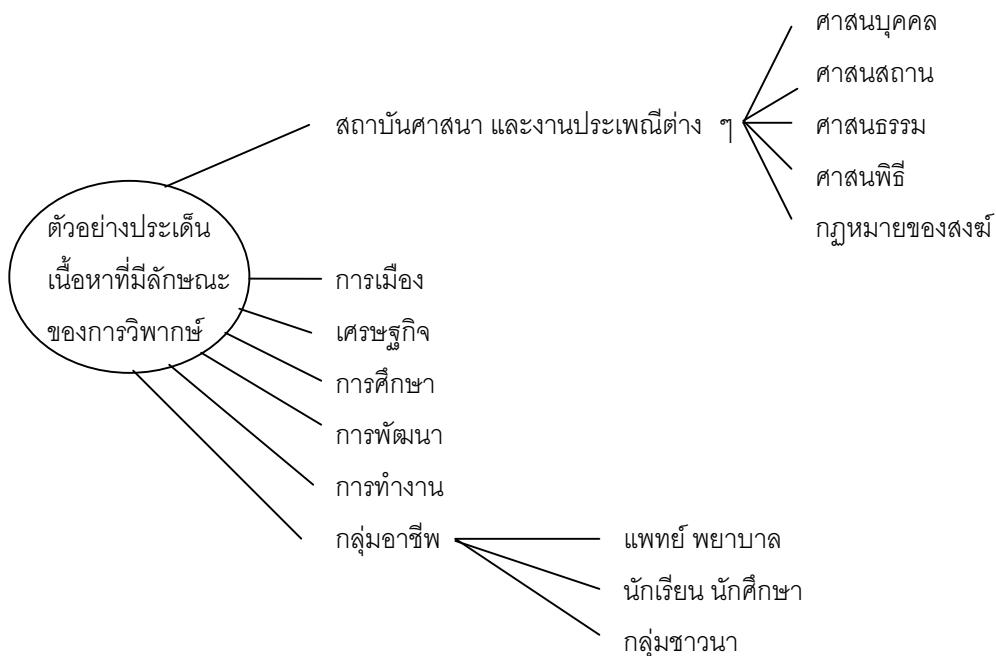
อย่างไรก็ดีหลักธรรมาธิการของผู้รับสารและบริบทแวดล้อม แต่บางข้อธรรม ก็เป็นเนื้อหาที่สามารถสื่อสารได้กับผู้รับสารทุกกลุ่ม เพียงแต่นำเสนอต่างกันตามความเหมาะสมสมกับกลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่ม ดังเช่น เนื้อหาที่ว่าด้วยความอดทน

“ ... คนระดับปั๊บใช้แรงงาน ท่านให้อุดหนดด้วยการทำงานที่ถูกต้องเป็นสัมมาชีพ คนระดับปั๊บมีการศึกษา ท่านให้ความอุดหนน และให้หนต่อโลกธรรมทั้ง 8 ... ”

2) เนื้อหาไม่ลักษณะของภารวิพากษ์ วิเคราะห์ วิจารณ์
เนื้อหาที่พระพยอมเสนอ ไม่ว่าจะเป็นการทฤษฎ์ หรือการให้สัมภาษณ์ พูด
คุย มักมีลักษณะของภารวิพากษ์ (critical) ทั้งต่อสถาบัน กลุ่มอาชีพ แนวคิดแนวทางปฏิบัติ หรือ
ประเด็นต่างๆ

พระพยอมมักจะวิพากษ์วิเคราะห์วิจารณ์ แนวคิดแนวทางปฏิบัติหรือประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันโดยยึดหลักธรรมเป็นแนวทาง แต่สามารถเทะแก่นของเรื่องนั้นๆ ออกมากได้อย่างแหลมคม ชัดเจน เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ซึ่งการอุบแบบสารในลักษณะนี้ของพระพยอม เป็นความสามารถด้านการสื่อสารที่โดดเด่น เนื่องจากทำให้เกิดการกระตุกความคิดของสังคมให้หันมาสนใจ และไตร่ตรองพิจารณาเนื้อหา หรือได้ข้อคิดจากเนื้อหาที่พระพยอมได้นำเสนอใน

ลักษณะดังกล่าว การที่ผู้รับสารได้รับสารที่มีลักษณะของการวิพากษ์ วิเคราะห์ วิจารณ์อยู่เสมอ อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ในขณะที่พระโดยทั่วไปมักจะไม่ได้นำเสนอเนื้อหาสารในลักษณะนี้ ประเด็นเนื้อหาที่มีลักษณะของการวิพากษ์ที่พระพยายามนำเสนอ มีดังนี้

สถาบันศึกษา และงานประจำหนึ่งๆ

จากงานของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ได้แสดงให้เห็นแนวความคิดของพระพยอมที่มีต่อสถาบันศึกษาในหลายด้าน คือ ศาสนาบุคคล ศาสนาวัตถุ ศาสนาธรรม และศาสนาพิธี

- ศาสนาบุคคล

ในด้านแนวทางปฏิบัติของศาสนาบุคคล พระพยอมมุ่งไปที่แนวปฏิบัติแบบทางการและบทบาทหน้าที่ของพระและเณร โดยให้เด็กหลักธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ดังที่ได้กล่าวแล้วส่วนในด้านสืบทอดของศาสนาบุคคล พระพยอมไม่ได้ให้ความสำคัญกับจำนวนปริมาณ แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่า

“ ... ปัญหามาได้อยู่ที่มากหรือน้อย เพียงแต่ขอให้หลักเกณฑ์อยู่อย่างถูกต้อง มั่นคง มีมากแล้วจะเท่าใด ก็ไม่ได้มีน้อยแต่หลักเกณฑ์ไม่ได้ด้วย ยิ่งแยกให้ญี่ถ้ามีน้อยแล้วมั่นคงในหลักเกณฑ์ ย่อมดีกว่ามีมากแล้วจะเท่า ... ”

ในส่วนของผู้ที่จะก้าวเข้ามายืนเป็นศาสตราจารย์บุคคลนั้น พระพยอมเห็นว่า อาจมีได้หลายเหตุผล แล้วแต่บุคคล บางคนเห็นทุกข์ก็มาบวช บางคนเพียงแค่เป็นการปฏิบัติตามประเพณีเท่านั้น ซึ่ง พระพยอมเห็นว่าก็ยังดี ถ้าหากมีการพัฒนาคุณภาพต่อไปเป็นลำดับขั้น

“ ... การบ瓦ซตามประเพณี เป็นตัวอย่างหนึ่ง ค่อยๆ เขยิบไป ทีแรกอาจจะผ่านทางประเพณี ต่อไปมันเกิดชาบชี้ในการศึกษา ปฏิบัติ ก้าวไปสู่ความถูกต้อง จะมั่นคงยิ่งขึ้น ”

อย่างไรก็ตาม แต่หากมีศาสสนบุคคลใดประปฏิบัติตนผิดเพี้ยน ไม่ประพฤติตามหลักเกณฑ์ความถูกต้องแล้ว พระภิกษุน้ำที่ที่จะต้องจัดการกับบุคคลเหล่านั้น เพื่อป้องรักษาศาสนานี้ไม่ให้เสียหาย ดังเช่นที่พระพยอมกล่าวว่าเป็นหน้าที่หนึ่งของท่านที่ต้องทำ คือ งานปราวนักบวชหลวงโลก ซึ่งท่านได้ออกมาให้ข้อคิดและหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามธรรมวินัย ให้ประชาชนได้ใช้เป็นหลักในการพิจารณาแนวประพฤติของพระที่เกิดเป็นข่าวอื้อฉาว ในหลายกรณีตัวอย่าง เช่น นิกร ยันตระ พุทธโนภาวนा และธรรมกาย เป็นต้น ซึ่งในบทบาทหน้าที่นี้พระพยอมได้ชี้แจงให้เห็นว่าเป็นการปฏิบัติตามวัฒนธรรมของพระ คือ ตามพระธรรมวินัยที่ว่า

“ เรื่องอย่างนี้ชาวบ้านเข้าไม่รู้หรือกว่า วัฒนธรรมหรือสังคมของพระอยู่กันอย่างไร อุดมคติของพระต้องสัดสี่ ไม่ลงได ต้องอยู่อย่างประการความบริสุทธิ์ ความจริงใจกันอยู่ตลอดเวลา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สำหรับพระ ทุก 15 วันจะลงปาฐีไมก็ตามพระวินัย กล่าวเจ็บอกความบริสุทธิกัน … ” (สมบัติ จันทวงศ์, 2540)

ดังนั้นมีพระที่ประพฤติผิดเพี้ยนออกนอกลุ่นอกรอย สร้างความเสียหายแก่พระศาสนา ท่านจึงถือเป็นหน้าที่ที่ต้องออกมารบกวน “ไม่สามารถอยู่เฉยได้” โดยเบรียบดูแลเป็นเช่นสุนัขฝึกบ้าน ที่ต้องระวังถึงคณของเจ้าของบ้าน

“ ... ໃນເມື່ອສັງຄນນັ້ນມີພະຍົກງານ ອູ້ ຈະໃຫ້ອາຕນານັ້ນເຂົຍອູ້ໄດ້ອຍ່າງໄວ .. ” (ແນວໜ້າ, 4
ກັນຍາຍນ 2539)

“ อาทิตยามีความสำนึกรู้ว่า เรายังคงมีส่วนร่วมในสังคมต่อไป แต่เราต้องหันมาใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ไม่ใช่ใช้ชีวิตร่วมกับสิ่งของ อาทิตยามีความสำนึกรู้ว่า เรายังคงมีส่วนร่วมในสังคมต่อไป แต่เราต้องหันมาใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ไม่ใช่ใช้ชีวิตร่วมกับสิ่งของ ” (สมบัติ จันทร์วงศ์, 2540)

นอกจากนี้ท่านยังเรียกร้องให้สังคมอุตสาหกรรมมีส่วนร่วมในการกับพระที่ประพฤติผิดอีกด้วย ท่าน
อย่างให้สังคมช่วยกันผลักดันให้มีกฎหมายคุ้มครองศาสนา ให้จัดการกับพระที่ทำผิด สักแล้วต้อง³
มีการลงโทษด้วย ไม่ใช่ปล่อยจบแค่สึก ทั้งนี้เพราะชีวิตของพระนั้นต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวอาสา
และหากช่วยกันปกปิดก็จะเกิดผลเสียหายต่อส่วนรวม

“... มันไม่ถูกหรอกบ้านเมืองเราเดือดร้อนก็ เพราะเรื่องอย่างนี้ ใจผู้ร้าย พากก่อกรรมทำชั่วมันถึงได้เต็มบ้าน เต็มเมืองอยู่อย่างนี้ เพราะการที่ช่วยกันปกช่วยกันปิดนีแหล่ะ ...” (แนวหน้า,
24 มกราคม 2537)

นอกจากนี้พระยังจะต้องทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ด้วย เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้เดื่อนร้อน มีทุกข์ ซึ่งถือเป็นกิจของสมาร्थอย่างหนึ่ง คือ การทำประโยชน์ท่าน

- ศาสนา

จากการศึกษาของสมบัติ เสริมศิลป์ (2532) เรื่องของอาคารต่างๆ เช่น พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ หรือภูมิสังก์ พระพยอมได้เสนอให้สร้างเพียงเพื่อกำกับของสงฆ์เท่านั้น ท่านไม่สนับสนุนให้สร้างวัดถ้วนเพื่อการแข่งขันกัน และได้เสนอแนวความคิดว่า ถ้าหยุดสร้างโบสถ์ สร้างวิหาร แล้วนำเงินมาสร้างสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการเผยแพร่พระศาสนาอย่างจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า วัดควรจะเป็นวัดที่มุ่งสอนให้ศาสนาละจากความชั่วต่างๆ สร้างบรรยายกาศภายในวัดให้เป็นธรรมชาติเพื่อความสงบ ให้ประชาชนมีสามารถในการปฏิบัติธรรม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ ท่านได้บรรยายธรรมให้กับประชาชนทั่วไปได้ทราบ และได้ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ดังเช่น การสร้างโบสถ์ธรรมชาติที่วัดสวนแก้ว พระพยอมกล่าวว่า

“ อาทิตย์ฯ แล้วຍ້າອືກວ່າ ວັດຕ້ອງມີສຕານກາພເປັນແລ່ງທຳປະໂຍໜ້າທາງບໍ່ຢູ່ນູາ ... ແຕ່ວ່າຕອນນີ້ມັນບໍ່ແຂ່ງກັນ ວັດຕ່າງໆ ແຂ່ງກັນອຸດລຸດ ” (ພຣະພຍອມ, 22 ພຸດສະພາ 2545)

- ສາສນຮຽນ

ສມບັດ ເສຣິມສີລົບ (2532) ກລ່າວວ່າ ທັສະນະຂອງພຣະພຍອມ ກັລຍາໂນ ເກື່ອງ ກັບການນຳພຣະຄຣວມໄປສັ່ງສອນນັ້ນ ຕ້ອງນຳຮຽນທີ່ສາມາຮັກປະພຸດຕີປົງບັດໄດ້ໃນຫີວິຕປະຈຳວັນ ໄປສັ່ງ ສອນພຸທຄບປະຊິທ ນອກຈາກນີ້ທ່ານຍັງໄດ້ແສດງຄວາມຄິດຄັດດ້ານການອມເມາທາງໄສຍາສຕ່ຣີ ຩ້ວຍອມ ຂາຍ ເຊັ່ນ ເຄື່ອງຮາງຂອງຂັລັງ ຩ້ວຍ ການອມເມາໃຫ້ປະຊາຊົນເລີ່ມ ມາຍເບອຮີ

- ສາສນພິທີ

ພຣະພຍອມ ໄດ້ແສດງຄວາມຄິດເຫັນເກື່ອງກັບສາສນພິທີ ຈາກຈານພົມທີ່ສຳຄັນ 4 ຈານ ດື່ອ ຈານພິທີທາງສາສນາ ຈານບວຊ ຈານຄົມ ແລະ ຈານແຕ່ງງານ (ສມບັດ ເສຣິມສີລົບ, 2532) ຈານ ພິທີທາງສາສນາ ພຣະພຍອມມີຄວາມຄິດເຫັນວ່າ ພິທີກຽມທາງສາສນານັ້ນຕ້ອງໄມ່ເປັນພິທີທີ່ມີມອມເມາ ປະຊາຊົນໃຫ້ປະຊາຊົນປະພຸດຕີປົງບັດຜິດໄປຈາກພຸທຄບປໍ່ຢູ່ນູາ ເຊັ່ນ ພິທີສວດການຍັກຍົກ ພຣະພຍອມ ໄມ່ເຫັນດ້ວຍພຣະເປັນສິ່ງທີ່ພຣະພຸທຄອງຄີ່ມ່ເຖິງບໍ່ຢູ່ນູາໄວ້ ພິທີຕັດວິບາກກຽມ ທີ່ຈຶ່ງຕາມຫລັກຂອງຮຽນຄໍາ ສອນໄດ້ແສດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຕັດກຽມຈະຕັດໄດ້ວ່າງກາລົດກີເລສໄມ່ໃຊ້ຕັດດ້ວຍພິທີກຽມ ນອກຈາກນີ້ການ ຈັດງານພິທີທີ່ເກື່ອງກັບສາສນານັ້ນຕ້ອງກະທຳໄດ້ໂດຍຕົວດີ ອຍ່າຈັດພິທີຕ່າງໆ ເພີ່ງເທັກກາລໄດ້ເທັກກາລ ໜຶ່ງທ່ານັ້ນ ແລະ ໄມ່ຄວາມໃໝ່ມີມາຍຸ່ນຕ່າງໆ ໃນຈານພິທີທາງສາສນາ ແຕ່ຄວາມເປັນງານທີ່ທຳໃຫ້ປະຊາ ຜິດປໍ່ຢູ່ນູາ ດັ່ງເຊັ່ນ ທີ່ທ່ານໄດ້ຈັດງານເສຣິມຮຽນສະເວົ້າ ທີ່ຈຶ່ງເປັນງານປະຈຳປົກກອງວັດສວນແກ້ວ ຂຶ້ນ ແກ່ນກາຈັດງານຝຶກນິມິຕ

“... ຈານທີ່ວ່າຈັດໃໝ່ມີຂຶ້ນຄວັ້ງແຮກເມື່ອປີ ພ.ສ. 2530 ແລະ ຈັດສືບເນື່ອກັນມາທຸກປີ ເພາະໃນ ຂ່າວເດືອນກຸມກາພັນຮີ ທີ່ຈຶ່ງເປັນຂ່າວທີ່ວັດສວນໃຫຍ່ນິຍມຈັດງານຝຶກນິມິຕ ໃນຂະນະທີ່ງານເສຣິມຮຽນສະເວົ້າ ປັບປໍ່ຢູ່ນູາທີ່ຈັດຍູ້ມີຂໍ້ອົດມີວິທີ່ມີວິທີ່ ຈັດຍູ້ມີວິທີ່ ໄນໃຊ້ງານຝຶກນິມິຕແໜ່ອນວັດອື່ນໆ ໂດຍເລື່ອກເອາ ເພາະວັນເສົາ ແລະ ອາທິດຍ໌ຕລອດເດືອນກຸມກາພັນຮີຂອງທຸກປີເປັນວັນຈັດງານ .. ໂດຍເນັ້ນຄວາມສະອາດ ສ່ວ່າ ສົງບ ປົງບັດຮຽນ ພຶກເທັກ ແລະ ໄດ້ຮັບຫລັກໃນການດຳຮັງຫີວິຕຈາກຜູ້ທີ່ປະສົບຄວາມສຳເຮົາຈຸ່ງສຸດ ຂອງແຕ່ລະສາຂາອາຊີ່ພ ມາຄ່າຍທອດສິ່ງດີ່າ ໃຫ້ຝຶກນູ້ ... ”

นอกจากพิธีกรรมทางศาสนา สมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ยังได้เสนอแนวความคิดของพระพยอม ที่มีต่องานที่มีศาสนพิธีเข้าไปเกี่ยวข้องงานอื่นๆ อีก คือ

งานบวช พระพยอมเสนอความคิดเห็นว่า ควรจัดอย่างประยัด เรียบง่าย และควรเลิกจัดพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การทำขัวัญนาค การแห่น้ำค และการจัดเลี้ยงสุราในงานบวช เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้

งานศพ เป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งและการทำบุญเนื่องในพิธีงานศพก็ได้จัดทำกันอย่างฟุ่มเฟือย พระพยอม จึงได้รณรงค์โดยแสดงทัศนะต่อการจัดพิธีงานศพ ให้จัดงานอย่างประยัด เลิกนำพวงหรีดไปวางหน้าศพ เพราะเป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ เลิกใช้จ่ายฟุ่มเฟือyd ด้วยการนำการละเล่น และปีพาทย์ มาแสดงในงานศพ ตลอดจนให้เลิกเลี้ยงสุรา และงดการพนัน นอกจานนี้ยังเสนอให้เลิกการบวชหน้าศพด้วย เพราะแทนที่จะทำให้ได้บุญกุศลกลับจะทำให้ศาสนาเสียภาพพจน์ที่ดี

งานแต่งงาน เป็นอีกงานหนึ่งที่พระพยอมเสนอให้จัดงานอย่างประยัด เลิกจัดงานฟุ่มเฟือย เพื่อการแข่งขันและโ้อวด และควรเลิกพิธีกรรมความเชื่อของประกรออกไปเสีย เช่น บ่าวสาวถ่อกันจับทัพพิทต์ตักข้าวใส่บาตร เพราะเชื่อว่าจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกรงใจ พระพยอมแสดงความเห็นว่าบ่าวสาวควรเรียนรู้หน้าที่ที่จะต้องกระทำเมื่อต้องใช้ชีวิตคู่ร่วมกันจะดีกว่า

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับแนวความคิดของพระพยอมที่มีต่องานพิธี ในงานต่างๆ นั้นก็คือให้จัดงานอย่างประยัด เรียบง่าย ละเว้นสุรา การพนัน และพิธีกรรมที่ไม่จำเป็น ไม่ตรงกับพุทธบัญญัติ หลักธรรม หรือที่จะทำให้ภาพลักษณ์ของศาสนาต้องเสียไป

- กฎหมายของสงฆ์
ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย การปกครองของสงฆ์ พระพยอมได้แสดงทัศนะ
ไว้ว่า

“ พรบ.สงฆ์เตียงกันอุดดูดทุกวันนี้ พรบ.สงฆ์ อย่างจะฟังคงเบรี้ยง ถ้าผู้ใดปฏิบัติงานตามไปแล้วตอบให้หน่อยได้ใหม่ว่า ได้อำนาจแล้วทำยาเสพติดให้ลดลงได้หรือเปล่า ทำอย่างมุขให้ลดลง

ได้ใหม่ ถ้าได้จะประคุณให้ทุกตำแหน่งที่อยากได้ ถ้ารับอำนวยไปแล้วทำยาเสพติดให้ลดลง ... นี่ ควบอำนวยไปแล้วเหล็กเพียง ยาเสพติดก็เพียง แล้วก็อยากได้อำนาจ อะไรๆ ก็เพื่อผลประโยชน์ ของอำนวย ก็เลยร่างกฎหมายอะไรเพื่อควบฯ อำนวยก็ันไว้ แล้วก็ไปขัดใจกับบางพวกบางกลุ่ม ไม่ รู้ว่าขัดใจแล้วจะรักษาปัญหาหรือรักประโยชน์มั้น ก็เลยขวางประโยชน์กัน ขัดประโยชน์กัน ก็เลย ยังกันอุดลุด กลายเป็นแขกนอุดลุดแล้วตอนนี้ พระมหานิกรกูรรมยุตแฉว่า มีอาบติอย่าง นั้นอย่างนี้ ตอนนี้เล่ายุ่งกันใหญ่ ... “ (พระพยอม, 21 เมษายน 2545)

การเมือง

เนื้อหาที่เป็นความคิดเห็นของพระพยอมที่มีต่อการเมืองนั้น ท่านเห็นว่า นักการเมืองมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่พึงแม่สีียงแนะนำตักเตือนจากพระมีการเล่นเกมการเมืองกันมากเกินไป มีการแบ่ง派阀แบ่งฝ่ายกันมากแม้ในพระองค์เดียว กัน และทางออกคือ การเมืองต้องยึดหลักศาสนา ดังที่หนังสือพิมพ์ได้ลงทัศนะของท่านว่า

“ ... ในส่วนของนักการเมืองก็ทำตัวเป็นบิศาจทางการเมือง พอเทคโนโลยีสอนก็หาว่า พระเข้ามาอยู่เกี่ยวกับการเมือง ... พระองค์ทำให้ประชาชนสับสน จะเป็นรัฐบาลก็เป็นไป ไม่ใช่ ทำตัวเป็นหัวมังกรท้ายมังกร ในขณะที่พระองค์เดียว อよู่ 7 – 8 คน ก็กัดกันจะตาย แล้วจะมารวมกันอีก ในที่สุดก็จะเป็น พระองค์เดียวแต่ห่วยฝ่าย ส.ส. สมัยนี้บ้าบัตรเชี้ยว เดี้ยงฉลองก็ต้องมีโสเกนี อาทิตย์เห็นว่าพระน่าจะเข้ามาปั๊ดเป่ารังควาญทางการเมือง และขอปินทบทวนเรื่อง “ไม่ดีเหล่านี้ ...” (มติชน , 17 กันยายน 2536)

“ การเมืองนี้มันจะทิ้งศาสนาไม่ได้ เพราะรากฐานของศาสนามันอยู่ที่ว่า สัตว์ทั้งหลาย เป็นเพื่อนทุกชีวิตรักษาความคิดที่ว่าเข้ามาเพื่ออาศัยและเพื่อนทุกชีวิตรักษาความนี้ถ้าคุณเป็นนักการเมืองซึ่งมีพื้นฐานความคิดที่ว่าเข้ามาเพื่ออาศัยและเพื่อนทุกชีวิตรักษาความนี้ ต้องช่วยกัน เพราะฉะนั้นถ้าคุณเป็นนักการเมืองซึ่งมีพื้นฐานความคิดที่ว่าเข้ามาเพื่ออาศัยและเพื่อนทุกชีวิตรักษาความนี้ ต้องช่วยกัน แต่ถ้าคุณช่วยไม่ถูก ช่วยผิด เรายังต้องบอกแทน ที่คุณจะต้องใจช่วยเหลือประชาชน คุณเสือกมาทำลายกันเรื่อง แบ่งตำแหน่ง เดียวโน้มแม่แต่ในหลวงยังต้องออกมาเดือน นี้พระองค์ทรงทำถูกต้องแล้ว พระก็เหมือนกัน ถ้าเห็นนักการเมืองทำอะไรไม่ถูกก็ต้องเดือน ท่านอาจารย์พุทธทาสท่านบอกว่า หากนักการเมืองทำไม่ถูกร้องถูกเรียก เขาไม่ได้เรียกว่านักการเมือง เขายังเรียกว่าภูตผีปีศาจทางการเมือง ไม่เป็นปูชนียบุคคล ในเมื่อเป็นภูตผีปีศาจ หน้าที่ของพระก็จำเป็นต้องร่ายมนต์แล้วบังคับ...” (ไฮคลาส, ตุลาคม 2537)

“ ตอนนี้การเมืองอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะเล่นเกมกันมากเหลือเกิน พรroc ไหนรับสถานการณ์ไม่ทันก็ยุ่ง พลาดที่ไปลืมว่าຈະถอนตัวทั้งที่ใจไม่อยากถอน เมื่อเกมพลิกก็ต้องออก น่าเสียดาย เพราะเวลาที่จะแก้ปัญหาบ้านเมืองมีน้อยเต็มที่ เพราะต่างฝ่ายมัวแต่แก้เกมกันเอง แก้กันระหว่างหัวง婆婆ต่อพรroc รัฐบาลกับฝ่ายค้าน แม้กระหั้งพรrocเดียว กัน คงจะมีแต่ศีลธรรมที่จะช่วยได้ ถ้ามีศีลธรรมเข้ามาแทนแล้วเหลือยัง คงจะดีกว่าที่เป็นอยู่ แต่ตอนนี้คงลำบาก “ (ข่าวสด, 22 มิถุนายน 2539)

เศรษฐกิจ

พระพยอมมีแนวความคิดและความเห็นด้านเศรษฐกิจว่า เศรษฐกิจของสังคมโดยรวมนั้น มีรากฐานมาจากประชาชน ไม่เว้นแม้จะระดับล่างสุด หรือจากผู้ด้อยโอกาส แต่หากสังคมมีผู้ด้อยโอกาสมาก สภาพเศรษฐกิจจะดีได้อย่างไร การที่เศรษฐกิจโดยรวมจะสดใส ก้าวหน้าได้ ต้องมาจาก การประกอบอาชีพที่สุจริตของประชาชน ตลอดจนความช่วยเหลือเกื้อกูล กัน ระหว่างผู้มีโอกาสดีและผู้ด้อยโอกาส

“ เศรษฐกิจของประเทศทุกวันนี้ ขึ้นกับการประกอบอาชีพของประชาชน ถ้าอาชีพของประชาชนเป็นอาชีพสุจริต ไม่มีผู้เสียหายที่ไปกระทบต่อเศรษฐกิจ บรรยายกาศของเศรษฐกิจก็สดใส ถ้าประชาชนประกอบอาชีพที่ส่อไปทางทุจริต ไม่ถูกไม่ควร นั้นหมายความว่า ลงร้ายของเศรษฐกิจมีสภาพที่นิ่มนวลแต่ต่อความล้มเหลว ... ”

“ ...ถ้าบ้านเมืองมีบุคคลที่ด้อยโอกาสมาก สภาพเศรษฐกิจจะดีได้อย่างไร มีการรายกัน เป็นวงๆ แต่จนกันกระจาย และจะเกิดการสมดุลได้อย่างไร ผู้ที่มีโอกาสดี มีฐานะการงานดี ควรร่วมช่วยกันพยุงผู้ที่ด้อยโอกาส ให้สภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ... อย่างน้อยเขาเหล่านั้นคงไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคมอีก ถ้าเขามีสภาพที่ดีในการอยู่รอด สร้างฐานะด้วยอาชีพที่สุจริต ... ”

นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ประกอบการ นักธุรกิจทั้งหลาย พระพยอมมีหลักธรรมาภัยใน การประกอบธุรกิจว่า การทำธุรกิจซึ่งมองว่าเป็นเรื่องทางโลกนั้น สามารถที่จะทำไปบนฐานคิดทางธรรมได้ เช่น การไม่มุ่งแต่ผลกำไรแต่เพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อเพื่อนมนุษย์ ด้วยกันด้วย และการประกอบธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ สามารถสร้างความเจริญให้กับธุรกิจได้

“ ... อย่างให้นักธุรกิจทำงานแบบ มือประกอบกิจ จิตนมัสการพระธรรม คือ อย่ามือประกอบกิจ จิตคิดแต่กำไร ขาดรีดจนเกินไป ธุรกิจใดที่เป็นอันตรายต่อเพื่อนมนุษย์ ขอให้บอกว่า เป็นอันตราย เช่น ธุรกิจเครื่องดื่มซุกกำลัง อย่าดื่มเกิน 2 ขวด ขอให้บอกให้ชัดเจน อย่าอู้อี้ ผ่านไป แต่ที่อ้างสรวพคุณอาหาร 10 ชนิดอะไรมั่น กลับชัดเจนเหมือนจะใจให้เข้าดีมความเป็นพิษร้าย ... ”

“ ... โลกานุวัติ กับ ธรรมานุวัติ ก็ขอให้ไปด้วยกัน โลกไปถึงไหน ธรรมาก็ขอให้ตามติด ขอให้รู้จักใช้คำว่า “โลก กับ ธรรม” ต้องไปด้วยกัน ... นักธุรกิจไม่จำเป็นต้องหลอกหลวง ไม่จำเป็น ต้องขาดรีด ไม่จำเป็นต้องคดโกง อยู่ในคุณธรรมก็สามารถจะเจริญก้าวหน้าได้ ... ”

การศึกษา

พระพยอม มีความเห็นว่าการศึกษายังไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาสังคมได้ โดยเฉพาะปัญหาเด็กยุคพวกรุ่นกัน

“ พ่อแม่อดส่าหร์ส่งเสียให้ลูกเรียน แต่เด็กก็ยกพวกไปตีกัน ฟุกน้ำตา แสดงให้เห็นว่า การศึกษายังไม่สามารถแก้ถอนความเสื่อมของการจากตัวได้ ” (มติชน, 17 กันยายน 2536)

ท่านมีความเห็นว่า น่าจะเน้นเรื่องศีลธรรม จริยธรรมแก่เด็กฯ ให้มากขึ้น ในขณะเดียวกัน การศึกษาภาระจะมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้วย

“ อย่างให้เขาใจใส่เด็ก ๆ โดยเน้นเรื่องศีลธรรม จริยธรรม ให้เด็กตั้งหน้าตั้งตาเรียน และ บำเพ็ญประโยชน์ไปด้วยในเวลาเดียวกัน สำหรับการศึกษานั้นไม่ควรเน้นให้การศึกษาเหมือนกัน ทุกๆ จุด อย่างที่กันดาวครัวเรียนคนละอย่างกับที่ที่เจริญแล้ว ”

จากแนวคิดดังกล่าวท่านจึงอยากจัดหลักสูตรการศึกษาที่คิดว่า น่าจะตอบสนองความต้องการของสังคม และทำให้ผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จ และมีความสุขจากการศึกษา ขึ้น เป็นตัวอย่าง นั่นคือ

“ สิ่งที่อยากรำลึกนี้คือ การจัดการศึกษาแบบกลุ่มเล็กๆ ของเรางเอง สัก 30 – 50 คน ทำ เป็นโรงเรียนทักษะชีวิต เน้นสอนกลุ่มวิชาใหญ่ๆ 2 กลุ่ม คือ ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี พวกรุ่นพิวเตอร์ อาจจะจัดทำให้มีการสอนทางดาวเทียม แบบโครงการไก่กลังลากได้ นอกจากนี้ จะ

สอนการเกษตร การค้าขาย การอยู่ร่วมกันโดยไม่ทะเลกัน ... ตอนนี้ก็มองๆ ไว้แล้ว 20 – 30 คน เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าหลักสูตรที่เราจัดทำขึ้นประสบความสำเร็จแค่ไหน ถ้าเด็กที่เรียนจบจาก การเรียนที่เรา ไม่ติดยา สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีความทุกข์ ไม่มีความจน ก็ถือว่าประสบ ความสำเร็จ ” (มติชน, 10 กรกฎาคม 2545)

และ

“ ปัจจุบันอาชมานะเป็นที่แรกของประเทศไทยที่จะเอาเด็กนักเรียน ม.3 ออกจากโรงเรียน แล้วอาชมานะตั้งหลักสูตรสอนเอง จะคงวิชาที่หันสมัยในสถานการณ์ปัจจุบันไว้ 2 อย่าง 1. ภาษาอังกฤษ 2. เทคโนโลยี พวคคอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต เว็บไซด์ เทคโนโลยี นอกนั้นเราจะสอน เอง ... เดี๋ยวนี้เค้าเปลี่ยนแปลงให้เด็กเรียนรู้นอกสถานที่ ตรงไหนเราไปเทคโนโลยีข้างนอก ควรจะพา เด็กไปเราก็พาไป เช่นในกระทรวง หรือในโรงงานอุตสาหกรรม ไปติดต่อว่าอย่างพาเด็กไปดูจริง งานอุตสาหกรรมได้มั้ย .. ในวัดนี้อาจจะสอนแบบไม่อยู่ในห้องสีเหลือง เช่น พาเด็กไปว่าต้องนั่ง ควรจะทำอะไร ที่ดินแปลงนี้ควรจะคิดทำอะไร ให้มันมีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งอย่างนี้ที่อื่นไม่มี เราจะตั้งข้อ ว่าโรงเรียนทักษะชีวิต ยุคนี้ถ้าเราไปไว้ที่ใดที่หนึ่ง หุ้นวิสัยทัศน์มันไม่สามารถไปได้หรอก มันจะ เป็นการเรียนที่ลืมของนักเรียน สถานที่ที่ควรไปดู ไปแล้วไปทำวิจัยกลับมาว่าเดี๋ยวจะมาแอพพลาย (apply) ใช้กับชีวิตเด็กได้ไง ... ” (พระพยอม, 22 พฤษภาคม 2545)

การพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระพิศาลธรรมพาก หรือพระพยอม ก็ยามนั้น ท่านเน้นที่การพัฒนาคน พระพยอมได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ ที่นี่เราพัฒนานเน้นคน วัตถุ เจดีย์ วิหารที่นี่ไม่เอามา ใบสถาไนญ์ วิหารไนญ์ เจดีย์ไนญ์ที่นี่ไม่ เอาเงินสร้างใบสถาแสนเดียว แทนที่จะสร้าง 10 ล้าน เมื่อนที่เด็กทำ เราก็เอาเงิน 9 ล้านมาสร้าง คน ตอนนี้เราว่าเยาวชน ทรัพยากรเด็กน่าสร้างให้ดีที่สุด ” (พระพยอม, 22 พฤษภาคม 2545)

พระพยอมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ว่า

“ มันมีการพัฒนาที่เราทุ่มอย่างหนึ่งก็คือว่า บ้ำกันทางวัตถุเกินเหตุ มันเป็นเหตุให้คน ใจใจแย่มาก เวลาที่รู้สึกมาจะแก้เคราชุด ก็ให้คนกินอยู่ หูหารรำรวย แต่การพัฒนาความ เป็นมนุษย์ไม่พอ มันพัฒนาวิชาการวิชาชีพ แต่วิชาชีวิตที่มนุษย์จะอยู่กันอย่างเป็นสุขมันไม่พอ เดี๋ยวนี้หมาด่าหมา ครูเล่นซื้odeกไปเห็นก็จะวางแผนฆ่าเด็ก แต่ก็มีเด็กกิน ผีตายไปแล้วยังจะจัด

ลงมาข่มขืน หมู่กุกข่มขืนขานหักดาย เวลาเจ็บไขมันเสื่อมทรมานขนาดหนัก เพราะฉะนั้นเราอย่างให้แบ่งการพัฒนาให้มันบาลานซ์ (balance) สมบูรณ์หน่อย วัตถุก็ให้มันมี จิตใจก็ให้มันสูง ... เพราะฉะนั้นการพัฒนาทุกวันนี้เราเป็นห่วง แผนพัฒนาประเทศไทย แผน 1-7 วัตถุทั้งนั้น พอชั้นแผน 8-9 พัฒนาคน พอดีเศรษฐกิจพัฒนา หมวดเงินหมวดทองจะไปพัฒนา “ (พระพยอม, 22 พฤษภาคม 2545)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระพยอมไม่ได้ขึ้นอยู่เพียงแค่การพัฒนาตัวบุคคลเท่านั้น แต่ได้ก้าวขอก้าวไปถึงชุมชน สังคม ประเทศไทยด้วย ดังที่สมบัติ จันทรวงศ์ (2540) ได้กล่าวว่า

“ ... พระพยอมเองได้ก้าวคล้ำเกินขอบเขตของพระที่จะเป็นเพียงแค่ผู้นำทางจิตใจของชุมชนได้ชุมชนหนึ่งไปเสียแล้ว นั่นคือ การมองปัญหาที่แตกต่าง มักจะคิดกันว่าเป็นปัญหาศีลธรรม ส่วนตัวบุคคล ว่า แท้จริงแล้วเป็นปัญหาที่มีสาเหตุ และในที่สุดแล้วจะมีผลกระทบต่อไปถึงสังคม ทั้งสังคม ... ”

พระพยอมเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนของบุคคลแต่ละคน ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบอย่างๆ ของส่วนรวม ซึ่งคุณภาพขององค์ประกอบอย่างแต่ละส่วนนี้สามารถส่งผลกระทบต่อส่วนรวมได้ทั้งด้านดีและไม่ดี ถ้าส่วนรวม หรือสังคมประกอบไปด้วยองค์ประกอบอย่างที่ไม่มีคุณภาพ เช่น ไม่รู้จักคิด ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ศีลธรรมจริยธรรมเสื่อม มีผู้ด้อยโอกาส ตอกยาน ติดสิ่งเสพติดเป็นจำนวนมาก สังคมก็จะพัฒนาไปได้ยาก ระบบต่างๆ ของสังคมก็จะได้รับความเสียหาย ไปด้วย ซึ่งก็จะย้อนมาส่งผลกระทบต่อในสังคมอีกเช่นกัน ดังนั้นในการพัฒนานั้น พระพยอมจึงมีความคิดว่าต้องพัฒนาคนในสังคมให้เป็นคนดี มีคุณภาพ สามารถทำประโยชน์ได้ ซึ่งจะส่งผลให้สังคมโดยรวมดีตามไปด้วย โดยการพัฒนานั้นต้องพัฒนาทั้งทางด้านจิตภาพและการพัฒนาคุณภาพควบคู่กันไป

“ ... นำเอาหลักพุทธศาสนามาพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนและเยาวชนของชาติ ขณะเดียวกันต้องไม่ละเลยช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม และผู้ยากไร้ เพราะภาระทั้งสองดังกล่าวต้องดำเนินควบคู่กันไปทั่วทั้งกลางการพัฒนาจิตใจและช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน ... ”

ในส่วนของการพัฒนาด้านคุณธรรมนั้น พระพยอมเห็นว่า การพัฒนาคนนั้น ถ้าไม่สร้างให้คนมีคุณธรรม แล้วเราจะทำให้คนมีประโยชน์ไม่ได้ ส่วนโครงการที่เกี่ยวนี้องกับการช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์ด้านต่างๆ นั้น ก็ยังต้องมีจุดมุ่งหมายในด้านจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม

อย่างไรก็ตามการพัฒนาทางกายภาพด้วยการลงความคิดเพียงอย่างเดียวนั้น พระพยอมมีแนวความคิดว่า ไม่ก่อให้เกิดการขวนข่ายพัฒนาตนของบุคคล ดังเช่นที่ท่านกล่าวว่า

“ ถ้าเราไม่ให้เขาทำอะไรเลย มีแต่แจกๆ คนไทยจะเสียนิสัยหมด ”

การทำงาน

ในเรื่องเกี่ยวกับการทำงาน พระพยอมได้นำให้มีความรักในงาน ปรับปรุงพัฒนาการทำงานอยู่ตลอดเวลา มีความอุตสาหะ รับผิดชอบต่องหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทำงานด้วยความมั่นใจ และใช้ปัญญาในการทำงาน ดังความที่ท่านได้บรรยายธรรมเกี่ยวกับหลักในการทำงานว่า

“ ... การทำงานต้องมีความวิริยะอุตสาหะ รักในอาชีพการทำงาน ขยันและอดทน โดยไฟกับไปที่งานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อ ... การทำงานต้องจับให้ได้ว่าตรงไหนดี ตรงไหนสร้างสรรค์ ตรงไหนบกพร่องเป็นปัญหา ตรงไหนต้องแก้ไขได้ การสนับสนุนของโครงงานต่างๆ ต้องทำจิตใจให้ไปกับงานนั้นจนเกิดความรู้สึกว่างาน ชอบงาน .. ” (มติชน, 23 ธันวาคม 2538)

“ ... การทำอะไรต้องถูกต้องดีงามไว้ เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ไม่มีใครยกอยู่กับคนไม่เชื่อฯ ซึ่งน่ารำคาญ ดังนั้นการที่คนเรามาทำงาน ต้องคิดว่าตนออกจากได้ดี ได้เงินแล้ว ยังต้องได้ปัญญาด้วย เพราะปัญญา y'om เกิดแก่ผู้เพ่งพินิจในกิจของตน หมั่นประกอบและครวญ ทำงานต้องคิดว่าวันนี้ต้องทำให้ดี พรุ่งนี้ต้องดีกว่าวันนี้ ตื่นเช้ามาต้องนึกว่าจะทำอะไรให้ดีกว่าวันที่ผ่านมา อย่าคิดว่าแค่นี้ที่สุดแล้ว ต้องพัฒนาตนเองต่อไปเรื่อยๆ อย่าคิดว่าตนเองไม่มีค่า ไม่มีความสามารถ การทำงานต้องทำอย่างฉลาดและมีปัญญา การต่อสู้โดยหยาดเหงื่อและแรงกายของตน เท่านั้นที่ทำให้เราอยู่ได้ คนไม่มีก็เป็นเหมือนคนฉลาด การทำงานจึงต้องฝึกใช้ปัญญาให้เข้มแข็ง ... ” (ไทยโพสต์, 26 ตุลาคม 2542)

ในส่วนการทำงานที่ตัวท่านเองปฏิบัติอยู่นั้น ท่านมีแนวคิดว่า งานสามารถสอนคนให้ทำงานได้ ดังเช่นที่ท่านเองก็ได้เรียนรู้การทำงานจากการทำงานของคนที่ทำ

“ ... อาทิตย์มาเองนั้น ในชีวิตไม่ได้รับเรียนรู้ศาสตร์การบริหารอะไรทั้งสิ้น มีนลักษณ์อย่างหนึ่งว่า งานมันก็สอนให้คนเป็นของมันในตัว ได้อย่างอัศจรรย์ ... ”

และในการทำงานนั้นต้องเอาใจใส่ การทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่ม ขณะดำเนินการ และการติดตามผล ต้องสังเกตและเรียนรู้ว่าการทำงานนั้นมีปัญหา หรืออุปสรรคใด เพื่อหาทางแก้ไข

แพทย์ พยาบาล

เมื่อพระพยอมไปบรรยายธรรมในงานประชุมวิชาการประจำปี 2539 ของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2539 ในหัวข้อ “ ภารกิจวิทยา ” ของการอภิปรายเรื่อง “ โรงพยาบาลเอกชน : ความรับผิดชอบต่อสังคม ความต้อนหนึ่งว่า ”

“ แพทย์ พยาบาล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันคิดว่าจะเสริมจิรยธรรมในวิชาชีพ เพื่อช่วยจราจรลงสังคมได้อย่างไร โรงพยาบาลสร้างขึ้นเพื่อบำบัดความเจ็บป่วย ไม่ใช่เพื่อผลกำไร หรือต้ามแห่งตอบสนอง ถ้าจับจุดกันไม่ถูกก็ตอกเหว ถีบคุณธรรมวิชาชีพแพทย์ทิ้งหมด ‘ ขณะนี้ ภาพพจน์พระกษัตริย์สุดฤทธิ์แล้ว อย่าให้ภาพพจน์แพทย์เข้าไปแข่งกับพระเลย .. ’ พระพยอมกล่าวและ ว่าไม่รู้เมื่อไหร่แพทย์และพยาบาลจะกลับใจได้ ทำงานอย่างมีความสุข ไม่เกิดการขัดแย้งและเรียกว่า “ ร้องสูง ร้องโวย ” มากมายและทิ้งคุณธรรม ” (มติชน, 9 มีนาคม 2539)

นักเรียน นักศึกษา

พระพยอมได้เทคโนโลยีด้วยนำเสนอนี้อหาให้นักเรียน นักศึกษา ได้ตั้งใจเอาใจใส่สุ่มนั่นในการเรียน จากความต้อนหนึ่งในการเทคโนโลยีให้นักเรียนจากพานิชย์พระนคร ซึ่งมาเข้าค่ายอบรมจิรยธรรมที่วัดสวนแก้วฟังว่า

“ ตอนนี้เชื่อจุดมุ่งหมายปลายทางอยู่กับการศึกษาใช่ไหม อีก 3 ปี 4 ปีจะใช่ไหม แล้ว เหตุยบคันเร่งกันน่าดูไหม หรือยังแวงซั่งทางเอือยเอือย เข้า出口 บ้ำง เข้าผับบ้ำง เข้าบาร์บ้ำง รับรองว่าไม่ถึงปลายทางหรอก ถึงก็มีเดียว ใช่ไหม บางคนนี่ต้องออกไปเลี้ยงลูก พักหนึ่งกลับมาเรียนต่อ มาเรียน กศน. แล้วลอกหลาน นั่งเรียนตัวเดียวกับหลานอะไรอย่างนี้ ... ตอนนี้พ่อแม่

เข้าเปิดทางว่างให้พวกรือเรียนใช้ใหม่ ให้เรียนให้เต็มที่ เข้าไม่กักตัวไว้หุงข้าว เข้าไม่กักตัวไว้ค้าขาย เค้าไม่กักตัวไว้ทำงาน แหน่โอกาสส่วนอย่างนี้ไม่เจ่งกิจกรรมของมัน มันก็ไปถึงเมือง ... “ (พระพยอม, 29 มิถุนายน 2545)

และยังได้กล่าวถึงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาอีกด้วยว่า

“ อื้อ บางโรงเรียนเนี่ยทุเรศไม่อยากจะเทคโนโลยี พระเทคโนโลยี อยู่ก็ กริ๊ง ไม่นหยุดเลย นี่พวกรือนีดีหน่อย พระเทคโนโลยีหยุดคุยกหูดเด่นอะไรกันบ้าง บางโรงเรียนนี่ยังกับย้ายตลาดเข้าห้องประชุม คุยกันแซดยังกับแอดฟังเทคโนโลยี คุยกันยังไม่พออย่างอุตสาห์คุยกิจกรรมพัฒนาพระกำลังเทคโนโลยี ... อยาจจะเบรียบเทียบชีวิตเราในสมมติว่าสมองเรามี 2 ซีก ซีกหนึ่งมันจะเป็นสมองเลี้ยว คลาน สมองแนวอน อีกซีกหนึ่งมันจะเป็นสมองแนวคิด ประดิษฐ์ ผลิตทำ แก้ไข เราจะต้องทำยังไง ให้สมอง 2 ซีกเรานี่ สมองเลี้ยวคลานนี่เราต้องค่อยควบคุมแน่นอน ไม่ให้ออกมาเพ่นพ่าน รำคาญคนอื่นเขา ให้สมองแนวคิดประดิษฐ์ผลิตทำนี่ต้องค่อยกระตุนเขี่ยลูกให้มัน ให้มันผลิตคิด แก้ไขปรับปรุงให้มัน ให้สมองเลี้ยวคลานนี่มันอันตรายอยู่ 2 เรื่องย่อๆ เรื่องหนึ่งคือ สมองเลี้ยว คลานประเทกทักษิรรัตน์แรง ลังผลาญทำลาย เดียวนี่ต่างสถาบันกัน นักเรียนดูสิจังไว้จริงๆ เทคโนโลยีก็ต้องมี แต่ต้องปิดหมดหงั้งหงั้งหัวด้วย ... ให้สมองเลี้ยวคลานอีกเรื่องคือ เรื่องหลงใหลในตัวเอง ... คืนนี้นักศึกษาหบงนั่งคิดนอนคิดทั้งคืน ใจจะคลานมานอนกะกู นักศึกษาชายก็คิดคืนนี้ กุจคลานไปนอนกับใคร ... เดียวนี่นักศึกษามีสมองแนวโน้มเยือนะ แหมตั้นไปนี่เรียนเต็มห้อง ปลายปีพร่องหายไป 5% 10% ..ไปไหน ไปตามหา โน่นไปนอนอยู่บ้านป่าแก่ ไปนอนอยู่บ้านหลังจู เดียวไปนอนที่บ้านอาศักดิ้า ให้พวกรอมแนวอน เรียนหนังสืออยู่ดีๆ ไปนอนกับเขาแล้ว ไปหาสถานศึกษา กิน เที่ยว เล่น บางคนนี่ไว้จริงๆ ไปนอนกับป่าแก่เพื่อเอาสถานศึกษาเพื่อมาเล่นฟุตบอล ช่วงนี้มีเยอะ ... ” (พระพยอม, 29 มิถุนายน 2545)

กลุ่มชawan

ในการเทคโนโลยีกักลุ่มสตรีชawanที่ไปเยี่ยมชมวัดสวนแก้วฟัง เนื้อหาตอนหนึ่งกล่าวถึงมูลเหตุของการเข้าพราชาที่สืบเนื่องมาจากอาชีพของชาวไร่ชawan

“ ชawanทำงาน พระเดินไปเดินมาอย้ำข้าวกล้า ต้องจำพราชาสามเดือน ช่วงชawanทำงานพระห้ามออกไปเพ่นพ่าน เดียวจะไปเหยียบข้าวกล้า ที่จริงพระเดินบนหัวคันนาจะไปเหยียบข้าวเข้าได้ใจ มีความหมายว่าย่างนี้ เข้าเหยียบย้ำกูหมายรู้ธรรมนูญ ไม่ใช่เอกสารหมายมากกว่าที่บ

เหยียบ แต่ไม่นำหมายความว่า “ไม่ควรพดตอกกฎติกาของบ้านเมือง ชានาเข้าทำหน้า พระก็ควร เคารพย่างเท verga อชีพเข้าบ้าง ซึ่งถ้าพระเนรเดินไปในขณะที่เข้าทำหน้า เขาก็จะสงสารทิ้งข้าว ทิ้งไก่ วิ่งไปเองข้าป clam มาใส่ ทำให้อชีพเข้าชะงัก พระพุทธเจ้าจึงให้จำพรรษาเสียในช่วงที่เข้าทำไร่ ถ้า อย่าไปทำให้เข้าສ่วนสับสน จะเป็นอันดี หรือจะเอาข้าวถวายพระก่อนดี จังพระควรอยู่กับวัดให้ แน่ ช่วงนั้นซึ่งเข้าจะได้ทำงานอย่างปลดปล่อยไม่พระว่าพระจะกับการจดอาหารบินหาดให้พระ เนร..” (พระพยอม, 21 มิถุนายน 2545)

เนื้อหาที่นำเสนอดังนี้มีลักษณะของการวิพากษ์นั้น มักหยิบยกเหตุการณ์ ข้อมูลจริงมานำ เสนอ เป็นเหมือนการกระตุกให้คิด ทำให้เกิดการสะดูดใจ หรือเตือนสติ ให้เห็นถึงสภาพการณ์ที่ เกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อเตือนใจ หรือทางทางปรับปรุง แก้ไข นอกจากนี้ยังทำให้มีความน่าสนใจแก่ผู้รับ สารด้วย

3) เนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย

เนื้อหาที่พระพยอมนำเสนอมักเป็นเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน (current issue) และทันสมัย โดยนำเหตุการณ์ในบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นขณะนั้นฯ มานำเสนอ เช่นโยง เปรียบ เเทียบ หรือยกเป็นตัวอย่าง ซึ่งผู้รับสารมักจะรู้เรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้อง อธิบายเท้าความมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดความน่าสนใจ รู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องไกลตัว เห็นภาพ เข้าใจ เรื่องได้ง่าย ตัวอย่างเช่น

“ ... อยมถ้าลูกเราเป็นอย่างลูกน้ำเหลมนี่ยุ่งใหม เที่ยวตามเมือง 4 ปี 12 ครด 4 ปีนี่ เรื่องเข้าเกิด 12 ครั้งในลูก 3 คน ทำตระกูลพ่อแม่ยับเยินหมด แทนที่จะอยู่บ้าน ก็อยู่ยับเยิน ..”
(พระพยอม, 22 มิถุนายน 2545)

“ ดูฟุตบอลครั้งนี้ เตือนสติไว้เลยว่าฟุตบอลครั้งนี้ต้องไม่กดกินศีลธรรมของเรา ไม่ทำลาย อนาคตของเรา ไม่เหมือนเด็ก 2 คนเพื่อนกัน เล่นพนันฟุตบอลคราวก่อน โไอคนแพ้นี่ไม่ยอมจ่าย โไอคนชนะเจ็บใจ เลยขอยกตัวให้เข้าไปเลย พ่อของนักเรียนคนแพ้ก็ไปแจ้งความ โไอคนชนะติดคุก โไอ คนแพ้ก็คงถูกอาฆาต เพราะว่าไปเล่นไม่เชื่อ เพราะฉะนั้น หลังจากฟุตบอลจบ แต่ชีวิตตัวเองสลบ ไสลดตายไม่พื้นเลย หรือว่า่านักศึกษาที่ไปชายตัวเอากเเงินมาเล่นฟุตบอลนี่น่าอเจ็บใจ ก็ขอ เตือนไว้ว่า ดูกีฬาฟุตบอลครั้งนี้อย่าให้ฟุตบอลตะลุมบอนชีวิตเรา严ับเยิน “ (พระพยอม, 9 มิถุนายน 2545)

4) เนื้อหามีลักษณะผสมผสาน

ลักษณะการผสมผสาน (hybrid) ของเนื้อหาที่นำเสนอันเป็นแบบการนำข้อมูลเก่ามาประกับกับของใหม่ ซึ่งการออกแบบสารเช่นนี้ทำให้คนรุ่นเก่ารับสารได้รู้เรื่อง ในขณะที่คนรุ่นใหม่ก็สามารถเข้าใจอย่างเรียนรู้ได้ เช่น การกล่าวว่า “ บรรพชิตควรพิจารณาอยู่เนื่องๆ ว่า บัดนี้เราเป็นผู้พิจารณาความเลี้ยงชีวิต หรือการเลี้ยงชีวิตของเรานั้น บัดนี้เนื่องจากผู้อื่น เราควรทำตัวให้เด็กเลี้ยงง่าย … บรรพชิตควรพิจารณาอยู่เนื่องๆ ว่า วันคืนล่วงไปฯ ขณะนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ เข้าพรรษาล่วงนาเกือบเดือนแล้วนะ เราได้ทำอะไรบ้างแล้ว … ” เป็นการนำเสนอโดย วัดภาษาและเนื้อหาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางภาษา ในทางศาสนาที่คนรุ่นเก่าคุ้นเคยดี แต่ในขณะเดียวกันมีอุดมดึงดูด พวยพยองกลับนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัดในเหตุการณ์ที่อยู่ในบริบทของสังคมแบบใหม่หรือปัจจุบัน เช่น “ วัดเดียววนี้ก็ต้องดูกันนะมันมีหลายวัด เค้าแค่ ส.อย่างเดียวเท่านั้น วัดสร้าง วัดสาวด วัดเสก วัดสนุก วัดสอน วัดสอง ได้ยวนี้ดูวัดเสก กีเสกกันไฟแลบโบสก ”

หรือจากตัวอย่างเมื่อพระพยอมได้รับเชิญไปในรายการชิงร้อยชิงล้าน พิธีกรในรายการคือปัญญา นิรันดร์กุล และเท่ง เถิดเทิง ได้ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการดูฟุตบอลโลก พระพยอมแนะนำว่า

“ ก็ต้องดูด้วยเจตนาเดิม เดิมนี่เคยได้ยินว่ากีฬาเป็นอะไร เค้าร้องเพลงว่ากีฬาเป็นยา维世泽 แก้ก้องกิเลสทำคนให้เป็นคน เดียววนี้เรากำลังทำயาให้กีฬาให้เป็นผีเปรต ทำให้คนเป็นเปรตแล่นการพนันกันใหญ่ .. ” (พระพยอม, 9 มิถุนายน 2545)

พระพยอมนำบางส่วนของเพลง ที่สะท้อนถึงแนวคิดแบบเก่าๆ ว่า การเล่นกีฬานั้นเป็นการฝึกตน เป็นการขัดเกลากิเลสในตนทำคนให้เป็นคน แต่ปัจจุบันกีฬากลับกลายเป็นสิ่งที่ทำให้คนไม่เป็นคน

5) เนื้อหามีลักษณะคู่ตรรจข้าม

เนื้อหาที่พระพยอมนำเสนอัน มักมีลักษณะคู่ตรรจข้าม เช่น ในหน่วยรุ่นผู้ชายที่ซักชวนกันให้สูบบุหรี่ พระพยอมไม่ได้นำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะคู่ตรรจข้ามในระดับที่ให้เลือกว่าใช่ หรือไม่ ดังคำกล่าวว่า “ไม่สูบไม่ใช่สูกผู้ชาย ไม่สูบไม่ใช่เมน ” แต่พระพยอมนำเสนอ

เสนอเนื้อหาที่มีลักษณะคู่ต้องข้ามในระดับของการวิเคราะห์ว่า ใช่หรือไม่ใช่อย่างไร เช่น ในการเทคโนโลยีตอนหนึ่ง พระพยอม (สมบัติ เสริมศิลป์, 2532) ได้แสดงไว้ว่า

“ ... แม่นมีสองอย่างwise แม่นใจกับแม่นฉลาด แม่นใจต้องสูบบุหรี่ ต้องเตะท่าต้องยังงัน ต้องยังรี้ ถึงจะเป็นแม่น แต่ถ้าคนฉลาดมีความเข้มแข็งดีอยู่ในตัวแล้วนี่ไม่ต้องไปสูบ ไม่ต้องไปทำตามเค้าก็เป็นแม่นได้ ... ”

หรือ ในกรณีของเด็ก วัยรุ่นที่เป็นวัยที่มีพลังมาก และสนใจเรื่องสนุกเป็นส่วนใหญ่ พระพยอมไม่ได้นำเสนอให้ผู้รับสารวันนี้ ต้องทำสิ่งต่างๆ อย่างสนุกหรือไม่สนุก แต่เสนอว่าสนุกอย่างไร สนุกเป็นประโยชน์หรือสนุกไม่เป็นประโยชน์ พระพยอม (กรุงเทพธุรกิจ, 10 กันยายน 2537) กล่าวว่า

“ อย่างให้วัยรุ่นหันมาสนุกกับการทำประโยชน์เสียที่ เมื่อไหร่วัยรุ่นสนุกกับการทำประโยชน์ เมื่อนั้นสังคมบ้านเมืองเราจะจะกระโดดเลย “

หรือในการเปิดรับสื่อ ท่านกล่าวว่า “ เวลา呢ีหากว่าเราดูสื่อสารเพื่อความสนุก ก็เป็นสื่อไร สาระ สื่อสารเพื่อข้อคิดสติปัญญา เรียกว่าสื่อให้ประโยชน์ทางปัญญา ” กล่าวคือ พระพยอมไม่ได้เสนอว่าดูหรือไม่ดู หรือว่าถ้าดูแล้วเป็นภาระทำที่ไม่ดี ไม่ดู เป็นภาระทำที่ดี แต่กลับเสนอว่าดูนั้น ดูอย่างไร ดูเป็นสาระ หรือดูไม่เป็นสาระ

2.3 ทักษะเฉพาะ

นอกจากทักษะในการเลือกใช้สื่อ และการเลือกสารแล้ว ยังมีทักษะเฉพาะที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งแสดงถึงความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ทักษะเฉพาะตั้งกล่าว ได้แก่

2.3.1 ทักษะการรับฟัง

2.3.2 ทักษะการให้คำแนะนำ

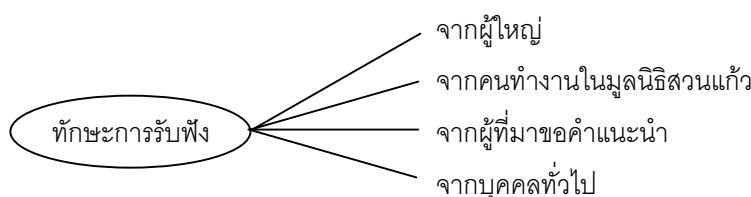
2.3.3 ทักษะการโน้มน้าวใจ

2.3.4 ทักษะการแก้ปัญหา

2.3.5 ทักษะการตัดสินใจ

2.3.1 ทักษะการรับฟัง

ทักษะเฉพาะประการหนึ่งที่มีความสำคัญในการสื่อสารของพระพยอม คือ การรับฟัง ซึ่งทำให้พระพยอมสามารถทำการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการแสดงความสามารถด้านการสื่อสารประการหนึ่ง พระพยอมมีการรับฟังจากบุคคลต่างๆ คือ จากรู้สึก ใจคนทำงานในมุลนิธิสวนแก้ว จากรู้สึกความแน่นหนาปรึกษา และจากบุคคลทั่วไป

1) การรับฟังจากผู้ให้ฟัง

ทักษะการรับฟังจากผู้ให้ฟัง มักใช้ควบคู่กับความรู้ความเข้าใจในบริบทที่เกี่ยวข้องกับระบบลำดับชั้น หรือระบบอากรูโיס (Seniority) เช่น ในกรณีเหตุการณ์ที่มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ ต่อต้านและดออกอาการแสดงธรรม พระพยอมได้รับคำแนะนำ ตักเตือนจากพระผู้ให้ฟังหลายท่าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับปรุงรูปแบบวิธีการสื่อสารของท่าน กรณีความขัดแย้งภายในตนเอง เรื่องการรับสมณศักดิ์ พระพยอมรับฟังคำแนะนำจากพระผู้ให้ฟังหลายท่าน เช่นกัน ซึ่งทำให้ท่านสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในและมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสม ดังที่ได้นำเสนอในหัวข้อความรู้ที่เกี่ยวกับบริบทด้านต่างๆ

2) การรับฟังใจคนทำงานในมุลนิธิสวนแก้ว

ในการบริหารงานภายในมุลนิธิ พระพยอมอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารที่สามารถสั่งการ และติดตามผลการทำงานต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ตามที่ท่านเห็นสมควร อย่างไรก็ได้เนื่องจากงานในมุลนิธิมีมาก บางงานมีความเร่งด่วน หรือต้องการการสั่งการจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ คือ ท่านเอง ดังนั้นในบางครั้งพระพยอมจะต้องรับฟังข้อมูลจากคนทำงานที่นำเรื่องราวการทำงานมาปรึกษาหรือรายงานด้วย ซึ่งทำให้การสั่งการหรือการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นที่พืดอน หรือประดิษฐ์ได้เล่าให้ฟังว่า

“เดินเข้าไปเลยก้มกราบ 3 ครั้ง แล้วปรึกษาเลยเรื่องนี้เรื่องนี้ เอօซี๊แจงมาเลยเราจะฟัง...
อย่างถูกต้องของไร่สามเหลี่ยม หลวงพ่อนี้เป็นเจ้าของ เอกอุทกฯ เอօไม่ใช่นะ เรากำบังกันชิ ไปเรียกคน
นั้นคนนี้มานั่งคุยกัน อันนี้เป็นอย่างจัดๆ ให้มัน อย่างเมื่อวาน เออดอน เอาแบบพิมพ์เขียวที่เสนอไปให้
นั่น ให้ริศวรรดู ว่าอันนี้เราให้อย่างน้อย เชือใช้ก็ต้น ไปกางให้เข้าดู พีดอนกับออกใช้อย่างน้อย 25
ต้น รับน้ำหนัก 21 เมตรจะถึงพื้นทรายเลย บริเวณพุทธมนตน์ของกรุงเทพฯ รอปกรุงเทพฯ
ต้องตอกถึงพื้นทราย ...” (ประดิษฐ์, 19 เมษายน 2545)

3) การรับฟังจากผู้ที่มาขอคำแนะนำปรึกษา

โดยทั่วไปผู้ที่มีเรื่องเดือดร้อนทุกข์ใจ ย่อมต้องการบุคคลที่จะรับฟังเรื่องราวด้วยความทุกข์ และให้คำแนะนำเพื่อคลายทุกข์ หรือมีแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหา หลายคนเลือกที่จะขอคำแนะนำนำปรึกษาจากพระ สำหรับพระพยอมก์เช่นกัน มีผู้มาขอคำแนะนำนำปรึกษาเพื่อหาทางออกให้กับความทุกข์ร้อนในใจ ซึ่งพระพยอมก์รับฟังและให้คำแนะนำข้อคิดจากหลักธรรมเป็นแนวทาง ดังที่ท่านกล่าวว่า

“ ໂຢມເປີນທຸກໝົມາຂອໃຫ້ພວະນຸ່ວຍ ພວະກີຕີ້ອງນ່ວຍພອສມຄວງ ” (ພຣະພຍອມ, 24 ກຽມງາມ
2545)

4) การรับฟังจากบุคคลทั่วไป

จากการสังเกต พบว่า การรับฟังจากบุคลท้าไป โดยมากมาจากผู้ที่มาทำบุญ ถวายสังฆทาน และหากพอมีเวลาบ้างพระพยอมก็จะพูดคุยชักถาม หรือในบางครั้งผู้มาทำบุญก็จะพูดคุยขอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ จากท่าน นอกเหนือนี้ในบางโอกาสของงานศุขของการเทศน์ พระพยอมก็เปิดโอกาสให้ผู้ฟังถามปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ ได้ ตัวอย่างเช่น จากการเทศน์ที่ท่องสอนมหาลวง งานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา วันวิสาขบูชา

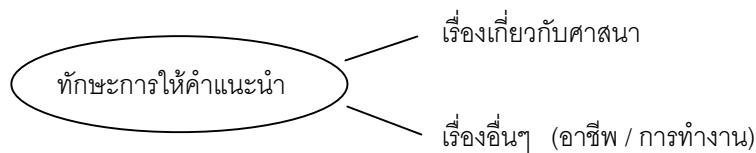
“ โครงการตามอําเภอแม่ริม ให้ความ 2 ข้อ ตามไปแล้วเดี๋ยวโอมจะถามแก่ค่านกลับบ้าง ถามอําเภอแม่ริม เมื่อกินนี้เต้นท์โน้น นี่ถามให้ญี่ปุ่นเชียวน ” (ประพยом, 19 กรกฎาคม 2545)

การรับฟังจากบุคคลทั่วไป ทำให้พระพยอมได้รับทราบข้อมูลโดยทั่วไปของคนในสังคม และได้รู้จักผู้รับสารของท่านเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ในการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นในการ สังเกตความหนึ่ง พบร่วมกับ ไม้ผู้มาทำบุญถวายสังฆทานคนหนึ่ง เป็นชายอายุยังไม่มากนัก ท่าทางเป็น

คนทำงานรับจ้างใช้แรงงาน ได้กราบเรียนพระพยอมว่า เพิ่งมาวัดสวนแก้วเป็นครั้งแรก ได้ฟังจาก วิทญึกเลยมา ตามปกติเมื่อมีผู้มาทำบุญถวายสังฆทานพระพยอมจะแจกวารสารร่วมโพธิ์แก้วและ เทปธรรมะ 1 ม้วนเป็นของที่ระลึกสำหรับผู้ทำบุญทั่วๆไป แต่สำหรับชายผู้นี้ พระพยอมให้เจก หนังสือยาสุดขีดให้ด้วย ซึ่งหนังสือยาสุดขีดนี้โดยปกติ จำหน่ายในราคามูลละ 100 บาท หรือเจก ให้กับผู้ที่ทำบุญเป็นจำนวนมาก 200 บาทขึ้นไป (20 เมษายน 2545)

2.3.2 ทักษะการให้คำแนะนำ

คำแนะนำที่พระพยอมให้แก่ผู้รับสารนั้น มีทั้งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและเรื่อง อื่นๆ เช่น เกี่ยวกับอาชีพ การทำงาน ซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาเลย โดยในการ ให้คำแนะนำนั้น อาจเกิดขึ้นในบริบทหรือสถานการณ์ที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น ในการเทคโนโลยี หรือ สถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งมักเป็นการรับฟังปัญหาจากผู้ที่มานะมีปัญหา

1) การให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับศาสนา

การให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับศาสนา อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น ในการเทคโนโลยี หรือบางครั้งอาจเกิดจากสถานการณ์เฉพาะ เช่น มีผู้เดือดร้อนทุกข์ใจมา พูด หรือโทรศัพท์มาเพื่อขอคำแนะนำหรือข้อคิดจากพระพยอม ซึ่งพระพยอมก็จะให้คำแนะนำที่ เป็นเรื่องเฉพาะสำหรับบุคคลนั้นๆ อย่างไรก็ได้เรื่องที่มีผู้ขอคำแนะนำ มักเป็นเรื่องที่สามารถยกเป็น คุณธรรมแก่ผู้รับสารทั่วไปเพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจได้ เช่น กัน เช่น เรื่องเกี่ยวกับความรักความชัง ซึ่ง เป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไปประสบพบเจอบ่อยๆ ประจำวัน พระพยอมก็จะนำมานำเสนอในการเทคโนโลยี หรือบรรยายธรรมตามวาระโอกาส

คำแนะนำที่เกี่ยวกับศาสนามีลักษณะใกล้เคียงกับการอบรมสั่งสอน แต่ก็ไม่ใช่การอบรม สั่งสอนโดยตรง บางครั้งเป็นเหมือนกับเทคนิคปรัชญา หรือข้อคิดเตือนใจ พระพยอมใช้ทักษะในการให้คำแนะนำในกรณีนี้โดยใช้แนวคิดแนวทางปฏิบัติในพุทธศาสนาเป็นกรอบแนวทาง ตัวอย่าง เช่น

แนะนำพระเณรให้รู้จักศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องการข่าวสาร เพื่อรักษาเพศพราหมจารย์

“ พระพะเนรรู้มั่นว่า มายาหญิง มายาสัตว์ที่มันยิ่ง มีกิมายา ในสูตรฯ หนึ่ง ผู้หญิงเดียว ต้องการมายิ่ง ที่จะให้พระสีก ทำบังไงบ้าง เช่น สยาวยม บิดตัว สลัดผ้า 18 ท่า ที่จะให้พระสีก เนรศึกษาไว้บ้างนะ สูตรที่พระพุทธเจ้าเล่ากันทางพระไตรปิฎก ตอนเรอาบวชในม'ฯ ขอบอกอ่านพวนี้ อ่านเรื่อง ลีลาวดี เดียวจะมีบอกหมดว่า มายาของเพศตรงข้ามมันยิ่งไป มากกว่าที่เคย “ (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

แนะนำวิธีคิด หรืออุบายนในการป้องกันตนเองไม่ให้หลงไปในเรื่องซุ้มสาวให้กับพระเณร

“ เราต้องใช้วิทยาลัยธรรมะ นึกในใจว่าชาตินี้เราขอวชชักชาตินึง ไม่เป็นผ้าใคร แล้วเราเห็นอ้วบใช้พุทธเจ้า ไม่เอาเห็นอ้วบใช้กิเลสตันหา ครมั่นจะสายแคร่หนน ชวนไปเสียเห็นอ กับมัน ไม่ไปเด็ขาด คิดบหนไปเรื่อย ชาตินี้เราเห็นอ้วบใช้พุทธศาสนา มันก็เลยเป็นฉันทะ ไอกัณฑามันก็เลยเล่นงานเราไม่ได้ ... ตอนนั้นมีเทคนิคคิดอยู่อย่างเดียว คิดว่า ถ้าเราสอนให้เด็ก สาวๆ พวนี้ แล้วมันมีลูก มันสอนลูกมันดี ลูกมันมาบวช เราสถาบันไม่เจอพระเนรจัญช្ញ์ ติดยา คิดอย่างนี้เลยสอนมัน เลยไม่ค่อยมีอารมณ์อะไรกวน เพราะคิดว่าสอนให้มันดี เป็นแม่ดี มีลูกดี สอนให้มันมาบวชเป็นแม่ดี เราเลยคิดดีหงดดี เพื่อให้เข้าเป็นผู้หญิงที่ดีงามเด็กจะได้เป็นแม่ที่ดี งาม พอดีคิดว่ามันเป็นแม่ที่ดีงาม เราก็หมดอารมณ์ไปแต่งคนอื่นแล้ว เราก็เลย ก็ทำหน้าที่ส่งเมืองให้ ไปเป็นเมืองที่ดีงาม แม่ที่ดีงาม เราไม่ต้องไปเป็นอะไรที่ดีงามของมันหรอก เป็นผู้สอนที่ดีงามเท่านี้ มันก็เลยทำให้จิตใจเรา เด็กมันมายิ่งก็ไม่เป็นไร “ (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

แนะนำบุคคลที่นำไปในเรื่องการทำบุญ

“ ครออยากทำบุญตั้นทุนต่ำมาทำที่วัดสวนแก้ว ... อาทมาทำตั้นทุนต่ำ เดียวนี้แข่งกันสร้างโบสถ์ใหญ่ สร้างเจดีย์ใหญ่ อุตสุด วัดนั้นสร้างโบสถ์ใหญ่ วัดนี้สร้างเจดีย์ใหญ่ วัดนี้ไม่รู้จะสร้างอะไรมาก็สร้างฐานไปใหญ่ ทับคนตาย เป็นบุญเน่าเป็นบุญເອັນພິແລດ (NPL) เป็นบุญไม่รู้จะทำอะไรมาก็ทำให้จิตใจเรา เด็กมันมายิ่งก็ไม่เป็นไร “ (พระพยอม, 29 มิถุนายน 2545)

แนะนำบุคคลที่นำไป พ่อแม่ที่พาลูก (ที่ไม่อยากไปวัด) ไปวัด

“ เขาไม่คิดอย่างนี้นะ ไปรักดองกับเขามาไปรี่อนไหนดีกว่ากัน สาวมโนคงกับบอนให้พระสวادให้อันไหนดีกว่ากัน pronam มือไห้วพระองค์กับสับเปลี่ยนจับให้ไว้ให้อันไหนดีกว่ากัน มาฟังเทคโนโลยีองค์พ่อต้อนมาอันไหนดีกว่ากัน ... แล้วเมื่อไหร่คิดจะมาฟังเงลงลูก แหมแม่ต้อนมาอะไรความดีต้องคิดทำเองได้บ้าง เค้าบอกรู้ความดีไม่มีขายอยากได้ต้องทำเอง ความดีจะหาซื้อที่ไหนไม่ได้ต้องทำเอง ” (พระพยอม, 22 มิถุนายน 2545)

แนะนำผู้เดือนร้อนทุกๆ ใจที่โทรศัพท์มากขึ้นคำแนะนำ

“ สังเกตดู อาทิตย์รับโทรศัพท์โอมนี่ ไอรักกับซังนี่บางทีมันสุดติ่ง ไอเวลาวักษ์รักจะหัวปักหัวป่า เวลาซังกีซังจะหัวฟัดหัวเหวี่ยง ... พระพุทธเจ้าเคยเตือนว่า ใจ เวลาวักษ์ชอบครอบเต็มที่ เมื่อไหร่กรอกันบ้าง กรอท ควรอย่ากรอทเต็มที่ เมื่อไหร่กันบ้าง ... อย่างเช่นแคนสุดชีด รักหัวปักหัวป่า พระพุทธเจ้าตะล่อมให้อยู่ตรงกลาง .. ” (พระพยอม, 24 กรกฎาคม 2545)

“ เมื่อวานก็โทรมา หลวงพ่อช่วยให้ความคิดหน่อย หลานเค้าติดยา ชักก์เขามา ไปบำบัดที่ญี่ปุ่นที่นี่ ไปสองเรียน ชไมยเงินที่ ห้าหมื่น สามหมื่น อญี่ ม.1 ม.2 ชไมยเงินที่ สามหมื่น สี่หมื่น ผัวก็ดู จะเอาอย่างไรดี ก็ยืนไม่ตายหลานกับผัวนี่จะเอาอันไหน นิ่งคิดไม่ตก หลานก็รัก ผัวก็รัก แล้วก็ถ้ามีอยู่ มันขึ้นยกเที่ยวแล้ว 6-7 เที่ยวแล้ว แล้วอยู่ไม่เมลิมิต (limit) บ้างหรือ ว่าจะให้มันชักก์ที่ให้มันย้ำกี่หน น่าจะบอกว่า ภูตีอนเมือง 3 ทีนະ ภูไม่เอามึงติดคุกติดตะรางนะ ทีที่ 4 นี่ภูไม่เอแล้ว มึงไปตามกรุณของเมือง เลยบอกยามเกิดนานี้ไม่เป็นตัวของตัวเองเลยนะเดินทางสายกลางบ้างนะ ปล่อยให้เด็กหลานนีมันเลว ชไมยเข้า ชไมยออก เดียวมันก็ชไมยจนได้ใจ เป็นใจรีบปล้นซ่าเค้า เพราะมันได้อาโธ่ ไปให้มันชไมยอยู่ได้ ที่จริงน่าจะตีจะเสี่ยนมัง ชไมย 3 เที่ยวติดๆ นีมันต้องชไมยแล้ว หรือไม่ก็ต้องไปฝ่ากังหันดันไว้ ปล่อยให้ชไมย 6-7 เที่ยว เที่ยวละ สามหมื่น เจ็ดหมื่น ผัวควรมันจะยอมทนให้ ให้มีใช้ลูกใช้ยังพอกทนให้ หาเงินให้หลานเมียชไมย ก็เลยบอกยาม ไม่รู้จักวางแผนสายกลางให้ตัวเองบ้าง ไปหลงหลานรักหลานจนกระทั้งตัวเองมีแต่รวมตรม หวาน ... ” (พระพยอม, 24 กรกฎาคม 2545)

2) การให้คำแนะนำเรื่องอื่นๆ

การใช้ทักษะการให้คำแนะนำในเรื่องอื่นๆ นั้นพระพยอมได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ที่มีมาเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ ดังตัวอย่างที่แนะนำลุ่มสตรีชาวนา เกี่ยวกับเรื่องของชาวนาที่ควรจะมีการรวมตัวกันเพื่อป้องกันข่องชาวนาเอง

“ ชาติไทยเราเคยอาศัยเกษตรกรรม พืชผลเกษตรกรรมทางการเกษตร ชาวไร่ชาวนา แต่ไม่ทราบว่าเป็นยังไงที่เมืองไทยไม่มีการรวมตัวกัน ต่อรองเหมือนกลุ่มโโคเปคกลุ่มน้ำมันเด็กรวมตัวกันขึ้นน้ำมันยังไงก็ได้ กลุ่มพวกรู้ความสามารถตัวกันนิดหน่อยกำลังจะขึ้นน้ำมัน จะผลิตไม่ผลิต จะเพิ่มจะลดราคายังไง ขึ้นได้ตามอำเภอใจ แต่ของชาวนาไทยเรา หลายชาติที่ทำงานร่วมกัน อย่างเช่น เวียดนาม พม่า เวียดนามไม่ได้จัดทำท่าจะเป็นลักษณะรวมตัวกันแบบนั้นได้ ไปประเทศอิสราเอล คนที่เข้าทำฟักทำไร่ เนี่ย เขามีอำนาจต่อรองสูงมาก เค้าสร้างห้องเย็นไว้ในกลางนา กลางฟักกลางไร่สวน ถ้าวันใดพ่อค้าผู้คนมากดราคาทำให้ฟักเข้าถูก เขายังเก็บไว้ในตู้เย็นห้องใน庾ฯ แขวงไว้ในนั้น 9-10 วัน ตลาดไม่มีขาย พ่อค้าคงต้องทนอยู่ต่อไปไม่ได้ก็ต้องมาขึ้นราคากลุ่มน้ำสูงขึ้น เวียดนามมีคำว่าขาดทุน ... ชาวนาไทยนี่ควรรู้จักปรับปรุงเลียนแบบอย่างบางกลุ่มที่เขาร่วมตัวกัน ... ชาวนาจะต้องมีกิจกรรม สัมมนารวมตัวรวมกลุ่ม รวมตัวกันอย่างหนาแน่นเป็นปีกแแผ่น สามารถต่อรอง อาจจะเก็บข้าวไว้ขายร้อนตลาดหมด แล้วค่อยมาให้ราคาพอที่เราจะอยู่ได้ ไม่ใช่อะไร เวียดนามต้องปล่อยขาย ข้าวควรจะปลูกฤดูไหนให้มาก ปลูกฤดูไหนให้น้อย ปีไหนควรจะปรับปลูกพันธุ์อะไร น้ำท่าเป็นยังไง เดียวนี้หลายอย่างที่จะเป็นองค์ประกอบ ไม่ใช่ปลูกข้าวเป็นแต่ขายไม่เป็น”
 (พระ พยอม, 21 เมษายน 2545)

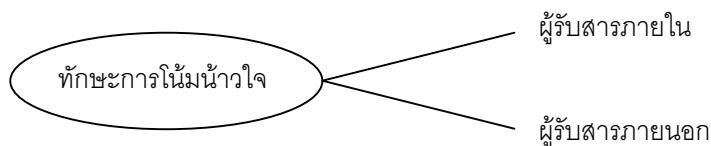
นอกจากนี้ก็คือการแนะนำเกี่ยวกับการทำงาน โดยเฉพาะการทำงานในมุลนิธิ ชื่องพระพยอมมักใช้การสื่อสารเชิงอวจนะโดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ประกอบการให้คำแนะนำด้วยว่า ดังที่ผู้วิจัยได้สังเกต พบว่า เมื่อนักศึกษาที่ไปช่วยงานพัฒนา ได้รับคำสั่งให้นำซุ้งมะพร้าวขึ้นจากท้องร่องสวน และขยำๆไปไว้อีกที่หนึ่งเพื่อทำสะพาน ซุ้งมะพร้าวมีน้ำหนักมาก และอยู่ในท้องร่องสวนที่ลึกมาก พระพยอมได้แนะนำให้ใช้เชือกมัดแล้วลากขึ้นมาและลากไปยังจุดหมายที่ต้องการ การใช้เชือกมัดนั้นไม่ใช่เรื่องยากนัก แต่คำแนะนำที่มีค่าคือ แนะนำว่าควรจะมัดเชือกให้มีระยะห่างเท่าใด และผู้ชักลากควรอยู่ห่างจากท่อนซุ้งเท่าใด จึงจะไม่เกิดอันตรายต่อผู้ที่ชักลากโดยคำนวนจากความยาวของท่อนซุ้ง (29 พฤศจิกายน 2546)

นอกเหนือไปจากนั้น พระพยอมยังได้แนะนำการเปิดรับสื่อให้คนในมุลนิธิด้วย ว่ามีรายการได้สมควรที่จะดู ดังที่พี่ดอนเล่าว่า

“ อย่างข่าวนี้มีอะไรดีๆ หลวงพ่อท่านก็จะบอกว่าดูรายการช่องนั้นนะ น่าดูมากเลย ดีมากเลย “ (ประดิษฐ์, 19 เมษายน 2545)

2.3.3 ทักษะการโน้มน้าวใจ

โดยมากพระพยอมใช้ทักษะการโน้มน้าวใจ เพื่อให้ผู้รับสารได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการของมูลนิธิสวนแก้ว สำหรับผู้รับสารภายใน คือ ให้ร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน ส่วนผู้รับสารภายนอก ที่เป็นผู้รับสารทั่วไป คือ ให้สนับสนุน ด้วยการซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ หรือบริจาค

1) ผู้รับสารภายใน

ผู้รับสารภายใน คือ ผู้ที่มาพึ่งพิงอาศัยอยู่ในมูลนิธิสวนแก้ว ภายใต้โครงการต่างๆ ผู้รับสารกลุ่มนี้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยเข้าส่วนเพื่อพัฒนาทุกวันเช้า-เย็น การพัฒนานี้ถือเป็นการทำเพื่อส่วนรวม ไม่มีค่าแรงตอบแทน ซึ่งมีบางที่บางคนไม่เข้าสวนไปพัฒนาหรือไม่น้อย หรือไม่พร้อมเพียงเมื่อยามที่พระพยอมขอแรง ก็ถูกพระพยอมตำหนิเอาบ้าง ลงโทษบ้าง แต่อย่างไรก็ต้องทำเพื่อส่วนรวม โดยการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจนั้นอาจเป็นได้ทั้งลักษณะของการชี้ การแสดง หรือสอน ให้ข้อคิด ดังเช่น

“ เชื่อจะเกลียดหลวงพ่อไม่เป็นไร อย่าเกลียดโครงการ ให้รักโครงการ จะเกลียดหลวงพ่อว่าพูดมาก ใช้มากได้ แต่อย่าเกลียดโครงการของเรา เพราะโครงการของเรา คือ หม้อข้าวของเรา ถ้าทุบหม้อข้าวแตกหมอดก็อด เกลียดหลวงพ่อยังได้กิน แต่เกลียดโครงการเมื่อไหร่อด โครงการยังจะตักดี โครงการเกลียดหลวงพ่อ โครงการเกลียดหัวหน้าที่เด็กปังคับเขี่ยวเข็ญ เกลียดเตอะ อย่าเกลียดโครงการ ขอให้รักโครงการให้มากๆ ” (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

2) ผู้รับสารภายนอก

ในการใช้ทักษะการโน้มน้าวใจผู้รับสารภายนอก ที่เป็นผู้รับสารทั่วไป พระพยอมต้องการให้ผู้รับสารได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของมูลนิธิสวนแก้ว โดยให้การสนับสนุนด้วยการบริจาค หรือ ซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากมูลนิธิสวนแก้วเป็นองค์กรที่ให้ความช่วย

เหลือผู้ตักทุกชี๊ดยกเดือดร้อนด้วยเหตุนานัปการเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องมีงบประมาณสำหรับดำเนินการ แต่มุลนิธิสวนแก้วเป็นองค์กรการกุศล ซึ่งต้องดำเนินการจัดหางบประมาณด้วยตนเอง พระพยอมกล่าวว่า

“ การจะดำเนินการอะไรไม่ได้ทุนเดียว ได้ “ เจ้าไม่ได้ขอรับปัจลามาได้ ” (พระพยอม, 24 กรกฎาคม 2545)

ดังนั้นพระพยอมจึงได้ใช้ทักษะการโน้มน้าวใจ เพื่อให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมดังกล่าว โดยมากพระพยอมใช้การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมแบบทุกโอกาสที่มี แม้กระทั่งในการเทคโนโลยี ซึ่งพระพยอมจะนำเสนอเนื้อหาใน 2 ลักษณะ คือ เป็นตัวอย่างแทรกในเนื้อหาที่แสดงธรรม และ นำเสนออย่างชัดเจนในช่วงท้ายของการเทคโนโลยีเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการที่กำลังดำเนินอยู่ และมักจะมีผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตจากโครงการมานำเสนอเป็นตัวอย่างและจำหน่วยด้วย

การนำเสนอบริบที่มีประโยชน์เพื่อสนับสนุนนักการขายที่เสนอขายสินค้า ให้วัสดุสาร เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารซื้อสินค้า โดย

- การจูงใจด้วยความมีเหตุผล (rational appeals) คือการตั้นความสนใจส่วนตัวของผู้รับสาร ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตจะสร้างผลประโยชน์ตามที่ปรากฏนา เช่น คุณภาพความประทัยด้ คุณค่าหรือสมรรถนะของผลิตภัณฑ์ เช่น นำเสนอสรรพคุณของน้ำลูกยอ ว่ามีประโยชน์ต่อสุขภาพและ จำหน่ายในราคาไม่แพง มานั่งเตี้ยสามารถพับเก็บได้ไม่เกะกะพื้นที่และนำติดตัวไปด้วยได้ ดังตัวอย่างจากการเทคโนโลยีงานคอนเซิร์ตพะเพยคอมปะทะราบขาว

“ ตอนนี้นี่เมืองไทยมีเมนูอาหารสำคัญ เมนูสมุนไพรที่ชื่นชมเยี่ยมที่สุดเลย แพทย์หญิงเพ็ญนภา ทรัพย์เจริญ บอกว่าไอก้มีเมืองคำนี้มันเป็นอาหารปรับธาตุ มันมีตัวปรับธาตุ เช่น แคลเซียมอยู่ในใบชะพฤกษ์ มีข้าว ตะไคร้ ชาตุลุมอะไร์ต่างๆ ให้ระบบยั่งต่อปรับสภาพธาตุให้มีป่วยไม่ใช่ เดียววนี้เข้าเลขทำขึ้นห้างตั้ง 35 บาท แต่ที่วัด ถูกที่สุดในประเทศไทย เหลือแค่ 15 บาท ... แล้วตอนนี้ที่วัดผลิตน้ำอุ่นร้อนกามารู้มีที่ยอดเยี่ยมที่สุด ตอนนี้ในเมริกาขายลิตรละ 1,800 ถูกปูนขายลิตรละ 900 ไม่น่าเชื่อผลไม้ตัวนี้ในเมืองไทยเราทิ้งไป ลูกยอป่า น้ำยอป่า เชื่อมั้ยที่วัดขายถูกที่สุด ขวดนึงเด็กขาย 80 บาท 100 บาท ที่วัดขาย 10 บาทเอง ไม่เชื่อเดียวลองดีมั่นๆ ”

ดูดันต์รีบปิดมีไป เย็นๆ ใจจะได้ไม่ร้อน ไม่กระทึบเท่าไหร แล้วถ้าถูกใครกระทีบมันก็แก้ช้ำไปในตัว ด้วย น้ำลูกยอนนะ ... อาย่าลีมไปอุดหนุนนะน้ำลูกยอ เค้าบอกว่ามันทำให้เซลกระปี้กระเพร่า กระวีกระวาด ... ” (พระพยอม, 1 พฤษภาคม 2545)

- การจูงใจด้านอารมณ์ (emotional appeals) เป็นการกระตุ้นความรู้สึกเชิงลบหรือเชิงบวกซึ่งสามารถจูงใจให้เกิดการซื้อ อารมณ์ในทางบวก เช่น รัก ภูมิใจ สนุกสนาน และอารมณ์ขัน พระพยอมนักจะจูงใจด้านอารมณ์ในทางบวก ด้วยอารมณ์ขันเสมอ เช่น จากตอนหนึ่งที่เทคโนโลยีงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา วันวิสาขบูชา ที่ห้องสมนาคมหลวง พระพยอมเสนอขายหนังสือ ญาสุดชีด

“ โอมมาเล่าให้ฟังว่า ลูกเด็กนี้ไม่เคยอ่านหนังสือธรรมะเลย แต่วันหนึ่งขันชื่อหนังสือเรื่องเทคโนโลยียาสุดชีด เล่มเดang ปรากว่าแม่ก็ไม่ได้ชวนอะไรลูกเลย แค่อ่านแล้วเข้าเอง แม้อ่านเองเข้าเอง ให้ลูกชายก้มมองมันยังไง คงมีอะไรดี ... แม่นั่งอ่านไปเจอกำ ข้า เช่น เค้าบอกสิวขึ้นตรงไหนเป็นทุกข์ที่สุด บางคนกับอก จมูก หน้าผาก แก้ม บอกไม่ใช่ขึ้นตรงหน้ากุนจะเป็นทุกข์ที่สุด ถ้าขึ้นตรงหน้ามึงจะไม่เดี๋ยวร้อนเลย ปรากว่าแกอ่านเข้าไปข้ามมา ลูกเลยแย่งไปอ่าน แล้วไม่ยอมวางเลยเข้าสั่วมเอาไปอ่านยังไปขากลิ้งอยู่ในสั่วม ... ” (พระพยอม, 19 กรกฎาคม 2545)

- การจูงใจด้านศีลธรรม (moral appeals) ชี้นำถึงความมีเหตุผลของผู้รับสารว่าอะไรถูกต้องและเหมาะสม ปกติแล้วจะกระตุ้นให้ผู้รับสารสนับสนุนการแก้ปัญหาของสังคม ในจุดนี้พระพยอมนำเสนอเป็นประเด็นแรกๆ และนำเสนออยู่บ่อยๆ เพราะเป็นจุดสำคัญของการนำผลิตภัณฑ์มาเสนอขาย นั่นคือ การซื้อผลิตภัณฑ์นอกจากผู้รับสารจะได้สินค้าที่มีประโยชน์รากฐานก็ไปใช้แล้ว สิ่งสำคัญคือผู้รับสารยังได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทั้งหลาย ที่อยู่ในโครงการต่างๆ ของมูลนิธิ ซึ่งเป็นการช่วยกันแก้ปัญหาสังคมทางหนึ่ง อีกทั้งได้บุญด้วย

“ ให้เค้าทำข้าวต้มมัดทุกเย็น ผู้หญิงที่ถูกผัวทิ้ง ผัวถือผัวอยู่กันไม่ได้ ให้มัด 30 มัดต่อคน เค้าฝ่ากามาขายไม่มีราหารอ กแล้วแต่ให้ วันไหนไปเทคโนโลยีเรียนอนุบาลล่ะช่วย ขาดทุน บทนึง มันเอา 5 มัด แต่วันนี้มีของหน้าแล้วก็คงไม่ทำกับพระเหมือนเด็กอนุบาล เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน คราวนี้ บทเอกลีบเดียวยังกัน ข้าวต้มสูตรนี้ไปที่ว่าเป็นสูตรของแม่พะ夷าที่เค้าอกรายการสู้แล้วรายที่อยู่อำเภอพนมทวน สูตรนี้นะเค้านิม เหนียว หวาน มัน ขยายได้ปีละ 10 ล้าน.. แล้วก็พระเทพฯ สั่งเสวยในวังบอยมาก ... เอาเงินไปยัง เดียวจะเดินแจกคนละมัดๆ แล้วแต่ให้ บทสองบท คราวไม่

มีก็ไม่ต้องให้ เอาพริกได้ ...ปืนพอดีปลูกกล้วยเล็บมีองามมันเยอะ แล้วลูกใหญ่กว่าซูมพวนะเนี่ย วันนั้นไปออกภารกิจท่องเที่ยวบ้านเลขที่ 5 ทิรวมาใหญ่บ่อกว่านี่ไม่ใช่เล็บมีองามแล้ว หัวแม่เท้า นางแล้ว ปืนไม่น่าเชื่อ เดือนนึงเห็นเด็กๆ มันบอกว่าแสนกว่านะ ค่ากล้วยนี่ กี๊สังหนึ้ค่า ค่าชื้อที่ ดิน ..." (พระพยอม, 19 กรกฎาคม 2545)

ในการจุงใจ หรือโน้มน้าวใจให้ซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ นอกจักการจุงใจด้วยเหตุผล ด้วย อาการณ์ และด้วยศีลธรรมแล้ว สังเกตได้ว่าพระพยอมยังใช้ทักษะการโน้มน้าวใจด้วยการอ้างถึง บุคคลผู้มีชื่อเสียง นำเชื้อถือ หรือผู้ที่ได้เคยใช้สินค้าแล้ว ตลอดจนคุณภาพของสินค้า เพื่อเป็นการ อ้างอิง ดังเช่น ที่อ้างถึงแพทย์หญิงเพญญา ทรัพย์เจริญ ในเรื่องอาหารปรับธาตุ อ้างถึงแม่ที่อ่าน หนังสือยาสุดขีด ทั้งที่ไม่ตั้งใจชวนลูกแต่ลูกก็เอาไปอ่าน เพราะเห็นแม่อ่านแล้วขา อ้างถึงแม่ พะ夷าเจ้าของสูตรข้าวต้มมัดซื้อดัง และสมเด็จพระเทพฯ ที่ทรงโปรดเสวย

นอกจากนี้พระพยอมยังใช้วิธีการส่งเสริมการขายด้านราคาร่วมด้วย เช่น ลดราคา หรือตั้ง ราคาถูกกว่าที่อื่น หรือแล้วแต่ให้ และแม่เมืองเงินเอาพริกได้

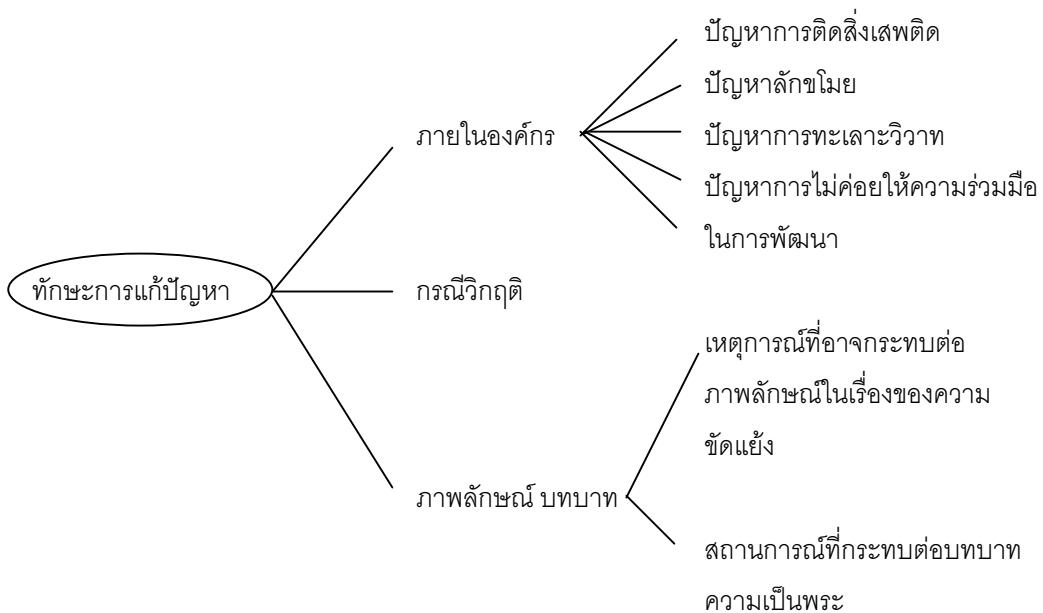
พระพยอมไม่ใช้วิธีการระดมทุนโดยการแจกของ เรียกเงิน แต่ใช้ทักษะการโน้มน้าวใจให้ผู้ รับสารซื้อผลิตภัณฑ์ สินค้าต่างๆ ที่มุ่ลนิธิสวนแก้วจำหน่าย และบริจาคสิ่งของเหลือใช้ หรือไม่ใช่ แล้วไม่ว่าในสภาพใด เพื่อนำมาใช้ประโยชน์อื่นต่อไป หรือนำมาซ้อมแซม ปรับแต่งแก้ไขให้ สามารถนำมาใช้ได้อีก และจัดจำหน่าย

“ ผ้าป่ารีไซเคิลกับผ้าป่าขยะมีค่า ครमีอะไรมาก็ไม่ใช่ ผู้ เม่า เผา เสีย เอกามารีไซเคิล เอก มากีญส เลี้ยงคนต่างด้าว คนพิการ คนชรา เด็กกำพร้า ตอนนี้อยู่ในวัด 700 กว่าคน เราไม่อยาก ทอดผ้าป่าได้เงินอย่างเดียว ชาวบ้านเด็กจะเปลี่ยนบุญแบ่แล้วเอาแต่เงิน เอกของที่ไม่ใช่บ้าง พวก ของที่เป็นของผู้ ของพัง พัดลมหลุด เศษไม้ร้ากเอกมาทำโต๊ะ เก้าอี้ ทำเฟอร์นิเจอร์ ” (พระพยอม, 24 กรกฎาคม, 2545)

“ ตอนที่ได้รับของบริจาคมาทำนุ่นทำนี้ได้หมด รับแม่กระทั้งรองเท้าข้างเดียว ก็เอามา บ้านนี้ หายข้าง บ้านนี้หายข้าง เจอกันที่วัด ใช้ได้ เชือดาย่าลีมนนะอะไรมันพังๆ หลุดๆ ที่บ้านนะ คร อยากทำบุญตั้นทุนต่ำมาทำที่วัดสวนแก้ว ” (พระพยอม, 29 มิถุนายน 2545)

2.3.4 ทักษะการแก้ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า พระพยอมได้ใช้ทักษะการแก้ปัญหาในปัญหาต่างๆ คือ ปัญหาง่ายในองค์กร ปัญหาที่เป็นกรณีวิกฤต และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ บทบาท

1) ปัญหาง่ายในองค์กร

มูลนิธิส่วนแก้วเป็นองค์กรใหญ่ที่มีผู้เข้ามาพึงพาอยู่อาศัยและทำงานหากลุ่มชีวิตจำนวนมากหลายร้อยคน ส่วนใหญ่ของบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ดูแลฯ มาก มีปัญหาชีวิต ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม บางกลุ่มเป็นผู้ต้องขังที่กำลังจะพ้นโทษ บางกลุ่มมีพฤติกรรมที่ไม่ดีติดเหล้า ติดบุหรี่ และบางคนติดยา หนึ่งได้ว่าผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในมูลนิธิส่วนหนึ่ง เป็นผู้ที่สังคมไม่ต้องการ ส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจแก่บุคคลทั่วไป และบุคคลเหล่านี้ก็มาอยู่รวมกันในสถานที่เดียวกัน บุคคลเหล่านี้แม้พระพยอมให้โอกาสได้พัฒนาตนเอง แต่ก็เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะดูแลได้อย่างเรียบร้อยไม่มีปัญหาใดเกิดขึ้นเลย ปัญหางานประจำการที่เกิดขึ้นจากบุคคลเหล่านี้คือ ปัญหางานติดสิ่งเสพติด ปัญหาลักษณะไมย ปัญหางานทะเลาะวิวาทกัน และปัญหางานไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการพัฒนา

- ปัญหางานติดสิ่งเสพติด

ผู้ที่เข้ามาอยู่ในมูลนิธิส่วนแก้วโดยเฉพาะกลุ่มที่ติดเหล้า บุหรี่ ยาเสพติดต้องเลิกให้หมด อย่างไรก็ได้การเลิกเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด อาจยังไม่สามารถเลิกได้ใน

ทันที แต่หากมีความพยายาม พระพยอมก็ยังให้โอกาส ยกเว้นแต่กลุ่มที่ไม่พยายามเลิก นอกจากนี้ยังมีการตอบชื่อขายยาเสพติดกัน โดยผู้ขายรายย่อยสมัครเข้ามาอยู่ในมูลนิธิเลย พระพยอมใช้ทักษะในการแก้ปัญหาโดยการเดือนก่อน เป็นการให้โอกาสผู้รับสารได้ปรับปรุงพัฒนาตนเอง แต่เมื่อยังเลิกไม่พัฒนาตนเอง พระพยอมใช้มาตรการเด็ดขาดสำหรับผู้ทำผิดร้ายแรงที่เป็นผู้ขาย โดยการจับได้ก็ໄล่ออกไป ส่วนผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงใช้วิธีการควบคุมด้วยการตรวจเช็คกันเป็นระยะๆ พีดอนเล่าเรื่องนี้ว่า

“ ท่านเดือนแล้วไม่พัฒนา ขี้เกียจแล้วดีมีเหล้า สูบบุหรี่ บางคนถึงมีการเสพยา ก็มี บางที่หนีเข้ามาอยู่วัด แล้วมีเพื่อนข้างนอกເຂົ້າມາส่ง เราชับได้เราก็ໄล่อออกเลย ... คนที่อยู่ในวัดนี้มันไม่ได้ไปรនหาชื້ອ คนที่เค้าไปมาเข้าฯ อອກฯ บ່ອຍฯ มันເຂົ້າອອນเข้ามาส่งให้ ... พວກนີ້ມັນມີແລ້ງຂອງມັນອຍ້ຂ້າງນອກ គື້ອ คนທີ່ເຂົ້າມາຄຸລ້າຍວ່າເປັນສາຍເປັນຄົນໃນວັດ ສົກຮ່ານາເປັນຄົນໃນວັດ ทำงานสวน อาจຈ່າວເຂົ້າມາຈາກສາຍໃຫຍ່ມາປ່ອຍ หลวงພ່ອຈັບໄດ້ກີໄລ່ອຸກ ແຕ່ເຈັບໄດ້ແຕ່ລູກກະຈົກທີ່ເຂົ້າມາຂາຍ ຕອນນີ້ເຮັກວັດຂັ້ນ หลวงພ່ອທ່ານໄລ່ເດຍ ເດືອນສອງເດືອນມາເຊື້ອ ຕຽບຢ່າຍກັນ “
(ประดิษฐ์, 19 เมษาายน 2545)

- ปัญหาลักษณะ

ปัญหาลักษณะ เป็นอีกปัญหานึงที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อย และทำให้มูลนิธิขาดรายได้เป็นรายเดือนไม่สมควร พระพยอมได้ใช้ทักษะการแก้ปัญหาทั้งโดยการให้รางวัลนำจับ และการลงโทษผู้กระทำผิดหากจับได้ นอกจากนี้ยังให้สมาชิกในวัดและในมูลนิธิรู้จักสังเกตเพื่อการป้องกัน หรือจับพิรุธผู้ทำผิดด้วย พระพยอมกล่าวในการประชุมอบรมพระเณร พ่อข้าว แม่ข้าว และคนงาน ช่วงเย็นวันพระในระหว่างเข้าพรรษาว่า

“ ต่อไปนี้ เราจะต้องเผชิญกับคนที่ลักษณะในโครงการเรานี่มากขึ้น ข้อพึงสังเกตผู้กระทำความผิดที่เป็นโจรเป็นมายนี่ หนึ่ง ถ้าทางมันจะลูกลี้ลูกлон ถ้ามันเข้าไปในวัดตรงไหน มีอาการลูกลี้ลูกлон อย่างตัวบังมันเข้าไปตรงที่เราກ่อสร้าง แล้วเราເອာະແລງ ເກເຄື່ອງມືວາງ ມັນຈະเข้าไปເປີດຜູ້ ເປີດຜູ້ແລ້ວลูกลี้ลูกлон อย่างนี้ອັນຕราຍต้องคอยติดตามต้องคอยสังเกต ແລ້ວຕ່ອແຕ່ນີ້ໄປโครงการที่คอยสังเกต คอยบอกเบาะแสคนที่จะชົມຍຂອງ หรือຈັບໄດ້ ຈະມີຮາງວັດໃຫ້ຍ່າງງາມ ອາຈະດີກວ່າทำงานเดือนນີ້ໄດ້ ขอให້ຽງຈັກໃຫ້ໄວພວິບສັງເກດ ... ດອຍສັງເກດໃຫ້ດີ ລັກຜະນະຜົດນີ້ສັຍເດີມທີ່ເຄຍເປັນ ປັກຕິເປັນຄົນໄມ່ພຸດ ເມື່ອທຳການຜົດແລ້ວມັກມາແສດງອາກາວຕຽບກັນຂ້າມ ກລບເກລື້ອນການຜົດຂອງເຄົ້າ ຍາກຄວາມຕື່ອງເຄົ້າ ອຽມດາໄມ່ພຸດແຕ່ພອທຳຜົດມາພຸດຍ່າງນັ້ນຍ່າງນີ້ ເຈົ້າຕ້ອງສັງເກດໃຫ້ດີ

แล้วก็ไม่กล้าสบตาเมื่อทำความผิด ก้มหน้าเดินหนี เมื่อได้ฟังผู้สักจะหัวใจเต้นเร็ว มือไม่สั่น ... และให้คำนึงเสมอว่าเมื่อเกิด ให้ส่งสัญญาณที่อยู่ใกล้สถานที่เกิดเหตุเพื่อจะได้ตั้งข้อสังเกตได้ง่าย เมื่อเกิดเหตุให้ส่งสัญญาณที่อยู่ใกล้สถานที่ ให้รีบตั้งข้อสังเกตลงสัญ แล้วรีบมารายงานหน้ามูลนิธิ หรือจุดสำคัญ ด่วน เมื่อพบลักษณะหัวของ สะพายกระสอบ สังเกตว่ามันหัวกระสอบสะพาย กระสอบทั้งที่ไม่มีหน้าที่ แสดงว่ามันต้องหยิบอะไรมายิงไปในนั้นแล้ว หรือว่ามีอะไรที่น่าสงสัยอย่าง อื่นๆ ผู้นั้นอาจจะกระทำความผิด ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ ให้ช่วยกันเป็นหูเป็นตา ถ้าเราไม่ช่วยกันพวกนี้ ก็จะรังควานเอาของเราไปเรื่อยๆ ไม่งั้นเราต้องสูญเสีย ซึ่งกระถางธูปใหม่ ซึ่งสามเกลอใหม่เรื่อยๆ ... แล้วตอนนี้ดีกๆ ช่วยๆ กันหน่อย พยายามเดินสังเกต ช่วย อย่าฉายไฟ เดียวมันจะต้องเข้าล็อก เรากะที ... ” (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

การลักขโมยบางครั้งไม่ได้เกิดในพื้นที่วัดหรือมูลนิธิ แต่เกิดข้างนอก เช่น กรณีผู้รับของบริจาคขโมยของบริจาคไปขาย ซึ่งพระพยอมใช้การแก้ปัญหาโดยการ ปล่อยไปก่อน เพื่อล่อให้จับได้ค้างนั่นค่าเชา พืดอนเล่าไว้

“ หลวงพ่อรู้เรื่องแล้ว บอกว่าปล่อยให้ทำไปก่อน จะล่อจับให้ได้ค้างนั่นค่าเชา “

ซึ่งหลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์พระพยอมก็จับกลุ่มที่ขโมยของบริจาคได้ แล้วลงโทษไม่จ่ายค่าแรง พร้อมทั้งหักเงินตามราคาของที่ขโมยไป

“ หลวงพ่อจับกลุ่มที่ขโมยของบริจาคได้แล้ว เลยลงโทษให้ทำงานฟรี ไม่จ่ายค่าแรง และหักเงินตามราคาของที่ขโมยไป “

- ปัญหาการทะเบียนวิชาชีพ

เป็นธรรมดากลุ่มคนหมู่มากที่มาอยู่ร่วมกันที่จะมีการทะเบียน วิชาชีพ โดยเฉพาะผู้ที่มาอยู่ร่วมกันนั้นเป็นผู้ที่มีพื้นฐานชีวิตครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาไม่ดี พระพยอมใช้ทักษะการแก้ปัญหาโดยการเดือนก่อน หากยังทะเบียนกันอีก ก็มีมาตรการลงโทษ เช่น ไม่จ่ายเงินเดือน หรือให้ย้ายออกไปอยู่ที่ใหม่ ทำตัวใหม่แล้วค่อยกลับเข้ามา พีดอนอธิบายการลงโทษในกรณีทะเบียนวิชาชีพนี้

“ ทະເລາກວິວາທ່ຽວ ທະເລາກກັນຫຼົງ ອົງແຮກເຈາເຕືອນ ອົງທີ່ສອງກີໄຕ່ສວນດູແລ້ວກີໄລ່ອອກ
ທັງຄູ່ ນາກໂຄຣົດໃຄຣກ່ອກ່ອນກີ້ນັກ ບາງທີ່ຕ້ອງເຂົ້າສົວ 9 ວັນ ພ້ອມສັບປະກຳໃຫ້ກົບນິຍົມ
1 ເຕືອນ 3 ເດືອນ ເພື່ອດັດສັນດານວ່າອູ້ຫົນຂອບທະເລາກເປະເປົະແວ້ງກັນ ດັດນິສັຍ ກີ້ທຳໂທໜ້ໄປເລີຍໄໝ ...
ນີ້ໂທໝູ້ສູນທະເລາກັນ ດື່ອ ປັບທັງຄູ່ ໄນຈ່າຍເງິນເຕືອນ 3 ເດືອນ ໃຫ້ໄປທຳກຳ ຍ້າຍອອກຈາກວັດໄປເລີຍ
ກາຍໃນ 24 ໃຫ້ປອງທີ່ໃໝ່ ໃຫ້ໄປທຳຕ້ວໃໝ່ ແລ້ວຄ່ອຍກຳລັບເຂົ້າມາໃນໂຄຮງການໃໝ່ ເພວະໂຄຮງການ
ຈະໄມ່ຮັບຄົນປະເທດນີ້ ດີດູ້ວ່າຄົນອູ້ນີ້ຮ້ອຍພ່ອພັນແມ່ ມັນກົມທະເລາກກັນທຸກວັນ ເດື່ຍວັນກົມມີ ເດື່ຍວັດນີ້
ພັນຫວັນມາແລ້ວ ໄອນ໌ມັນພັນຫວັນມາ ເຮືອໄປທຳອະໄຮມາ ໄປດ່າແມ່ມັນ ກີ້ສົມຄວຮແລ້ວ ກີ້ໂດນທັງຄູ່ ... “
(ປະຕິປະສູງ, 19 ເມສາຢັນ 2545)

- ปัญหาการไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการพัฒนา

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบร่วมกันที่ว่า คนที่อาศัยอยู่ในมูลนิธิสวนแก้ว ไม่ว่าจะทำงานในแผนกใด จะมีภารกิจการพัฒนาพื้นที่หรือพัฒนาส่วนเป็นประจำทุกเช้า เย็น โดยแบ่งเขตพื้นที่ความรับผิดชอบกันไปเป็นแผนก แต่ทุกคนในแผนกด้วยกันพัฒนาอย่างไร ก็ได้มีผู้ที่ไม่ค่อยได้ไปพัฒนา ซึ่งพระพยอมแก้ปัญหานี้โดยใช้มาตรการเรื่องค่าตอบแทนมาเป็นกลยุทธ์ กล่าวคือ หักจากผู้ไม่พัฒนามาให้ผู้ที่ขยันพัฒนา ขณะเดียวกันก็สอนหรือให้ข้อคิดถึงผลเสียของการไม่ช่วยกันทำเพื่อส่วนรวม และยังมีการชูตัวตัดสิทธิ์ต่างๆ ด้วย กล่าวได้ว่า พระพยอมใช้ทั้งมาตรการเรื่องการได้หรือเสียผลประโยชน์ คือ รายได้ มาเป็นตัวกำหนด และใช้ทั้งการชู และขอร้องทางอ้อม พร้อมสอนมาในมั่น้ำใจให้เกิดการกระทำ

“ ต่อไปนี้คราวที่ออกพัฒนาน้ำอย คนนั้นจะต้องเจียดรายได้ที่ได้มามา หนึ่งถึงครึ่งเปอร์เซ็นต์ เช่น 100 บาท จะเอา 50 สตางค์ เช่น จุดตรงนี้มาทำงานอยู่ที่จุด แต่ไปทำงานพัฒนาน้ำอยที่สุดไม่ค่อยพัฒนา โดยซึ่งจะเช็คจากสมุดเช็คซึ่ง สมมุติว่า ถ้าคอมพิวเตอร์ไปพัฒนาสวนใหม่น้ำอยมาก ถ้าเช็คจากคนจนด้วยตั้งแต่หลวงพ่อประการศ เมื่อ 7 วันที่แล้ว ถ้าไปน้ำอยที่สุด ต่อไปได้กำไรในจุดนั้น 100 บาท ต้องแบ่งกำไรมาให้คนที่มาทำมากที่สุด 1 บาท ... หลักใหญ่อยู่ที่ ถ้าคนที่ไม่ไปแสดงว่ามันมีแต่ต้นหา ไม่มีขันทะ ไม่ปารอกน้ำความดีความงามกับโครงการเลย มันไม่ปารอกน้ำเลยว่าจะทำให้โครงการดี ให้สมบูรณ์ขึ้น เราย้าย่าลืมว่าเราดีเราสายคนเดียว มันไม่ได้หักอก สวนใหม่ถ้าน้ำจมหมด เราก็ต้องดึงบจากคนงานไปภูไปทำ แล้วมันก็หมดไป แล้วถ้าเราหมดตัวแล้ว

¹ วัดที่กบินทร์ เป็นวัดที่มีผู้บริจาคที่ให้พระพยอม ยังไม่เสริม ไม่มีความสะอาดสบายน่าทึ่ครว

เราจะไปช่วยคนอื่นได้ยังไง ... ใครที่ไม่ช่วยพัฒนาเลย ถ้าปีหน้าเราใช้หนี้ไม่หมด เรายังตัดสิทธิ์ เราขอใช้หนี้ก่อน ... ” (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

2) ปัญหาที่เป็นกรณีวิกฤติ

ปัญหาที่เป็นกรณีวิกฤติ คือ ปัญหาน้ำท่วมสวน เนื่องจากที่สวนวัดสวนแก้วเป็นพื้นที่ลุ่มแอ่งกระทะ แต่เดิมก่อนที่พระพยอมจะซื้อที่ พื้นที่เหล่านี้ โดยเฉพาะบริเวณสวนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มจนน้ำมาก่อน และในปีนี้ (2545) ฝนตกมาก พื้นที่สวนโดยรอบถูกน้ำท่วมแล้ว พืดอนเล่าว่า

“ ช่วงนี้หลวงพ่อเครียดมาก เพราะถ้าน้ำท่วมเข้ามาท่วมกลัวอยตาย แล้วจะทำยังไง ไม่มีผลผลิต แล้วถ้าน้ำท่วม กว่าจะจัดแห้งก็คงอีกนานเป็นปี ปีหน้าถึงจะปลูกกลัวไถ่ใหม่ ต้นไม้ในสวนก็คงถูกน้ำท่วมตาย ”

พระพยอมใช้ทักษะในการแก้ปัญหาโดยการสั่งการให้คนในวัดและมูลนิธิสวนแก้วทั้งหมด ไปช่วยกันวิดน้ำ และถอดน้ำท่วมในทันที พ่อขวานันต์เล่าว่า

“ ช่วง 3-4 ทุ่ม หลวงพ่อประกาศเรียกคนในวัดทั้งหมด ทั้งคนงาน พระ เกษร พ่อขวาน แม่ขวาก ให้เข้าไปในสวนใหม่ ไปช่วยกันวิดน้ำและถอดน้ำท่วม หลวงพ่อจะเรียกทุกวัน บางทีตอนที่เรียกผ่านโทรศัพท์ ทางเดินที่เดินเข้าไปเลยลื่น หลวงพ่อสั่งให้คนในวัดเค้ายามะพร้าวจากที่นอนเก่าๆ มาบูรพาทางเดินกันลื่น ”

พืดอนก็ได้เล่าให้ฟังว่า

“ หลวงพ่อประกาศเรียกคนในวัดทั้งหมด ทั้งคนงาน พระ พ่อขวาน แม่ขวาก ให้ไปช่วยวิดน้ำ บนดินทำเขื่อนกันน้ำทุกคืน 3-4 ทุ่มชุดทั้งคืน บางที ตี 2 ตี 3 ก็มาเคาะเรียกพืดอนที่บ้าน ช่วงที่ฝนตกทุกคนต้องเข้าสวนชุดดินกันน้ำท่วมกันทุกคืน ตรงหน้าบ้านที่พ่นอนน้ำท่วมสูงถึงเข่า อีกวันน้ำท่วมบ้านเข้ามาถึงเตียง ช่วงน้ำท่วมในสวนใช้ปั๊มน้ำ 3 ตัว ยังสูบน้ำไม่ทันเลย แล้วดินในสวนก็เป็นดินกรวย ไม่ใช่ดินเหนียวกันน้ำไม่อยู่ พอดีน้ำเข้าไปซักพักน้ำก็เซาะเข้ามา ต้องชุด ต้องถอดกันทั้งคืน บางทีกลางวันคนงานก็ช่วยกันกรอกกรวยใส่กระสอบเพื่อเอาไปกันน้ำท่วม ”

3) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ บทบาท

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์หรือบทบาทของพระพยอม อาจไม่เป็นปัญหาอย่างแท้จริง แต่เนื่องจากพระพยอมเป็นพระที่มีเชื้อเสียงเป็นที่รู้จักของสาธารณะ ดังนั้น เมื่อมีเหตุการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับตัวท่าน หรืองานที่ท่านทำ ก็จะเป็นที่สนใจของสังคม โดยเฉพาะถ้าเหตุการณ์นั้นๆ จะสามารถโน้มเอียงไปในทางที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ หรือบทบาทสถานภาพความเป็นพระของพระพยอม พระพยอมใช้ทักษะการแก้ปัญหา ดังนี้

- เหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ในเรื่องของความขัดแย้ง พระพยอมใช้ทักษะการแก้ปัญหานิลักษณะของการบริหารภาวะวิกฤติ โดยการให้สัมภาษณ์ชี้แจง ทำความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

จากตัวอย่างที่พ่อขาวอนันต์ได้เล่าให้ฟัง คือ มีระเบิดติดมากับของบริจาค ... คนในวัดแตกตื่นกันหมัดกลัวว่าจะระเบิดจะระเบิด หลังจากพยายามรตะยนต์ล้อมไว้ก็โทรเรียกเจ้าหน้าที่มาถูกระเบิดไป เหตุการณ์นี้ถูกมองว่า พระพยอมถูกชู เพราะไปมีเรื่องกับใครหรือเปล่า ซึ่งพระพยอมได้ให้สัมภาษณ์ทางรายการวิทยุในวันรุ่งขึ้นว่าไม่ใช่เรื่องชู เพราะไม่เคยมีเรื่องกับใคร ของพวงนี้มีติดมาบ่อยๆ บางทีก็มีปืนบ้าง ลูกปืนบ้าง บางทีเจ้าของนึกออกภัยหลังมาเค้นก็มี พีดอนได้เสริมในเรื่องนี้ว่า ข่าวที่บอกว่าเป็นระเบิดชู เป็นกินจิริ เพราะว่าหลวงพ่อไม่เคยมีเรื่องกับใคร และเหตุการณ์อย่างนี้มีบ่อยๆ ... ของบริจาคได้รับมาตั้งแต่ตอนกลางคืน ... ถ้าใครคิดจะระเบิดวัดจริง ก็คงตั้งเวลาให้มันระเบิดตั้งแต่ตอนกลางคืนแล้ว ไม่รอให้ใครไปพบก่อนหรอก

ส่วนกรณีที่เกิดเป็นความขัดแย้งในหลายกรณี พระพยอมได้ใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้งหลายรูปแบบ ดังได้นำเสนอในหัวข้อบริบทที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง

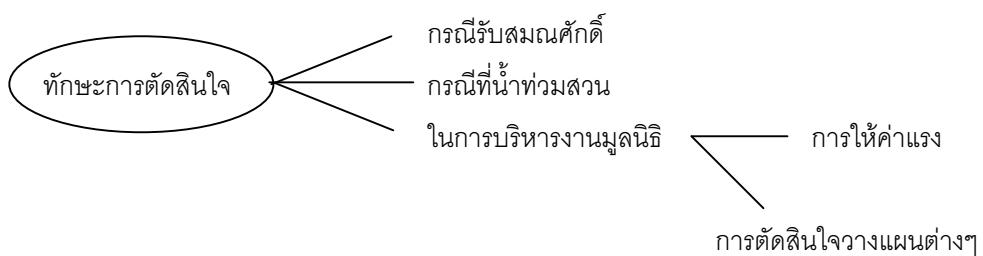
- สถานการณ์ที่กระทบต่อบบทบาทความเป็นพระ เช่น เรื่องเงินเรื่องผู้หญิง เนื่องจากสองเรื่องนี้เป็นเรื่องที่อ่อนไหวต่อสถานภาพ บทบาทความเป็นพระเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ได้สำหรับพระพยอมไม่มีข่าวเชิงลบในสองเรื่องนี้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะพระพยอมใช้ทักษะการแก้ปัญหาโดยหวังป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้น พระพยอมกล่าวว่า

“ อาทิตย์เป็นพระก็ต้องไม่มีอะไร ระหว่างที่สุดเรื่องเงิน เรื่องผู้หญิง ไปประเทศที่ไหนบอกแล้ว แก่ยังไงก็ไม่ไว้ใจ ต้องปลดภัยไว้ ถ้าเป็นผู้หญิงสาวๆ ขอขึ้นรถมาด้วย ถ้าถีบลง ไม่ลงก็ถีบลงเลย ปลดภัยไว้ก่อน ขนาดเราระวังตัวมากอย่างนี้แล้ว บางที่มีพระดังๆ มีข่าวฉาวใจ มนัญญาเดียวมาถึงเราเลย ว่าพระดังๆ ไปแล้วหลายองค์ รายต่อไปต้องพระพยอม เราว่าเราระวังเต็มที่แล้วมันยังเชื่อว่ามาถึงเราเลย จะนั่งก็ต้องตัวใครตัวมันจะวังตัวเองไว้ ... แล้วเดี๋วนี้คืนบางคนมันไม่รู้ มันชอบมีจดหมายใบสนท์มาบอกรว่า น่าจะตรวจสอบบ้านค่า ว่าพระพยอมน่าจะมีเงินฝากเท่าไหร่ ครัวที่สองสัญ 2 เรื่องนี้มาเลย เรื่องเงินกับผู้หญิง ถ้าสองสัญให้มาชี้แจง อาทิตย์จะบอกเลย อธิบายให้ชัดเจนว่า 2 อย่างนี้เราได้ฝึกมาเต็มที่ ผู้หญิงเรื่องไปประเทศที่ไหนไม่ได้ติดตาม แก่ยังไงก็ไม่ไว้ใจ ปลดภัยไว้ก่อน ระหว่างของเราระบุที่ ฉะนั้นถ้าครัวสองสัญเรื่องนี้ พร้อมที่จะชี้แจง ขอให้มารายต่อตนเลย ถ้าจับได้ 2 เรื่องนี้ จะให้ 2 ล้าน 5 ล้านก็ให้ มันจะทำให้คนไม่สงบหวาดระ噫งนี้หรือเปล่า มันควรจะทำให้ไปรังสี อาทิตย์อ้วว่าเรื่องนี้พัฒนาชีวิตมากขนาดนี้ มันจะฉบับหายด้วยเรื่องนี้ก็อย่าอยู่มันดีกว่า ” (พระพยอม, 10 พฤษภาคม 2545)

ส่วนรายละเอียดในการใช้ทักษะการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน และเรื่องผู้หญิง ได้แสดงไว้แล้วในความรู้ด้านบริบทที่เกี่ยวกับบทบาทสถานภาพ

2.3.5 ทักษะการตัดสินใจ

ทักษะการตัดสินใจโดยมากมักเป็นทักษะที่ใช้ควบคู่ไปกับการใช้ทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการรับฟัง ทักษะการแก้ปัญหา เนื่องจากเป็นการตัดสินใจในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น เช่น

1) ในการนีรับสมณศักดิ์

พระพยอมเกิดความขัดแย้งระหว่างปณิธานของตนเอง กับ ความเห็นทางค่าวิพากษ์ พระพยอมใช้ทักษะการตัดสินใจร่วมกับทักษะการรับฟัง ดังรายละเอียดในความรู้ด้านบริบทที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง

2) กรณีที่น้ำท่วมสวน

ต้องอาศัยแรงงานคนหั่นตัดและมูlnิชเพื่อให้ช่วยกันป้องกันน้ำท่วมแม้เป็นยามค่ำคืน แต่เนื่องจากเป็นความจำเป็นเร่งด่วน พระพยอมจึงตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารที่สามารถระดมคนได้ในเวลาอันรวดเร็ว และค่อนข้างทั่วถึง คือ ใช้เสียงตามสายภายในวัดและมูlnิช ประกาศเรียกทุกคนให้เข้าสวนเพื่อช่วยกันวิධน้ำและทำความสะอาดกันน้ำ

3) ในการบริหารงานมูlnิช

พระพยอมมองจากเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการแล้ว ยังเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจด้วย ซึ่งท่านมักจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในแบบทุกเรื่อง เช่น

- การให้ค่าแรง โดยพระพยอมใช้หลักพิจารณาจากผลงาน ไม่ได้พิจารณาจากระยะเวลา ตัวอย่างกรณีที่ให้ค่าแรงคนทำงานใหม่แต่ขยันมากกว่าคนเก่าที่อยู่มานาน

“ คนที่อยู่มานานๆ พอกนใหม่มาเด็กขยัน ข้ามหน้าเรา อย่างถูกต้องนี่ ว่า ขยันจะไม่ให้ 200 ได้ แต่ให้ 100 เดียว ขยันให้เท่าเขาสิ จะให้ 200 ” (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

- การตัดสินใจวางแผนต่างๆ เช่น การซื้อที่ดิน การจัดทำโครงสร้าง เช่น

“ มีแต่คนบอก หลวงพ่อซื้อที่เดแล แต่ตอนนี้มีกีลัวสวายฯ หลายเครื่อง ทະເລກມັງໄຫ້ກຳລັງ ອີກນິດເດືອນຈະຜ່ານວິກຖຸດີແລ້ວ ເດືອນຈະໄປຕັ້ງຮ້ານນໍ້າແຊີງ ນໍ້າອັດລມ ຕັ້ງຮ້ານຕຽນນັ້ນ ເດືອນນີ້ຄູນໄປສ້າງບ້ານໃນນີ້ແຍຂະ ແລ້ວໄມ່ໄວ້ຮ້ານແດຍ ເວົ້າຕັ້ງແຕ່ປາກທາງ … ເວງາງແພນທຳວິສອວົກເຕັກໆ 20-30 ພລັງຄາເຮືອນ ຂາຍອາຫາວດ້ວຍ ວິວດີ ຮຽມຊາດີ ຊົ່ວໂມງ … ” (พระพยอม, 23 สิงหาคม 2545)

3. กลยุทธ์การสื่อสาร

จากทักษะในการเลือกใช้สื่อ และการเลือกสาร พยายมได้ใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารทั้งที่เป็นการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) และการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) ที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารหลายประการ ได้แก่

- 3.1 การใช้อารมณ์ขัน (humour)
- 3.2 การเล่าเรื่อง (narration)
- 3.3 การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน (current issue)
- 3.4 การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน (previous knowledge base)
- 3.5 การถอนรื้อความหมาย (reconstruction)
- 3.6 การผสมผสาน (hybrid)
- 3.7 การตลาดเพื่อสังคม (social marketting)
- 3.8 การจัดช่องทางให้เหมาะสม

3.1 การใช้อารมณ์ขัน

โดยมากในการใช้สื่อการเทคโนโลยีเฉพาะในช่วงแรกๆ ของการทำงาน พยายมใช้อารมณ์ขันเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งทำให้ผู้รับสารสนใจจากการเทคโนโลยีที่รู้จัก และได้รับความนิยมจากผู้ฟังอย่างกว้างขวาง การใช้กลยุทธ์อารมณ์ขัน เป็นความสามารถในการสื่อสารเชิงวัจนะ ในเบื้องความมีชีวิตชีวา

ผู้รับสารมักมีความรู้สึกว่าการเทคโนโลยีเป็นการสื่อสารที่ไม่น่าสนใจ ไม่มีชีวิตชีวาน่าติดตาม วิชชุดา ดวงพรหม (ไพร่อน, 2534) พูดถึงการเทคโนโลยีว่า

“ ... เทคโนโลยีแบบสมัยก่อนนั้นฟังแล้วง่วง คนรุ่นใหม่ส่วนมากเมื่อฟังพัฒนาจะมีความรู้สึกเหมือนกับการกินยาขม เลยไม่ฟังมันเสียเลย “

แต่พยายม กลับทำให้ผู้รับสารให้ความสนใจกับการเทคโนโลยีได้ ดังที่วิชชุดา (ไพร่อน, 2534) ได้กล่าวว่า

“ ແຕ່ໄຟຍຸຄອງທ່ານອາຈາຍີພຍອມນັ້ນ ໄນວ່າເປັນຫາວຶ່ນຮະດັບໃຫນກີໃຫ້ຄວາມສນໃຈຕິດຕາມ ກາຣເທກນີຂອງທ່ານໂດຍໄມ່ຕ້ອງໂມເຊນາ … ”

ຝຶ່ງວິທີກາຣ ອົງກລຸທົ່ງທີ່ພຣະພຍອມໃຊ້ກີເຄື່ອ ກາຣໃໝ່ອມນີ້ຂັ້ນ ກາຣພູດໂດຍໃໝ່ມຸຂ່າລກຕ່າງໆ ທຳໄໜ້ຝຶ່ງຂໍເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ສ້າງຄວາມມື້ວິທີຫິວາໃນກາຣຝຶ່ງເທກນີ ສມບັດ ເສຣິມສິລປີ(2532) ກລ່າວວ່າ

“ ພຣະພຍອມ ທ່ານໃໝ່ອມນີ້ຂັ້ນເຮັດວຽກຄວາມສນໃຈຈາກຜູ້ຝຶ່ງຂໍ້ເສມອ ອາມນີ້ຂັ້ນທີ່ທ່ານໃໝ່ໃນ ກາຣແສດງປາກູກຕານຮວມແຕ່ລະຄວັງນີ້ຈະປຸລຸກເຮົ້າຜູ້ຝຶ່ງໃໝ່ເກີດຄວາມສນຸກສນານໃນກາຣຝຶ່ງຮວມ ແລະໄມ່ ທຳໄໜ້ເກີດຄວາມເບື້ອໜ່າຍອີກດ້ວຍ … ”

ປະສົງດ ຮາຍະນຸ້ນ (ອ້າງຄື່ນໃນ ສມບັດ ເສຣິມສິລປີ, 2532) ກລ່າວວ່າ

“ ອາມນີ້ຂັ້ນທຳໄໜ້ເກີດປວຍາກາສທີ່ເປັນມິຕຣ ທ່າຍຜ່ອນຄລາຍຄວາມຕຶງເຄີຍດ ແລະສ້າງ ກຳລັງໃຈໄໜ້ແກ່ຜູ້ພູດແລະຜູ້ຝຶ່ງ ຜູ້ພູດທີ່ສາມາດສອດແທກອາມນີ້ຂັ້ນໃນກາຣພູດຂອງຕົນໄດ້ຂອຍ່າງເໝາະ ສມ ຈະເວີຍກັ້ອງຄວາມສນໃຈແລະຄວາມນີຍົມໝາຍອັບຈາກຜູ້ຝຶ່ງໄດ້ເປັນອ່າງດີ … ”

ທັງນີ້ ກາຣໃໝ່ອມນີ້ຂັ້ນຈຶ່ງເປັນກລຸທົ່ງໃນກາຣສື່ອສາຮອຢ່າງໜຶ່ງ ທີ່ແສດງເຖິງຄວາມສາມາດ ດ້ານກາຣສື່ອສາຮອຂອງພຣະພຍອມ ທີ່ມີກາຣຝຶກແນແລະນຳມາໃໝ່ໄດ້ຢ່າງເໝາະສມ ສອດຄລ້ອງກັບກຸລຸ່ມຜູ້ ວັບສາຮ ແລະວັດຖຸປະສົງດ ໄນໃໝ່ຄວາມສາມາດເນັພາຕ່ວາ ຜົ່ງເມື່ອພິຈາຮານາເລີງກາຣໃໝ່ອມນີ້ຂັ້ນໃນແໜ່ ຂອງກາຣສື່ອສາຮເຊີງວັຈນະ ສມບັດ ເສຣິມສິລປີ (2532) ກລ່າວວ່າ ອາມນີ້ຂັ້ນເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງບຸຄລິກ ກາພກາຍໃນຂອງບຸຄຄລ ແຕ່ຈາກກາຣເກີບຂໍ້ມູລດ້ວຍກາຣສັງເກດ ແລະຂໍ້ມູລກາຄເອກສາຮ ພບວ່າ ໂດຍ ບຸຄລິກກາພແລະປະວັດຂອງພຣະພຍອມທີ່ປຣາກງູ ກລັບປຣາກງູວ່າທ່ານເປັນຄນທີ່ພູດນ້ອຍ ມຸ່ງມັນ ເຄິ່ງ ຄວັດ ເຄາຈິງເຄາຈັງ ຜົ່ງເປັນບຸຄລິກກາພທີ່ໄໜ່ນ່າຈະສອດຄລ້ອງກັບບຸຄລິກກາພຄວາມມື້ອາມນີ້ຂັ້ນ ຂາດ ທີ່ໄໜ້ຮັບສມຜູານາມໃນຍຸດໜຶ່ງວ່າເປັນ “ຫຼູປເປົວໝາ” ແມ່ເທປອຣມະຂອງທ່ານກົງຈັດວາງໄວ້ຄູ່ກັບເທປ ຂອງຕົກເດືອດູ້ດີ່ ແລະສມຄິດ ລວງກູວ ໄດ້ອຸດສາຫະວຽມມຸ່ນເດີດເກົວດຍາທີ່ແທກອູ້ໃນເນື້ອທາທີ່ ທ່ານເທກນີ ຕອດອອກມາຈັດທຳເປັນໜັ້ນສື່ອ “ຢາສຸດໝີດ” ອາມນີ້ຂັ້ນ ພຣະພຍອມ ກັລຍາໂນ ໃນເວື່ອງນີ້ ພຣະພຍອມກລ່າວໄວ້ໃນໜັ້ນສື່ອພົມພົກຮູ່ເທພອຖຸກິຈ (10 ກັນຍາຍັນ 2537) ຈ່າ

“ มันเป็นเพียงเทคนิคที่เราจะดึงคนให้รู้ว่า ธรรมะก็เงินเริงได้ ไม่จำเป็นต้องพากถอนเสียง ตลาด เท่านั้น ธรรมะก็มีสิทธิที่จะรื่นเริงได้ แต่อatomไม่ได้รู้เรื่องพากตลาดกาแฟ ไม่เคยรู้เรื่องพากนั้น อาศัยว่าทำไปทำไปมันก็เกิดหานุชนาเทคนิคขึ้นมา... ”

เนื่องจากการใช้อารมณ์ขันเป็นเพียงเทคนิคในการนำเสนอเนื้อหาสาร ไม่ใช่บุคลิกที่แท้จริง ของท่าน และท่านก็ไม่ได้รู้มาก่อน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ท่านพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสาร โดยมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนในการใช้อารมณ์ขัน คือ เพื่อ做人 ทำให้คนหันมาสนใจฟัง ธรรมะ ดังนั้นพระพยอมจึงใช้อารมณ์ขัน เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงธรรมให้รื่นเริง ซึ่งเป็น 1 ในองค์ประกอบ 4 ประการของการแสดงธรรม ในสัดส่วนที่มากเป็นอันดับสอง ขององค์ประกอบทั้ง 4 นั้น ซึ่งไไฟโรมัน (2534) ได้นำเสนอว่า

“ ในขณะที่ท่านเทศน์ให้ผู้ฟังเห็นจริงเห็นจังนั้น ท่านจะไม่ยอมให้ผู้ฟังเกิดความเครียด เป็นอันขาด จะพยายามแทรกมุขตลก เล่าเรื่องขบขัน หรือนิทานสนุกๆ ไปตลอดเรื่อง ผู้ฟังก็ได้วับ ความบันเทิงรื่นเริงใจ นี้เรียกว่าแสดงธรรมให้รื่นเริง ท่านใช้มากเป็นอันดับสอง “

อย่างไรก็ได้พระพยอมก็ไม่ได้ใช้อารมณ์ขันในการแสดงธรรมทุกครั้งไป จากการศึกษา พบว่า สำหรับผู้ฟังบางกลุ่ม พระพยอมไม่ได้ใช้อารมณ์ขันมากนัก เช่น เมื่อบรรยายธรรมให้กับกลุ่มพระ เนรา พัง ดังที่ พระมหาพยุ (ไไฟโรมัน, 2534) กล่าวว่า

“ ปกติคนฟังเทคโนโลยีจะง่วงเหงาหวานอน แต่ท่านพระพยอมทำใหม่ให้ครึ่นเครอง พยายามหาเรื่องตลกมาเล่าให้ครึ่นเครื่นขึ้น นี่เป็นวิธีการของท่าน ... แต่อย่างไรก็ตาม ถูก ท่านเลือกพูดเหมือนกัน อย่างในบิสต์หรือที่สอนพระภิกษุสามเณร คำตลาดฯ ก็ไม่มี แต่ถ้าเทคนิคตาม โรงเรียน ก็จะมีคำตลาดฯ อุกมาเพื่อสร้างความครึ่นเครื่นไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย “

และจากการสังเกต เมื่อว่ามีพังเทศน์ในวันวิสาขบูชา วันอาทิตย์บูชา พบร้า พระพยอม ไม่ได้เทศน์ตลาดขับขันเลย แสดงให้เห็นว่าการใช้อารมณ์ขันในการเทศน์ของพระพยอม นอกจาก จะพิจารณากลุ่มผู้รับสาร วัตถุประสงค์ สถานที่แล้ว วาระโอกาสในการเทศน์ก็เป็นปัจจัยที่พระพยอมนำมาพิจารณาไว้ร่วมด้วยว่าจะเทศน์อย่างไร หมายความว่าที่จะใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเทศน์ ที่ในการเทศน์ต้องพิจารณาให้

หมายความกับบุคคล ภาระ เทศะ และการงาน หรือวัตถุประสงค์ และยังแสดงถึงความรู้ ความเข้าใจในผู้รับสาร วัตถุประสงค์ และบริบทแวดล้อม นับเป็นความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมประการหนึ่งเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์อารมณ์ขัน

3.2 การเล่าเรื่อง

กลยุทธ์การเล่าเรื่อง เป็นความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมอีกประการหนึ่งที่ทำให้การนำเสนอเนื้อหาสารมีความน่าสนใจ มีชีวิตชีวา น่าติดตาม ซึ่งทำให้มีผู้รับสารให้ความสนใจ และนิยมชมชอบเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาของเดริคก อาร์ เพอร์ซัน ซึ่งได้ศึกษา “ภาษาเทคโนโลยีแบบพระพยอม กัลยาณ” (2539) พบว่า โครงสร้างการนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเทคโนโลยีของพระพยอมมีชีวิตชีวา น่าติดตาม วิธีการเทคโนโลยีของพระพยอมมีโครงสร้างที่ประกอบไปด้วยเรื่องเล่าหลายๆ เรื่อง ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านั้นก็คือตัวอย่างที่ใช้ประกอบการอธิบายเพื่อเชื่อมโยงเข้ากับหลักธรรมนั้นเอง เดริคก (2539) พบว่า

“ ในขณะที่บรรยายธรรมไป พระพยอมก็จะนำเรื่องราวต่างๆ มาพูดต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ ... ธรรมเทคโนโลยีไม่ใช่การอภิปัจยถิ่งสิ่งที่เป็นนามธรรมในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่เป็นการเล่าเรื่องอย่างมีจุดประสงค์ ... ซึ่งคราวได้ฟังคำเทศนาของท่านแล้วก็คงจะประมาณได้ว่าท่านใช้เวลาในการเล่าเรื่องประกอบไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของเวลาในการเทศนาทั้งหมด ... ”

เรื่องเล่าสามารถสร้างความน่าสนใจ ความมี vrouras และความมีชีวิตชีวาในการฟังได้เป็นอย่างดี พระพยอมได้ใช้กลยุทธ์ในการเล่าเรื่องในสื่อการเทคโนโลยีเป็นสัดส่วนที่ไม่น้อยเลย จนดูรากับว่า พระพยอมไม่ได้เทคนิคอะไร แต่เป็นการเล่าเรื่องไปเรื่อยๆ หรือเน้นแต่การแสดงธรรมให้รื่นเริง เท่านั้นโดยไม่เน้นให้เกิดผลปฏิบัติ แต่แท้จริงนั้นพระพยอมก็ต้องการให้ผู้รับสารได้นำหลักธรรมที่ท่านนำเสนอไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงแต่ท่านไม่ได้ใช้คำพูดในเชิงสั่งสอนโดยตรง แต่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ไตร่ตรองด้วยปัญญาตามประสบการณ์ภูมิหลังของแต่ละคน เป็นลักษณะเปิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารสามารถใช้ในการฟังเทคโนโลยีรู้สึกถูกบังคับ ทั้งๆ ที่ท่านก็ได้สั่งสอนไปแล้วโดยทางอ้อม ดังที่เดริคก (2539) ได้ศึกษาไว้ คือ

“ แม้การเทคโนโลยีของพระพยอมจะมีลักษณะเป็นเรื่องเล่า แต่ก็มุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ฟัง เนื้อหาเรื่องเล่าเหล่านั้นหลายเรื่องเป็นเรื่องจริง เป็นข่าวที่ตีพิมพ์ทางหน้าหนังสือ

พิมพ์ ชี้่งถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการตั้งใจฟังคำสั่งสอนของพระพยอม การวินิจฉัยซึ่งชัดสถานการณ์ รวมทั้งการชี้ให้เห็นถึงบทเรียนทางศีลธรรมต่างๆ อย่างสั้นๆ ทำให้ผู้ฟังไม่่อยากถูกกล่าวอย่างเหยียดหดหาม ไม่อยากถูกเยาะเย้ย ไม่อยากถูกสังคมประนาม และทำให้คนรู้สึกอยากรับเป็นคนดี เรื่องเล่าที่พระพยอมยกมาเล่าประกอบ หรือเป็นตัวอย่าง แม้แต่เรื่องตกลที่ท่านนำมาเล่า หรือพูดถึงด้วยความตกล เพื่อดึงดูดความสนใจ ก็ยังแทรกบทเรียนทางศีลธรรมด้วย เรื่องเล่าเหล่านี้จึงทำหน้าที่ถ่ายทอดคำสั่งสอนในลักษณะทางอ้อม แทนการใช้คำสั่งกำชับโดยตรง”

ชี้่งเคิร์กสรุปว่า การถ่ายทอดคำสั่งสอนในลักษณะทางอ้อมแบบนี้จะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ สำหรับผู้ฟังในสังคมไทย

3.3 การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน

ในการใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องนั้น นอกจากคุณลักษณะของเรื่องเล่าจะเป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจแก่ผู้รับสารแล้ว เนื้อหาในเรื่องเล่ายังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถสร้างความน่าสนใจด้วย เช่นกัน เรื่องเล่าของพระพยอมมักเป็นเรื่องเล่าที่แวดล้อมเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของบุคล เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้นๆ ชี้่งหมายความกับบุคคลนัย

การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันเหมือนเป็นการย่นระยะทาง ไม่ต้องอธิบายเนื้อหาเรื่องราวมาก แต่ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้รับสารส่วนมากรู้เรื่องราวที่พระพยอมยกเป็นตัวอย่างหรือกล่าวถึงอยู่แล้ว จึงสร้างความน่าสนใจ และการมีส่วนร่วมได้ เพราะทำให้รู้สึกว่า พูดเรื่องราวใกล้ตัว อยู่ในบุคคลนัยเดียวกันที่จะเข้าใจได้ เคิร์ก (2539) กล่าวว่า

“ ครอบเทคโนโลยีของพระพยอมนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมที่สามัญชนคนไทยทั่วไปเห็น สัมผัส และต้องเกี่ยวข้องอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ทำให้ท่านสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ฟังจะรู้สึกว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในครอบเทคโนโลยีไปด้วย ”

พระพยอมมักนำเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน (current issue) มากล่าวถึง ยกเป็นตัวอย่างประกอบการเทศน์ เนื้อหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้รับสารรู้เนื้อหาเรื่องราวอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้องเสียเวลา อธิบายมาก ผู้รับสารเกิดจินตภาพสามารถเข้าใจเรื่องราวได้อย่างรวดเร็ว ชี้่งเคิร์ก อาร์ เพอร์ชัน (2539) กล่าวว่า

“ตัวอย่าง陋ayers ที่เรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาasmaชิกในครอบครัว เป็นเรื่องที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานค่านิยมทางสังคมแบบไทยฯ รวมทั้งชาวสารจากหน้าหันดีอพิมพ์ต่างๆ ที่ผู้พึงรู้เรื่องดีอยู่แล้ว พระพยอมได้ใช้ความรู้พื้นฐานที่ผู้พึงรู้จักกันดีอยู่แล้วเหล่านี้เองมาประกอบในการเทศนาสังสอน เมื่อเชื่อมโยงความรู้เหล่านี้เข้ากับหลักธรรมของพุทธศาสนา จึงทำให้บรรณเทศนาของท่านมีพลังมาก หลักคำสอนและขนบธรรมเนียมทางพุทธศาสนาที่ผู้พึงชื่มชูมาแล้วตั้งแต่เกิด กลายเป็นสิ่งที่เข้ากับบุคคลสมัยได้ดีที่สุด เมื่อท่านนำเอาหลักธรรมเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในเหตุการณ์ปัจจุบัน”

การนำเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันมาประกอบการเทศน์ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้การเทศนานั้นของพระพยอมมีพลัง จากงานของไฟโรจน์ (2534) อธิบายความมีพลังของการนำเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันมาเทศน์ไว้ดังนี้

“...ในความทันสมัยของพระพยอมนั้นมีความลึกซึ้งมาก คือ มิใช่ “ทันสมัย” อย่างที่คนทั้ง陋ayers เข้าใจกันในความหมายว่า “ทันเหตุการณ์” ซึ่งหมายความว่า โลกเขามีอะไร ฉันรู้ Hammond พูดได้คล่อง แต่กรณีพระพยอมนั้น ท่าน “รู้ทันสมัย” กล่าวคือ มิเพียงเข้าใจสถานการณ์ของโลกเป็นอย่างดี หากท่านยังอาจนำธรรมะอันลึกซึ้งของพระพุทธเจ้ามาปรับประยุกต์ให้เข้ากับทุกข์ของประชาชนได้อย่างกลมกลืน ท่านสามารถชี้คุณแสดงให้ชัดเจน ไม่ใช่แค่การนำสิ่งทั้ง陋ayers ให้รู้เห็น เป็นประจำซึ่งได้ดีเยี่ยม ประชาชนผู้พึงสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างง่ายดาย”

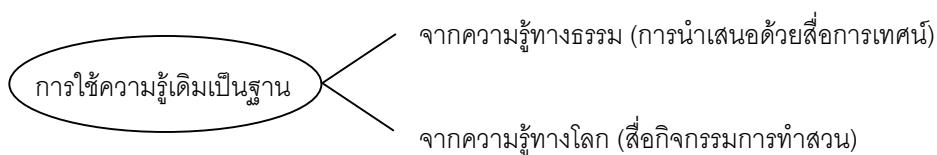
การเทศน์เรื่องหลักธรรมอาชีพ ที่เกี่ยวกับอาชีพช่างนา โดยเทคโนโลยีก่อลุ่มสมาคมศตวิชาช่างไทย เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2545 เป็นตัวอย่างหนึ่งของการเทศน์ของพระพยอมที่แสดงถึงการนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาใช้ เนื่องจากเป็นช่วงที่รัฐบาลใช้นโยบายเกี่ยวกับเรื่อง กองทุนหมุนบ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้าน และนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในระดับ农村 ให้เข้าสู่ชีวิตประจำวันได้อย่างง่ายดาย

“รัฐบาลก็พยายามที่จะร่วงนโยบายกระจายรายได้สู่พารากอนท์ สนับสนุนพวงหรีด หมู่บ้านให้มี 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล และก็จะมีการจัดการค้าขายทางตลาดให้อย่างนั้น อย่างนี้ ถ้าช่างอาชีวภาพตัวกันได้ ผลิตผลิตภัณฑ์อะไรขึ้นมาซักอย่าง 1 อัน เดียวนี้ก็สามารถตัวสามารถคัดเลือก ถ้าหมู่บ้านได้มีร่วงตัวกัน 1 ล้านบาทก็ไม่ได้ หมู่บ้านได้มีการร่วงตัวกัน เงินธนาคารออกมีสินหนุนเนื่องก็ไม่ได้รับ World Bank ก็ไม่ได้...” (พระพยอม, 21 เมษายน 2545)

นอกจากการนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาใช้ในสื่อการเทคโนโลยีแล้ว พระพยอมยังได้ใช้กลยุทธ์นี้ กับสื่อประเภทอื่นด้วย คือ สื่อกิจกรรม เช่น งานเสริมสร้างเสริมปัญญาที่จัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงเวลาที่วัดต่างๆ มักจัดงานวัดประจำปีขึ้น และจากการเก็บข้อมูลภาคเอกสาร และการ สังเกต พบว่า สื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่พระพยอมจัดทำขึ้น มักสอดรับกับเหตุการณ์ที่เป็น ปัจจุบันในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น เมื่อสังคมกำลังให้ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรีไซค์ รีไซเคิลต่างๆ พระพยอมก็จัดทำโครงการเพื่อเกษตรและสิ่งแวดล้อมขึ้น

3.4 การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน

จากประวัติด้านการศึกษาของพระพยอม แม้ว่าพระพยอมมีการศึกษาในระบบไม่สูงนัก แต่พระพยอมเป็นผู้ที่ขวนข่าย แสวงหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมอยู่เสมอ อีกทั้งเป็นผู้ที่จะ จำได้ ทั้งจากสิ่งที่ได้พบเห็น เรียนรู้ และได้ปฏิบัติ จึงทำให้พระพยอมเป็นผู้ที่มีความรอบรู้มากทั้งใน เนื้อหาทางโลกและทางธรรม พระพยอมได้นำความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นมาเป็นฐานในการ สื่อสาร แต่ได้ปรับประยุกต์เติบโตใหม่ให้เข้ากับผู้รับสาร วัตถุประสงค์ และบริบทแวดล้อม ตัวอย่าง กลยุทธ์การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน จากความรู้ทางธรรม ได้แก่ การนำเสนอด้วยสื่อการเทคโนโลยี ส่วน ความรู้เดิมในทางโลกที่นำมาเสนอ คือ สื่อกิจกรรมการทำสวน

การใช้ความรู้เดิมเป็นฐานจากความรู้ทางธรรม

ในการเทคโนโลยี พระนักเทคโนโลยีทั้งหลายรวมทั้งพระพยอมย่อมทราบดีว่า ในกรุงศรีฯ มีหลักปฏิบัติอย่างไร มีอะไรเป็นองค์ประกอบบ้าง ที่สำคัญ คือ พระพยอมรู้ว่าองค์ประกอบใดที่ สามารถปรับประยุกต์ได้ องค์ประกอบใดต้องยังคงอยู่ เมื่อพระพยอมนำเสนอรูปแบบวิธีการเทคโนโลยี ที่เรียกว่าเทคโนโลยีแบบใหม่นั้น จึงไม่ได้ใหม่ไปหมดทุกอย่าง

ในส่วนที่เป็นรูปแบบ พระพยอมและผู้ที่ได้แสดงทัศนะต่อรูปแบบวิธีการเทคโนโลยีของท่าน ต่างกล่าวว่า การเทคโนโลยีอย่างที่พระพยอมเทคโนโลยีนั้นเป็นเพียงรูปแบบหรือเทคนิคการนำเสนอ ให้ผู้รับสารได้เข้าถึงธรรมะเท่านั้น ดังที่ ชุม นักหนังสือพิมพ์ค่ายไทยรัฐ (ไฟโรจน์, 2534) กล่าวว่า

“ การเทคโนโลยีเป็นเพียงรูปแบบ หรือวิธีการเท่านั้น ข้อสำคัญอยู่ที่เนื้อหา และจุดมุ่งหมาย ”

และตามอหลก นักหนังสือพิมพ์ค่ายบ้านเมือง (ไฟโรจน์, 2534) กล่าวว่า

“ ขันที่จริงกาวบรวมของพระพยอมที่ประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไม่ใช่องใหม่ คนโบราณ โดยเฉพาะในชนบทได้ทำกันมาเป็นปกติ เทคนิคชาติ ซึ่งฟังกันสนุกทั้งผู้ใหญ่และเด็ก การเทคโนโลยีชาติเป็นคลิปพื้นบ้าน ทั้งภาษา สำเนียงและอารมณ์ (ที่นักร้องเพลงลูกทุ่งนำมาใช้)... ก็แบบพระพยอมนี่แหละ แต่เป็นรูปแบบสำหรับสังคมสมัยนี้ ”

ดังนั้น ในส่วนที่เป็นรูปแบบ จึงเป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยปรับให้เข้ากับผู้รับสาร และยุคสมัย แต่รูปแบบบางอย่างพระพยอมก็ยังคงไว้ ถ้ารูปแบบในส่วนนั้นเป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ ถ้าจะทิ้งไปแล้ว จะทำให้ขาดคุณสมบัติที่ถือว่าเป็นสิ่งนั้น หรือเมื่อคำนึงถึงเจตจำนง ประโยชน์ หรือหน้าที่แล้ว ยังคงคุณค่าอยู่พระพยอมก็คงไว้ แต่กรณีพระพยอมก็ปรับประยุกต์ เสียใหม่ให้เข้ากับบริบทของยุคสมัย ซึ่งต้องอาศัยความรู้ดีมีเป็นอย่างมากที่จะทำให้รู้ว่า สิ่งใด ปรับได้ สิ่งใดปรับไม่ได้ มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ตัวอย่างเช่น ในการเทคโนโลยีในส่วนที่ สมบัติ เสริมศิลป์ (2532) เรียกว่า “ คำนำในการพูด ” หรือที่ เคริก (2539) จัดเป็น “ คำทักษะ ” นั้น พระนักเทคโนโลยีทั้งหลายมักจะกล่าวให้พรผู้ฟัง เช่น “ เจริญพร ท่านสาธุชนทั้งหลาย .. ” พระพยอม ยังคงส่วนนี้อยู่ เนื่องจากเป็นการนำเสนอที่จะพูดถึงต่อไป และในส่วนสุ่ม หรือคำส่งท้าย ที่ เป็นการกล่าวถึงจุดสำคัญของเรื่อง และวิジョンหรือฝากให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติ ซึ่งในทฤษฎีการเทคโนโลยี คือ การเทคโนโลยีในขั้นปฏิบัติ คือ กลับแสดงซ้ำ เป็นการรวมข้อมูลที่แสดงแล้ว โดยเฉพาะ ส่วนที่สำคัญอย่างแสดงอีกรอบหนึ่ง เพื่อทบทวนความทรงจำของผู้ฟัง ก็เป็นสิ่งที่พระพยอมคงไว้

ในส่วนเนื้อหา ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบในการเทคโนโลยี 4 ประการ คือ แสดงธรรมให้เห็น (สันทัสนา) และแสดงธรรมให้สามารถ (สมานปนา) และแสดงธรรมให้อาจหาญ (สมุตเตชนา) และ แสดงธรรมให้รื่นเริง (สัมปหัสนา) ตามลำดับนั้น พระพยอมก็ยังคงเทคโนโลยีครบองค์ประกอบทั้ง 4 นี้

แต่ได้ปรับประยุกต์โดยเรียงลำดับความมากน้อยเสียใหม่ เป็น แสดงธรรมให้เห็น แสดงธรรมให้รื่นเริง แสดงธรรมให้อาจหาญ และแสดงธรรมให้สามารถ ดังที่ไฟโรจน์ (2534) ได้ศึกษาไว้

“ ในเวลาเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายทางภาษาและภูมิภาค ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันในสังคม ทำให้เกิดความไม่สงบในสังคม ทำให้เกิดความไม่พอใจในสังคม ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันในสังคม ทำให้เกิดความไม่สงบในสังคม ทำให้เกิดความไม่พอใจในสังคม ”

ในขณะที่ท่านเทคโนโลยีที่มีผู้พึงเห็นจริงเห็นจริงนั้น ท่านจะไม่ยอมให้ผู้พึงเกิดความเครียดเป็นอันขาด จะพยายามแทรกมุขตลก เล่าเรื่องขำขัน หรือนิทานสนุกๆ ไปตลอดเรื่อง ผู้พึงก็ได้รับความบันเทิงเรื่องนี้ นี่เรียกว่าแสดงธรรมให้รื่นเริง ท่านใช้มากเป็นอันดับหนึ่ง

ผู้พึงได้พึงเรื่องสนุกๆ กันแล้ว ก็จะรักกันพอกหอนบากหอมคอ ในที่สุดท่านจะพูดกระทุ้งเรื่องนั้นอย่างรุนแรง ให้ผู้พึงเกิดอารมณ์ร่วมในทันที จนรู้สึกเกลียดชังความชั่วอย่างรุนแรง แล้วอาจหาญอยากทำดีเป็นกำลัง นี่เรียกว่าแสดงธรรมให้อาจหาญ

เมื่อผู้พึงเกิดความกล้าหาญในทางจริยธรรมขึ้นมาแล้ว ในตอนท้ายท่านจะพูดฝากผู้พึงให้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จะได้รับความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตตลอดกาลนาน นี่เรียกว่าแสดงธรรมให้สามารถ ท่านใช้เป็นอันดับที่ 4 น้อยกว่าข้ออื่นๆ ”

หรือในสื่อกิจกรรมเรียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ที่การปฏิบัติที่มีมาแต่เดิมนั้น กระทำกันในเวลาค่ำ แต่ที่วัดสวนแก้วมีการเรียนเทียนทั้งในตอนบ่ายและค่ำ แม้ว่าก็มีอีกหลายวัดที่มีผู้ไปเรียนเทียนในเวลาอื่นที่ไม่ใช่เวลาค่ำ คือ เช้า สาย บ่าย เย็น รวมทั้งค่ำ แล้วแต่ความสะดวกของผู้ไปเรียนเทียน สำหรับที่วัดสวนแก้ว การเรียนเทียนบ่ายก็เพื่อความสะดวกของผู้ไปเรียนเทียนเช่นกัน ส่วนพระและมหาราชาที่สะดวกตอนค่ำก็จะเรียนเทียนในตอนค่ำตามการปฏิบัติที่มีมาแต่เดิม อย่างไรก็ได้การเรียนเทียนทั้งบ่ายและค่ำนั้น จะมีพระเทคโนโลยีและประกอบพิธีให้ก่อนการเรียนเทียน

แสดงว่าในสื่อกิจกรรมเรียนเทียน ส่วนที่เป็นรูปแบบพิธีกรรม ในเรื่องของเวลาในการเรียนเทียน เป็นเรื่องที่สามารถปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมของบุคคลได้ แต่ส่วนที่จะเป็นการปฏิบัติ

ให้เกิดปัญญาในการระลึกถึงพระพุทธคุณของพระพุทธเจ้า เช่น การเทคโนโลยี การฟังเทคโนโลยี ก่อนการเรียนเทียนนั้น พระพยอมยังคงอยู่

การสร้างโบสถ์ธรรมชาติก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง ของการใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน กล่าวคือ โบสถ์ คือ สถานที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประชุมทำสังฆกรรม โดยที่โบสถ์นั้นจะมีโรงเรือนหรือไม่มีก็ได้ ดังที่พระพยอมได้กล่าวไว้ว่า โบสถ์ในสมัยพุทธกาลมี 2 ประเภท คือ ประภามีโรงเรือน กับไม่มีโรงเรือน โดยทั่วไปโรงเรือน หรือพื้นที่ที่ใช้เป็นโบสถ์ เช่น โบสถ์ธรรมชาตินี้ ต้องมีการทำหนองเครื่อง หมายที่แสดงขอบเขตโบสถ์ หรือ สีมา จากพจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมาณศพท (2543) ได้อธิบายว่า วัตถุที่ควรใช้เป็นเครื่องหมายแห่งสีมา มี 8 อย่าง ได้แก่ ภูเขา ศิลา ป่าไม้ ต้นไม้ จอมปลวก หมาทาง แม่น้ำ และน้ำ ในปัจจุบัน เครื่องหมายที่ใช้กำหนดขอบเขตโบสถ์นิยมใช้ลูกนิมิต และเสมอเป็นเครื่องหมายแห่งสีมา จากการสังเกต โบสถ์ธรรมชาติที่วัดสวนแก้ว พบร้า มีลูกนิมิต และคุน้ำ เป็นเครื่องหมายแห่งสีมาของโบสถ์ และได้นำพระพุทธรูปมาประดิษฐานเป็นพระประธานภายในขอบขั้นรสีมาของพื้นที่แห่งนั้น ดังนั้นพื้นที่ทางกลางน้ำแห่งนั้นจึงเป็นโบสถ์อย่างสมบูรณ์ พระพยอมใช้ความรู้นี้ในการสร้างโบสถ์โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณมาก แต่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ตามหน้าที่ คือ ใช้ทำสังฆกรรมต่างๆ เช่น การบวช และตามเจตจำนงค์ที่ต้องการให้เป็นที่เจริญปัญญา

การใช้ความรู้เดิมเป็นฐานจากความรู้ทางโลก

พระพยอมได้นำความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการทำสวนมาใช้เป็นเครื่องมือการสืบสานเพื่อให้ผู้รับสารภัยในมูลนิธิได้เกิดการฝึกฝนพัฒนาตน ในรูปของสื่อกิจกรรมการทำสวน ที่กำหนดให้ผู้รับสารภัยในมูลนิธิสวนแก้วทุกคนต้องเข้าสวนเพื่อพัฒนา ได้แก่ การดูแลสวน รดน้ำ ด้วยหอยในพื้นที่ที่รับผิดชอบ พระพยอมใช้ความรู้ และประสบการณ์เดิมโดยการสั่งงาน และติดตามงาน โดยเฉพาะการติดตามคุณภาพการทำงาน ตัวอย่างคือ “ การรดน้ำต้นไม้ ” เมื่อไปตรวจโดยทั่วไปเห็นพื้นดินเปียก็ถือว่าได้รดน้ำแล้ว แต่พระพยอมใช้นิวเคลียลิงไปในดินเพื่อตรวจสอบคุณภาพการทำงาน ” รดน้ำต้นไม้ ” ด้วย ถ้ารดน้ำซ้ำ ดินก็จะซ้ำมัน แต่หากกรณีนี้ก็ได้ไปเบยก ดินก็จะไม่ซ้ำมัน หากไม่เคยทำสวน ไม่เคยมีความรู้ ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการทำสวนมาก่อน อาจไม่รู้วิธีการตรวจสอบคุณภาพการทำงาน ” รดน้ำต้นไม้ ” ด้วยวิธีนี้ก็ได้คงต้องรอผลระยะยาว คือ ต้นไม้ได้รับน้ำไม่เพียงพอและแห้งเท่าไหร่ ซึ่งอาจเกิดความเสียหายขึ้นแล้วก็เป็นได้

การเลือกใช้สื่อกิจกรรมการทำสวน เป็นสื่อกิจกรรมสำหรับการฝึกฝนพัฒนาตนผู้รับสาร ภายในมุลนิธิสวนแก้ว เป็นการเลือกใช้สื่อกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานความรู้เดิมทั้งนี้ เพราะการทำสวนเป็นสื่อที่สามารถรายงานผลการทำงานได้จากคุณภาพของการปฏิบัติเอง โดยไม่ต้องให้ครุยงาน พูดง่ายๆ ว่า “ ผลงานพื้อง ” ดังเช่น การระดน้ำต้นไม้ ที่หากกดน้ำไม่ชุ่ม ต้นไม้ก็จะเหี่ยวแห้ง หรือ การเอาใจใส่ในการดูแลพื้นที่ เช่น หากไม่หมั่นดูแลอย่างถูก หญ้าก็จะขึ้นรากในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นการทำสวนจึงเป็นสื่อกิจกรรมที่เหมาะสมในการฝึกฝนการพัฒนาตนสำหรับผู้รับสารภายในมุลนิธิสวนแก้วเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องขยัน เอาใจใส่ในการทำงาน ไม่เช่นนั้น ผลงานก็จะฟื้องให้เห็นได้อย่างชัดเจน

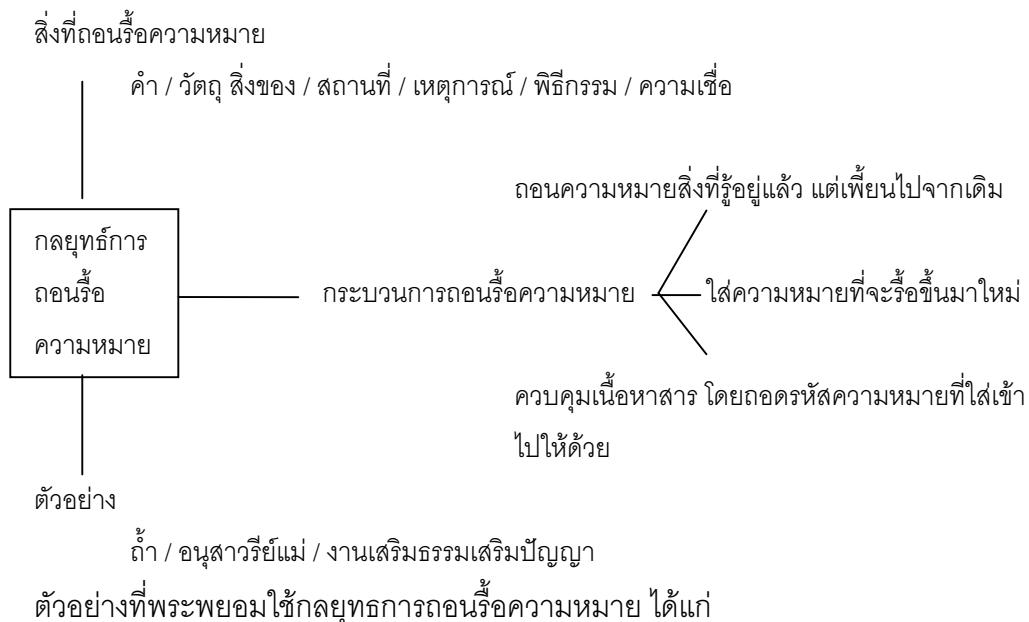
อย่างไรก็ได้ในการฝึกฝนผู้รับสารในมุลนิธิสวนแก้วให้มีความขยัน เอาใจใส่ในการทำงาน อาจใช้สื่อกิจกรรมอื่นๆ ได้ แต่การเลือกสื่อกิจกรรมการทำสวน สืบเนื่องจากพระพยอมมีความรู้ประสบการณ์เดิมในเรื่องการทำสวนอยู่ จึงสามารถสั่งงานและติดตามผล คุณภาพการทำงานได้เป็นอย่างดี

3.5 การถอนรื้อความหมาย

กลยุทธ์การสื่อสารหนึ่งของพระพยอมที่แสดงถึงความสามารถด้านการสื่อสาร ก็คือ การถอนรื้อความหมาย (reconstruction) โดยทั่วไปในการสื่อสาร สิ่งต่างๆ นั้นมีความหมาย ประกอบอยู่ ทั้งที่เป็นความหมายโดยตรง หรือความหมายโดยนัย หรือความหมายโดยการตีความจากผู้รับสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับกรอบอ้างอิงเดิมของผู้รับสาร หรือสังคม การถอนรื้อความหมายเกี่ยวข้องกับการตีความความหมายของสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจเป็นคำ หรือวัตถุสิ่งของ สถานที่ เหตุการณ์ พิธีกรรม ความเชื่อๆ ได้

การถอนรื้อความหมาย เป็นการถอนความหมายซึ่งเป็นที่รับรู้อยู่ แต่อาจเพี้ยนไปจากเดิม ในขณะเดียวกันก็รื้อฟื้นความหมายเดิมขึ้นมาใหม่ ใน การถอนรื้อความหมาย มีการใส่รหัส (encoding) สารหรือความหมายที่จะรื้อเข้าไป ในขณะเดียวกันอาจมีการถอนรหัส (decoding) สารหรือความหมายที่ใส่เข้าไปนั้นให้ด้วย หรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากมีการถอนรหัสให้ด้วยนั้น โดยมาก เป็นไปเพื่อการควบคุมความหมายของเนื้อหาสาร (control meaning) เพื่อให้ตรงตามที่ผู้ส่งสาร ต้องการจะสื่อ (preferred code) ผู้ที่จะทำการถอนรื้อความหมายได้มักเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เป็นอย่างดี ที่เรียกว่า เป็นคนวงใน จึงจะสามารถรู้ได้ว่าสิ่งใดสามารถนัดได้ สิ่งใดที่ไม่สามารถถอน แต่สามารถรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ได้

ตัวอย่างที่พระพยอมได้ทำการถอนรือความหมาย ได้แก่ สื่อสถานที่ คือ ถ้ำและอนุสาวรีย์ แม่ และสื่อกิจกรรม คือ งานเสริมธรรมเสริมปัญญา

1) การสื่อสารผ่านสื่อถ้ำ

จากการสังเกต ถ้าที่พระพยอมสร้างขึ้นแบบจะไม่ต้องบอกว่าต้องการสื่อความหมายอะไร เพราะสิ่งต่างๆ ภายในถ้ำได้สื่อความหมายโดยตรง คือ การเตือนสติให้มีประมาณทางชีวิตโดยนำภาพคนตาย ลองศพ โครงกระดูก พร้อมข้อความเตือนสติให้คิด ซึ่งแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน เข้าใจได้ทันที

อย่างไรก็ตามถ้าและสิ่งประกอบภาษาในถ้ำ ยังอาจสื่อความหมายโดยการตีความด้วยชีวิงเกิดจากการใส่ความหมายใหม่เข้าไปให้กับถ้ำ (encoding) กล่าวคือ ถ้าโดยการรับรู้ตามกรอบ อ้างอิงที่มีอยู่ของผู้รับสารโดยทั่วไป มักจะพบว่าถ้ำถูกใช้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูป สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ผู้คนได้กราบไหว้ แต่พระพยอมกลับใส่เนื้อหาเรื่องการเตือนสติเกี่ยวกับความตาย ให้มีประมาณทางชีวิตเข้าไปแทนที่ นับเป็นการสร้างความหมายใหม่ให้กับถ้ำในทางพุทธศาสนาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็จะกล่าวว่าพระพยอมได้สื่อความหมายใหม่เข้าไปก็ไม่ถูกต้องนัก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงถ้ากับพุทธศาสนาตามที่เคยเป็นมาในอดีต กับ วิธีการระลึกถึงพระพุทธเจ้าตามพุทธธรรม แล้ว กล่าวได้ว่าพระพยอมได้ถอนรื้อความหมาย (reconstruction) ของถ้า jak กรอบอ้างอิงที่สังคมรับรู้ กล่าวคือ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนาในแบบของการเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม บำเพ็ญเพียรของพระภิกษุที่ปลูกไว้ตามป่าเขา พระหลายรูปได้บรรลุปัญญาแล้วในระดับใดระดับหนึ่ง หรือสูงสุด หากแต่ในสมัยต่อมาผู้คนนิยมนับพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ในถ้ำ และทำให้ความหมายกล้ายไป เป็นสถานที่ที่ผู้คนเข้าไปสักการะบูชาพระพุทธรูป ไม่ใช่เป็นการระลึกถึงการบำเพ็ญเพียรภารานาจันได้ปัญญาแล้ว ดังนั้นถ้าของวัดสวนแก้วจึงไม่มีพระพุทธรูป แต่มีภาพคนตายเพื่อให้ผู้ที่เข้าไปเยือนได้เห็นสักछารวมข้อนี้ จะได้เกิดอนุสติเตือนตนเอง แต่หากพระรูปใดจะใช้เป็นที่ภารานาจันสักวันสองวันก็ได้ ซึ่งก็จะตรงกับการใช้ประโยชน์จากถ้ำในทางพุทธศาสนาตามที่เคยเป็นมาในอดีต และเป็นการปฏิบัติบูชาเพื่อพัฒนาตนตามความหมายในพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นการระลึกถึงและบูชาพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ไม่ใช่การกราบไหว้บูชา ซึ่งมิเน้นอยู่ที่การกราบไหว้แต่เป็นไปเพื่อการขอวอนโดยไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาเพื่อให้เกิดการพัฒนาในตนเองขึ้นเลย

ในการถอดความหมายสาร ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเนื้อหาสาร และภูมิหลังประสบการณ์เดิมของผู้รับสาร หรือกรอบอ้างอิงที่มีอยู่ สำหรับความหมายโดยตรงที่สื่อถึงเรื่องการไม่ประมาทในชีวิต พระพยอมใช้การผสมผสานสื่อเข้าด้วยกัน (hybrid) ระหว่างสื่อแบบเก่าและสื่อแบบใหม่ คือ สื่อสถานที่ คือ ถ้ำ สื่อวัตถุ คือ ลองศพและโครงกระดูกในlong เป็นสื่อแบบเก่า สื่อแผ่นป้าย สื่อสไลด์ (ตู้ดูสไลด์) และการตกแต่ง เป็นสื่อแบบใหม่ ซึ่งการผสมผสานกันนี้ทำให้การสื่อความหมายเป็นไปอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสื่อแผ่นป้ายที่มีข้อความเตือนสติให้คิด ซึ่งเป็นการควบคุมความหมาย (control meaning) ของเนื้อหาสารได้อย่างชัดเจนว่าผู้สร้างสารต้องการสื่อสารเรื่องใด (preferred code) ใน การเปิดรับสารจากสื่อนี้ นอกจากนี้การผสมผสานสื่อดังกล่าวยังสร้างความสนใจ ความท้าทายให้อายักษ์ยกเห็นเพิ่มมากขึ้น จากสื่อสไลด์ สื่อวัตถุ และการตกแต่ง

ส่วนความหมายโดยการตีความนั้น พระพยอมไม่ได้ถอดความหมาย (decoding) หรือควบคุมเนื้อหาสาร (control meaning) แต่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ทำการสื่อสารภายใต้เงื่อนไขต่อๆ กันเป็นเพาะๆ จุดประสงค์ในการสื่อสารเรื่องการเตือนสติให้มีประมาทในชีวิตเป็นวัตถุประสงค์

หลัก ซึ่งไม่ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้รับสาร หรือกรอบอ้างอิงเดิมใดๆ ผู้รับสารก็สามารถรับสารได้เข้าใจทันทีโดยไม่กระทบกับความคิดความเชื่อเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนยากกว่าการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้คิดต่อจากเป็นวิธีที่เหมาะสม หากไม่คิดต่อ ก็ได้รับสารที่จะสื่อโดยตรงไปเรียบร้อยแล้ว

2) อนุสรารีย์แม

ความหมายโดยนัย

(1) อนุสรารีย์ตั้งอยู่ในสวน เนื้อหาเรื่องราวมีความสอดคล้องกับสถานที่ตั้งอนุสรารีย์ คือการทำสวน แต่การทำสวนนั้นเป็นการทำสวนในเวลาที่ควรจะได้พักผ่อนแล้ว แต่แม่ของพระพยอมยังไม่ยอมพัก กลับลงมาทำสวนเพื่อให้ลูกนึกิน สื่อความหมายถึง ความขยันขันแข็ง และเปี่ยมไปด้วยความรักของแม่ที่มีต่อลูก ยอมอดทนลำบากเพื่อลูก

(2) ขนาดและรูปแบบของอนุสรารีย์ มีขนาดเล็กและสามารถใช้ประโยชน์ได้ สื่อความหมายถึง การประหยัด และการใช้สิ่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คืออนุสรารีย์แมสามารถใช้เป็นที่วางพักผ่อน หรือประชุมอย่างไม่เป็นทางการได้ เพราะเป็นศาลาโถง

ความหมายโดยการตีความ

(1) อนุสรารีย์แมตั้งอยู่ในสวน นอกจากความสอดคล้องในเรื่องเนื้อหาเรื่องราวแล้ว ยังเป็นการระลึกถึงคุณของสวนหรือของธรรมชาติ ที่เปรียบประดุจมารดาของสรรพสิ่ง ให้คนเราได้มีกินมีอยู่ สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ กับเปรียบดังแม่ผู้ให้ลูกได้มีกินมีอยู่ มีพระคุณให้ชีวิต ซึ่งเราควรที่จะระลึกถึงพระคุณของแม่นี้ด้วยเช่นกัน และเตือนใจให้ขยันทำงานหากิน เพื่อจะได้มีกินตลอดไป

(2) ด้วยรูปลักษณ์ที่มองดูแล้วไม่เหมือนอนุสรารีย์โดยทั่วไปเลย อนุสรารีย์โดยทั่วไปมักสร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณงามความดี วีรกรรม หรือระลึกถึงเหตุการณ์ที่มีความสำคัญหรือส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จึงมักสร้างให้ใหญ่โต สง่างาม ดูยิ่งใหญ่ มีบิเวณกว้างขวางเพื่อส่งให้ออนุสรารีย์ดูเด่นมากขึ้น แต่คนทั่วไปก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรจากสถานที่นั้น แต่อนุสรารีย์แมที่พระพยอมจัดสร้างขึ้น ไม่ได้มีขนาดใหญ่โต ไม่ได้มีรูปลักษณ์ที่สื่อถึงความสง่างามยิ่งใหญ่ ไม่ได้ใช้บิเวณกว้างขวางเพื่อส่งให้ออนุสรารีย์ดูเด่น แต่กลับไปอยู่ในสวนซึ่งหากไม่

เดินเข้าไปก็จะไม่เห็น และไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อยกย่องเชิดชูวิกรรม หรือเหตุการณ์สำคัญยิ่งใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม นอกจากนี้อนุสาวรีย์เล็กๆ แห่งนี้ยังใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย กล่าวได้ว่าพระพยอมสร้างอนุสาวรีย์แม่ขึ้นด้วยวิธีคิดและการนำเสนออุปลักษณ์ ที่ต่างหรือตรงข้ามกับที่เป็นค่านิยมของสังคม

สิ่งที่พระพยอมทำเป็นการสร้างความหมายใหม่ (reconstruct) ให้กับสื่อที่มีอยู่เดิม คืออนุสาวรีย์ ว่าอนุสาวรีย์ไม่จำเป็นต้องมีอุปลักษณ์ตามค่านิยมของสังคม เมื่อสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นมาแล้วควรจะให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญ การยกย่องเชิดชูวิกรรมของบุคคล ควรจะมีวิธีคิดที่ต่างไปจากเดิม แม่ของพระพยอมเป็นเพียงผู้หญิงชาวสวนคนหนึ่ง เหตุการณ์ หรือวิกรรมที่ทำก็ถูกเสนอจะธรรมชาติ และการกระทำนั้นก็ทำเพื่อลูกของตัวเองไม่ได้ทำเพื่อลูกคนอื่น ด้วยวิธีคิดแบบทางธรรม แท้จริงแล้วสิ่งที่แม่ทำให้ลูกนั้น คือ สิ่งที่ยิ่งใหญ่มาก หากขาดความรัก ความเสียสละ ของแม่ เด็กที่เติบโตขึ้นจะเป็นอย่างไร พระพยอมเข้าใจและตระหนักรู้ถึงปัญหาเหล่านี้ที่พบได้มากมายในสังคม ที่เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น และการเลี้ยงดูจากพ่อแม่แล้วเติบโตขึ้นอย่างมีปัญหา ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา แท้จริงแล้วงานที่แม่ทำเป็นการสร้างคนให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม นี่จึงนับเป็นวิกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่ผู้หญิงตัวเล็กๆ ธรรมชาติ คนหนึ่งทำให้กับสังคม ที่สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูและตอบแทนคุณ ทุกคนมีแม่ และหลายคนเป็นแม่ของลูก อนุสาวรีย์แม่เป็นสิ่งเตือนใจให้แม่และลูกทุกคนได้คิดและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง หากสังคมมีแม่ที่เสียสละเพื่อลูก มีลูกที่รู้จักรักลึกถึงพระคุณของแม่และตอบแทนคุณ ปัญหาสังคมที่เกิดจากเด็กมีปัญหาครอบครัว ก็จะลดน้อยลง ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ที่สำคัญของการสร้างอนุสาวรีย์จากวัตถุประสงค์เพื่อการจะถูกถอดรหัส วิกรรมของบุคคลอย่างแท้จริง

3) งานเสริมธรรมและริมปั้นญา

อีกตัวอย่างหนึ่งในการใช้กลยุทธ์การถอนรื้อความหมาย (reconstruction) คือ งานเสริมธรรมและริมปั้นญา ที่ได้จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งพระพยอมจัดขึ้นในทุกวันอาทิตย์ตลอดเดือนกุมภาพันธ์ โดยถือเป็นงานวัดประจำปี เฉกเช่นวัดส่วนใหญ่ที่นิยมจัดงานวัดประจำปีขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ เช่น งานแห่งลูกนิมิต

พระพยอมจัดงานเสริมธรรมเสริมปัญญาขึ้นเพื่อให้วัดได้ทำหน้าที่ด้านพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นหน้าที่ที่แท้จริงของวัด เนื่องจากในสังคมมีวัดจำนวนมากที่ทำหน้าที่ผิดเพี้ยนไป หรือไม่ทำหน้าที่วัดควรจะทำ

เนื้อหาที่บรรยายในงานเสริมธรรมเสริมปัญญา เปลี่ยนไปตามหัวข้อที่บรรยาย แต่โดยมากเป็นการเชื่อมโยงธรรมะเข้ากับประดิษฐ์ หรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เช่น ธรรมะกับสื่อ ธรรมะจากศพความรักดิอย่างไร ปัญญาและทรัพย์ เป็นต้น ดังที่พระพยอมกล่าวถึงงานนี้ไว้ว่า

“ งานฝังความชัวให้มิด หรืองานเสริมปัญญาของวัดสวนแก้ว เน้นความสะอาด สวยงาม สงบ ปฏิบัติธรรม พัฒนา และได้รับหลักในการดำรงชีวิตจากผู้ที่ประสบความสำเร็จสูดข้องแต่ละสาขาอาชีพ มาถ่ายทอดสิ่งดีๆ ให้ฟังกัน “

งานเสริมธรรมเสริมปัญญามีลักษณะเหมือนการจัดสัมนาอย่างเป็นทางการเพื่อพูดคุยให้ความรู้เกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งซึ่งเป็นที่สนใจของสังคม โดยเชิญพระสงฆ์ หรือมาราบที่มีความรู้ ประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน หรือการดำเนินชีวิตมา มาเป็นวิทยากรบรรยายให้ผู้รับสารฟัง สถานที่ที่ใช้จัดงาน โดยมากจัดที่บริเวณโบสถ์ธรรมชาติ และลานอนekenประสังค์ ซึ่งเป็นที่เปิดโล่ง มีทั้งพระและรา瓦สามานั่งฟัง

จากชื่องานในครั้งแรก และช่วงเวลาของการจัดงาน แม้จะเป็นการล้อมงานประจำปีของวัดโดยทั่วไป แต่ก็เป็นชื่อที่สะดุดให้คนหดหู่เพื่อฟัง คิด และสงสัยว่าเป็นงานอะไร เรียกความสนใจได้ดี อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนชื่อเป็นงานเสริมธรรม หรืองานเสริมธรรมเสริมปัญญา ดูจะตรงกับวัตถุประสงค์มากกว่า ส่วนชื่อแรกนั้นสืบทอดมาจากใน การล้อมเลียนและเปรียบเทียบมากเกินไป

อย่างไรก็ได้การจัดงานเสริมธรรมเสริมปัญญา เป็นงานประจำปีของวัด เพื่อให้วัดได้ทำหน้าที่ตามที่วัดจะต้องทำ เป็นการถอนรื้อบทบาทหน้าที่ของวัดขึ้นมาใหม่ (reconstruct) จากกรอบอ้างอิงที่คนทั่วไปในสังคมเคยชิน ว่างานวัดจะต้องมีความบันเทิง เต็มไปด้วยมหรสพต่างๆ และร้านขายของ ดังที่บพิตร เก夔ีระ กล่าวว่า

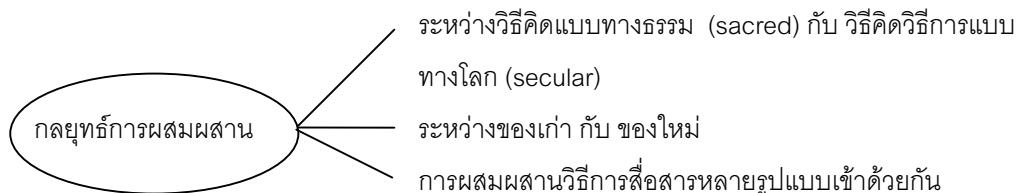
“ ในขณะที่วัดนี้ฯ มีการเจกวัดใหญ่คงคล แบกน้ำมนต์พ่นน้ำมากๆ เวียกคนเข้าวัดมีมหาสภาพน้ำ คลอดจนออกงานแสดงสินค้าต่างๆ รวมกับเป็นศูนย์รวมความบันเทิงและจับจ่าย

ขนาดยักษ์ม้าอยู่ในสถานที่เดียวกัน พระพยอมกลับจดงานวัดด้วยมิติใหม่ในรูปของการมอบภูมิปัญญา “

3.6 การผสมผสาน

กลยุทธ์การผสมผสาน (hybrid) เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่พระพยอมใช้มาก และแสดงถึงความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมเป็นอย่างยิ่ง และในการใช้กลยุทธ์การผสมผสานก็เป็นการผสมผสานหรือนำเอาหลายกลยุทธ์มาใช้ร่วมกัน เช่น กลยุทธ์การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน และกลยุทธ์การถอนรือความหมาย การเข้ารหัส ถอดรหัส นั่นคือ จะผสมผสานสิ่งใดเข้ากับสิ่งใดได้ ก็ต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นๆ เป็นอย่างดี จึงจะรู้ว่าควรนำส่วนใดมาผสมผสานกัน และผสมผสานกันอย่างไร

จากการศึกษาพบว่า พระพยอมใช้กลยุทธ์การผสมผสานในลักษณะของการนำสิ่งที่เป็นคู่ตรงข้าม (binary opposition) หรือขัดแย้ง (contrast) ไม่สอดคล้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ทั้งที่ปรากฏในการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) และการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non verbal communication) สิ่งที่เป็นคู่ตรงข้ามที่พระพยอมนำมาใช้ในกลยุทธ์การผสมผสานที่พบบ่อย คือ

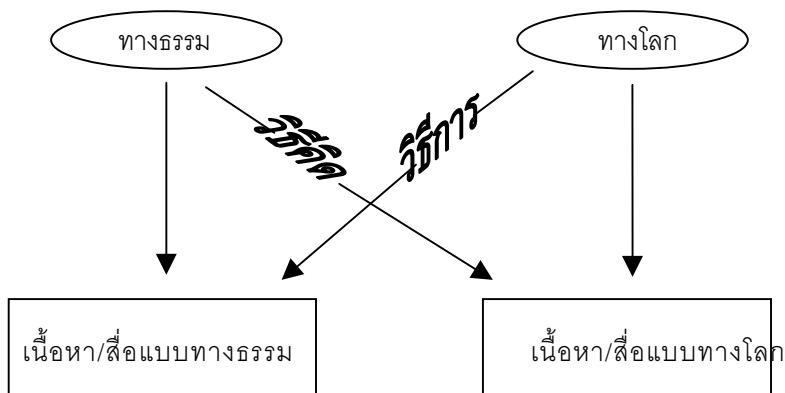

- 1) การผสมผสานวิชีคิดแบบทางธรรม (sacred) กับ วิชีคิดวิชีการแบบทางโลก (secular)

จากสื่อต่างๆ และรูปแบบวิชีการนำเสนอที่พระพยอมใช้ในการเผยแพร่เนื้อหา เกี่ยวกับการดำเนินงานมุลนิธิ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับทางโลก พระพยอมมีการใช้สื่อและรูปแบบวิชีการนำเสนอแบบทางโลก แม้เนื้อหาจะนำเสนอในกิจกรรมทางโลก แต่พระพยอมจะนำวิชี

คิดแบบทางธรรมผสานเข้าไปในเนื้อหาด้วยในทุกสื่อ มูลนิธิสวนแก้ว ก็คือ เพื่อเผยแพร่ศีลธรรมในศาสนา และในวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการมีแนวคิดทางธรรมปракृกอยู่

การผสมผสาน (hybrid) ระหว่างวิธีคิดแบบทางธรรม เข้ากับวิธีคิดวิธีการและสื่อแบบทางโลก

การผสมผสานเนื้อหาผ่านสื่อด้วยวิธีการนำเสนอแบบทางโลกโดยอยู่บนพื้นฐานวิธีคิดแบบทางธรรมนี้ นับว่าเป็นความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมอย่างยิ่ง การผสมผสานนี้ เป็นการนำวัตถุประสงค์ที่อยู่บนฐานคิดแบบทางธรรม มาผสานกับบริบทของบุคคลสมัยที่เป็นเรื่องแบบทางโลกซึ่งแวดล้อมผู้รับสารอยู่

โดยวิธีคิดแบบทางธรรมที่ปракृกในเนื้อหาของสื่อกิจกรรมโครงการ ต่างๆ เช่น โครงการร่วมโพธิ์แก้ว โครงการสอนมาฟื้นไป ได้แก่

- เมตตาธรรม – กรุณาธรรม
- การเห็นอกเห็นใจ เข้าใจผู้อื่น
- การให้โอกาสคน เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ด้อยโอกาส หรือไม่เป็นที่ต้องการของสังคม การให้โอกาสและความรู้แก่ผู้ที่พลาดแท่นที่การลงโทษ ซ้ำเติม หรือข้อความเยกคนไม่ดีหรือผู้ที่พลาด หรือด้อยโอกาสออกจากสังคม
- ภาค การเสียสละ การให้ปัน
- ความอดทน

- อดออม ประหยัด
- ซื้อสัตย์ไม่เอาเปรียบ
- เป็นที่พึงชื่นชมผู้ที่ประสบความทุกข์ยาก หรือมีปัญหา ช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก การช่วยเหลือแบบยังยืน
- กตัญญู ตอบแทนคุณของผู้มีคุณ และสังคม
- ธรรมะคือหน้าที่

วิธีคิดแบบทางธรรมนี้ล้วนแต่ปรากฏอยู่ในหมวดธรรมต่างๆ เช่น พรมวิหาร 4 พระวาราสธรรม 4 ที่พระพยอมได้นำเสนอในสื่อการเทคโนโลยีของ เป็นการประยุกต์หลักธรรมคำสอน มาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ดังที่พระพยอมกล่าวว่า จะนำหลักธรรมมาลงมือทำให้คนเห็นว่าทำได้

“ ได้รับนิมนต์ไปเทคโนโลยีร่วมกับเอ็ดเจ็ดย่านน้ำ ทำให้ได้คิดว่า การที่ไปพูดไปสอนอย่างเดียว นั้น บางทีก็เห็นผลช้า หรือไม่สำเร็จตามที่คิดไว้ จึงตัดสินใจที่จะลงมือทำอย่างที่พูด ไปสอนให้คนเห็นว่าทำได้ “

ส่วนวิธีคิดวิธีการแบบทางโลก “ได้แก่ วิธีคิดวิธีการที่เกี่ยวกับการทำงานในระบบธุรกิจ ”ได้แก่ ระบบการทำงาน การบริหารงานบุคคลและทรัพยากร การเผยแพร่เพื่อผลด้านการขาย (การโฆษณาและส่งเสริมการขาย) รวมไปถึงการแก้ปัญหาด้วย ดังนี้

กระบวนการทำงาน

- การตรวจสอบได้ในทุกเรื่องโดยเฉพาะในเรื่องการทำงาน เงิน และผู้หญิง
- การทำงานแบบผู้จัดการในงานที่ลุյงานเอง
- การตรวจสอบคุณภาพการทำงาน
- การประเมินโดยใช้ตัวชี้วัดทางโลก เช่น การที่คุณงานมีทองใส่

การบริหารงานบุคคล และทรัพยากร

- การบริหารงานบุคคล โดย แบ่งประเภทของงานและคนงานเป็นแผนกต่างๆ
- มีระบบการให้ผลตอบแทน ให้รางวัลและลงโทษคนงาน
- การใช้ประโยชน์สูงสุดของทรัพยากรที่มี เช่น อาคาร สถานที่ บุคลากร ตัวอย่างได้แก่ อาคารชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ มีแผนการใช้อาคารเพื่อจัดกิจกรรมแบบครบวงจร เป็นต้นกว่า นอก

จากใช้เป็นที่ขายสินค้าประเภทต่างๆ แล้วจะใช้เป็นสถานที่จัดงานแต่งงาน จัดประชุม ส่วนบุคลากร นอกจากแต่ละคนมีงานในหน้าที่ประจำแล้ว ต้องมีงานที่ต้องรับผิดชอบเป็นพิเศษนอกเวลางานประจำด้วย เช่น การดูแลสวนในพื้นที่ที่กำหนด

การเผยแพร่เพื่อผลด้านการขาย (การโฆษณาและส่งเสริมการขาย)

- ใช้สื่อหรือเครื่องมือการประชาสัมพันธ์ทางการตลาด เป็นต้นว่า การจัดหน้าร้าน (display) สร้างความทันสมัย
 - การให้ข้อมูล หรือลดราคา เพื่อดึงดูดใจผู้รับสาร
 - การออกแบบเครดิต เพื่อให้สิทธิพิเศษแก่ผู้รับสาร
 - การจัดทำโครงการรณรงค์ (campaign) ต่างๆ เช่น โครงการทดสอบฝ้าป้าย รวมพลังใช้ชี้กับพระพยอม กัลยาณ โครงการรณรงค์ดัญบุหรี่

การแก้ปัญหา

- วิธีคิดที่จะต้องออกมา หรือลูกขื่นมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ปล่อยให้เป็นไปตามบุญตามกรรม หรือปล่อยให้เวลาจัดการทุกอย่าง หรือทำตนว่าถูกระไม่ใช่
 - ในการแก้ปัญหางานประจำ ใช้การพึงพาจากภายนอก เช่น พึงนักการเมือง นักวิชาการ นักวิจัย นักวิเคราะห์ นักเศรษฐศาสตร์ นักกฎหมาย นักสังคมศาสตร์ นักภาษาฯ ฯลฯ ในการแก้ไขปัญหานี้ ให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ประเทศ โลก มนุษย์ ฯลฯ
 - ในกรณีที่ต้องแก้ไขปัญหานี้ ให้ใช้กระบวนการแก้ไข ที่มีประสิทธิภาพ สามารถลดความเสียหาย ลดผลกระทบต่อสังคม ประเทศ โลก มนุษย์ ฯลฯ ให้ได้มากที่สุด

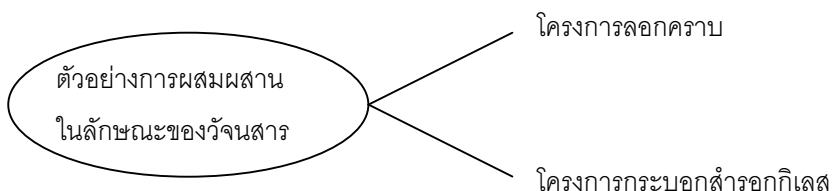
- การสมมติฐานที่ปรากฏในลักษณะของวัจนาสาร
- การสมมติฐานที่ปรากฏในลักษณะของอวัจนาสาร

การสมมติฐานที่ปรากฏในลักษณะของวัจนาสาร

วัจนาสาร หรือวัจนาภาษา ทำหน้าที่ในการสื่อความคิด ความเข้าใจในการสื่อสาร จะเกิดขึ้นได้ควรประกอบไปด้วยขั้นตอน 2 ขั้น คือ ขั้นที่หนึ่ง ผู้ส่งสารต้องเข้าใจในความคิดของตน เองอย่างกระจ่างชัด และสื่อความหมายออกไปได้อย่างถูกต้อง และขั้นที่สอง คือ ผู้รับสารต้องพยายามเข้าใจในความหมายที่ผู้ส่งสารสื่อความมาให้ อย่างไรก็ได้ วัจนาภาษาหรือถ้อยคำมีความหมายหลายระดับ คือ ความหมายโดยเจตนาของผู้ส่งสาร (Intentional meaning) ความหมายโดย

เนื้อหา (Content meaning) ความหมายโดยนัย (Significative meaning) และความหมายโดยการตีความของผู้ฟัง (Interpreted meaning)

ความหมายโดยเจตนาของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารต้องขัดเจนในความคิดของตนเอง และต้องคำนึงถึง เนื้อหา หรือความคิดที่จะสื่อออกไป ความสามารถของผู้รับสาร และการเลือกใช้ถ้อยคำ ประพยомมีความชัดเจนในแนวความคิดของตนเอง วัตถุประสงค์ และเนื้อหา อีกทั้งสามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่ผู้รับสารสามารถเข้าใจความหมายได้โดยเนื้อหา เช่น โครงการลอกคราบ โครงการกระบวนการออกสำรวจ โครงการสำรวจมาพื้นไป แต่ถ้อยคำบางคำมีความหมายโดยนัย หรือความหมายโดยการตีความของผู้รับสารด้วย ซึ่งการตีความของผู้รับสารนั้นจะถูกเข้ามายิงเข้ากับประสบการณ์เดิมหรือกรอบอ้างอิงที่มีอยู่ก่อน เนื่องจากประพยอมได้เลือกนำเสนอถ้อยคำที่มีพื้นฐานมาจากวิธีคิดแบบทางธรรมและทางโลกผสมผสานกัน เป็นการใส่วัสดุ (encoding) ที่ต้องการจะสื่อ ดังนั้นประพยอมจึงมีการถอดรหัส (decoding) สาร ซึ่งเป็นการควบคุมความหมายของสารไปในขณะเดียวกัน (control meaning) เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารตามที่ประพยอมตั้งใจจะสื่อ (preferred code) ด้วยการอธิบายความหมาย ของถ้อยคำนั้น

(1) โครงการลอกคราบ คำว่า “ลอก” หมายถึงการเอาเปลือก หรือผิวออกมาเป็นแผ่นๆ ดังเช่น งูลอกคราบ เป็นความหมายโดยเนื้อหา ซึ่งมีความหมายโดยตรงแสดงถึงการกระทำที่เอาเปลือก หรือผิว หรือสิ่งห่อหุ้มชั้นนอกออกไป แต่คำว่า “ลอกคราบ” ก็มีความหมายโดยนัยและความหมายโดยการตีความจากผู้รับสาร ที่หมายถึงการจี้ ขโมยทรัพย์สินจากบุคคลแบบหมดเนื้อหมดตัวไม่เหลือแม้แต่เสี้ยวผ้า เป็นการลอกเอาของมีค่า สิงค์ไปจากตัวของบุคคล ซึ่งเป็นความหมายเชิงลบ แต่ประพยอมนำคำว่าลอกคราบมาใช้เสียใหม่ เป็นการลอกเอาสิ่งที่ไม่ดีออกจากตัวบุคคล (encoding) แต่ผู้รับสารทัวร์ไปเข้าใจความหมายคำนี้จากการตี

ความหมายจากการอ้างอิงที่มีอยู่ ดังนั้นพระพยอมจึงอธิบาย (decoding) ความหมายของคำนี้ ในฐานะของชื่อโครงการด้วยความหมายใหม่ ที่เป็นความหมายเชิงบวก คือ การลอกເຄາສິ້ນໄມ້ດີ ออกจากตัว ทั้งนี้เพราะพระพยอมมีความชัดเจนในความคิดของตนเอง ວັດຖປະສົງຄະພາ ແລະເນື້ອຫາທີ່ຈະນຳເສັອ ຄື້ອ ເປັນໂຄງການບຳບັດແລະຟື້ນຝູຜູ້ຕິດຢາເສັດຕິດໃຫ້ຫຍາຈາກໂຮງຮ້າຍ ຜຶ່ງເບີຍບ່ານມີສິ່ງໄມ້ດີອູ້ນິຕົວ ດ້ວຍການໃຫ້ຮ່ວມະນຳບັດ ລອກເຄາເນື້ອຮ້າຍອອກຈາກຈິຕິໃຈ ຮ່າງກາຍ ຜຶ່ງເປັນການນຳແນວຄິດທາງຮຽນມາໃຫ້ໃນການແກ້ປັບປຸງຫາ ກາຣໃຫ້ຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍເຊີງລົບ ສື່ອລຶ່ງສກາພແວດລ້ອມຂອງຄໍ້ອຍຄໍາ ວ່າມີເນື້ອຫາເກີຍກັບສິ່ງທີ່ໄມ້ດີ (ໃນທີ່ນີ້ດີອ ເຮືອງເກີຍກັບຢາເສັດຕິດ) ທຳໄໝ້ຊື່ໂຄງການມີຄວາມນ່າສົນຈີຈາກຄວາມຈົນ ແຕ່ຈາກຄວາມໝາຍເຊີງລົບຂອງຄຳທີ່ໃໝ່ ຜູ້ຮັບສາຮາຈາຕີຄວາມໝາຍຜິດໄປຈາກເນື້ອຫາສາທີ່ຕ້ອງກາຈະສັງໄດ້ ຈຶ່ງຕ້ອງມີກາຣດອດວັຫສໍາໃຫ້ ເພື່ອເປັນກາຣຄວບຄຸມຄວາມໝາຍ (control meaning) ໃຫ້ຜູ້ຮັບສາຮັບເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຕາມທີ່ຕ້ອງການສື່ອສາຮ (preferred code)

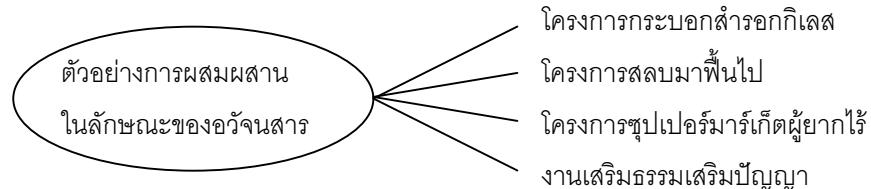
(2) ໂຄງກາຣກະບອກສໍາຮອກກິເລສ ຈາກຊື່ໂຄງກາຣ ດຳວ່າ “ ກະບອກ ” ຄື້ອໄມ້ເພີ້ທີ່ຕັດເປັນທ່ອນ ດຳວ່າ “ ສໍາຮອກ ” ມາຍຄື່ອງ ດ້ວຍຄື່ອງ ຂໍ້ອນເຄາສິ່ງທີ່ກີລື່ນລົງໄປໃນກະເພາະແລ້ວອອກມາທາງປາກ “ ກິເລສ ” ຄື້ອ ສິ່ງທີ່ທຳໃຈໃຫ້ເຫຼັກໜອງ ຄວາມໜ້ວທີ່ແຟ່ງອູ້ນິຄວາມຮູ້ສຶກນິກົດທຳໃຫ້ຈົດໃຈຊຸ່ນມວໄມ່ບຣິສຸທົ່ງ ແຕ່ລະຄຳເປັນຄຳທີ່ມີຄວາມໝາຍໂດຍເນື້ອຫາຈຶ່ງເປັນຄວາມໝາຍໂດຍຕຽງ ທີ່ຜູ້ຮັບສາຮ່ວ່າໄປເຂົ້າໃຈອູ້ແລ້ວ ແຕ່ເມື່ອພຣພຍອມນຳຄຳແໜ່ລ່ານື້ມາຮັກນັດ້ງເປັນຊື່ໂຄງກາຣ ທຳໃຫ້ເກີດຄວາມໝາຍໃໝ່ທີ່ອູ້ກັບຄວາມໝາຍເດີມ ໂດຍນໍາວິທີກິດທາງຮຽນເຂົ້າມາຜສານກັບວິທີກິດວິທີກາຣທາງໂລກຍ່າງແຍບຍລັງຕົວ ຄື້ອ “ ກາຣສໍາຮອກກິເລສ ” ນັ້ນ ພຣພຍອມສື່ອຄວາມໝາຍຄື່ກາຣສໍາຮອກຄວາມເຫັນແກ່ຕົວ ຜຶ່ງເປັນສິ່ງໄມ້ດີ ເປັນຄວາມໜ້ວທີ່ແຟ່ງອູ້ນິຄວາມຮູ້ສຶກນິກົດ ອຍ່າງໄວ້ກົດຕາມຄໍາວ່າ “ ເຫັນແກ່ຕົວ ” ກົມີຄວາມໝາຍໂດຍນັຍ ພຣພຍອມໄມ່ຮະບຸລັກໜະຄໍາວ່າ “ ເຫັນແກ່ຕົວ ” ອີ່ຢ່າງໜ້າຫຍາຍຄື່ອໄວ ແຕ່ພຣພຍອມສື່ອຄວາມໝາຍຄໍາວ່າ “ ເຫັນແກ່ຕົວ ” ໃຫ້ເປັນຮູ່ປະກວມວ່າ ຄື້ອ ເງິນ ດັ່ງນັ້ນກາຣສໍາຮອກກິເລສ ຄວາມເຫັນແກ່ຕົວ ກົມື້ອ ກາຣນຳເງິນອອກຈາກຕົວເຈົ້າໄປໄສ່ໄວ້ໃນກະບອກ ຜຶ່ງກົມື້ອ “ ກາຣອອມເງິນ ” ນັ້ນອອງ ກາຣອອມເງິນເປັນກາສະສົມເງິນ ຜຶ່ງເປັນວິທີກິດແບບທາງໂລກ ໃນຂະໜາດວິທີກິດແບບທາງຮຽນ ຄື້ອ ສິ່ງຕຽບກັນໜ້າມ ນັ້ນຄື້ອ ພຍາຍາມທີ່ຈະໄມ່ສະສົມເງິນ ແຕ່ໄໝສລະອອກ ແມ່ພຣພຍອມຈະນໍາວິທີກາຣທາງໂລກເຊື່ອຂັດກັບແນວທາງຂອງສາສນາຜສານກັນນັ້ນ ພຣພຍອມຜສານໂດຍໃໝ່ແນວຄິດທາງຮຽນເປັນເຄື່ອງກຳກົບວິທີກາຣທາງໂລກ ໂດຍເຮັມຈາກຊື່ໂຄງກາຣ ຄື້ອ ສໍາຮອກກິເລສ ຄື້ອ ເກົກເລສອອກຈາກຕົວ ແລະເມື່ອສໍາຮອກແລ້ວເຂົ້າໄປໜ່ານ ພຣພຍອມໃຫ້ເຂົ້າໄວ້ເພື່ອຕົວຸ້ສໍາຮອກເອງ ອົບເພື່ອນໍາໄປໃຫ້ປະໂຍ້ນ໌ເພື່ອສັກຄນ ດັ່ງນັ້ນ ກາຣອອມ ອົບເພື່ອສະສົມຈຶ່ງເປັນແນວຄິດທາງໂລກ ກົກລາຍເປັນວິທີກາຣທີ່ທີ່ກຳເປົ້າຕົວສົນອອງແນວຄິດທາງຮຽນ ດັ່ງທີ່ພຣພຍອມໄດ້ອົບປາຍຄື່ງວັດຖຸ

ประสบการณ์ของโครงการกระบวนการสำรองกิจเลส ไว้ว่า ให้ประชาชนเก็บคอมเพื่อตนเองและสังคม ซึ่งได้จัดทำระบบกิจไม่ใช้เงิน เจ้ารุกกลางกระบวนการเป็นที่สิ่งเรียบแบบกรอบปุกคอมสิน เมื่ออย่างจะทำบุญวันละเล็กและน้อยก็สามารถทำได้ทันทีที่บ้าน เป็นการสำรองความเห็นแก่ตัวของตนเองออกให้ชีวิตเรางามสบาย ไม่หนักใจหนักกายวันละนิดละหน่อย พอกำรงความเห็นแก่ตัวได้เต็มกระบวนการแล้วจะนำมาบริจาคเพื่อช่วยเหลือสังคมในกรณีเร่งด่วนเฉพาะกาล หรือเพื่อประโยชน์ของผู้ประสบภัยในเวลาเกิดขัดสนก็สามารถนำเงินที่อดทนนี้ช่วยคนเองได้ทันที ดังนั้นการออมนี้จึงไม่ใช่การออมเพื่อเพิ่มพูนกิจเลส แต่เป็นการออมที่มาจากการสำรองกิจเลสออกจากตัว

เนื่องจากความหมายของคำแต่ละคำค่อนข้างซับซ้อน แต่เมื่อรวมกันแล้วเกิดความหมายใหม่ คือมีการเข้ารหัส (encoding) ที่ขัดกับลักษณะของการปฏิบัติ พระพยอมจึงต้องอธิบายความหมาย ซึ่งเป็นการถอดรหัส (decoding) เพื่อควบคุมความหมาย (control meaning) ให้ผู้รับสารเข้าใจสารตามที่ต้องการ (preferred code)

การผสมผสานที่ปรากฏในลักษณะของอวัจนสาร

การสื่อสารเชิงอวัจนะ หรือการใช้อวัจนสาร เป็นการสื่อสารที่ใช้สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ถ้อยคำ อวัจนสารมีความสัมพันธ์กับอวัจนสาร ถ้าอวัจนสารสอดคล้องกับอวัจนสาร ก็ทำให้ผู้รับสารเข้าใจสารได้ดีขึ้น แต่ถ้าไม่สอดคล้องกันก็จะทำให้ผู้รับสารเกิดความไม่เข้าใจ หรือสับสนในเนื้อหาสารที่สื่อออกมาได้ ดังเช่นจากตัวอย่างต่อไปนี้

(1) โครงการกระบวนการสำรองกิจเลส ตัวระบบกิจไม่ใช่ มีการเจ้ารุกกลางกระบวนการไว้ เป็นการสื่อความถึงการออมเงินได้ในทันทีโดยไม่ต้องใช้อวัจนสาร แต่วัจนสารต้องอธิบายในส่วนที่อาจทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจ หรือสับสนได้ เพราะคำว่าสำรอง สื่อความของการ

เอกสารมา แต่กระบวนการสื่อความหมายถึงเอกสารเข้าไป จึงมีการอธิบายว่าเอกสารจากตัวไปใส่ไว้ในระบบออก จึงได้ซื้อว่ากระบวนการสำรองกิเลส

(2) โครงการ subplotมาฟื้นไป วัจนาที่เป็นชื่อโครงการสื่อความหมายโดยนัย ซึ่งอวจนาที่เกิดจากตัวกิจกรรมที่ปรากฏช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายโดยนัยได้ชัดเจนขึ้น คือ เป็นโครงการสงเคราะห์ผู้ที่บอบช้ำจากการประสบภัยให้มีกำลังกาย กำลังใจ พร้อมที่จะออกนำไปต่อสู้กับชีวิตได้อีกรัง เนื่องจากนั้นที่พื้นจากการ subplot และสามารถลูกขี้นมาทำกิจกรรมของชีวิตต่อไปได้ ตัวกิจกรรมที่เป็นการสื่อสารเชิงอวจนา นี้พระพยอมได้นำวิธีคิดแบบทางธรรมตามหลักธรรมพรมภินหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ซึ่งพระพยอมได้เลือกเน้นเฉพาะบางข้อรวมเป็นเนื้อหานำเสนอที่โดดเด่น ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คือ ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน มาผ่านเข้ากับวิธีการที่ปัจจุบันรวมแบบทางโลก นั่นคือ การสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ซึ่งทำให้ผู้รับสารจำนวนหนึ่งตั้งข้อสังเกตว่า นี่เป็นบทบาทของพระ หรือเป็นกิจของสงฆ์หรือไม่ เพราะเห็นว่าเป็นวิธีการของทางโลกเข้าทำกัน อย่างไรก็ได้การผสมผสานวิธีคิดแบบทางธรรม เข้าไปในวิธีการทางโลกนี้ด้วยการให้ธรรมะเป็นเครื่องป้องป้องประโลมจิต ให้เกิดกำลังใจ พร้อมๆ ไปกับการสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานทางกายภาพของมนุษย์ ก็ทำให้การสื่อสารเชิงอวจนาด้วยกิจกรรมการสงเคราะห์ของโครงการ subplotมาฟื้นไปเป็นที่เข้าใจและได้รับการสนับสนุนจากผู้รับสาร

(3) โครงการชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ จากชื่อโครงการได้นำคำที่มีบริบททางภาษาสื่อความหมายถึงภาพลักษณ์ของสถานที่จับจ่ายซื้อขายสินค้าสำหรับคนชนชั้นหนึ่งในสังคม ซึ่งอาจเป็นคนชั้นกลางถึงชั้นสูงในสังคม มาเข้ากับคนอีกชั้นหนึ่งในสังคม คือ คนชนชั้นล่าง เป็นการจับคู่กันแบบไม่สอดคล้องกัน อย่างไรก็เป็นสิ่งที่สร้างความสนใจแก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี ด้วยการทำให้เกิดความสงสัยว่าชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้เป็นอย่างไร ส่วนคำตอบนั้นแม้พระพยอมจะใช้วัจนาสารอธิบาย แต่การใช้การสื่อสารเชิงอวจนาเป็นคำตอบที่อธิบายได้เป็นอย่างดี นั่นคือ ชูปเปอร์มาร์เก็ตเป็นสถานที่ที่มีสินค้าหลากหลาย ที่สามารถจะตอบสนองความต้องการสินค้าแก่ผู้ซื้อได้อย่างครบถ้วน โดยสถานที่จำหน่ายสินค้านี้ อยู่ในอาคารที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ มีการแบ่งประเภทสินค้าเป็นແนกต่างๆ มีวิธีการขายที่ผู้ซื้อสามารถแล่เลือกซื้อสินค้าได้ตามความพอใจ และมีระบบชำระเงินที่ทันสมัย ส่วนความเป็นชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ ก็คือ ชูปเปอร์มาร์เก็ตนี้จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย ด้วยการกำหนดราคาสินค้าที่อยู่บนฐานคิดทางธรรม คือ เพื่อการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ไม่ได้ทำธุรกิจเพื่อหวังผลกำไร ดังนั้นราคางานค้า

จึงมีราคาถูกมาก มากกว่าราคาน้ำดื่มทั่วไปที่ลดราคา อย่างเช่น เสื้อราคาน้ำละ 1 บาท หรือ 3 ตัว 10 บาท เป็นต้น การทำชูปเปอร์มาร์เก็ต ใช้วิธีการทางโลก คือ การทำธุรกิจ แต่ วัตถุประสงค์ ซึ่งแสดงออกเป็นรูปธรรมด้วยการทำราคาสินค้า เป็นวิธีคิดทางธุรกิจ ที่ถูกนำมา ผสมผสานกันในสื่อกิจกรรมโครงการนี้

(4) จากการสำรวจความเห็นปัญญา คำเรียกงาน เนื้อหาที่นำเสนอ กับวิธี การนำเสนอ พระพยอมได้นำวิธีการแบบทางธรรมกับทางโลกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน (hybrid) กล่าวคือ เม้มจะใช้คำเรียกงานว่าเป็นงานวัดประจำปี เช่นเดียวกับงานวัดทั่วไป แต่รูปแบบของงาน นั้นแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ด้านเนื้อหา ให้อะรอมให้ปัญญาแทนความบันเทิง ด้านรูปแบบ นำเอาวิธีการแบบทางโลกมาใช้ คือ การใช้ัญวิทยากรมาให้เฝ้าคิด ความรู้ ประสบ การณ์ ในรูปแบบเหมือนการสัมมนาทางวิชาการ บรรยายกาศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นทางการ เพื่อ ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมของเนื้อหาที่เป็นเรื่องของปัญญา ไม่ใช่เป็นเรื่องเล่น หรือบันเทิง อย่างไรก็ได้การจัดงานในสถานที่เปิดโล่งแวดล้อมไปด้วยต้นไม้ในบรรยายกาศธรรมชาติ ช่วยผ่อนคลายความเคร่งขรึมเป็นทางการของงานลงบ้าง ทำให้ผู้รับสารไม่เครียดจนเกินไป และไม่รู้สึกว่า ถูกบังคับยัดเยียดให้ฟัง เพราะที่เปิดโล่งเปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถเดินออกไปจากบริเวณนั้น หรือกลับเข้ามายังที่ด้อย่างสะดวกใจ

กล่าวโดยสรุปวิธีการผสมผสาน (hybrid) ที่พระพยอมใช้ มีลักษณะการผสมผสานโดยนำ สารที่มีลักษณะขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่น วิธีคิดแบบทางธรรม กับ วิธีคิดวิธีการแบบทางโลก เช่น โครงการประกอบสำรองกิจลеств โครงการลับมาฟื้นไป โครงการชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ ความหมายของวัฒนสารกับอวัฒนสาร เช่น โครงการประกอบสำรองกิจลеств หรือแม้แต่ความหมายของถ้อยคำแต่ละถ้อยคำในวัฒนสาร เช่น ชื่อโครงการลูกครรภ ชื่อโครงการชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ เพื่อสร้างความสนใจด้วยความสงสัย สะดุดให้คิด ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้รับสารตีความ ความหมายของสารจากประสบการณ์เดิมและครอบอ้างอิงที่มีอยู่ได้มาก ซึ่งทำให้ผู้รับสารอาจไม่เข้าใจ หรือตีความผิด หรือคลาดเคลื่อนไป ดังนั้นมีพระพยอมได้สร้างรหัส (encoding) ความหมายของสารเข้าไปด้วยวิธีการดังกล่าว พระพยอมจึงทำการถอดรหัส (decoding) สารด้วย เพื่อควบคุมเนื้อหาสาร (control meaning) ให้ตรงตามที่ต้องการสื่อ (preferred code)

2) การผสมผสานระหว่างเก่า กับ ใหม่

จากตัวอย่างการใช้สื่อถ้า พระพยอมได้นำสื่อหลากหลายทั้งสื่อแบบเก่าและสื่อแบบใหม่ มาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อสื่อความหมายเรื่อง ความไม่ประมาท (ในความตาย) สื่ออนุสาวรีย์แม่ เป็นอีกสื่อหนึ่งที่พระพยอมใช้กลยุทธ์การผสมผสานของเก่า กับ ใหม่ ในสื่อของความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อ หรือประโยชน์ใช้สอย

กล่าวคือ โดยทั่วไปอนุสาวรีย์ ซึ่งเป็นสื่อเก่านั้น ถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงวิรกรรมของผู้กล้าหาญ ผู้เสียสละ ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม หรือระลึกถึงเหตุการณ์ที่มีความสำคัญหรือส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จึงมักสร้างไว้ให้มีขนาดใหญ่ สวยงาม ในพื้นที่ที่สามารถแลเห็นอนุสาวรีย์ได้อย่างโดดเด่น ชัดเจน แต่คุณทั่วไปก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรจากสถานที่นั้น ส่วนอนุสาวรีย์แม่ที่พระพยอมให้สร้างขึ้น มีลักษณะและหน้าที่อย่างใหม่ คือนอกจากจะรำลึกถึงวิรกรรมความชัยชนะแล้ว ยังสร้างขึ้นเพื่อให้สอนคนในเรื่องคุณธรรมความรัก ความกตัญญู ความอดทน เสียสละและขยันหม่นเพียรด้วย โดยใช้สื่ออนุสาวรีย์ ซึ่งเป็นสื่อเก่า แต่ใช้ด้วยรูปหลักฐานและประโยชน์ใช้สอยอย่างใหม่ คือ อนุสาวรีย์แม่เมื่อขนาดเล็กและมีรูปหลักฐานเป็นอาคารที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และไม่ได้อยู่ในบริเวณที่แผลเห็นได้อย่างชัดเจน แต่กลับไปอยู่ในสวน ซึ่งหากไม่เดินเข้าไปก็จะไม่เห็น แต่สามารถใช้อนุสาวรีย์เป็นเช่นอาคาร อาคารหนึ่งเพื่อเป็นที่พักผ่อน ประชุม กลุ่มย่อยได้ กล่าวได้ว่าพระพยอมสร้างอนุสาวรีย์แม่ขึ้น ด้วยวิธีคิดและรูปหลักฐานอย่างใหม่ เป็นการผสมผสานวิธีคิด (เนื้อหา) อย่างใหม่เข้าไปในสื่อเก่า

3) การผสมผสานวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน

ในการใช้กลยุทธ์การผสมผสาน (hybrid) นอกจากพระพยอมจะใช้การผสมผสานในลักษณะของการใช้คู่ต้องข้ามมาผสมผสานกันแล้ว พระพยอมยังได้ใช้การผสมผสานวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบเข้าด้วยกันด้วย ดังตัวอย่างจากการสื่อสารเรื่องการระลึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณที่สื่อสารผ่านสื่ออนุสาวรีย์แม่ พระพยอมได้ผสมผสานวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ

อนุสาวรีย์แม่มีเนื้อหาที่ต้องการจะทำการสื่อสาร คือ เรื่องการระลึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ ซึ่งอาจเป็นบุคคล (แม่) หรือธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมก็ได้ และการตอบแทนคุณ เนื้อหาสารเหล่านี้มีผู้ทำการสื่อสารมากมาย การใช้สื่อสถานที่มาเป็นช่องทางหนึ่ง นับว่าสร้างความน่าสนใจ ประทับใจ และจดจำได้อย่างมาก ถ้าเทียบกับการใช้วัสดุสารสื่อสารในเรื่องเหล่านี้ซึ่งมี

มากแล้วนั้น อาจไม่เป็นที่คาดจำได้มากเท่าการได้ไปดู ไปเห็น พร้อมๆ กับเรื่องเล่าประกอบ เพราะการเปิดรับสื่อเช่นนี้ อาศัยประสบการณ์สัมผัสทั้งทางตา (ดู) หู (ฟังเสียง) จึงสามารถดึงดูดความสนใจ จำกัด ได้ถ้าการฟังเพียงอย่างเดียว อีกทั้งเรื่องที่นำเสนอ ก็เป็นเรื่องใกล้ตัว ทุกคนมีแม่ ไม่ว่าผู้หญิง หรือผู้ชาย ไม่ว่าผู้ใหญ่ หรือเด็ก ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใด อย่างไรก็ได้ผู้รับสารที่ไปเยี่ยมชมอนุสาวรีย์แม่ มักเป็นผู้รับสารภายนอกที่เข้าไปทำบุญหรือไปเที่ยว ไปดูงานที่วัดสวนแก้ว แต่เนื่องจากอนุสาวรีย์แม่ตั้งอยู่ในสวน โอกาสที่ผู้รับสารทัวไปที่เป็นบุคคลภายนอกจะได้พบเห็นนั้นไม่ถือว่าสื่อนี้จะถูกพบทันได้โดยง่าย ต้องอาศัยสื่อบุคคลพาไป หากไม่มีครพาไป ผู้รับสารอาจไปเองได้ แต่โอกาสที่จะไปกันอย่าง และผู้ส่งสารไม่สามารถควบคุมเนื้อหาสารได้ พระพยอมได้ใช้สื่อและรูปแบบวิธีการนำเสนอหลากหลายร่วมกัน ในกรณีให้ผู้รับสารได้มีโอกาสเปิดรับสาร และรับทราบเนื้อหาความหมาย นั่นคือ

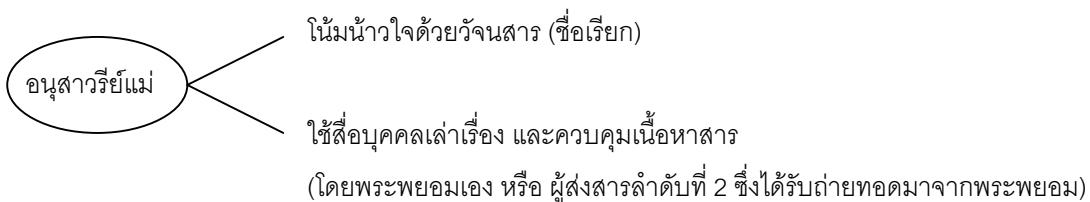
(1) ใช้การโน้มน้าวใจด้วยวัฒนาการ จากชื่อเรียก

พระพยอมมักจะทำการสื่อสารโดยทำให้ผู้รับสารเกิดการสะดุดใจ สะดุดคิดเสียก่อน โดยการใช้คำพูดสะดุดหู ให้ผู้รับสารหด เพื่อฟัง เพื่อคิดตาม ชื่อเรียกอนุสาวรีย์แม่ เป็นชื่อเรียกที่สร้างความสนใจได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากผู้รับสารมีประสบการณ์เดิมและครอบอั้งอิ่งเดิมเกี่ยวกับคำว่าอนุสาวรีย์อยู่แล้วว่ามีรูปหลักชนน้อย่างไร ผู้รับสารย่อมเกิดความสะดุดใจว่าอนุสาวรีย์แม่จะมีรูปหลักชนน์แบบไหน และตั้งอยู่ที่ใด เกิดความสนใจในเบื้องต้นที่จะไปดู

(2) ใช้สื่อบุคคลเพื่อเล่าเรื่อง และควบคุมเนื้อหาสาร

เนื่องจากอนุสาวรีย์แม่นั้นถูกสร้างขึ้นจากการผสมผสาน (hybrid) วิธีคิดแบบทางธรรมเข้ากับสื่อแบบทางโลก มีวิธีคิดอยู่บนกรอบอั้งอิ่งซุดหนึ่ง วัตถุประสงค์ที่ต้องการทำการสื่อสาร คือ นำเสนอเนื้อหาใหม่ (encoding) หน้าที่ใหม่บนสื่อเก่า คือ อนุสาวรีย์ แต่มีรูปหลักชนน์ใหม่ เก่าเพียงชื่อเรียกเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีสื่อบุคคลทำหน้าที่สื่อสารความหมาย (decoding) และควบคุมความหมาย (control meaning) จากเนื้อหาสารอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบความหมายตามที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ (preferred code) ซึ่งจะได้ผลดีกว่าการให้ผู้รับสารทำการสื่อสารภายในตนเองจากสื่อสถานที่ซึ่งผู้รับสารอาจตีความหมายผิดไปจากที่ผู้ส่งสารต้องการ เพราะลำพังสื่อสถานที่อนุสาวรีย์แม่นี้ยังไม่สื่อความหมายตามเจตนาของผู้ส่งสาร ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อออกไป

จากตัวอย่างการสื่อสารผ่านอนุสาวรีย์แม่ กลยุทธ์การผสมผสานวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน สรุปได้ดังแผนภูมิ

นอกจากการใช้สื่อบุคคลเพื่อนำเสนอเนื้อหาสารและควบคุมความหมายแล้ว การใช้สื่อบุคคลนำเสนอด้วยวิธีการเล่าเรื่อง โดยใช้สถานที่อนุสาวรีย์แม่เป็นสื่อประกอบในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารสนใจที่จะเปิดรับเนื้อหาสาร โดยติดตามเรื่องต่อไป อีกทั้งทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง (two-way communication) จากการซักถามของผู้รับสาร ซึ่งจะทำให้การสื่อสารน่าสนใจ และเกิดความเข้าใจตรงกันได้มากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะนำเนื้อหาสารไปสู่การปฏิบัติ

จากการสังเกตพบว่า ในการใช้สื่อบุคคลทำหน้าที่ผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารอาจเป็นพระพยอมเอง หรือเป็นผู้ส่งสารลำดับที่ 2 คือ เป็นผู้ที่รับสารมาจากพระพยอม ได้แก่ คนทำงานในมูลนิธิ ผู้ที่ทำงานใกล้ชิด และมีหน้าที่บรรยายให้กับผู้มาเยือนฟัง โดยการที่พระพยอมอธิบายหรือเล่าเรื่องให้ทราบ เป็นการให้ความรู้ (educate) คนในก่อน จากนั้นความรู้นี้จะถูกถ่ายทอด กระจายออกไปสู่ผู้รับสารภายนอกอีกด้วย

การใช้สื่อบุคคลทำการสื่อสารโดยใช้สื่อสถานที่เป็นสื่อประกอบในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาสารที่ต้องการสื่อได้ดีกว่า หากไม่มีสื่อบุคคล ผู้รับสารอาจไม่เข้าใจเนื้อหา และหน้าที่ของสื่อนี้เลย การใช้สื่อบุคคลเล่าเรื่องยังเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารสนใจที่จะเปิดรับเนื้อหาสารด้วย

3.7 การตลาดเพื่อสังคม

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารของพระพยอมที่มีอย่างหลากหลายในการใช้สื่อ และการเลือกสารนั้น แม้ว่าจะเป็นไปเพื่อการระดมทุน มีการใช้รูปแบบวิธีทางการตลาดดังที่ปรากฏอยู่เสมอในวัจนาสารที่ผ่านสื่อการเทคโนโลยี เช่น การพูดเชิญชวน และจูงใจด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผู้รับสาร

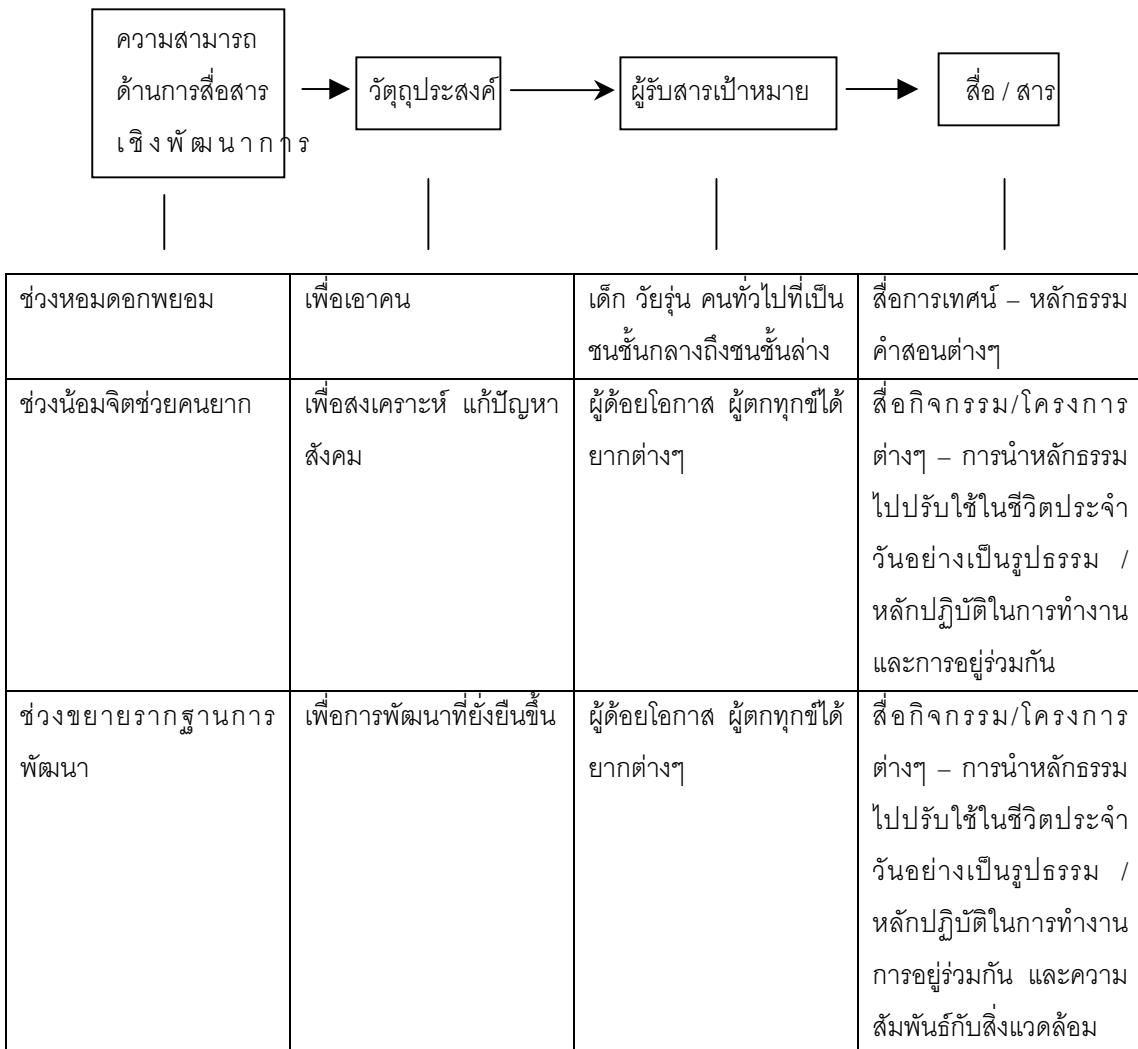
ชื่อผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิ หรือในอวัยนสารจากสื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ เช่น โครงการระบบออกสำรอกกิเลส ที่เป็นการออมเงิน โครงการสะพานบุญ ที่เป็นการบริจาคสิ่งของต่างๆ โครงการซุปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ เป็นโครงการที่จำหน่ายสินค้าราคาถูก แต่การสื่อสารที่ใช้วิธีทางการตลาดเหล่านั้นก็เป็นไปเพื่อการส่งเคราะห์ เป็นไปเพื่อให้คนในสังคมได้รู้จักເခື້ອກັນ เป็นไปเพื่อสังคมโดยแท้จริง ซึ่งพระพยอมได้นำเป้าหมายนี้มาใช้เป็นกลยุทธ์ในการสื่อสาร โดยเฉพาะในส่วนตัวพี(Ps) ที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหุ้นส่วน-สังคม นโยบาย-การตลาดเพื่อสังคม และตัวสุดท้ายคือ สายป่านทางการเงิน ซึ่งมูลนิธิต้องจัดหนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ไม่ได้รับงบประมาณจากที่ได้ดังที่พระพยอมได้สื่อสารให้คนทั่วไปได้ทราบแล้ว ดังนั้นการสื่อสารของพระพยอมส่วนหนึ่งจะเป็นไปเพื่อการระดมทรัพยากรทุนเพื่อให้มูลนิธิมีงบประมาณที่จะดำเนินการต่อไปได้ และประชาชนทั่วไปก็ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมนี้ด้วย

3.8 การจัดซ่องทางให้เหมาะสม

ในการสื่อสารของพระพยอม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบทต่างๆ และการป้องกันแก้ปัญหาบางประการ เช่น เรื่องเงิน เรื่องผู้หลง พระพยอมใช้กลยุทธ์การจัดซ่องทางให้เหมาะสม เป็นหลัก จากตัวอย่างการสื่อสารในบริบทที่เกี่ยวกับเรื่องเงิน พบว่า พระพยอมใช้การสื่อสารแบบเปิด ซึ่งเหมาะสมสำหรับการตรวจสอบ ส่วนเรื่องผู้หลง ก็ใช้การจัดเรื่องสถานที่และโอกาสในการพูดปะให้เหมาะสม ถูกต้อง เช่น การห้าม ไม่ให้ผู้หลงติดตาม การจัดสถานที่พูดปะแบบเปิด อยู่ในสายตาของคนอื่นๆ การจำกัดเวลาในการพูดปะ เป็นการจัดซ่องทางให้เหมาะสมทั้งในเรื่องของเวลา และสถานที่ (time and space) ที่เหมาะสมกับบทบาทสถานภาพ และสามารถตรวจสอบได้

วิเคราะห์ความสามารถด้านการสื่อสาร ในเชิงพัฒนาการ

นอกจากการวิเคราะห์ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาทีในภาคตัดขวางแล้ว การวิจัยนี้ยังจะได้วิเคราะห์ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาทีในเชิงพัฒนาการด้วย โดยพิจารณาจาก 3 ยุคของการทำงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ และผู้รับสารในการทำงานแต่ละช่วง ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที หรือพระพยอม กัลยาณิ วิเคราะห์ ในเชิงพัฒนาการตามยุคของการทำงาน คือ ช่วงหอดอกพยอม ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก และช่วงขยายฐานการพัฒนา

จากการศึกษา พบร่วมกับ จากสามยุคของการทำงานในแต่ละช่วง มีวัตถุประสงค์เฉพาะ และกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายหลักในการทำงานช่วงนั้นๆ คือ การทำงานในช่วงหอดอกพยอม เป็นไปเพื่อ做人 โดยมุ่งทำการสื่อสารกับเด็ก วัยรุ่น หากเป็นผู้รับสารทั่วไป ก็เป็นผู้รับสารที่เป็นชนชั้นกลางชนชั้นล่าง ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก และช่วงขยายฐานการพัฒนา เป็นการทำงานกับ

กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายหลักกลุ่มเดียวกัน คือ ผู้ด้อยโอกาส ตกทุกข์ได้ยากต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ ที่ต่อเนื่องกันโดยเริ่มจาก การสงเคราะห์ ในช่วงน้อมじดช่วยคนยาก และการทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น ในช่วงขยายฐานการพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาสังคม

อย่างไรก็ตามการทำงานด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังกล่าวในแต่ละช่วงนั้น ไม่ได้แยกขาด จากกัน เพียงแต่ในแต่ละช่วงเวลา มีการเน้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อเปลี่ยนจุดเน้นของการทำงานเพื่อ做人 มาเป็นการสงเคราะห์ การทำงานเพื่อ做人 ก็ยังคงอยู่ และในการสงเคราะห์ นั้นก็มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนารวมอยู่ด้วย เมื่อมาเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนการทำงานเพื่อ การสงเคราะห์ ก็ยังคงต้องทำความบูรณาไป พัฒนา กับที่ยังทำงาน做人อยู่ด้วยเช่นกัน การทำงานด้วยวัตถุประสงค์ที่มีจุดเน้นแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงทำให้พระพยอมมีบทบาทที่แตกต่าง กันไปด้วย กล่าวคือ เป็นพระจากการทำงานในช่วงห้อมดอกพยอมที่ต้องการ做人 เป็นนัก สงเคราะห์จากการทำงานเพื่อการสงเคราะห์ และเป็นนักพัฒนาจากการทำงานเพื่อพัฒนา

ส่วนในเรื่องของกลุ่มผู้รับสาร แม้ว่าจะมีกลุ่มเน้นที่แตกต่างกันในช่วงห้อมดอกพยอม และ ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก แต่ก็มีความต่อเนื่องกันอยู่ คือ จากกลุ่มผู้รับสารทั่วไปในช่วงห้อมดอก พยอมที่เป็นผู้รับสารที่เป็นคนชนชั้นกลางถึงชนชั้นล่าง ทำให้โอกาสที่พระพยอมจะให้ความสนใจ กลุ่มผู้รับสารในกลุ่มนี้ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงไป คือ เป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้ตกทุกข์ได้ยากทั้ง หลายมีมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนกลุ่มผู้รับสารก็เป็นเช่นเดียวกันกับการเปลี่ยนวัตถุ ประสงค์ ที่เน้นในแต่ละช่วงของการทำงาน คือ การเปลี่ยนกลุ่มผู้รับสารไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแบบ แยกขาดจากกัน การสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารกลุ่มเดิมก็ยังคงอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของ การทำงานก็ยังคงอยู่ เพียงแต่เปลี่ยนการเน้นเท่านั้น

การแบ่งช่วงก็เพื่อให้การศึกษาเป็นไปโดยเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ว่าในแต่ละช่วงนั้นพระ พยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารอย่างไรที่สอดรับกับวัตถุประสงค์ และผู้รับสารในแต่ละ ช่วง ในขณะเดียวกันวัตถุประสงค์ และกลุ่มผู้รับสาร ที่ไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่ยังคงมีความต่อ เนื่องกันไปในลักษณะของการเพิ่มขึ้นๆ โดยที่ของเดิมก็ไม่ได้หายไปไหนทั้งไม่ได้ลดลงด้วย แต่ได้มี การปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เน้นในแต่ละช่วง ก็เป็นสิ่งที่จะอธิบายความสามารถด้าน การสื่อสารของพระพยอมด้วยเช่นเดียวกัน

ในเบื้องต้นจะพิจารณาความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม โดยพิจารณาจาก การใช้สื่อ และสาร ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และผู้รับสารในแต่ละช่วง ดังนี้

1. ช่วงห้อมดอกพยอม

ช่วงห้อมดอกพยอม อยู่ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2523 – 2529 คือ นับตั้งแต่พระพยอมก่อตั้ง วัดสวนแก้ว มีข้อเสียงในฐานะพระนักเทคโนโลยีลักษณะที่มีลักษณะเปลกใหม่และได้รับความนิยม มาจนถึงช่วงปีที่ได้รับกิจกรรมต่อไปเทคโนโลยีตามที่ต่างๆ มากที่สุด คือ ในปี พ.ศ. 2529 วัตถุประสงค์ ในการทำงานในช่วงนี้ คือ เพื่อเอกน โดยมีกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย คือ เด็ก วัยรุ่น และคนชนชั้นกลางถึงชนชั้นล่าง ทั้งนี้เนื่องจากพระพยอมเห็นว่าเด็ก วัยรุ่น มีความห่างเหินจากศาสนา ไม่สนใจ ในขณะที่คนชนชั้นกลางชนชั้nl่าง ก็มีชีวิตประจำวันที่วุ่นวายอยู่กับการทำนาหากิน และมีเมืองอยู่ที่ยังไม่มีความเข้มแข็งอย่างมุช หรือมีทำที่และปฏิบัติตนต่อศาสนาไม่ถูกต้อง การเอกนก็คือ การทำให้คนหันมาสนใจศาสนา สนใจธรรมะ นำหลักธรรมในพุทธศาสนามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น

การทำงานของพระพยอมในช่วงนี้ พระพยอมได้ใช้สื่อการเทคโนโลยี เป็นสื่อหลักสื่อหนึ่งในการสื่อสารทางศาสนาที่มีมาแต่เก่าก่อนแล้ว แต่ได้ปรับรูปแบบวิธีการนำเสนอที่แตกต่างไปจาก การเทคโนโลยีตามแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้สอดรับกับกลุ่มผู้รับสารและยุคสมัย ซึ่ง ไฟโรจน์ อัญมณฑิร ได้ระบุรวมทัศนะ ความคิดเห็นจากบุคคลต่างๆ ไว้ดังนี้

พระครูสังฆรักษ์อัญเชิร (ไฟโรจน์, 2534) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ พระที่เท่านั้น กันอยู่ทุกวันนี้ โดยเฉพาะพระผู้ใหญ่ส่วนมากแล้วก็ถือคัมภีร์กันอยู่ การ เทคโนโลยีตามใบลาน ปัจจุบันนี้มันเป็นเรื่องล้ำสมัยไปแล้ว การที่มีพระอย่างอาจารย์พยอมมาเทคโนโลยีเป็น แนวประยุกต์แบบสมัยใหม่ สามารถดึงคนรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจธรรมะได้ ธรรมะของท่านหมาย สำหรับคนรุ่นใหม่ การเทคโนโลยีของท่านเป็นการรุกออกไปจากข้างในไปหาข้างนอก ”

และพระมหาทรงศักดิ์ กันตวีโว (ไฟโรจน์, 2534) ก็ได้ให้ทัศนะไว้ว่า

“ ท่านอาจารย์พยอม ท่านเป็นพระที่มีความสามารถในการบรรยายธรรมะ โดยเฉพาะกับเยาวชนหรือเด็กวัยรุ่น ท่านมีเทคนิคไม่เหมือนคนอื่น ทำให้เด็กวัยรุ่นยอมรับความสามารถของท่าน ”

พระมหาสำรอง ติสสเทโว (ไพรожน์, 2534) ได้กล่าวไว้ในงานองเดียวกันว่า

“ เห็นด้วยกับวิธีการเทคโนโลยีของพระอาจารย์พยอม ที่สามารถอธิบายธรรมะได้สาระด้วย ได้ การบันเทิงด้วย ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่เคยมีมาก่อน ถ้าจะเปรียบเทียบกับรุ่นเก่าๆ แล้วจะเห็นว่า ท่านกินขาด เพราะว่า ถ้าว่ากันตามมุคสมัยแล้ว สมัยใหม่ก็ต้องแบบนี้ ”

วีระศักดิ์ ทองสุทธิ (ไพรожน์, 2534) แสดงความเห็นไว้ว่าดังนี้

“ วิธีการถ่ายทอดของพระพยอมเป็นวิธีที่ดีที่จะใช้กับสังคมมุคปัจจุบัน พระพยอมท่านคงจะมองเห็นวิธีการเทคโนโลยีแบบเก่าๆ ที่พระส่วนใหญ่ใช้กันอยู่นั้น ว่าเป็นวิธีการที่ล้าสมัย ไม่เหมาะสม กับสังคมมุคใหม่ ที่ต้องการความรวดเร็วทันใจ สามารถสื่อความหมายได้โดยทันที ”

และวิชชุดา ดวงพรหม (ไพรожน์, 2534) ได้กล่าวถึงการเทคโนโลยีของพระพยอมว่า

“ การเทคโนโลยีของพระพยอมทันสมัยดี ทำให้ชาวบ้านสนใจธรรมะมากขึ้น ท่านยกอุทาหรณ์ตามเหตุการณ์ ให้มองเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจน ไม่ต้องแปลเมื่อนมายก่อน เทคนิคแบบสมัยก่อนนั้น พังแล้วง่วง คนรุ่นใหม่ส่วนมากเมื่อฟังพัฒนาฯจะมีความรู้สึกเหมือนกับการกินยาขม เลยไม่ฟังมันเสียเลย แต่ในยุคของท่านอาจารย์พยอมนั้น ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านระดับไหน ก็ให้ความสนใจติดตามการเทคโนโลยีของท่านโดยไม่ต้องโฆษณา ท่านเป็นนักเทคโนโลยีมาก ตรงสเปคกับสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ”

ในส่วนของสาร หรือเนื้อหาที่นำเสนอ พระพยอมก็ได้เลือกนำเสนอเนื้อหาสารที่เหมาะสม กับกลุ่มผู้รับสาร กล่าวคือ พระพยอมเลือกนำเสนอหลักธรรมในระดับศีลธรรม ได้แก่ ศีลห้าพระมหาวิหารสี่ อิทธิบาทสี่ มรavarasoraram สังคหวัตถุสี่ ทิศทาง อบรมสูงสุด โลกธรรมแปด แม้หลักธรรมบางหมวดมีเนื้อหาลึกซึ้ง พระพยอมก็นำเสนอด้วยภาษาและวิธีการที่ทำให้เข้าใจได้โดยง่าย

ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง (ໄພໂຮງຈົນ, 2534) ໄດ້ກ່າວລ່າວສື່ນພະພຍອມໃນກາລື່ອກນໍາເສນອ
ເນື້ອຫາສາກັບກຸລຸ່ມຜູ້ຮັບສາງໄວ້ວ່າ

“ ຕັ້ງດີຂັ້ນເອງກົ່ນສົມແລະສຽງເສີບຖານ ຄື່ອ ທ່ານເລີ່ມບົບທບາທກັບຄົນທີ່ໄມ່ຄ່ອຍຮູ້ຈັກສາສນາ
ໄມ່ສົນໃຈສາສນາ ໄມ່ເຫັນຄຸນຄ່າ ... ດີຂັ້ນເහີນວ່າພະພຍອມທ່ານມີຄຸນສມບັດຝຶເສະໜີໃນກາລື່ອກນໍາເສນອຮ່ວມ
ຂັ້ນພື້ນຖານມາກາ ຜົ່ງຫາຄົນຍາກທີ່ຈະນຳເສນອໄດ້ ບາງຄນອາຈຈະຕັ້ງຂໍ້ອວັງເກີຍຈວ່າ ພະອະໄວພູດຈາຕລກ
ປົກສາ ອີ່ອພະອະໄວແສດງທ່າທາງ ແຕ່ດີຂັ້ນວ່ານັ້ນຄື່ອ ບົບທບາທຂອງທ່ານກັບສັງຄົມຕຽງນັ້ນນັ້ນພອ
ເໜນະສົມກັນ ສຳຫວັບສັງຄົມອຍ່າງຕຽງນັ້ນ ”

พระมหาอุดม ປັບປຸງາໂກ (ໄພໂຮງຈົນ, 2534) ໄດ້ແສດງຄວາມຄິດເຫັນເກີຍກັບເນື້ອຫາສາທີ່
ພະພຍອມນໍາເສນອໄວ້ວ່າ

“ ເກີຍກັບກາລື່ອກນໍາເສດງຮ່ວມຂອງພະພຍອມ ເທົ່ານີ້ໄດ້ຕິດຕາມມາ ໃນກຣນີທ່ານຄູກວິຈາຮົນວ່າເອາ
ຮ່ວມະສູງາ ມາທຳເປັນຂອງຕໍ່າ ແຕ່ທີ່ຈິງແລ້ວອຍາກຈະໃຫ້ຮູ້ສຶກວ່າ ທ່ານຍັກປັບປຸງຫາຂຶ້ນມາເພື່ອໃຫ້ແນກສມ
ກັບສັກພວກເຮົາເປັນຈິງ ທ່ານມອງເຫັນປັບປຸງຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໂດຍເຂົພາບປັບປຸງຫາຂອງເຍກາວໜີນ ຜົ່ງຄົນພວກນີ້
ທ່າງຈາກວັດ ແລ້ວທ່ານກີກໍໃຊ້ໃນຈຸດນີ້ເພື່ອໃຫ້ເຍກາວໜີນຟື່ງເປັນຮາກງູ້ານຂອງບ້ານເມື່ອເປັນຄົນຕີ ມີຄຸນ
ກາພ ໃນຈຸດນີ້ນັ້ນວ່າທ່ານທຳໄດ້ມີມາກ ທັ້ງໆ ທີ່ກີກໍທຳໄດ້ຢ່າກແສນຍາກ ແຕ່ພະພຍອມທ່ານທຳໄດ້ ”

พระมหาทรงศักดີ ກັນຕວິໂລ (ໄພໂຮງຈົນ, 2534) ກ່າວວ່າ

“ ທ່ານໄດ້ນຳເອາຮ່ວມມາປະບຸກົດຕົວແລະປັບປຸງໃໝ່ໃນປັບປຸງນີ້ໄດ້ ແລະຮ່ວມະຫຼາກ ອຍ່າງທີ່
ທ່ານນຳມາແයີແພີນໜີ້ນີ້ ນຳມາຈາກຫວ້າຂໍ້ອຮ່ວມລຶກາ ແຕ່ນຳມາບຮຽຍໄຫ້ເຂົ້າໃຈໄດ້ຈ່າຍ ແລະວ້ຍຮູ່ຮູ່ທັ້ງ
ໜລາຍກົ່ນສື່ນພົມຍືນຕີ ໄມ່ວ່າຈະໄປບຮຽຍທີ່ໄຫນ ”

พระมหาຈັກຮາລ ນິມໂລ (ໄພໂຮງຈົນ, 2534) ກ່າວສຶກສະນະຂອງເນື້ອຫາສາທີ່ພະພຍອມນໍາ
ເສນອວ່າ

“ ໃນສ່ວນຂອງກາລື່ອກນໍາເສດງຮ່ວມຂອງພະພຍອມນັ້ນ ຕ້ອງນັບວ່າທ່ານແສດງຮ່ວມໄດ້ທັນຄົນ ທັນໂລກ
ທັນແຫຼຸກຮານ ທັນຄົນກີກໍຄື່ອ ຫຼູ້ວ່າຄົນພວກນີ້ຕ້ອງກາລື່ອກນໍາ ດູ້ຫຼູ້ວ່າວ້ຍຮູ່ຮູ່ເຂົາດ້ວຍກາລື່ອກນໍາ ປະຊາບນີ້

ขาดอีก เข้ารอบแบบใหม่ ทันใดก็คือ รู้ว่า ตอนนี้สังคมเป็นอย่างไร กำลังนำไปสู่ เลวร้าย ไปอย่างไร ทันเหตุการณ์คือ ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองที่กำลังประสบอยู่ “

และสำหรับทัศนะของพระมหาสุเมธ ศุจิตโต (ไพรожน์, 2534) คือ

“ ภาระเทคโนโลยีของพระพยอม ถ้าจะว่าดีก็ดีนั้น คือ ในขณะที่มั่นคงท่านก็แทรกธรรมเข้าไป ด้วย คนสมัยใหม่เขามีภาษาอื่นๆ ที่พูดกันติดปากจนเป็นภาษาเดิม ท่านก็นำมาประยุกต์พูดในธรรมะ ก็ทำให้ธรรมะมีราก柢ตื้น การฟังธรรมะก็จะครึ่งครึ่งบันเทิงใจ เท่าที่รู้ ก็เป็นที่ชอบใจของผู้ฟังโดยทั่วไป ”

ซึ่ง (ไพรожน์, 2534) พุดถึงวิธีการนำเสนอเนื้อหาของพระพยอมว่า

“ เมื่อท่านจะพูดให้ชาวบ้านฟัง ให้ชาวบ้านเข้าใจธรรมะ ... ท่านก็ต้องอย่าอยให้เป็นเรื่องง่ายๆ พังเพลินๆ กระแทกกระทิ้น แล้วก็สอดแทรกพระธรรมลงไปให้คนรับ ”

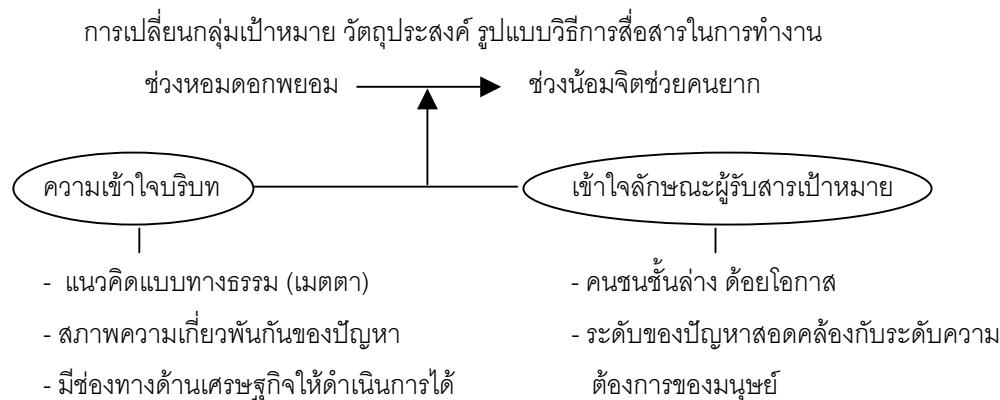
จะเห็นว่าการทำงานในช่วงห้อมดอกพยอม พระพยอมได้เลือกใช้สื่อตลอดจนรูปแบบวิธีการนำเสนอและนำเสนอเนื้อหาสารที่เหมาะสมกับผู้รับสารและยุคสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน ไม่ใช่การสอนแบบเดิมๆ แต่เป็นการสอนที่สามารถเข้าใจและนำไปใช้ได้จริง

2. ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก

ผู้วิจัยได้แบ่งการทำงานในช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2542 ซึ่งเป็นช่วงของการก่อตั้งมูลนิธิสวนแก้ว และดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ทั้ง 14 โครงการหลัก ซึ่งมีการเปลี่ยนกลุ่มผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเน้น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนไม่ได้เป็นไปในลักษณะของการเปลี่ยนโดยเด็ดขาด แต่มีลักษณะของการเพิ่มกลุ่มเน้นขึ้นมา แต่เนื่องจากกลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้นั่นที่เพิ่มขึ้นมาเป็นจำนวนมากและพำนัชที่แตกต่างต่างๆ ไปจากผู้รับสารกลุ่มเดิมในการทำงานช่วงห้อมดอกพยอม คือ เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ต่างๆ เช่น ผู้ประสบภัย ผู้พิการ ผู้ถูกทอดทิ้ง กำพร้า ผู้ประสบปัญหาชีวิตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ ทำให้วัตถุประสงค์ในการทำงาน มีการปรับเปลี่ยนการเน้นให้เหมาะสมกับผู้รับสารกลุ่มใหม่นี้ด้วย คือ เพื่อการสร้างความเข้าใจ ซึ่งพระพยอม (ฐานเศรษฐกิจ, 6 สิงหาคม 2535) กล่าวว่า “ เพื่อช่วยเพื่อนมนุษย์ที่ตกยาก ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ”

ทำให้การใช้สื่อเพื่อนำเสนอเนื้อหาสารมีการปรับเปลี่ยนไปด้วย เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารคือ พระพยอมใช้สื่อกิจกรรมเป็นสื่อหลักในการสื่อสาร ได้แก่ โครงการสงเคราะห์ต่างๆ สำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้ การทำงานในช่วงนี้ เป็นการทำงานที่ทำให้พระพยอมมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากบทบาทพระ มาเป็นนักสงเคราะห์

การเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และรูปแบบวิธีการสื่อสารในการทำงาน จากช่วงห้อมดอกพยอม เป็นช่วงน้อมจิตช่วยคนยากนั้น กล่าวได้ว่าสื่อเป็นของพระพยอมมีความรู้ ความเข้าใจ ในการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะความเข้าใจและตระหนักรถึงสภาพของบริบททางสังคม เป็นอย่างดี อีกทั้งมีความเข้าใจในลักษณะของกลุ่มผู้รับสารด้วย ดังแสดงในแผนภูมิ

1. ความเข้าใจบริบท

1.1 จากแนวคิดแบบทางธรรม คือ ความเมตตา ความเกื้อกูลกัน

จากการเดินสายกิจเทคโนโลยีปัจจุบันที่ต่างๆ ทำให้พระพยอมได้พบเห็นผู้เดือดร้อน ตกทุกข์ได้ยากมากมาย จึงมีจิตเมตตาส่งสาร พระพยอมได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในนิตยสาร ยัง เอ็กเซ็กคิวทิฟ (Yong Executive , ตุลาคม 2530) ว่า

“ ช่วงนี้มีค่านางชาวอีสานอพยพเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ มาก สร้างเกตดูที่ตลาดหม้อชิต หัวลำโพง พากนี้เข้ามาเพื่อใช้ชีวิตที่มีความไม่เห็น ความรู้สึกไม่มาก บางทีโคนคนอื่นหลอกเอา อาทมาเลยเกิดความคิดว่า ทำไม่เราไม่ช่วยคนเหล่านี้ เพราะพวกเขายังต้องการมาหางานทำ “

1.2 สภาพของปัญหาเมื่อความเกี่ยวพันกัน ปัจเจกแต่ละปัจเจกมีผลต่อสังคม ซึ่งจะส่งผลย้อนกลับมาสู่ปัจเจกอีก

พระพยอม (ยัง เอ็กเซ็คคิวทิฟ , ตุลาคม 2530) กล่าวว่า

“ คนพวกนี้ถ้าปล่อยไว้มีงานก็ไม่มีกิน อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายด้าน “

การที่พระพยอมพิจารณาว่า หากปล่อยให้พวกที่เข้ามาทำงานทำ ต้องเชิญโซคชาต้าที่มองไม่เห็น ไม่มีงาน ไม่มีกินแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายด้านได้นั้น แสดงว่าพระพยอมมีความเข้าใจในสภาพปัญหาอย่างลึกซึ้ง จากการศึกษาของสมบัติ จันทร์วงศ์ (2540) อธิบายความเข้าใจของพระพยอมที่มีต่อสภาพปัญหาสังคม ได้เป็นอย่างดี

“ พระพยอมเองได้กำราถึงเกินขอบเขตของพระที่จะเป็นเพียงแค่ผู้นำทางจิตใจของชุมชนได้ ชุมชนหนึ่งไปเสียแล้ว นั่นคือ การมองปัญหาที่แตกต่าง มักจะคิดกันว่าเป็นปัญหาศีลธรรมส่วนตัว บุคคล ว่า แท้จริงแล้วเป็นปัญหาที่มีสาเหตุ และในที่สุดแล้วจะมีผลกระทบต่อไปถึงสังคมทั้งสังคม ... เพราะฉะนั้นเรื่อง อย่ายุ่ง ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นเรื่องพื้นๆ ที่พระพยอมเองในสมัยแรกเริ่มมีชื่อเสียงโด่งดังขึ้นมา นิยมนำมาเทคโนโลยีในการตัดสินใจ ทำขันไป ก็ถูกมองเสียใหม่ในแง่มุมที่กว้างขวางกว่า เช่น เมื่อพูดถึงโครงการช่วยเหลือคนต่างด้าว พระพยอมจึงได้กล่าวถึงปัญหาความยากจน ซึ่งได้กล่าวเป็นวrajจกรแห่งความยากจน และอย่ายุ่ง ... ‘ ถ้ารัฐจะช่วยคนให้หายจน อย่าลืมว่าคนส่วนใหญ่ไม่สามารถหาเงินได้ แต่ต้องหันมาอยู่ในอาชญากรรม หรือหันมาอยู่ในอาชญากรรม ’ ... บัญชาศีลธรรมเรื่องอย่ายุ่ง จึงกล่าวเป็นปัญหาที่กว้างขวางกว่าเรื่องของศีลธรรมส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นการมองจากแง่ของผู้ประกอบการ ที่แสวงหาผลประโยชน์จากการผลิตภารขาย สิ่งเดียวต่างๆ หรือจากแง่ของผู้ซื้อสินค้า รวมทั้งผู้ที่น่าจะต้องรับผิดชอบต่อปัญหาดังกล่าว คือ รัฐบาล ”

อย่างไรก็ได้พระพยอมไม่ขอรับ Laud เพราะตระหนักดีว่าปัญหาสังคมนั้นเกี่ยวข้องกับคนทั่วไปในสังคม ทั้งสาเหตุและผลที่จะย้อนกลับมา พระพยอมจึงได้ลงมือปฏิบัติโดยมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดแบบทางธรรม คือ ความมีเมตตาสัมสาร ผสานกับปรัชญาคิดแบบเหตุปัจจัย สิ่งนี้เป็นเหตุให้เกิดสิ่งนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระพยอมมีความเข้าใจในความเกี่ยวพันของสาเหตุที่มาที่ไปของสภาพปัญหาสังคม

“ คนไทยเป็นคนใจบุญ ชอบการช่วยเหลือ งานสังคมสังเคราะห์ เป็นงานสร้างกุศล เราให้เข้ารับรู้ปัญหาสังคม ซึ่งพวกร้าต้องช่วยกันแก้ จะขอให้รัฐบาลช่วยฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะเมื่อเราไม่ช่วยกันแล้วปัญหาสังคมนั้นจะย้อนกลับมาสู่ตัวเรา เพราะวันนี้คนที่เกเรเร่อรอนถูกทอดทิ้ง แล้ววันหนึ่งข้างหน้าก็คือโจร ซึ่งอาจจะย้อนมาเป็นภัยกับตัวเรา มาทำร้ายประชาชนและสังคมต่อไป ”

1.3 เห็นช่องทางด้านเศรษฐกิจที่จะใช้ในการดำเนินการได้ คือ มีความเข้าใจเป็นอย่างดีในบริบททางสังคม ที่พระมีโอกาสที่จะระดมทุนได้มาจากศรัทธาของประชาชน

พระพยอมได้ตรัสหนักถึงช่องทาง ฐานะทางเศรษฐกิจของท่าน ว่าสามารถเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมสังเคราะห์ พระพยอมรู้ดีว่าพระมีโอกาสที่จะสร้างรายได้ได้ไม่ยาก โดยอาศัยศรัทธาของประชาชน ทั้งนี้ท่านไม่ต้องดูอื่นไกลแต่ดูจากประสบการณ์ของตัวเอง

“ สมัยเราทำงานก่อสร้าง เราทำงานแล้วตากัน เรากอดอยาก เราต้องจำนำค้อน จำนำเลื่อย มันโดนโกงค่าแรงบ้าง อย...มันบอบช้ำมาก แล้วพอเราเห็นพวknี้ถูกโกง ถูกเอารัดเอาเบรียบด้วยงาน แล้วเราเก็บมาดูตัวเองเห็นว่า เออ บัดนี้เราไม่บำรุงพืชที่จะช่วยพวknี้แล้ว ไปไหนก็ไม่ได้เยอะ ขายเทปก็ได้ อะไร์ก็ได้ เอ..เราจะเอาเงินไว้ทำไม้ เราก็ไม่รู้จะใช้อะไรเลย ได้เงินมาก็ไม่รู้จะใช้อะไร ที่แรกไม่คิดจะทำอะไร ก็ไม่รับเงิน ควรขายก็ไม่รับ ไม่รับมันก็ยินมาให้ บวกว่าไปละ... ไม่เอกสารอย่าเอ เราก็เลยตัดสินใจเป็นสะพันดึงจากผู้เหลือมาเจือผู้ขาด ”

2. เข้าใจลักษณะกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย

2.1 เป็นคนชนชั้นล่างของสังคม ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ

จากการที่พระพยอมได้เดินสายเทคโนโลยีปัจจุบันที่ต่างๆ ทำให้ได้พบเห็นผู้เดือดร้อนที่เป็นคนชนชั้นล่างที่ต้องดิ้นรนมาหางานทำมากมาย ดังที่พระพยอม (ยัง เอ็กซ์คิวทิฟ, ตุลาคม 2530 กล่าวว่า

“ ช่วงนี้มีคนงานชาวอีสานอยพเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ มาก สังเกตดูที่ตลาดน้ำอชิต หัวลำโพง พวknี้เข้ามาเผชิญโชคชะตาที่มองไม่เห็น ความรู้ก็ไม่มาก บางทีคนคนอื่นหลอกเอาก็ ”

2.2 ปัญหาของผู้รับสารมีระดับของปัญหาที่สอดคล้องกับระดับความต้องการของมนุษย์ คือ เริ่มจากความต้องการทางกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการการยกย่อง และความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้รับสารมีปัญหาเกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐาน คือ ความต้องการทางกาย

จากภูมิหลังของท่าน และการได้พบได้เห็นได้รับรู้ปัญหาต่างๆ ช่วยให้ท่านเข้าใจสภาพปัญหาและสถานการณ์ได้ดี ดังที่สมบัติ จันทร์วงศ์ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า

“ ภูมิหลังของตัวพระพยอมเอง และการมีโอกาสได้คุยกับปัญหาของชาวบ้าน ทำให้พระพยอมทราบนักเป็นอย่างดีถึงความจำเป็นที่จะต้องขัดปิดเป้าปัญหาปากห้องก่อน หรืออย่างน้อยที่สุดก็ควบคู่กันไปกับความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังศีลธรรมในจิตใจของประชาชน ซึ่งเป็นฝ่ายเดียวเปรียบทางสังคมและเศรษฐกิจ ”

พระพยอมจึงได้นำรูปแบบวิธีการทางlogicมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา คือ การสังเคราะห์ด้วยวัตถุปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต สร้างโอกาสและช่องทางการทำหากิน แต่ในขณะเดียวกันก็ได้อ้อมธรรมะพร้อมๆ ไปกับการช่วยสงเคราะห์ด้วย พระพยอม (ยังเอ็กซ์กคิวทิฟ, ตุลาคม 2530) เล่าว่า

“ คนพวนนี้ถ้าปล่อยไว้ไม่มีงานก็ไม่มีกิน ... จึงรับคนพวนนี้มาอยู่ที่วัด สร้างที่อยู่อาศัยให้ให้เครื่องอุปโภค บริโภค เช่น สนับ แปลงสีฟัน ยาสีฟัน หัดให้ช่วยงานวัด พอตากเย็น ก็มีการอ้อมจิตใจ ให้ความรู้ เพื่อการอยู่รอด ”

แม้พระพยอมจะเข้าใจดีว่าหากจะเผยแพร่ศีลธรรมสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้ หรือ เพื่อเอกชนกลุ่มนี้ ต้องแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับปัญหาของพวกราษฎร์ ก่อนด้วยวิธีการลงเคราะห์ แต่พระพยอมก็ไม่ได้ลงเคราะห์เพียงอย่างเดียว แต่ได้อ้อมด้านจิตใจด้วย เพื่อเป็นการช่วยเหลือทั้งทางด้านกายภาพ และทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นการนำแนวคิดหรือวิธีการทั้งทางธรรมและทางlogicมาสมผสานกัน (hybrid) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ในการเอกชนก็ยังคงอยู่ อีกทั้งเพื่อให้เห็นว่าจะนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตทางlogicได้อย่างไร พระพยอมกล่าวว่า

“ ได้รับนิมิตไปเทคโนโลยีที่ว่าร้อยเอ็ดเจ็ดย่านน้ำ ทำให้ได้คิดว่า การที่ไปพูดไปสอนอย่างเดียว นั้น บางทีก็เห็นผลช้า หรือไม่สำเร็จตามที่คิดไว้ จึงตัดสินใจที่จะลงมือทำอย่างที่พูด ไปสอนให้คนเห็นว่าทำได้ ”

การลงมือทำของพระพยอม คือ การจัดตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้น และดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อการสร้างเคราะห์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากการใช้สื่อการเทคโนโลยีเป็นสื่อหลักในช่วงห้องดูกายอมมาเป็นสื่อกิจกรรม ได้แก่โครงการต่างๆ ของมูลนิธิสวนแก้ว เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสาร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายได้เปลี่ยนกลุ่มไปแล้ว เป็นกลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นผู้ด้อยโอกาส ไม่มีงานทำ หรือเป็นกรรมกร ผู้เดือดร้อน ประสบภัย เป็นต้น ซึ่งพระพยอมเข้าใจดีว่าการใช้สื่อการเทคโนโลยีเป็นสื่อหลักเพียงอย่างเดียวคงน่าเบื่อ หรือไม่สำเร็จตามที่คิด และอาจไม่เหมาะสมกับผู้รับสารกลุ่มนี้มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้

ทั้งนี้การเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสื่อสารจากสื่อการเทคโนโลยีเป็นสื่อกิจกรรม นอกจากที่พระพยอมเห็นว่า สื่อการเทคโนโลยีเห็นผลช้าแล้ว ก็ยังมีข้อที่น่าพิจารณาคุณลักษณะต่างๆ ดังแสดงในตาราง

สื่อการเทคโนโลยี	สื่อกิจกรรม
- ผู้ส่งสารเลือกวับผู้รับสารไม่ได้ แล้วแต่จะมีผู้นิมนต์ไป	- พระพยอมเป็นผู้เลือกกลุ่มผู้รับสารเอง ว่าต้องการสื่อสารกับผู้รับสารกลุ่มไหน
- ผู้ส่งสารเป็นฝ่ายตั้งรับ เช่น เทคโนตามหัวข้อที่เจ้าภาพกำหนดมา	- ผู้ส่งสารเป็นฝ่ายรุก เช่น การแจ้งให้กลุ่มผู้รับสารทราบถึงสื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ การกำหนดกิจกรรมให้ทำ รวมทั้งการติดตามผล
- การเทคโนโลยีเรื่องซ้ำๆ ควร เป็นครั้งคราวไป ไม่ต่อเนื่อง แล้วแต่โอกาส	- สื่อกิจกรรมมีความสนำเสนอ เป็นประจำ ต่อเนื่อง เป็นกระบวนการ เช่น การฝึกอาชีพ ต้องฝึกฝนเรียนรู้ทุกวัน และต้องทำไปเป็นขั้นตอน
- ใช้ระยะเวลาสั้น การอบรม ให้ข้อคิดต่างๆ จึงเป็นไปในเวลาสั้นๆ	- ใช้ระยะเวลาหลายอย่าง ทั้งสื่อภาษา สื่อกิจกรรม สื่อวัสดุ ทั้งการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม และการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมร่วมกัน
- ใช้สื่อภาษาเป็นหลัก	- ใช้สื่อหลายอย่าง ทั้งสื่อภาษา สื่อกิจกรรม สื่อวัสดุ ทั้งการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม และการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมร่วมกัน
- สร้างผลกระทบได้ในระดับ ความรู้ และทัศนคติ	- สร้างผลกระทบได้ทั้งในระดับความรู้ ทัศนคติ และการกระทำ
- ติดตามผลไม่ได้ หรือติดตามผลได้ยาก	- ติดตามผลได้ อีกทั้งสามารถปรับแก้ไขได้

3. ช่วงขยายรากฐานการพัฒนา

การทำงานในช่วงขยายรากฐานการพัฒนา เป็นการทำงานที่ต่อเนื่องมาจากช่วงน้อมจิต ช่วยคนยาก ดังนั้นกลุ่มผู้รับสาร สืบที่ใช้ และวัตถุประสงค์จะมีความต่อเนื่องกันมา อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการทำงานในช่วงนี้ มีการปรับเน้นไปบ้าง ซึ่งเป็นลักษณะของการเพิ่มการเน้นขึ้น กล่าวคือ จากการตั้งค่าที่ต้องการพัฒนาที่ยังยืนยัน ทั้งนี้บริบททางสังคมมีส่วน ทำให้วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาให้ยังยืนยันนี้มีความชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ ช่วงขยายรากฐานการพัฒนาอยู่ในช่วง พ.ศ. 2542 – ปัจจุบัน (2545) ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบ จากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ และเป็นช่วงของการแก้ไขฟื้นฟูประเทศด้วยแนวคิดต่างๆ หนึ่งในแนวคิด แก้ไขและฟื้นฟูสภาพสังคมและผู้คนในสังคม คือ การใช้หลักศาสนา รวมทั้งการใส่ใจในคุณภาพ ชีวิต สิ่งแวดล้อม ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ เป็นการหันมาเพิ่งพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับหลัก ศาสนา โดยให้ความสำคัญที่การพัฒนาคุณภาพคนมากกว่าการพัฒนาด้านวัตถุ หรือไม่ก็ต้องทำ ควบคู่กันไป ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า

“ นำเอาหลักพุทธศาสนาพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนและเยาวชนของชาติ ขณะเดียวกันต้องไม่ละเลยช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม และผู้ยากไร้ เพื่อการทั้งสองดังกล่าวต้องดำเนินควบคู่กันไปท่ามกลางการพัฒนาจิตใจ และช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ ประชาชน ”

พระพยอมมีแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่า การพัฒนาทางกายภาพด้วยการ ลงแรงเพียงอย่างเดียว ไม่ก่อให้เกิดการขวนขวยพัฒนาตนเองของบุคคล ท่านกล่าวว่า

“ ถ้าเราไม่ให้เขาทำอะไรเลย มีแต่แจกๆ คนไทยจะเสียนิสัยหมด ”

ดังนั้นการลงแรงเพียงอย่างเดียว แต่พระพยอมได้พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ แก่ผู้รับสารซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส ตอกย้ำให้ได้ยั่งต่อไป ด้วย เพื่อให้ผู้รับสารกลุ่มนี้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในกาลต่อไป ดังที่การจัด ให้มีการฝึกอาชีพ การกำหนดให้ผู้รับสารรายในมูลนิธิสวนแก้วทุกคนต้องมีหน้าที่พัฒนาดูแลสวน ทุกวัน การที่พระพยอมไม่ได้ทำงานแต่เพียงลงแรงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ได้พัฒนาผู้รับสาร ภายใต้แนวทางในการพึ่งพาตนเองให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงเป็นการทำหน้าที่ใน บทบาทนักพัฒนาควบคู่ไปกับบทบาทนักสงเคราะห์

สำหรับการทำงานในช่วงขยายราชฐานการพัฒนา บทบาทนักพัฒนามีความเข้มข้นมากกว่าเดิม โดยพระพยอมเน้นให้ผู้รับสารภัยในมุลนิธิเกิดการพึงพาตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยพระพยอมได้นำความรู้ ประสบการณ์ในอดีตมาประกอบกันเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้รับสาร ดังเช่น การกำหนดให้ทุกคนต้องทำงาน หรือผลิตสินค้าขึ้นจำหน่าย เพื่อช่วยเหลือตนเองและส่วนรวม โดยให้uhnขยายด้วยตนเอง เช่น การทำสวน การเก็บผลผลิตในสวนมากขย กลุ่มผู้หูปฏิทำข้าวต้ม มัดขาย เด็กกำพร้าร้านนำหนังสือพิมพ์ที่ได้รับบริจาคมาทุกวันมากขย โดยพระพยอมไม่ให้เงินอีกด้อไป แต่ค่าใช้จ่ายหลักที่จำเป็น เช่น ค่าเทอมให้เบิกจากมุลนิธิได้

อย่างไรก็ได้พระพยอมก็ได้ช่วยนำเสนอกลายลักษณ์ให้เวลาเทคโนโลยีห้องดังจากการเทศน์ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้พระพยอมได้ปรับแนวการใช้สื่อการเทคโนโลยีของท่าน จากการเทศน์สอนธรรมะตามปกติธรรมชาติ เป็นการแพร่เรื่องการขยายเข้าไปในการเทศน์ด้วย ดังที่ท่านได้กล่าวว่า

“ เมื่อก่อนเราจะเดินแบบไม่มีการบอกว่าเราทำอะไร แต่เดี๋ยวนี้เราจะบอกทั้งท้ายว่าเราทำอะไร ผลิตอะไร ... รู้บ้างทำ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล ของเรา 1 วัด ต่อ 20 ผลิตภัณฑ์ ”
(พระพยอม, 22 พฤศจิกายน, 2545)

การผลิตปุ่ยชีวภาพที่ใช้ในสวน และจำหน่าย ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของพัฒนาที่มุ่งเน้นด้านการพึงพาตนเอง และการเอาใจใส่ดูแลสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแนวคิดนี้ยังปรากฏเป็นรูปธรรมในหลายโครงการ เช่น โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือนผู้ขาด ซึ่งเป็นโครงการที่ควบคู่ไปกับโครงการชุมป์ปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ ที่นำสิ่งของเหลือใช้หรือไม่ใช้แล้วมาปรับสภาพให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อีก และนำมาจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับมุลนิธิ เป็นการนำสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ให้กลับมีประโยชน์ เป็นการสร้างคุณค่าให้กับสิ่งของที่ไม่เป็นที่ต้องการแล้วให้กลับมีคุณค่าขึ้นมา ซึ่งเมื่อเทียบกับผู้รับสารภัยในมุลนิธิ ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสทั้งหลาย ผู้ตกลงทุกชีวิตรัก ประสบภัย ผู้ประสบปัญหาชีวิตในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ คนตกงาน ถูกเลิกจ้าง ไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทางด้านสังคม ได้แก่ เด็กกำพร้า ผู้ถูกทอดทิ้ง ครอบครัวแยกแยก ทางด้านการดำเนินชีวิต ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ติดสิ่งเสพติด คนบ้า คนเหล่านี้ก็เปรียบเหมือนของที่มีตำแหน่ง ของเสีย ของที่สังคมไม่ต้องการ เช่นกัน และเหมือนถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลง การที่พระพยอมรับคนเหล่านี้เข้ามาอยู่ในมุลนิธิ ให้การสงเคราะห์และพัฒนาให้เข้าเหล่านี้สามารถสร้างงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง และส่วนรวม คือชุมชน

มูลนิธิส่วนแก้วที่พากเขามาอยู่อาศัย จึงเป็นการสร้างคุณค่าให้กับบุคคลที่เมื่อนอกลดคุณค่าลงให้กลับมีคุณค่าในตนเอง ในความเป็นมนุษย์เพิ่มขึ้น ดังนั้นกิจกรรมโครงการต่างๆ ทั้งที่เป็นโครงการสงเคราะห์ และโครงการที่ผู้รับสารต้องปฏิบัติจึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่พระพยอมใช้เพื่อการพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่มีในตนของผู้รับสาร เป็นการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาตัวบุคคลเพื่อให้สามารถพึงตนเองได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทำงานทางศาสนา และเป็นการพัฒนาที่จะมีความยั่งยืนกว่าการพัฒนาด้านวัตถุ หรือการพัฒนาด้านภาษาเพียงด้านเดียว ดังที่พระธรรมปูญก (2546) ได้กล่าวว่า

“ เมื่อมนุษย์พัฒนาตนขึ้นไป ก็จะใช้ความสามารถที่มีเพิ่มขึ้นนั้นมาช่วยเหลือทั้งตัวเองและสัตว์อื่น สิ่งอื่น ให้อยู่กันได้ดีมีความสุขยิ่งขึ้น เปียดเบียนกันน้อยลง เก็บกู้ลกันมากขึ้น และทำให้โลกนี้มีสภาพที่เอื้ออำนวยยิ่งขึ้นต่อการเป็นอยู่ด้วยดี อย่างผาสุก แก้ผู้เป็นส่วนร่วมทั้งหมด โดยวิธีนี้ก็จะเป็นการแสดงออกถึงความเป็นสัตว์พิเศษ และความสามารถพิเศษของมนุษย์อย่างแท้จริง เพราะเขาสามารถทำให้โลกและชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม คนยิ่งพัฒนาตนได้มากเท่าไร ก็ยิ่งพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อโลกได้มากเท่านั้น ”

บทที่ 6

ผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร ของพระพิศาลธรรมพาทีในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน

พระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม กัลยาโน ได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร ในการ ระดมพลังการพัฒนาชุมชน ผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารนั้น ทำให้เกิด พลัง 5 ประการ คือ การยกระดับ (คน) โภคพละ (ทุนทรัพย์) อมัจจพละ (ผู้ร่วมงาน หรือเครือข่าย) ภวีชักจจพละ (การได้รับการยอมรับ / ชื่อเสียง) และปัญญาพละ (ความรู้) ซึ่งพลัง 5 ประการคือ พลังที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนต่อไป ซึ่งได้แก่ คน วัตถุ และสังคม

โดยเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

พลัง 5 : ผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร

1. ภาษาพละ

พลังลำดับแรกที่ต้องมีในการประกอบกิจต่างๆ ก็คือ พลังภาษา ซึ่งมีที่มาจากคน ในการทำ กิจกรรมต่างๆ ล้วนต้องอาศัยคน อาศัยกำลังจากคนเป็นพื้นฐาน กองทัพย่อมต้องมีกำลังพล หน่วย

งาน องค์กรต่างๆ แม้แต่ครอบครัว ชุมชน ย่อมต้องมีคนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปได้

จากการวิเคราะห์ความสามารถด้านการสื่อสารในมิติด้านยาฯ หรือ เชิงพัฒนาการการทำงานของพระพยอม พบร่วมกับผู้ประสานงานในการทำงานของพระพยอม ก็คือ เพื่อเอาคน ทั้งในช่วงห้อมดอกพยอม และช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก ทั้งนี้ เนื่องจากคนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

ช่วงห้อมดอกพยอม

ในช่วงห้อมดอกพยอม พะพยอมได้ตั้งรัฐบาลประสานงานทางเทคโนโลยี หรือ เพื่อ做人 ซึ่งพระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารจากสื่อการเทคโนโลยี ทำให้เกิดปริมาณผู้ฟังเทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก เป็นการระดมกำลังใจในเชิงปริมาณจากชุมชนที่ไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่ ที่จะส่งผลให้เกิดการระดมพลังประการอื่น เช่น โภคภัล (พลังทุนทรัพย์) อมจจภัล (พลังผู้ร่วมงาน) หรือปัญญาภัล (ความรู้) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก

ในระยะเวลาต่อมา แม้เมื่อพระพยอมได้เปลี่ยนจุดเน้นของวัตถุประสานงานการทำงาน มา มุ่งที่การสร้างเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาสังคมในช่วงห้อมจิตช่วยคนยาก พระพยอมก็ยังมุ่งที่คนอยู่เช่นเดิม โดยมุ่งหวังให้คน ซึ่งเป็นที่มาของ กาญพละหรือกำลังกายของชุมชนสังคม โดยเฉพาะในชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ คือ ในมูลนิธิสوانแก้ว มีปริมาณและคุณภาพ คือ มี ความสามารถแข็งแรง มีความสามารถและชำนาญในการใช้คุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ มีทักษะเชิงช่าง ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อการพัฒนา ชุมชน สังคมได้ ในช่วงนี้เห็นได้ว่าพระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารจากสื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ หลากหลายโครงการ ได้แก่ โครงการร่วมโพธิ์ แก้ว โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ โครงการสอนมาฟื้นไป โครงการช่วยเหลือท้องทิว โครงการบ้านพักฟื้นคนชาرا เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้ได้กายพลังทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพมา

งานทั้งปวงในมูลนิธิต้องอาศัยสมาชิกในชุมชนที่มีกำลังกายสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามความสามารถทางกายของแต่ละคน ซึ่งส่งผลถึงงานส่วนรวม จากการสังเกตพบว่า แม้แต่ผู้พิการ ก็สามารถระดมกำลังพลนี้ เพื่อประกอบกิจกิจกรรมส่งผลโดยรวมต่อชุมชนของมูลนิธิสوانแก้วได้ เช่น เท้าพิการก็ใช้ไม้ค้ำยัน เพื่อกวดไปไม่ได้ ทำให้บริเวณมีความสะอาด ไม่รกร หรือ เท้าพิการ

ต้องนั่งรถเข็น แต่มีความสามารถใช้งานได้ก็ถือกำบับพร้าว เพื่อใช้โดยปกคลุมโคนต้นไม้ในสวนได้ หรือแม้แต่ผู้บำบัดจากโรงพยาบาลศรีชัยญา ถึงสามารถช่วยกันกวาดเก็บใบไม้บริเวณลานจอดรถได้ ส่วนผู้ที่ไม่พิการและสติสัมปชัญญะดีอยู่ ก็ได้ใช้พลังกายของตนในการทำสวน เช่น การปูรับพื้นที่ ลอกเณน วนน้ำต้นไม้ในสวน เก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อจำหน่ายนำเงินรายได้ไว้ในมุลนิช หรืองานอื่นๆ เช่น งานก่อสร้าง งานซ่อมแซมสิ่งของบริจาคที่ชำรุดเพื่อนำกลับไปขายใหม่ สร้างรายได้ให้กับมุลนิช

2. โภคพลา

ผลจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารที่สำคัญประการหนึ่งคือ การใช้ความสามารถเพื่อให้เกิดโภคพลา ทั้งนี้เนื่องจาก โภคพลา เป็นพลังที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินไปได้

กิจกรรมโครงการต่างๆ ภายในมุลนิชสวนแก้วต้องอาศัยทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งทุนนี้ออก จากหมายถึง ทรัพย์ แล้วยังหมายรวมถึง วัสดุ สิ่งของต่างๆ ที่สามารถนำมาทำให้เกิดเป็นทรัพย์ได้มีการใช้การสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ หลายโครงการ ที่ทำให้เกิดการระดมโภคพลาขึ้น คือ การโน้มน้าวใจในสื่อการเทคโนโลยี การใช้สื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ รวมไปถึงการใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อสังคม จำหน่ายเทปปาฐกถาธรรม การขายหนังสือและวารสาร การขายผลผลิตจากสวน และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ภายในบริเวณวัด การขายของในชุมปะอร์มาเรก็ตผู้ยากไร้ ซึ่งสร้างรายได้เข้ามุลนิชสวนแก้วเป็นจำนวนมากไม่น้อย และทำให้ชาวบ้านในละแวกวัดสวนแก้วมีรายได้ด้วย ซึ่งเป็นการย้อนคืนกลับชุมชนในอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังมีการรับบริจาคทั้งทรัพย์ และสิ่งของ ผ่านกองทุน หรือโครงการต่างๆ ได้แก่ กองทุนพระพยอม โครงการประกอบสำรอกกิเลส โครงการลพานบุญจากผู้เหลือเจ้าจากผู้ขาดโครงการชุมปะอร์มาเรก็ตผู้ยากไร้ และโครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

โครงการจะบอกรำออกกิเลสทำให้เกิดการระดมโภคพลา ด้วยวิธีการขอเมิน ส่วนโภคพลาที่ระดมได้จากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ที่ปรากฏในลักษณะของการได้รับบริจาคสิ่งของต่างๆ ภายใต้โครงการลพานบุญจากผู้เหลือเจ้าจากผู้ขาดนั้น เป็นสิ่ง

ของเหลือใช้ที่เจ้าของไม่ต้องการแล้ว หรือของที่ทิ้งแล้วแต่ยังสามารถนำมารีดเปล่งให้เป็นประโยชน์ได้อีก เช่น เศษไม้ เศษอิฐ หิน ดิน ทราย ของใช้ภายในบ้าน เฟอร์นิเจอร์ เสื้อผ้า รองเท้า หนังสือ บ้านเก่า และแม้แต่เศษใบไม้ เศษหญ้า อาหารเหลือ ก็สามารถนำมาบริจาคได้ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้บริจาคมาก แม้พระพยอมจะได้จัดแจกจ่ายให้แก่ผู้ยากไร้ในรูปแบบต่างๆ เช่น มอบเป็นรางวัลแก่ผู้ทำความดี ให้เป็นกำลังใจแก่คนงานที่มีความขยัน และลด ละ เลิกอบายุข แล้ว ก็ยังมีศรัทธาของญาติโยมที่มีจิตกุศลเข้าร่วมบริจาคปัจจัยและเครื่องอุปโภค บริโภคแก่มุลนิธิ สวนแก้วเป็นจำนวนมาก พระพยอมจึงจัดทำชุมปี愕รมาร์เก็ตให้แก่ผู้มีรายได้น้อย และกรุณกราท์ไวที่ยากจน โดยสามารถหาซื้อได้ในราคาน้ำเงิน ก็สามารถทำรายได้ถึงวันละ 2-3 หมื่นบาท รายได้ที่ได้จากการชุมปี愕รมาร์เก็ตผู้ยากไร้ก็นำมาเป็นทุนหมุนเวียนใช้ในกิจกรรมโครงการของมุลนิธิอีกด้วย พร้อมทั้งสามารถผ่อนชำระหนี้ค่าที่ดินมูลค่ากว่าร้อยล้านได้ในเวลาไม่นาน

3. อัมฉัจพละ

ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน เมื่อชุมชนมีกิจกรรมแล้วก็ยังจำเป็นต้องมี อัมฉัจพละหรือพลังผู้ร่วมงานด้วย ซึ่งอาจเป็นพลังผู้ร่วมงานจากภายในชุมชนที่จำกัดด้วยพื้นที่ คือ ในมุลนิธิสวนแก้วเอง หรือจากภายนอกชุมชน ทั้งที่เป็นปัจเจก หรือเครือข่ายองค์กร เพื่อเป็นกำลังสนับสนุนให้การดำเนินกิจกรรมลุล่วงไปได้ การดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของมุลนิธิสวนแก้วก็เช่นกัน ต้องอาศัยพลังผู้ร่วมงานทั้งจากสมาชิกภายในมุลนิธิสวนแก้ว และจากภายนอก

3.1 พลังผู้ร่วมงานจากภายในมุลนิธิสวนแก้ว

บุคลากรของมุลนิธิสวนแก้ว ได้แก่ คณะกรรมการมุลนิธิ หัวหน้างานต่างๆ หรือแม้แต่คนงานทั้งหลาย เป็นพลังผู้ร่วมงานที่สำคัญที่ทำให้กิจกรรมโครงการต่างๆ สามารถเกิดขึ้น และดำเนินการจนลุล่วงไปได้ งานต่างๆ ในมุลนิธิล้วนต้องอาศัยความร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติจากคนในชุมชนมุลนิธิสวนแก้ว ไม่ว่าจะเป็นงานรับของบริจาค คัดแยกของบริจาค งานซ่อมแซมสิ่งของชำรุด หรืองานในสวน ล้วนแล้วแต่เป็นงานที่ต้องอาศัยสมาชิกในชุมชนช่วยกันปฏิบัติหน้าที่ ดังที่คุณยายยุพิน (19 เมษายน 2545) เล่าให้ฟังถึงการทำข้าวต้มมดว่าต้องการคนช่วยเหลือ โดยเฉพาะถ้ามีผู้ว่าจ้างเป็นจำนวนมาก ดังเช่นวันที่ผู้ว่าจัยเข้าไปเก็บข้อมูล มีท่านว่าจ้างให้ทำข้าวต้ม

มัดจำนวนมากถึง 2500 มัด ต้องใช้ข้าวเหนียวถึงร้อยกilo จากปกติทำวันละสิบกว่ากilo ซึ่งต้องระดมคนมาช่วยกันทำเป็นจำนวนมาก

การระดมพลังผู้ร่วมงานให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้ันั้น พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในองค์กร ระดมให้เกิดพลังผู้ร่วมงาน ที่มีคุณสมบัติที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทความรับผิดชอบของตน คือเป็นผู้ร่วมงานที่มีวิริยพละ และ อนุวัชพละ เป็นคุณสมบัติสำคัญ

3.1.1 ผู้ร่วมงานที่มีวิริยพละ

วิริยพละ หรือ กำลังความเพียร ความขยันหมั่นประภกอบกิจสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอกฉะไม่ท้อถอย

การทำงานของผู้รับสารภัยในมุลนิธิสวนแก้ว เป็นตัวอย่างหนึ่งของผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ใน การระดมพลังการพัฒนาในข้อพัลังความเพียร ที่ให้เกิดมีขึ้นในหมู่ผู้ร่วมงานจากภัยในมุลนิธิสวนแก้ว ทั้งนี้พระพยอมเน้นการระดมพลังความเพียรมาก โดยตั้งเป็นกฎอย่างหนึ่งที่สำคัญที่สำคัญที่สุดคือในชุมชนของมุลนิธิสวนแก้วต้องปฏิบัติ นั่นคือ ทุกคนในมุลนิธิต้องขยันหมั่นเพียร อดทนและเอาใจใส่ในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นพลังผู้ร่วมงานขึ้นได้ พระพยอมพูดว่า “ คนพิการ คนบ้า ท่านเลี้ยงได้ แต่คนขี้เกียจท่านไม่ต้อนรับ ”

งานต่างๆ ที่คุณงาน หรือผู้รับสารในโครงการของมุลนิธิสวนแก้วจะต้องทำ ล้วนแล้วแต่เป็นงานที่ต้องอาศัยพลังความเพียรเพื่อทำให้งานสำเร็จ ลุล่วงไป อย่างเช่น การปรับสภาพพื้นที่สวนใหม่ที่เป็นพื้นที่ล่มจนน้ำมาก่อน เมื่อปรับให้มีสภาพเป็นสวน ต้องมุดนิยกห้องร่อง ลอกเลน และปลูกกล้วย พื้นที่หลายไว้ที่เคยจนน้ำมาก่อนถูกปรับสภาพให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถปลูกพืชได้ ต้องอาศัยพลังความเพียรของแต่ละคนเป็นอย่างยิ่ง ดังตัวอย่างจากเด็กกำพร้าวัดสวนแก้วที่พระพยอมยกเป็นตัวอย่างให้ญาติโยมฟังในการเทศน์เรื่องชีวิตต้องสู้ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความเพียร

“ ... ไอ้เด็กกำพร้านี่นะ ไอ้ระบบออกบินนี่เยี่ยมจริงๆ มันสู้เพื่อระบบออกจริงๆ ไอ้เด็กพากนี้ บอกเข้า คราอาหญ้าพากนี้ขึ้นเสร็จ เก็บขยะตรงนี่ขึ้นเสร็จให้ระบบออกหนึ่ง มันสู้เพื่อระบบออกหนึ่ง นี่ มันทำกันม่ดู ลงดึงหญ้าลากหญ้ากัน ตัวเด็กตัวนี้อย่าไม่น่าจะทำได้เลย เราไม่บังคับนะ คราทำ

ตรงนี้เสร็จ กระบวนการ ใครทำตรงโน่นเสร็จ กระบวนการ มันแยกกันน่าดู ไอ้บางคนมีเตรียมของสามลูกกัน เดย สามลูกอกสู้ แ昏สนุกดี ...”

หรือการซ้อมแซมเพอร์นิเจอร์ที่ชำรุดให้กลับมีสภาพที่ดูดีใช้งานได้ต้องอาศัยพลังความเพียรไม่น้อยที่ทำของที่ชำรุดเสียหายให้กลับใช้งานได้อีกครั้งเพื่อให้สามารถจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับมูลนิธิ

และจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงปิดภาคเรียนจะมีเด็กนักเรียนจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จังหวัดศรีษะเกษ มาอยู่ในมูลนิธิภายใต้โครงการช่วยเหลือน้องท้องหิว เด็กนักเรียนเหล่านี้จะทำงานทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะได้รับค่าแรงเป็นรายได้ที่นักเรียนนำไปใช้เป็นทุนการศึกษา ดังเช่น เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2545 ขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปในพื้นที่ ได้พบเด็กนักเรียนหญิงจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 กลุ่มนหนึ่งกำลังนั่งทำงานอยู่ งานที่ทำคือ การตัดเศษผ้าเป็นแผ่นกลม แล้วเย็บให้เป็นจีบกลมๆ เพื่อนำมาต่อ กันเป็นเสื้อกั๊ก ซึ่งต้องทำจีบกลมๆ ให้ได้ 500 อัน จึงจะทำเสื้อกั๊กได้ 1 ตัว เด็กๆ อุ่นมา 1 เดือนทำเสื้อกั๊กได้ 1 ตัว เน้นได้ว่าจะทำเสื้อกั๊กได้ 1 ตัว ต้องใช้พลังความเพียรในการทำเป็นอย่างยิ่ง

ผลที่เกิดขึ้นในการระดมวิริยพละให้เกิดมีขึ้นในแต่ละปัจเจกของชุมชนมูลนิธิส่วนแก้ว เป็นการหนุนเนื่องให้เกิดการระดมพลังด้านอัมฉพลคือพลังผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นพลังที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน

3.1.2 ผู้ร่วมงานที่มีอันวัซซพละ

อันวัซซพละ คือ พลังการกระทำที่ไม่มีโถชา พลังความสุจริต และการทำเต็กิจกรรมที่ดีงาม ได้แก่ การลด ลด เลิกสิ่งเสพติด อบายมุขทั้งหลาย การไม่ทะลวงเบะแวง ตลอดจนการทำความดีต่างๆ เช่น ความหมั่นขวนขวยเลี้ยงชีพโดยสุจริต การประพฤติตามหลักคำสั่งสอนและกฎระเบียบ

ในการสื่อสารเพื่อระดมให้เกิดพลังการกระทำที่ไม่มีโถชา นี้ พบว่าจากเนื้อหาที่พระพยอมนำเสนอด้วยความเข้มแข็ง การต่อต้านอบายมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดเหล้า บุหรี่ การพนัน ซึ่งเป็นช่องทางแห่งความเสื่อม ความพินาศ เหตุปoyerยับแห่งภัยธรรม์ การติด

อย่างมุข ล้วนแต่เป็นการกระทำที่เกิดโทษหั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม ถ้าหากจะได้บุคคลก็จะไม่ตกลไปสู่การกระทำที่เป็นโทษ อันเป็นสาเหตุของความเสื่อม ความไม่เจริญ ไม่พัฒนาทั้งหลาย

ในอย่างมุข 6 พระพยอมเน้นข้อธรรมที่เกี่ยวกับการติดบุหรี่ ติดเหล้ามากที่สุด พระพยอมได้แสดงให้เห็นโทษน้ำมาไว้ 5 ประการ (สมบัติ เสริมศิลป์, 2532) คือ เสียทรัพย์ ขาดสติ ถูกดำเนิน เกิดการวิวาก และครอบครัวขาดสุข และประการสำคัญ คือ thonกำลังปัญญา ในขณะที่กำลังปัญญานั้นคือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เหตุเพราะกำลังปัญญาจะเป็นเครื่องกำกับ ควบคุม และนำทางกำลังอื่นๆ ได้ทุกอย่าง เมื่อพระพยอมทำการลงเคราะห์รับผู้ตักทุกชี้นได้ยกเข้ามาอยู่ในมูลนิธิสวนแก้ว พระพยอมจึงได้วางเงื่อนไขดังกฎเกณฑ์ไว้เป็นสำคัญ คือ ห้ามดื่มสุรา หรือเล่นการพนัน รวมทั้งอย่างมุขทุกประเภท หากใครติดเหล้า หรือสิ่งเสพติดไดมาก่อน ก็ต้อง ลด ละเลิกให้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว พระพยอมกล่าวว่า

“ พวคนี้จะ ยอมรับว่าพฤติกรรมต่ำมาก หลงใหลไฟต่ำเรื่องเพศ กินเหล้าเมายาไม่คิดเรื่องสร้างสรรค์ การที่เราเอาเขามา เราไม่ขอต่อรองกับเขาให้เข้าเลิกสิ่งเหล่านั้น เรายังจะเลี้ยงดูเขา หางานให้ทำ ให้เขายืดสู้ กลับเนื้อกลับตัว เป็นการให้โอกาสเขา ”

การลด ละ เลิกอย่างมุข และสิ่งเสพติดทุกชนิด เป็นสิ่งที่ผู้ที่เคยติดมาก่อนต้องปฏิบัติให้ได้เมื่อเข้ามาอยู่ในความดูแลของพระพยอม ไม่เช่นนั้นก็จะถูกปรับโทษและที่สุดคือไล่ออก ไม่ให้อยู่ในโครงการอีกต่อไป ซึ่งโดยมากบุคคลเหล่านี้หากพระพยอมไม่รับดูแลก็ไม่มีที่จะไปแล้ว จำต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในโครงการได้ นั่นหมายความว่า สมาชิกในชุมชนมูลนิธิสวนแก้วต้อง ลด ละเลิก และไม่ปฏิบัติในอย่างมุขทุกประเภท ซึ่งผลก็คือสมาชิกภายในมูลนิธิสวนแก้วเป็นผู้ที่ร่วมพลังการกระทำที่ไม่มีโทษให้เกิดมีขึ้นในตนเอง

ดังตัวอย่างที่พระพยอมเล่าเรื่องของคุณงานคนหนึ่ง ในกรณีเรื่องจัดระเบียบให้ลึกซึ้งว่า

“ ตอนนี้คุณที่มา ทำโทษ อาทมาจะทำโทษเขาด้วยการเลือกเอาสองอย่าง หนึ่งออกเลย สองก็ต้องไปด้วยหนึ่ง ให้ 1 เดือน ให้เข้าวินдетไม่่ายเงิน เพราะจ่ายค่าแรงไปมันกินเหล้า มันไม่มีทางไป มันบอกว่าถ้าผมไปที่อื่นผมก็อดทั้งเหล้าหั้งเข้าว่า อยู่ที่นี่อดเหล้าแต่ยังได้กินเข้าว่า มันก็อา

ใช้มันฟรีเลย แต่ทำจดวันไว้ถ้ามันดีมันเลิกเหล้าได้เมื่อไหร่วันที่มันไปทำจะคืนเงินให้มัน แต่ถ้ามันเลิกไม่ได้ก็คุกมัน ลูกมันยังเรียนอยู่ เอาเงินค่าแรงพ่อมันเนี้ยส่งให้คุกมันเรียน แต่พ่อไม่ให้เด็ขาดให้ไปมันกินเหล้าหมด ก็ต้องแก้ มันไม่มีทางไป มันบอกผิดห้าสิบหกสิบ ครอเช้าจะรับ เดียวนี่เขารับสามสิบสามสิบห้า เลยไปครอเช้าจะรับ เสร็จเวลา ... ให้มันรับไทยแคนิมันก็อยู่เมืองแล้ว “

การลด ละ เลิกสิ่งเสพติดทำให้แต่ละบุคคลมีสุขภาพร่างกายดีขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดการระดมภายใน และ omnibus ตลอดไป โดยเป็นผู้ร่วมงานที่มีคุณสมบัติในเบื้องต้นดี คือ มีสุขภาพ ร่างกายพร้อมที่จะทำงานได้

นอกจากผู้ร่วมงานที่มีพลังการกระทำที่ไม่มีไทย ก็ยังต้องกระทำการแต่กิจกรรมที่ดีงาม เช่น ไม่ทะเลาภิวัตทกัน ขยันทำงาน ประกอบอาชีพโดยสุจริต เช่น การรวมตัวกันห่อข้าวต้มมัด เป็นต้น ทำให้เป็นผู้ร่วมงานที่มีคุณภาพดี พร้อมที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาชุมชนได้ต่อไป

3.2 พลังผู้ร่วมงานจากภายนอกมูลนิธิสวนแก้ว

ในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของมูลนิธิสวนแก้วนั้น นอกจากจะดำเนินไปได้จากบุคลากรของมูลนิธิสวนแก้วแล้ว ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากการร่วมงานภายนอกมูลนิธิสวนแก้ว ซึ่งอยู่ในชุมชนที่ไม่จำกัดพื้นที่เฉพาะภัยในมูลนิธิ ได้แก่ บุคคล หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนที่ติดต่อประสานงานกัน กับพระพยอม เช่น

- บุคลากรภาครัฐ มี บุคคลในระดับบริหารของรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐระดับต่างๆ เป็นอาทิ
- หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมประชาสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์ โรงพยาบาลศรีรัตนญา กรมอนามัย กรมควบคุมมลพิษ กรมตำรวจน คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.)
- หน่วยราชการอื่น คือ สำนักพระราชนัด
- องค์กรสาธารณกุศล เช่น สันติอโศก กลุ่มเครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย (คพส.) เสนาธิการรัฐสถาน
- กลุ่มองค์กรเอกชนอื่น ได้แก่ สถาบันปรีดิพนมยงค์ มูลนิธิชัยนา กลุ่มอโรคยา
- สื่อมวลชนต่างๆ

พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการติดต่อ ประสานงาน หรือการทำงานร่วมกันกับบุคลากร หน่วยงาน องค์กร ภายนอกต่างๆ เหล่านี้ทำให้กิจกรรมโครงการต่างๆ ดำเนินไปได้จนบรรลุผล

4. อภิชัชจพละ

ความมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป เช่น ความประพฤติ หรือการประกอบกิจที่ได้รับความชื่นชม ยกย่อง จนได้รับรางวัลต่างๆ ความมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับเป็นพลัง (อภิชัชจพละ) ประการหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการระดมพลังด้านอื่นๆ ตามมาได้โดยง่าย

การดำเนินงานของวัดสวนแก้ว และมูลนิธิสวนแก้ว เป็นที่รู้จัก และได้รับการยกย่องจากสังคมโดยทั่วไปในวงกว้าง จากรางวัลต่างๆ ที่ได้รับ ทั้งในฐานะบุคคล และองค์กร โดยได้รับจากหน่วยงานระดับประเทศ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศไทย เป็นเครื่องแสดงถึงความมีชื่อเสียง และยืนยันการได้รับการยอมรับจากสังคมมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

5. ปัญญาพละ

จากการวิเคราะห์ความสามารถด้านการสื่อสารในมิติด้านยาวย หรือเชิงพัฒนาการ แบ่งการทำงานของพระพยอม เป็นช่วงต่างๆ คือ ห้อมดอกพยอม ช่วงน้อมใจซ่าวัยคนยาก และขยายฐานการพัฒนา พระพยอมได้มุ่งเน้นในเรื่องปัญญาพละแตกต่างกันไป

. ช่วงห้อมดอกพยอม

ในช่วงห้อมดอกพยอม พระพยอมได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการเทศโนไว้คือ เพื่อ做人 โดยเฉพาะคนที่มีปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการระดมพลังประการอื่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาต่อไปทั้งนี้ในการพัฒนาตามแนวพุทธนั้นถือว่า พลังปัญญา เป็นพลังที่มีความสำคัญ เนื่องจากพลังปัญญา ถือเป็นเครื่องกำกับ ควบคุม และนำทางพลังอื่นๆ ทุกอย่าง ยิ่งไปกว่านั้นพลังปัญญาจังเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธอย่างแท้จริง พระพยอมกล่าวว่า

“ พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ในหมู่มนุษย์มีการฝึกอบรมเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ ถ้าไม่มีการฝึกไม่มีการประเสริฐ ”

ชีงท่านธรรมปีก ก็ได้กล่าวไว้ว่า

“ มনุษย์จะประเสริฐได้ ก็ต้องพัฒนาตน ไม่ใช่อยู่เฉยๆ จะดีขึ้นมาเอง มนุษย์นั้นถ้าไม่ฝึกตน ไม่พัฒนาแล้วหาประเสริฐไม่ เมื่อพัฒนาตัวเองจนเข้าถึงธรรมแล้ว นำธรรมมาใช้ประโยชน์ได้ จึงจะเป็นผู้ประเสริฐจริง ”

อย่างไรก็จากกลุ่มผู้รับสารของพระพยอมที่ส่วนมากเป็นคนชนชั้นกลางถึงชนชั้นล่าง เด็ก วัยรุ่น ที่มุ่งอยู่กับการทำมาหากิน หรือการทำกิจกรรมตามวัย ไม่ค่อยสนใจศาสนา มีความห่างเหินจากศาสนา หรือไม่เข่นนักไม่ทราบแนวทางปฏิบัติ ไม่รู้ไม่เข้าใจในหลักธรรมคำสอน หรือมีการปฏิบัติที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักธรรมคำสอน

ดังนั้นจากวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ธรรม ในช่วงหอดุดอกพยอม และในช่วงอื่นๆ ชีงพระพยอมใช้สื่อการเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เนื้อหาหลักๆ ที่พระพยอมนำเสนอส่วนหนึ่ง จึงได้แก่ การเน้นให้ผู้รับสารปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา เช่น การเทคโนโลยีของการปฏิรูปบุญ ที่แสดงให้ผู้รับสารได้รู้ว่า เจตนาของการทำบุญคืออะไร และควรจะทำบุญอย่างไร การนำเสนอเนื้อหาหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมทั้งเนื้อหาหลักธรรมคำสอนอื่นๆ เป็นการทำให้ผู้รับสารได้รับความรู้ ความเข้าใจ ได้คิดหรืออุบัติ หรือได้หันมาสนใจธรรมะในกรณีของผู้ที่ไม่ค่อยสนใจศาสนา ถือเป็นการระดมพลังปัญญาให้เกิดมีขึ้นแล้ว แม้จะเป็นในเบื้องต้นก็ตาม แต่ก็เป็นพื้นฐานให้เกิดการพัฒนาตนตามแนวทางพุทธ ที่เน้นการพัฒนาทางปัญญา ต่อไปได้

ตัวอย่างเช่น พระครูสังฆวัชร์อภิจิพ (ไพโรจน์, 2534) เกิดการระดมพลังปัญญาโดยได้รับความรู้ สาระในทางธรรม ท่านกล่าวว่า

“ พึงให้ดีก็จะรู้ว่ามีสาระเกิดใหม อันนี้แล้วแต่คนฟังว่าจะฟังให้เกิดสาระบันเทิง หรือจะให้เป็นสาระธรรม แต่หลวงพ่อเงินนี่ฟังแล้วเห็นว่าได้สาระธรรม ”

ในขณะที่พระมหาทรงศักดิ์ กันตวิโร (ไพโรจน์, 2534) กล่าวว่า

“ ท่านได้นำเอกสารธรรมมาประยุกต์และปรับปรุงใช้ในปัจจุบันได้ และธรรมะทุกๆ อย่างที่ท่านนำมาเผยแพร่นั้น นำมาจากหัวข้อธรรมลึกๆ แต่นำมาบรรยายให้เข้าใจได้ง่าย ”

และสูงคนหนึ่งที่การท่าเรือคลองเตย (26 เมษายน 2545) กล่าวว่า
 “ การเทคโนโลยีของท่านมีคำสอนเตือนอยู่หนึ่งคันนะ ... ทำให้เราได้อาจะไรมากด้วยมีสติขึ้น
 เข้าใจในหลักธรรม ”

บุญรอด ผ่องผาด (ไพรожน์, 2534) โอมวัดสวนแก้ว ซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้กับวัดสวนแก้ว
 ได้เข้าไปสนใจธรรมกับพระพยอม ได้กล่าวว่า

“ จากคำพูดบางคำที่ว่า ‘ โอมเข้ามาวัดชวนพระคุณธรรมดีกว่าชวนพระเล่นหากุก
 หรือโอมเสบตาให้อาตามาอย่าใส่สักแต่ว่าใส่ตามใบราณ อย่าใส่เป็นนิจศีล ให้ใส่เป็น ทาน ศีล
 ภavana ’ จากคำพูดของท่าน ผอมเริ่มเข้าใจธรรมะของท่าน ... ”

จดหมายจากชัยรัตน์ จารัตน์ (ไพรожน์, 2534) เขียนเล่าไว้ว่า
 “ ผอมได้ฟังเทปของท่านอาจารย์พยอมแล้ว รู้สึกประทับใจเป็นอย่างมาก คือ พิงง่ายๆ แต่
 รสแบบไส้ ท่านเน้นหนักด้านศีลธรรมอย่างแรง ซึ่งทำให้ผอมฟังหลายฯ มาน พึงแล้วฟังอีกจนจำได้
 ว่า คำว่า ถูกใจกับถูกต้อง ชื่อคุณผิวเผินแล้วก็ไม่มีอะไร แต่манอนคิดหลายฯ คืนเข้า ทำให้เห็นข้อ
 เหตุจริงหลายฯ อย่าง ”

สำหรับบางคน เป็นการรู้สึกว่าถูกสะกิดสะเกา ซึ่งพระครูสังฆรักษ์อภิญญา (ไพรожน์ ,
 2534) กล่าวว่าก็เป็นการดีกว่าที่ฟังเทคโนโลยีไม่ได้อะไรเลย

“ ชุดอบรมครูที่โคราช ชุดนั้นดีมากๆ ดีกว่าเทคโนโลยีที่เทคโนโลยี กันอยู่เป็นชั่วโมงครึ่งชั่วโมง
 แล้วก็นั่งหลับ ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย การเทคโนโลยีนั้น ถ้าได้สะกิดใจคนสักชั่วขณะหนึ่งก็ติดไป
 แล้ว แต่จะให้ได้ผลให้มีการบรรลุที่เดียวคงจะยาก การบรรลุย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของคนด้วย
 เอกลักษณ์อย่างใดได้สะกิดใจ เป็นการการตะโกนบอก ท่านก็บอกแล้วว่า ธรรมะของท่านเป็นการ
 ตะโกนบอกให้คนสะตุ้งบ้าง คืออาจจะไม่เชื่อ แต่มีความรู้สึกสะตุ้งขึ้นมาบ้าง ก็ยังดี ดีกว่าฟังแล้ว
 เลย ”

แต่ยังไกกว่านั้นการที่รู้สึกว่าถูกสะกิดใจ รู้สึกสะตุ้งใจ ยังทำให้ผู้รับสารทันมาสนใจธรรมะ
 ด้วย ดร.สุภาพรรณ ณ บางซ้ำ (ไพรожน์, 2534) กล่าวว่า

“ ท่านสามารถทำให้คนหลายกลุ่มนั้นมาสนใจธรรมะได้อย่างน่าเชื่อชม คนที่ไม่เคยสนใจเลยก็กลับมาสนใจ ... เพราะรู้สึกว่าสนุก และมีคุณค่าที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริง มันเข้าไปสังกัดสะเกาตวงนั้นตรงนี้ ”

การที่ผู้รับสารเริ่มหันมาสนใจธรรมะ ทำให้อcasที่เขาจะเปิดรับหลักธรรมคำสอน หรือการระดมพลังปัญญาที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาปัญญาต่อไป นอกจากนั้น เนื้อหาที่พระพยอมนำเสนอ เป็นการระดมให้เกิดปัญญาพละจีน เพื่อการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังเช่น จดหมายจากโสด พ หลวงแก้ว (ไพร่อน, 2534) ได้เขียนถึงพระพยอม โดยเล่าไว้ในจดหมาย ความตอนหนึ่งว่า

“ ด้วยกระบวนการเดิมๆ ธรรมลัจฉะกับชีวิต ที่พระคุณเจ้าได้บรรยายที่โครงการ รู้สึกประทับใจมาก เพราะให้ข้อคิดในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นแนวทางเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต “

พลังปัญญาที่เกิดมีขึ้นอาจเป็นพลังที่เกิดขึ้นจากการค่อยๆ สะสมทีละเล็กทีละน้อยก็ได้ และยามที่นำมาใช้ก็อาจนำมาใช้แบบไม่รู้ตัวในลักษณะของการฉุกคิดขึ้นได้ก็เป็นได้ ดังที่ไพร่อน สังวริบุตร (ไพร่อน, 2534) กล่าวหลังจากได้ฟังการบรรยายธรรมจากพระพยอมแล้วว่า

“ การเรียนหนังสือไม่ใช่จะเรียนให้จบได้ในวันเดียว ต้องใช้เวลาวันละเล็กวันน้อยให้รับรู้ ... การบรรยายธรรมก็เช่นกัน ต้องใช้เวลาสอน ชีวันให้ค่อยๆ ซึ่มซาบ ฝึกแต่คิดทีละเล็กวันน้อย ให้แยกกลับไปคิดแล้วลองปฏิบัติ ค่อยๆ ดึงให้เข้าทางที่ถูกที่ควร ... ท่านใชศิลปะในการพูด ศิลปะในการสอน ซักชวนให้คนมาฟัง márับของฝากทีละเล็กวันน้อยไว้ในใจ ไม่ใช่ว่าท่านจะทำให้ครามปฏิบัติอย่างที่ท่านหวังได้หมด แต่อย่างน้อย ทุกครั้งที่มีเหตุการณ์อะไรที่ไม่ถูกไม่គุณากรอบ เรายังจะฉุกคิดถึงอารมณ์ขันที่ท่านฝากธรรมไว้ในใจเรา และมันก็ทำให้เราฉุกใจได้บ้างไม่มากก็น้อย “

๖. ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก

ในช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก ผู้รับสารกลุ่มนี้เน้น คือ ผู้รับสารที่เป็นสมาชิกในชุมชนที่จำกัด โดยพื้นที่ คือ ผู้ที่อยู่ในมุลนิธิสวนแก้ว ดังนั้นปัญญาพละ ในส่วนที่เป็นผลที่เกิดจากการระดมพลัง

ในระดับชุมชนที่กำหนดโดยพื้นที่ คือ นอกจากการได้ความรู้ หรือมีความเข้าใจ การคิด หรือฉุกคิดได้แล้ว ยังรวมทั้งการคิดแก้ปัญหาด้วย

การได้คิด หรือคิดได้ จากการมาอยู่ในวัด หรือมูลนิธิส่วนแก้ว เป็นพลังปัญญาประการหนึ่ง เช่น พีดอน (ประดิษฐ์, 19 เมษายน 2545) กล่าวว่า

“ อยู่ในวัดก็มีชีวิตและปีออย่าง ดีไปอย่าง อยู่ข้างนอกจะไม่ได้เข้าวัด อยู่ในวัดได้ฟังหลวงพ่อ เทคน์ ได้รู้ได้เห็นว่าสังคมเป็นอย่างไร ค่อยกระตุ้นอยู่เสมอว่าเรามาแต่ตัว “

เต็ง (เต็ง, 17 พฤษภาคม 2545) ซ่างเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก เล่าให้ฟังว่า

“ อยู่ที่นี่มีความสุข หลวงพ่อบอกว่า ชีวิตคนต้องสู้ ... เคยอยู่เฉยแล้วฟังช่าน คิดว่าคนต้องทำงาน ...ถ้าทำอะไรควรต้องทำให้ดี ทำอะไรมีได้ แต่ทำให้ดีไปเลย “

เนื่องจากการทำงานต่างๆ ภายในวัด หรือมูลนิธิย้อมมีปัญหางานประจำเกิดขึ้นได้เสมอ เช่น ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2545 ผู้วิจัยได้ข้อมูลว่า

ในการทำอาหารเดี้ยงคนทำงานในมูลนิธิ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 500 คน มีแม่ครัวอยู่ 8 คน แต่เดิมมีหัวหน้าแม่ครัว และรอง มีภาระแบ่งงานกันตามหน้าที่ เช่น หุงข้าว หันผัก แต่ปรากฏว่า งานไม่เสร็จ ได้มีการแก้ปัญหาโดยจัดระบบใหม่ คือ ไม่มีหัวหน้าแม่ครัว และให้วิธีช่วยกันทำ ปรากฏว่า งานเสร็จ

การคิดแก้ปัญหา จึงเป็นผลจากการรวมพลังปัญญา ดังที่คุณยายยุพิน เอี่ยมโภกาส (22 พฤษภาคม 2545) ได้กล่าวว่า

“ ปัญหา ทำให้เกิดปัญญาคิดแก้ไขปัญหา ถ้าไม่มีปัญหา ก็อาจจะไม่เกิดปัญญาได้ “

ชี้งพระธรรมปีปฏิกราด ได้กล่าวไว้ในหนังสือ เราชากูแผ่นดินกันอย่างไร (2542) ว่า

“ คนเราเรียนรู้ได้มากจากปัญหา ได้ศึกษาจากความทุกข์ ถ้าไม่มีปัญหาให้คิด แล้วปัญญาจะพัฒนาได้อย่างไร ... คนเราเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการพยายามแก้ปัญหา ที่

สำคัญอย่างยิ่งคือ เมื่อเราพยายามแก้ไขปัญหา เรายังได้พัฒนาปัญญา เพราะเราต้องคิด พอเราคิดหาทางแก้ไขปัญหา ปัญญาคือ “ ก็ต้องมา ”

ในส่วนของผู้รับสารที่เป็นสมาชิกของชุมชนที่ไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่ คือ บุคคลทั่วไปภายนอกมูลนิธิ ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ปัญญาจะคือ การเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดปัญญา หยังรู้ถึงเหตุและผล รู้ประไชน์มิใช่ประโยชน์ สามารถที่จะวินิจฉัยเหตุการณ์ หรือกิจกรรมโครงการต่างๆ ของมูลนิธิส่วนแก้วได้ว่าเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ทั้งหลาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังคม และสามารถดำเนินการต่างๆ ให้ได้ผลเป็นอย่างดี คือ การมีส่วนร่วมด้วยการบริจาค หรือซื้อผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิ ปัญญาจะมาจากสมาชิกของสังคม ในแต่ละชุมชนนี้ เกิดจากความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ในด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ ในการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ โดยปัญญาจะมาจากสมาชิกของสังคม หรือชุมชนที่ไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่นี้ เป็นพังที่จะนำไปสู่ภาคพละ หรือม้าจะพละต่อไป

ค. ช่วงขยายราชฐานการพัฒนา

ช่วงขยายราชฐานการพัฒนา เป็นช่วงที่ต่อเนื่องมาจากช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก ซึ่งหลังจากที่พระพยอมได้ส่งเคราะห์ช่วยเหลือผู้ทุกชั้นยากไปได้ระดับหนึ่งแล้ว ประกอบกับอายุที่เพิ่มมากขึ้น แต่สังขาวมีแต่จะเสื่อมลง พระพยอมพิจารณาเห็นว่า หากท่านไม่มีชีวิตอยู่สืบต่อไปแล้ว การดำเนินงานของมูลนิธิส่วนแก้ว ตลอดจนการอยู่อาศัยของคนในมูลนิธิอาจจะดำเนินได้ไปไม่คล่องตัวเท่าที่ควร พระพยอมจึงพยายามวางแผนราชฐานให้กับคนในมูลนิธิส่วนแก้วเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามเงื่อนไขที่สุด การสื่อสารที่พระพยอมนำมาใช้เพื่อให้สมาชิกในมูลนิธิได้เกิดปัญญาเพื่อพัฒนาเองต่อไปนั้น คือ การสื่อสารด้วยกิจกรรมโครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมโครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม เป็นการสื่อสารเชิงอวจนะ ด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และเกิดการสื่อสารภายในตนเองจากการกระทำและการเห็นผลของการกระทำ นอกจากนี้พระพยอมยังได้ใช้การสื่อสารด้วยสื่อการเทคโนโลยีเพื่อช่วยย้ำให้ผู้รับสาร คือ สมาชิกในมูลนิธิส่วนแก้วเกิดปัญญา นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสารไปยังผู้รับสารภายนอกมูลนิธิ ซึ่งเป็นคนทั่วไปในสังคมด้วย ถึงความสัมพันธ์กันของสรวงสิ่งในสิ่งแวดล้อม ในสังคม ในโลก ซึ่งเป็นการมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคม เพื่อสมาชิกทุกส่วนของสังคม

ผล 5 : พลังในการพัฒนาชุมชน

ผล 5 ซึ่งได้แก่ กายผล โภคผล อมצעผล อภิชชาผล และปัญญาผล เป็นผลที่ทำให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่กำหนดโดยพื้นที่หรือไม่ได้กำหนดโดยพื้นที่ มีการพิจารณาชุมชนในส่วนที่เป็นทั้ง คน วัตถุ และสังคม

1. ผลการพัฒนาชุมชนด้านคน

ในการวิจัยนี้ การพัฒนานั้น เน้นการพัฒนาตามแนวพุทธ ซึ่งมุ่งเน้นที่การพัฒนาคนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจาก “ คน ” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชน หากคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านกายภาพ และทางด้านจิตใจที่ดีแล้ว “ คน ” จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้คนด้วยกันเองพัฒนาต่อไปอย่างสูงสุด และทำให้สังคมโดยรวมได้รับการพัฒนาต่อไป

ในการพัฒนาคนที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่หรือไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่ก็ตาม การพัฒนาที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน การพัฒนานั้นก็ต้องนำไปสู่ความสุขของคนในสังคม ใน การพัฒนาความสุขให้บังเกิดขึ้นตามหลักพุทธศาสนา คือ การพัฒนาจากการบีบคั้น 4 ประการ คือ

- พัฒนากลไกบีบคั้นทางกาย คือ ความทิว ความต้องการปัจจัย 4 ซึ่งเป็นเรื่องทางกายภาพ
- พัฒนากลไกบีบคั้นทางจิต คือ เรื่องของอารมณ์ และจิตใจ
- พัฒนากลไกบีบคั้นทางสังคม ได้แก่ สถานภาพทางสังคม
- พัฒนากลไกบีบคั้นทางปัญญา ซึ่งเป็นระดับจิตวิญญาณ คือ มีปัญญาล้ำแจ้งในอวิชชา คือ โลภ โกรธ หลง กิเลส ดั่นหา

ผล 5 ซึ่งเป็นพลังในการพัฒนาชุมชน เมื่อพิจารณาจากการพัฒนาคนให้พัฒนาการบีบคั้น 4 ประการ สามารถแบ่งได้เป็นการพัฒนาด้านกายภาพ และด้านจิตใจ ดังนี้

1.1 การพัฒนาด้านกายภาพ

ผู้รับสารที่เป็นสมาชิกในชุมชนของมูลนิธิสวนแก้วนั้นคือ ผู้ยากจน ด้อยโอกาส ตกงาน ไม่มีงานทำ ประสบภัย ไร้ที่อยู่อาศัย เต็มไปด้วยความขาดแคลน แม้ว่าศาสนาจะสนับสนุนการพัฒนาทางด้านจิตใจและปัญญา แต่เมื่อผู้รับสารยังต้องเผชิญกับความบีบคั้นทางกายภาพ ดังนั้นศาสนาจึงต้องช่วยเหลือให้บุคคลพื้นจากทุกข์นั้นเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงให้การช่วยเหลือในลำดับต่อไปซึ่งเป็นเรื่องทางจิตใจและปัญญา หรือไม่ เช่นนั้นก็ให้การช่วยเหลือไปพร้อมๆ กันกับการช่วยเหลือทางกายภาพ

จากลักษณะของผู้รับสารในชุมชนมูลนิธิสวนแก้ว ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมที่ทำให้เกิดการระดมอนวัชชพละ หรือพลังการกระทำที่ไม่มีโถง โดยการลด ละ เลิก สิงเสพ ติดหัวใจ หรือ เหล้า เป็นต้น ทำให้ผู้รับสารได้มีโอกาสพัฒนาทางกาย อีกทั้งความเพียร ขยันหม่น ทำการงาน ช่วยทำให้เข้าเหล่านั้นมีสุขภาพทางกายดีขึ้น ในขณะเดียวกันก็ได้รับการตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานในชีวิตด้วย เช่น มีที่อยู่อาศัย มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม มีงานมีรายได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความมั่นคงในชีวิตระดับหนึ่ง ดังที่พระพยอมกล่าวว่า “ คนตกงาน คนสิ้น เนื้อประดาตัวมาแล้ว แต่มาตั้งเนื้อตั้งตัวได้ที่นี่ มีทองใส มีเงินฝาก ” ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทางด้านกายภาพเช่นกัน การพัฒนาทางด้านกายภาพด้วยการรุ่งให้ผู้รับสารมีงานทำ ขยันหม่นเพียร สามารถช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจได้ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแนวทางที่สอดรับกับนโยบายของภาครัฐด้วย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมมาโดยตลอดว่า งานคือเงิน เงินคืองานบันดาลสุข แม้แต่ในรัฐบาลปัจจุบันก็เน้นระบบเศรษฐกิจ จากนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ขณะที่พระพยอมเสนอถึง 1 วัด 20 ผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ได้พระพยอมไม่ได้นำแต่ด้านเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น แต่ได้คำนึงถึงการพัฒนาด้านจิตใจควบคู่กันไปด้วย

1.2 การพัฒนาด้านจิตใจ

ผู้รับสารที่เป็นผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสหัวใจและจิตใจคือผู้ที่ถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลง จากการขาดแคลน ขาดความพิการทางกาย จากการถูกทอดทิ้ง และจากการล้มเหลวในการดำเนินชีวิต การพัฒนาที่แม้จะดูว่าเป็นการพัฒนาทางกายภาพ เช่น มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีทองใส มีเงินฝาก แต่ก็เป็นการพัฒนาที่ทำให้สมาชิกในชุมชนของมูลนิธิสวนแก้วเกิด ความมั่นใจในศักยภาพของตนเองขึ้นมา ดังเช่น แม้จะเป็นคนพิการ แต่ก็ยังสามารถทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ เห็นคุณค่าของตนเอง หล่ายคนถูกทอดทิ้ง ไม่ว่าจะเป็นเด็กกำพร้า หรือคน

ชรา แต่เข้าเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้ อีกทั้งทำตนเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ในด้านจิตใจก็ได้รับการอบรมบ่มเพาะในเรื่องศีลธรรม และการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน พระพยอมเล่าไว้ในสภูปพิเศษของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ว่า ได้จัดฝึกอบรมอาชีพต่างๆ ให้พร้อมกับอบรมบ่มนิสัยให้พากษาเหล่านั้นเป็นคนดีมีศีลธรรม และจากกฎของมูลนิธิที่ต้องขยันทำงานลด ละ เดิกอย่างมุข ประกอบกับการติดตามงานอย่างใกล้ชิดทั้งโดยวัจนา แล้ววัจนาสารของพระพยอม ได้เป็นการปลูกฝังคุณธรรมเกี่ยวกับการทำงานให้กับพวกรับสารเหล่านี้ไปโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้แม้ว่าในการทำงานเพื่อเผยแพร่องรม พระพยอมมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ยกกระดับจิตใจของผู้รับสาร ให้ผู้รับสารสามารถนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไปเป็นหลัก หรือใช้แก่ปัญหาในการดำรงชีวิต การจัดตั้งมูลนิธิสวนแก้วกีรยังคงวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ศีลธรรมในพุทธศาสนา แต่เนื่องจากลักษณะของผู้รับสารดังกล่าว ทำให้พระพยอมต้องพัฒนาเข้าเหล่านั้นด้วยการลงเคราะห์เสียก่อน แล้วจึงพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จิตใจ และปัญญา หรือพัฒนาไปควบคู่กัน ดังที่สมบัติ จันทวงศ์ (2540) ได้อธิบายไว้

“ พระพยอมมีโอกาสได้คุยกับปัญหาของชาวบ้าน ทำให้พระพยอมตรหนักเป็นอย่างดีถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดปั๊บปูนห้ามท่องเที่ยวน้ำที่สุดก็ควบคู่กันไปกับความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังศีลธรรมในจิตใจของประชาชน ซึ่งเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบทางสังคมและเศรษฐกิจในสังคมทุนนิยมเสรียอย่างในปัจจุบัน .. ”

พระพยอมกล่าวถึงที่มาของการจัดตั้งมูลนิธิว่าจัดตั้งขึ้นด้วยแนวความคิดวิเริ่มที่จะนำเอาหลักพุทธศาสนามาพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนและเยาวชนของชาติ ในขณะเดียวกันก็ไม่ละเลยที่จะช่วยเหลือผู้ซึ่งยังด้อยโอกาสในทางสังคมและผู้ยากไร้ เพราะภาระทั้งสองประการดังกล่าวจะต้องดำเนินควบคู่กันไป และในการช่วยเหลือนั้นก็ไม่ใช่ว่าจะช่วยโดยการให้ด้านวัตถุสิ่งของแต่เพียงอย่างเดียว ต้องให้เข้าได้ฝึกฝนตนเองด้วย ดังที่ท่านกล่าวว่า “ ถ้าเราไม่ให้เข้าทำอะไรเลย มีแต่เจอกๆ คนไทยจะเสียนิสัยหมด มันต้องรู้จักทำอะไรบ้าง ... ” ซึ่งเป็นการนำหลักธรรมเกี่ยวกับการให้ และการพึงตนเองมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรมของการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จิตใจ และปัญญาควบคู่ไปกับการลงเคราะห์ ซึ่งเป็นเรื่องทางกายภาพ

“ ช่วยเหลือให้คนพ้นจากความลำบากไม่ดีได้อย่างไร และถ้าช่วยทางจิตใจแล้วไม่ช่วยทางร่างกายด้วยก็รักษาและมีปัญหา คนก็ต้องช่วยกันทุกอย่างนั้นแหละ ”

ลุงอรวรรณ (โพโรจน์, 2534) ได้สรุปไว้อย่างน่าฟังว่า

“ เพราะเหตุว่าพุทธธรรมนั้น มิได้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใด แต่เป็นทุกๆ อย่างที่จะช่วยให้ชีวิตดีขึ้น และในด้านไหนเล่า ชีวิตมันก็มีส่องส่วน คือ ร่างกายกับจิตใจ หรืออุปธรรมกับนามธรรม เพราะฉะนั้น การที่พระพยอมท่านได้ช่วยคนด้วยงานให้มีงานทำ มันก็อยู่ในขบวนการทั้งหมดที่เราเรียกว่า พุทธธรรม ”

2. ผลการพัฒนาชุมชนด้านวัตถุ

จากการทำงานของพระพยอมทั้ง 3 ช่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก และขยายรากฐานการพัฒนา ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการก่อตั้งมูลนิธิสวนแก้วแล้วนั้น การสื่อสารของพระพยอมโดยมากเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร เช่น การเข้าร่วมโครงการ การบริจาคทรัพย์ วัตถุ สิ่งของต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของมูลนิธิเป็นไปได้ และทรัพย์วัตถุเหล่านี้ยังเป็น สื่อวัตถุที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการพัฒนาตน และชุมชนด้วย

จากสื่อกิจกรรมโครงการหลายโครงการของพระพยอม เช่น โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจากน้ำข้าด โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม เป็นสื่อกิจกรรมโครงการที่รับบริจาค วัตถุ สิ่งของทุกประเภท ทุกสภาพ ไม่ว่าจะเก่า ใหม่ ชำรุด เสียหาย เหลือทิ้ง วัตถุสิ่งของดังกล่าวจำนวนไม่น้อยเป็นของส่วนเกินที่เจ้าของไม่ต้องการ หรือคิดว่าไม่สามารถใช้ประโยชน์อันได้ดีอีก อาจจะเป็นขยะของบ้าน ของชุมชน เป็นสิ่งไร้ค่าแล้ว แต่กิจกรรมโครงการหลายโครงการ ได้กล้ายเป็นสื่อหรือช่องทางที่ทำให้วัตถุ สิ่งของเหล่านั้น กลับกลายเป็นวัตถุ สิ่งของที่กลับมีค่าขึ้น มาอีก กล่าวคือ กล้ายเป็นสินค้าในชุมเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ หลังจากได้รับการคัดแยก หรือซ้อมแซมแล้ว เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (reuse) หรือกล้ายเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตปุ๋ยชีวภาพ (recycle) เพื่อการเกษตรอินทรีย์

3. ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคม

การพัฒนาชุมชน เมื่อพิจารณาในมิติทางสังคม มีความสัมพันธ์กับ ความสามารถด้านการสื่อสารในมิติด้านยาวย หรือเชิงพัฒนาการ จากการทำงานทั้ง 3 ช่วงของพระพยอม คือ

1. ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงหอดอกพยอม
2. ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก
3. ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงขยายฐานการพัฒนา

3.1 ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงหอดอกพยอม

การพัฒนาชุมชน ในมิติทางสังคม ช่วงหอดอกพยอม ตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน ช่วงนี้เป็นไปเพื่อมุ่งเอาจคน ให้รวมจะได้มีโอกาสเผยแพร่สู่สังคมให้เพิ่มมากขึ้น เป็นการเน้นการพัฒนาในด้านจิตใจและปัญญา โดยมุ่งหวังให้สังคมมีสิ่งยืดเหยียวยาทางด้านจิตใจที่ถูกต้อง ผลของ การพัฒนาชุมชน ในมิติทางสังคม ในช่วงหอดอกพยอมนี้ หากพิจารณาในเชิงปริมาณ เห็นได้ว่า มี การแพร่กระจายธรรมไปสู่สังคมเพิ่มมากขึ้น สังคมให้ความสนใจเกี่ยวกับการบรรยายธรรมของพระพยอม ส่วนในเชิงคุณภาพ มีการวิพากษ์วิจารณ์กันเกี่ยวกับเนื้อหา และรูปแบบของการแสดงธรรม ในวงกว้าง ซึ่งส่งผลให้สังคมมีการตื่นตัวในเรื่องศาสนาเพิ่มมากขึ้น และมีผู้รับสารจำนวนไม่น้อยที่ได้นำข้อคิด หลักธรรมจากการแสดงธรรมของพระพยอมไปใช้เพื่อการพัฒนาตนเองได้ในชีวิตจริง ดังการแสดงทักษะ และจดหมายที่มีถึงพระพยอมเป็นจำนวนมาก

3.2 ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก

ในช่วงน้อมจิตช่วยคนยากนี้การพัฒนาชุมชนได้ฉายให้เห็นภาพของชุมชนใน 2 ลักษณะ คือ ชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ และชุมชนที่ไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่

3.2.1 ผลการพัฒนาในชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่

ชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ ได้แก่ วัดสวนแก้วและมูลนิธิสวนแก้ว ผลการพัฒนาในชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ กล่าวคือ สมาชิกในมูลนิธิสวนแก้วมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในด้านความเป็นอยู่ จากเดิมที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะลีบเนื่องจากการถูกทอดทิ้ง หรือประสาภัย ก็ได้มีที่อยู่อาศัย มี

รายได้ จากเดิมที่ไม่มีหรือมีน้อยไม่พอแก่การยังชีพ เพราะไม่มีงานทำ ตอกงาน ประสบภัยเศรษฐกิจ ก็มีรายได้ สามารถยังชีพได้ นอกจากนี้ยังมีความผิดใจ ดีขึ้น อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย

3.2.2 ผลการพัฒนาในชุมชนที่ไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่

การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในชุมชนที่ไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่ ในช่วงน้อมจิตช่วยคน ยกนี้ เป็นการพัฒนาชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานการสร้างเคราะห์ผู้ดูแลทุกข์ได้ยากในสังคม ซึ่งอยู่บนฐาน คิดที่ว่า “ คน ” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของชุมชน หากคนได้รับการพัฒนาที่ดีแล้ว จะทำให้สังคมโดยรวมได้รับการพัฒนาต่อไป ซึ่งจำเป็นต้องมีทรัพยากรุ่น รวมทั้งความร่วมมือ จากผู้ร่วมงานต่างๆ ด้วย

ผลจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมทรัพยากรุ่นต่างๆ ตลอดจนพลัง ความร่วมมือจากผู้ร่วมงานเป็นการระดมพลังที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน การพัฒนาที่เกิดขึ้นจัดเป็น การพัฒนาด้านจิตใจเป็นหลัก กล่าวคือ ทำให้ผู้รับสารซึ่งเป็นคนในสังคมทั่วไปได้พัฒนาจิตใจตน เองในด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมที่เกี่ยวกับการเสียสละ และการให้ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น และต่อสังคมส่วนรวม ดังเช่น การบริจาคของให้กับมูลนิธิส่วนแก้วตาม โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจ้าของผู้ขาด ผู้บริจาคได้พัฒนาด้านจิตใจตนเองเกี่ยวกับการให้ ขณะที่ทรัพย์สินของที่บริจาคนั้นสามารถนำไปทำประโยชน์ คือ ได้รับการซ้อมและหากชำรุด เป็น การสร้างงานให้กับคนงานในมูลนิธิ เมื่อซ้อมและแล้วนำไปดำเนินการในโครงการชุมปะเօรมาร์เก็ตผู้ ยกไว้ รายได้เข้าสู่มูลนิธิ ส่วนผู้ซึ่งเป็นผู้ยากจนได้มีโอกาสซื้อสินค้าที่ตนเองต้องการในราคา ถูกกว่าห้องตลาด ซึ่งหากไม่มีโครงการชุมปะเօรมาร์เก็ตผู้ยากไว้ บางที่ผู้ซื้อนั้นอาจไม่มีโอกาสได้ซื้อ สินค้าที่ตนต้องการใช้เลย์ก็เป็นได้

จากผลของความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมพลังตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ ทำให้ เกิดการพัฒนาในชุมชน ก็ด้วยโภคพละและมัจฉะ หรือพลังผู้ร่วมงานนั้นได้ถูกจัดสร้างกลับคืน สู่สังคม ทำให้คนในสังคมได้พัฒนาในเรื่องความเสียสละ ความเกื้อกูลกันมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่จะ ช่วยให้สังคมมีความสุขขึ้น พลตรี จำลอง ศรีเมือง (ไพรожน์, 2534) กล่าวว่า

“ สังคมเราจะอยู่ได้ก็ต้องมีความเสียสละ เรายังคงส่งเสริมให้มีการเสียสละกันมากขึ้น จะทำให้บ้านเมืองเรารอยกันอย่างร่วมยั่งยืนเป็นสุข ช่วยเหลือกันอย่างพื่อย่างน้อง ความเป็นอยู่ต่างๆ จะได้ไม่แตกต่างกันมากมายนัก ... ในทางพุทธศาสนา มีหลักอยู่ว่า จงประพฤติปฏิบูติเพื่อ ประโยชน์ตนเองและประโยชน์ท่านให้บริบูรณ์ การช่วยเหลือสังคมก็คือช่วยประโยชน์ท่าน ซึ่งก

เป็นหน้าที่ของชาพุทธกคน เรายจะเอาตัวรอดเที่ยงลำพังคนเดียวຍ่อมไม่ได้ สังคมจะสงบปร่มเย็น ได้ด้วยความช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ด้อยโอกาสกว่า ..."

ยิ่งไปกว่านั้นผลที่เกิดขึ้นในการระดมม้าจัพหลังผู้ร่วมงานจากบุคคลในสังคม ก็ยังขอนกลับคืนสู่สังคมในด้านปัญญาด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนาคนให้พ้นจากการบีบคั้นทาง ปัญญา เป็นการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้ดีขึ้นซึ่งจะเป็นทุนมนุษย์ของสังคมที่มีผลต่อสังคม โดยรวม

นอกจากราชีว์ในส่วนของวัตถุ สิ่งของ ก็เข่นกัน จากประโภชน์ของการพัฒนาด้านวัตถุ ทำให้ สังคมโดยรวมมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น มีการจัดการปัญหาส่วนรวม เช่น ปัญหาอาชญา และปัญหา การใช้ทรัพยากร ที่ดีขึ้น ตลอดจน การใช้พลังงาน สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของคนในชุมชน ดีขึ้น จากตัวอย่างของโครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนอกจากจะทำให้ คนในชุมชนได้อยู่ ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น คือ มีมูลภาวะน้อยลงแล้ว ก็ยังมีสุขภาพดีขึ้นทั้งทางกายและจิตใจ จากการได้บริโภคอาหารที่ปลูก自家菜园 และมีสุขภาพจิตใจที่ไม่เคร่งเครียด

3. ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงขยายราฐวิสาหกรรมการพัฒนา

ผลการพัฒนาชุมชนด้านสังคมช่วงขยายราฐวิสาหกรรมการพัฒนา เป็นผลต่อเนื่องกับผลในช่วง น้อมจิตช่วยคนยาก ทั้งในชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ และไม่ได้จำกัดโดยพื้นที่ อย่างไรก็ได้ช่วยขยาย ราฐวิสาหกรรมการพัฒนา พระพยอมมุ่งเน้นให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืน บนฐานของการพึ่งตนเอง ของสมาชิกในชุมชน ผลจากการพัฒนาตนของสมาชิกในมูลนิธิสวนแก้ว และชื่อเสียงผล งานของพระพยอมทำให้สังคมภายนอกโดยทั่วไปได้เห็นตัวอย่างของแนวคิดดังกล่าวอย่างเป็น รูปธรรม ตลอดจนเนื้อหาที่พระพยอมได้สื่อสารเผยแพร่ได้ทำให้เป็นที่สนใจของสังคม และเกิด ความตระหนักเพิ่มขึ้นถึงแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งปรากฏในลักษณะของการให้การ สนับสนุนทั้งทรัพย์ สิ่งของอย่างต่อเนื่อง เป็นการทำให้สังคมได้เกิดการเรียนรู้ และมองเห็นแนว ทางปฏิบัติที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่นๆ ของสังคมต่อไป

บทที่ 7

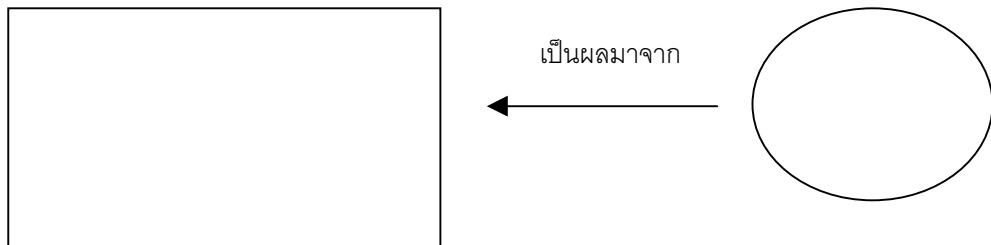
ประเมินความสามารถด้านการสื่อสาร ของพระพิศาลธรรมพาทีในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน

การประเมินความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม กัลยาณ ในกระบวนการระดมพลังการพัฒนาชุมชน เป็นการประเมินจากผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน ซึ่งได้แก่ พล 5 และการพัฒนาชุมชนที่เป็นผลมาจากการพัฒนาชุมชน โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่าง ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว และ ความสามารถด้านการสื่อสาร ในลักษณะของสาเหตุและผล กล่าวคือ การระดมพลังในแต่ละประภารัตน์ และการพัฒนาชุมชน เป็นผลมาจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารด้านใด

พล 5 : ผลกระทบด้านการสื่อสาร

พล 5 "ได้แก่ กายพล โภคพล อมจจพล อกีจจจพล และปัญญาพล ที่เป็นผลมาจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมนั้น เป็นผลมาจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารด้านใด พิจารณาในลักษณะของสาเหตุและผล ดังแนวคูมิ"

พล 5 ผลกระทบด้านการสื่อสาร

1. กายพละ

ผลที่เกิดจากความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมพลัง ที่ทำให้เกิดกายพละ เป็นผลมาจากการความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ซึ่งพิจารณาในมิติด้านยาวย หรือเชิงพัฒนาการการทำงานของพระพยอมในช่วงห้อมดอกพยอม และช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก ได้ดังนี้

. ช่วงห้อมดอกพยอม

จากวัตถุประสงค์ของการทำงานในช่วงห้อมดอกพยอม คือ เพื่อ做人 ดังนั้นความสามารถด้านการสื่อสารที่ใช้ จึงทำให้ได้คนในเชิงปริมาณ หรือกล่าวได้ว่าทำให้เกิดการระดมกายนะในเชิงปริมาณขึ้น อย่างไรก็ได้เนื่องจากการสื่อสารของพระพยอมเป็นการสื่อสารทางศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่คนทั่วไปไม่ค่อยให้ความสนใจ และเป็นผู้รับสารที่เป็นกลุ่มคนระดับกลาง ถึงระดับล่างในสังคม ซึ่งชีวิตประจำวันส่วนมากข้องเกี่ยวอยู่ด้วยเรื่องของการทำมาหากิน ศาสนาเป็นเรื่องที่ออกจะใกล้ตัวอยู่ ดังนั้นการสื่อสารเพื่อที่ให้ได้ผู้รับสารจำนวนมาก จึงต้องอาศัยความสามารถด้านการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมกายนะ ในช่วงห้อมดอกพยอม ดังนี้

1. วิเคราะห์ผู้รับสาร

- กลุ่มเด็ก วัยรุ่น คนชั้นล่างถึงคนชั้นกลาง

2. กำหนดวัตถุประสงค์

- เพื่อ做人 เพื่อให้ธรรมะมีโอกาสได้แพร่กระจายไปยังบุคคลต่างๆ มากที่สุด

3. เลือกใช้สื่อ

3.1 สื่อประเภทนี้ ได้แก่

- สื่อการเทคโนโลยี
- สื่อบุคคล
- สื่อกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา
- สื่อกิจกรรมโครงการ เช่น โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม

3.2 สื่อสมัยใหม่ ได้แก่ สื่อเทปคาสเซ็ต โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์

4. เลือกสาร และออกแบบสาร

- นำเสนอเนื้อหาสารในระดับศีลธรรม โลภียธรรม
- นำเสนอให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่ม
- เนื้อหามีความเป็นปัจจุบัน ทันสมัย

5. ใช้กลยุทธ์การสื่อสารต่างๆ

- การใช้อารมณ์ขัน
- การเล่าเรื่อง
- การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน
- การจัดเรียงองค์ประกอบในการเทคโนโลยีใหม่

1. วิเคราะห์ผู้รับสาร

จากการศึกษาความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในมิติด้านกว้าง หรือภาคตัดขวาง ในหมวดความรู้ ประการแรก คือ การวิเคราะห์ผู้รับสาร กล่าวคือ พระพยอมมีการวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนที่จะทำการสื่อสาร พระพยอมวิเคราะห์ได้ว่าผู้รับสารของท่านจะเป็นคนกลุ่มไหน ซึ่งการวิเคราะห์ผู้รับสารเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการสื่อสาร ที่จะทำให้ผู้ส่งสารทราบว่าตนเองในฐานะผู้ส่งสารจะทำการสื่อสารกับใคร เพื่อสามารถทำการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสาร พระพยอมได้วิเคราะห์แล้วเลือกกลุ่มผู้รับสารที่จะทำการสื่อสารด้วย นั่นคือ กลุ่มเด็ก วัยรุ่น คนชนชั้นล่างถึงชนชั้นกลาง ที่อยู่ในช่วงอายุอยู่กับเรื่องการทำมาหากิน และไม่ค่อยได้สนใจศาสนาเท่าที่ควร

2. กำหนดวัตถุประสงค์

พระพยอมมีความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากทำให้ทราบว่าจะทำการสื่อสารไปเพื่ออะไร มีจุดมุ่งหมายคืออะไร และทำให้ทราบว่าจะใช้วิธีการสื่อสารอย่างไร ในช่วงหอดูกองยุทธ์นี้ พระพยอมได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า เพื่อเอาคน และคนที่ท่านต้องการนั้นก็คือ กลุ่มเด็ก วัยรุ่น คนชนชั้นล่างถึงคนชนชั้นกลาง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้รับสารดังกล่าวเป็นผู้ที่ไม่สนใจศาสนาเท่าที่ควร และมีเป็นจำนวนมาก พระพยอมจึงมุ่งทำการสื่อสารกับผู้รับสารกลุ่มนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงก็คือ เพื่อให้chromophoreมีโอกาสได้แพร่กระจายไปยังบุคคลต่างๆ มากที่สุด ให้คนจำนวนมากหันมาสนใจรวมจะให้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่สนใจศาสนาเท่าที่ควร

3. เลือกใช้สื่อ

เมื่อพระพยอมวิเคราะห์ผู้รับสาร และกำหนดวัตถุประสงค์แล้ว จะนั่นขั้นตอนต่อไปคือ การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้รับสารและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว พระพยอมเลือกใช้ทั้งสื่อประเพณี และสื่อสมัยใหม่

3.1 สื่อประเพณี

สื่อประเพณี เช่น สื่อการเทคโนโลยี และสื่อบุคคล เป็นสื่อที่มีความสอดคล้องกับศาสตร์เดิม พระพยอมเลือกใช้สื่อการเทคโนโลยีและสื่อบุคคลเป็นหลัก เนื่องจากผู้รับสารมีความคุ้นเคยกับสื่อประเพณีอยู่แล้ว และมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของภาษาที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ความศรัทธา เนื่องจากชาวพุทธไทยให้ความยกย่องพระสงฆ์ และเชื่อว่าการฟังเทคโนโลยีเป็นบุญอย่างหนึ่ง ในช่วงหอดอกพาลมพบว่า พระพยอมได้เดินสายเทคโนโลยีหรือแสดงปาฐกถาธรรม nokสถานที่เป็นจำนวนครั้งต่อปีมากับเป็นหลายร้อยครั้ง ซึ่งเป็นการรุกและขยายพื้นที่ไปยังกลุ่มผู้รับสารจำนวนมากทั่วประเทศ โดยไม่ได้ขัดขวางจำกัดเพียงผู้ที่อยู่ในละแวกวัดสวนแก้วเท่านั้น นอกจากนี้พระพยอมใช้สื่อกิจกรรมรวมตัวตามมาระโอกาส เช่น กิจกรรมทำบุญฟังเทศโนในวันสำคัญทางศาสนา และได้ใช้สื่อกิจกรรมแบบใหม่ด้วย คือ การจัดอบรมต่างๆ เช่น โครงการบวชณรงค์ดูร้อน โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากมาก

3.2 สื่อสมัยใหม่

แม้ว่าสื่อประเพณีจะมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภาษา ความศรัทธาของผู้รับสาร แต่บริบททางสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป จากสังคมประเพณี เป็นสังคมที่อิงอยู่กับระบบเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน โอกาสที่คนจะได้ไปวัดเพื่อฟังเทศน์ก็ลดน้อยลง หรือแทบไม่มี หรือแม้แต่การไปฟังเทศน์ตามสถานที่ต่างๆ ที่พระพยอมได้เดินสายไปก็อาจจะไม่ได้ไป หรือไปเพียงไม่กี่ครั้ง ดังนั้นสื่อสมัยใหม่จึงมีบทบาทในการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสาร โดยก้าวข้ามข้อจำกัดในเรื่องเวลา และสถานที่ ดังเช่น สื่อเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ที่สามารถเปิดรับสารด้วยสื่อโทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ที่สามารถเข้าถึงกันได้ทุกสถานที่ และเวลาที่ต้องการเปิดรับ

นอกจากนี้พระพยอมยังเลือกใช้สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพื่อแสดง ธรรมด้วย ซึ่งการออกสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ เป็นสื่อที่ช่วยทำให้การสื่อสารของพระพยอม เป็นที่แพร่หลาย กระจายไปในวงกว้างมากขึ้น มีผู้รับชม และมีโอกาสได้รับสารจากพระพยอมเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก และรวดเร็วมากขึ้น อย่างไรก็ได้ การออกสื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์นั้น อาจเป็นดาบสองคมสำหรับผู้ปะอกรายการ เนื่องด้วยยิงบุคลากรทางศาสนา เพราะลักษณะ ธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์นั้นเป็นไปเพื่อความบันเทิง และมีบุคลิกที่ต้องการความคล่องตัว กระชับ กระเเง ซึ่งดูจะไม่สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ด้วย ซึ่งพระพยอมได้เข้าใจความสามารถ ด้านการสื่อสารในเรื่องการเลือกสาร การออกแบบสาร และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับการเลือกใช้สื่อ ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

4. การเลือกสารและการออกแบบสาร

ในการนำเสนอเนื้อหาสาร พระพยอมเลือกนำเสนอหลักธรรมขั้นศีลและหลักธรรมต่างๆ สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยรู้ถึงเรื่องทางโลก เป็นหลักธรรมในระดับโดยทั่วไป เพื่อให้ผู้รับสาร สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และขัดเกลาตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาตน และสามารถ ปฏิบัติตามต่อศาสนาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป็น หมายที่พระพยอมตั้งใจสื่อสารด้วย

ในส่วนของการออกแบบสารนั้น พระพยอมนำเสนอเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มนักบวช กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มเด็ก วัยรุ่น เป็นต้น และเนื้อหา นั้นมีความเป็นปัจจุบัน ทันสมัย ผู้รับสารสามารถเข้าถึงเนื้อหานั้นฯ ได้โดยง่าย ไม่ว่าสักว่าเป็นเรื่อง ใกล้ตัว แต่เป็นเรื่องไกลๆ ตัว ที่สามารถเข้าใจได้ไม่ยาก พิรุณทั้งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิต ประจำวัน

5. กลยุทธ์การสื่อสาร

กลยุทธ์การสื่อสารที่สำคัญที่พระพยอมเลือกใช้ในช่วงหอดอกพยอม ซึ่งทำให้พระพยอม มีชื่อเสียง และทำให้มีผู้รับสารเป็นจำนวนมาก ก็คือ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุ การณ์ที่เป็นปัจจุบัน โดยพระพยอมได้ใช้ความรู้เดิมในเรื่องเกี่ยวกับองค์ประกอบในการเทคโนโลยี วุป

แบบการทศน์ และโอกาสในการทศน์ เป็นฐานผสานกับการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบททางสังคมสมัยใหม่ และกลุ่มผู้รับสาร นั่นคือ

จากองค์ประกอบในการทศน์ที่ประกอบไปด้วย การแสดงธรรมให้เห็น (สันทัสนา) แสดงธรรมให้สามารถ (สมอาทปนา) แสดงธรรมให้อาจหาญ (สมุดเตชนา) และแสดงธรรมให้ร่าเริง (สมปหัสสนา) พระพยอมได้นำมาจัดลำดับเสียใหม่ คือ นำองค์ประกอบข้อแสดงธรรมให้ร่าเริง จากลำดับ 4 ขึ้นมาเป็นลำดับ 2 (ดังแสดงในตาราง) ซึ่งทำให้ผู้รับสารจำนวนมากที่ไม่เคยได้ให้ความสนใจศาสนาเท่าที่ควร หันมาสนใจศาสนาเพิ่มมากขึ้น เพราะได้รับความร่วางบันเทิงใจ อันเป็นสิ่งที่คนทั่วไปจะรับได้โดยง่ายเป็นปกติอยู่แล้ว

องค์ประกอบในการทศน์ เรียงตามลำดับ

เก่า	ใหม่
1. แสดงธรรมให้เห็น (สันทัสนา)	1. แสดงธรรมให้เห็น (สันทัสนา)
2. แสดงธรรมให้สามารถ (สมอาทปนา) ☺	2. แสดงธรรมให้ร่าเริง (สมปหัสสนา) ☺
3. แสดงธรรมให้อาจหาญ (สมุดเตชนา)	3. แสดงธรรมให้อาจหาญ (สมุดเตชนา)
4. แสดงธรรมให้ร่าเริง (สมปหัสสนา) ☺	4. แสดงธรรมให้สามารถ (สมอาทปนา) ☺

ในเรื่องของรูปแบบการทศน์ พระพยอมได้ปรับประยุกต์รูปแบบการทศน์โดยไม่มีคิดอยู่ กับรูปแบบการทศน์ตามพิธีการ แต่ได้ปรับให้เข้ากับบริบททางสังคมเสียใหม่ ดังแสดงในตาราง

รูปแบบการทศน์

เก่า	ใหม่
- มีคัมภีร์	- ไม่มีคัมภีร์
- มีพิธีการ	- ไม่มีพิธีกรรมมากมาย
- มีตั้งธรรมาน៍	- ไม่มีตั้งธรรมาน៍
- อัญจกรรอบของบาลี	- ยกบาลีน้อย หรือไม่ยกบาลี / ใช้ภาษาaniyam / ยกเหตุการณ์ปัจจุบัน / แทรกมุขตลก

- ต้องเรียบร้อย สวยงาม	- ยกมือ แสดงท่าทางประกอบ ไม่สวยงาม
- เป็นการสื่อสารทางเดียว	- พยายามทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง เช่น ใช้ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

นอกจากนี้พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร เรื่องการจัดซ่องทางการสื่อสาร กีฬากับการเทคโนโลยี โดยปรับให้มีโอกาสเข้าถึงผู้รับสารมากขึ้น และสอดคล้องกับบริบทของสังคม ด้วย ดังแสดงในตาราง โอกาสในการเทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนระหว่างโอกาสในการเทคโนโลยีแบบเก่า และ แบบใหม่

โอกาสในการเทคโนโลยี

เก่า	ใหม่
- วันพุธ	- ทุกวันอาทิตย์ป่าย
- ตามวาระโอกาส วันสำคัญทางศาสนา	- ตามวาระโอกาส วันสำคัญทางศาสนา
- ตามที่ได้รับนิมนต์ (โดยมากอยู่ในลักษณะชุมชนใกล้เคียง / ตามงานที่จัดให้มีศาสนพิธี เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ)	- ตามที่ได้รับนิมนต์ไป (ทั่วประเทศ / ไม่จำกัด ว่าเป็นงานที่มีศาสนพิธี เช่น เทคโนโลยีกีฬากับเรื่อง การขยายรัฐวิสาหกิจ ที่ภาครัฐเรื่อง

ช่วงน้อมじตช่วยคนยาก

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในการระดมกิจกรรม ในการช่วยเหลือคนยาก มีทั้งการระดมให้เกิดกิจกรรมในเชิงปริมาณ และในเชิงคุณภาพ

ในเชิงปริมาณ

พระพยอมใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมให้เกิดกิจกรรม โดยใช้สื่อกิจกรรม โครงการเป็นหลัก ได้แก่ โครงการร่วมโพธิ์แก้ว โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ โครงการลอกคราบ โครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โครงการสอนมาฟื้นไป โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่รวมรวมผู้เดือดร้อน ตกทุกข์ได้ยากจากการประสบภัยต่างๆ หรือด้อยโอกาส ยากจน ตกงาน ไร้ที่อยู่อาศัย ลูกทอดทิ้ง เป็นต้น ให้มาอยู่ร่วมกันภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิสวนแก้ว นอกจากนี้ยังเกิดจากการสื่อสารประสานกับบุคลากร หน่วยงานภายนอกด้วย เช่น กรมราชทัณฑ์ โรงพยาบาลศรีชุมญา กรม

ประชาสงเคราะห์ เป็นต้น ทำให้มุลนิธิส่วนแก้วมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราคนเหล่านี้ล้วน แล้วแต่ต้องการหนึ่งอันมาพึงยืน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ โครงการสงเคราะห์ต่างๆ รวมทั้งการติดต่อ สื่อสารกับบุคลากร หน่วยงานภายนอก ทำให้เกิดแรงงานจำนวนมาก ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของมุลนิธิส่วนแก้วได้ เป็นการระดมกิจกรรมให้เกิดขึ้นในเชิงปริมาณ

ในเชิงคุณภาพ

เมื่อพระพยอมได้ระดมให้เกิดกิจกรรมในเชิงปริมาณ ให้เกิดขึ้นในชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ คือ ในบริเวณพื้นที่ของวัดและมุลนิธิส่วนแก้วแล้ว พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร ให้เกิดการระดมกิจกรรมในเชิงคุณภาพด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาได้ทราบแล้วว่า สมาชิกของมุลนิธิส่วนแก้วที่มีเป็นจำนวนมากนั้น ส่วนมากเป็นบุคคลที่มาจากล่ามได้ว่ามีตำแหน่งเป็นเช่นของเสีย ดังนั้นการที่จะให้คนจำนวนมากเหล่านี้เป็นกำลังพลที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในมุลนิธิส่วนแก้วได้ ก็ต้องจัดให้เข้าเหล่านี้ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน และพัฒนาตน ทั้งในด้านงานอาชีพ และชีวิต ความเป็นอยู่ เพื่อให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

ในการดำเนินงานนี้พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในเรื่องการบริหารภายในองค์กร ซึ่งได้แก่การสื่อสารเพื่อการจัดการ และการสื่อสารเพื่อการควบคุมพฤติกรรมภายในองค์กร นอกจากนี้ยังมีการวางแผนกลยุทธ์ให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อประโยชน์ใน การพัฒนาตนของสมาชิก นั่นคือ การกำหนดให้ผู้รับสารที่อยู่ในมุลนิธิต้องไม่еспสิ่งเสพติด ต่างๆ เช่น เหล้า บุหรี่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพ ตลอดจนการกำหนดให้ผู้รับสารต้องทำงาน ทั้งใน ส่วนงานประจำในแต่ละฝ่าย และงานนอกเวลา คือ การพัฒนาพื้นที่สวน ก็ล้วนแต่ทำให้ผู้รับสาร ในมุลนิธิได้ระดมพลังกายให้เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถทำงานต่างๆ ได้สำเร็จ ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงคุณภาพของกิจกรรม อันจะส่งผลต่อการระดมพลังประการอื่นๆ ต่อไป

ในส่วนของการพัฒนาด้านงานอาชีพ พระพยอมได้ใช้สื่อกิจกรรมโครงการเป็นหลัก ได้แก่ โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งมีการสอนและฝึกอาชีพต่างๆ โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการทำสวน การผลิตปุ๋ยชีวภาพ

การพัฒนาด้านความรู้ จิตใจ พระพยอมจัดให้มีการอบรมจริยธรรม และบอกรเล่าความรู้ ประสบการณ์ใหม่ แก่คนงานในมุลนิธิส่วนแก้วเป็นประจำ โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา มีการประชุมกันทุกวันพระตอนเย็น

2. โภคพละ

ผลที่เกิดจากความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมพลังด้านโภคพละ เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร หลายประการ คือ

1. จากทักษะการโน้มน้าวใจ
2. กลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม
3. การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเงิน
4. การจัดโครงการที่ทำให้เกิดการออม หรือการบริจาค

1. ทักษะการโน้มน้าวใจ

การที่ผู้รับสารบริจากทรัพย์ สิ่งของต่างๆ และชื่อสินค้า ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ทั้งหลายที่มูลนิธิสนใจแก่จำหน่าย ตลอดจนคอมเม้นในระบบบอกสำรองกิเลส ตามโครงการระบบบอกสำรองกิเลส ซึ่งถือเป็นพลังทุนทรัพย์ที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน นั้น เป็นผลจากการใช้ทักษะการโน้มน้าวใจ จากการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมของพระพยอม ทั้งที่ปรากฏในการเทศน์ หรือการพูดคุยสนทนากับผู้มาทำบุญ

2. กลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม

นอกจากใช้ทักษะการโน้มน้าวใจแล้วพระพยอมยังได้ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสังคม ร่วมด้วย ซึ่งสามารถทำให้พระพยอมตั้งราคาสินค้าได้ในราคาน้ำหนักได้เอง โดยมีราคาถูกมาก ต่ำกว่าราคาสินค้าในท้องตลาดทั่วไป เนื่องจากสินค้าต่างๆ เหล่านี้ถือว่าไม่มีต้นทุนเนื่องจากได้รับบริจาคมา ส่วนสิ่งของที่ชำรุดและนำมาซ่อมแซมก่อนจำหน่ายนั้นก็ไม่ได้มีราคาสูงไปกว่าท้องตลาด การใช้กลยุทธ์ด้านราคาวบคู่ไปกับทักษะการโน้มน้าวใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะซื้อสินค้า ซึ่งทำให้เกิดการระดมพลังทุนทรัพย์ขึ้นได้โดยง่าย การใช้กลยุทธ์ด้านราคานี้ถูกมองจากเป็นแรงจูงใจให้ผู้รับสารทั่วไปได้ซื้อสินค้าแล้ว ยังช่วยสังคมด้วยการทำให้ผู้รับสารที่มีฐานะยากจนได้มีโอกาสซื้อสินค้าตามที่ต้องการในราคากลางด้วย กลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อสังคมจึงเป็นทั้งการทำให้เกิดพลังทุนทรัพย์ และการใช้พลังจากทุนทรัพย์เพื่อสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาชุมชนวิธีหนึ่ง

3. การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเงิน

วิธีการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเงิน ที่พระพยอมทำการสื่อสารนั้นเป็นการสื่อสารแบบเปิดที่อยู่บนหลักการของความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เช่น การแจ้งยอดรายรับรายจ่าย หรือเวลาไม่ผ่านบริษัททรัพย์ สิ่งของต่างๆ มีระบบการลงทะเบียนชื่อรายการ และมอบหลักฐานการรับ โดยเฉพาะการรับเงิน ให้กับผู้บริจาก ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสารที่มาบริจาก นอกจากนี้ตัวปฏิบัติของพระพยอมเอง ซึ่งถือเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนะเกี่ยวกับเรื่องเงิน ก็เป็นสิ่งที่ช่วยย้ำให้เกิดความมั่นใจในหมู่ผู้รับสาร พร้อมทั้งสร้างศรัทธา ที่พระอมจะให้การสนับสนุน

4. การจัดโครงสร้างที่ทำให้เกิดการออม หรือการบริจาก

โครงสร้างที่ทำให้เกิดการออมหรือการบริจาก เช่น โครงสร้างระบบสำรองกิเลส เป็นโครงสร้างออมทรัพย์ ที่มิใช่เป็นการออมเพื่อตนเองแต่เป็นการออมเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม ดังเช่น เมื่อผู้นำระบบออกไปออมเงินไว้ได้เต็มระบบแล้ว ก็นำกลับมาบริจากให้ทางวัดอีก

ส่วนโครงสร้างสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจากผู้ขาด เป็นโครงสร้างบริจาก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างชุมป์เบอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ ซึ่งเป็นช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่ได้รับบริจากมาเป็นจำนวนมาก โดยจำหน่ายในราคากลูกให้แก่คนยากจน รวมไปถึงบุคคลทั่วไป ซึ่งสามารถทำรายได้เข้มูลนิธิได้เป็นจำนวนมาก โครงการเหล่านี้ถือเป็นโครงสร้างคอมพลัททรัพย์เพื่อสังคม

3. อมมจจพละ

อมมจจพละหรือพลังผู้ร่วมงาน ห้องจากผู้รับสารภายใน และผู้รับสารภายนอก เป็นผลจากความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในหลาย ๆ ด้านร่วมกัน ดังนี้

3.1 ผู้รับสารภายใน

สำหรับผู้รับสารภายในมูลนิธิ การระดมให้เกิดพลังผู้ร่วมงาน พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร คือ

1. ใช้ทักษะเฉพาะด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะการโน้มน้าวใจ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหา
2. ใช้ความรู้ในบริบทที่เกี่ยวกับการบริหารภายในองค์กร

3. ใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะของพระพยอม ในเรื่องบุคลิกลักษณะและวัตถุปฏิบัติ

ทักษะในการโน้มน้าวใจ และทักษะในการเลือกใช้สื่อ คือ สื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ ได้แก่ โครงการร่วมพืชีแก้ว โครงการสลบมาฟื้นไป โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ โครงการบ้านพักพื้นคน ซรา ทำให้ได้คนมาอยู่ในมูลนิธิ จากนั้นพระพยอมใช้ความรู้ในบริบทที่เกี่ยวกับการบริหารภายในองค์กร ในด้านการสื่อสารเพื่อการจัดการ และการสื่อสารในการควบคุมพฤติกรรม ทำให้เกิดการปฏิบัติตาม โดยอาศัยการสื่อสารเชิงอวัจนะในด้านบุคลิกลักษณะของท่านเองร่วมด้วยในการสื่อสาร เพื่อเป็นแบบอย่าง และในการติดตามผล

การสื่อสารเพื่อบริหารจัดการ และทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาทำให้พระพยอมมีลักษณะเป็นผู้นำที่ทำให้ผู้รับสารภัยในให้การยอมรับและปฏิบัติตาม อย่างไรก็ได้มีบางกรณีที่ผู้รับสารจากไม่พอใจในความเข้มงวดของระเบียบ วิธีการทำงาน หรือติดตามการทำงานของพระพยอม แต่พระพยอมก็จะใช้ทักษะการโน้มน้าวใจเพื่อทำให้ผู้รับสารภัยในร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อไป ดังเช่น ที่พระพยอมกล่าวว่าจะเกลี้ยดท่านก็ได้ไม่เป็นไร แต่ขอให้รักโครงการ เพราะโครงการจะทำให้พากขาอยู่ได้

3.2 ผู้รับสารภัยนอก

ในส่วนของผู้รับสารภัยนอก การระดมให้เกิดพลังผู้ร่วมงาน นั้นเกิดจาก

1. สร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้รับสาร จาก
 - ผลงานที่ปรากฏ
 - วัตถุปฏิบัติที่เคร่งครัด และบุคลิกลักษณะนิสัยที่อาจ惹ิงอาจจัง ซึ่งแสดงออกด้วยการสื่อสารเชิงอวัจนะ
2. ใช้การสื่อสารที่สื่อถึงความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ไว้วางใจได้ โดยใช้การสื่อสารแบบเปิด และใช้กลยุทธ์การจัดซ่องทางให้เหมาะสม ใน
 - การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเงิน
 - การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องผู้หันยิ่ง
3. ใช้ความรู้และทักษะการสื่อสารที่ทำให้เกิดการติดต่อประสานงานด้วยดี และทำให้รู้ว่าควรจะติดต่อสื่อสารกับใคร อย่างไร ได้แก่

- ความรู้ ความเข้าใจบริบทในเรื่องเกี่ยวกับระบบลำดับชั้น
- ทักษะการแนะนำและรับฟัง

การระดมомม์จจพล หรือพลังผู้ร่วมงานจากผู้วั็บสารภายนอก ประการสำคัญ คือ การสื่อสารที่สามารถสร้างความศรัทธา ความน่าไว้วางใจ และการประสานงานที่ดี เนื่องจากผู้ร่วมงานจากบุคคลภายนอกวัดสวนแก้วและมูลนิธิสวนแก้วนั้น เป็นการมาร่วมงานกันในลักษณะของความสัมพันธ์ในแนวราบ ไม่สามารถบังคับ สั่งการ เช่นการสื่อสารในแนวตั้งได้ ดังนั้นจึงต้องเกิดจากความเต็มใจ หรือมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกัน เช่น การทำโครงการร่วมกันกับกรมประชาสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน การจัดงานฉลาดทำบุญ เข้าพรรษา ... มาหากุศล เพื่อให้สาส្រ摊ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำบุญ หรือเพื่อคุณประโยชน์บางประการร่วมกัน หรือตอบแทนกัน ดังเช่น ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมาตรวจเยี่ยมวัดสวนแก้ว และมูลนิธิสวนแก้ว พระพยอมได้ประโยชน์จากการมาตรวจเยี่ยมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย คือ ได้รับความร่วมมือจากการตรวจมหาดไทยในการดำเนินกิจกรรมโครงการทั้งในส่วนที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น การช่วยเจรจาติดต่อซื้อที่ดินให้

ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารที่จะทำให้เกิดผลด้านจิตใจ ความศรัทธา เชื่อมั่น ๆ ไว้วางใจ และเข้าใจกัน

4. อภิชัชจพล

อภิชัชจพล คือ พลังความมีชาติสูง หรือเป็นที่เชิดชูของมหาชน ในงานวิจัยนี้เทียบได้กับความมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและยอมรับของสังคม พระพยอมและวัดสวนแก้ว รวมทั้งมูลนิธิสวนแก้ว มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้างจากผลงานต่างๆ ที่ทำมากรามาย โดยมีรางวัลต่างๆ หลายด้าน หลายรางวัลรับรองผลการทำงานนั้น ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงการเป็นที่ยอมรับของสังคม พลังความมีชื่อเสียงนี้เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความน่าเชื่อถือ นำไปไว้วางใจ ซึ่งทำให้เกิดพลังด้านอื่นๆ ตามมา เช่น พลังด้านทุนทรัพย์ (โภคพล) พลังผู้ร่วมงาน (ommajjal)

พลังความมีชื่อเสียงเป็นผลจากความสามารถด้านการสื่อสาร หลายๆ ด้านรวมกันที่ทำให้เกิดผลงานต่างๆ ได้แก่

1. ความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้รับสารที่เป็นนักสื่อสารมวลชน
2. การสื่อสารที่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน
 - 2.1 การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม
 - 2.2 การสื่อสารเชิงอวัจนะ
3. ทักษะในการประชาสัมพันธ์
 - 3.1 รู้จักใช้โอกาส
 - 3.2 รู้จักใช้เครื่องมือประชาสัมพันธ์

1. ความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้รับสารที่เป็นนักสื่อสารมวลชน

พระพยอมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้รับสารที่เป็นนักสื่อสารมวลชนเป็นอย่างดี กล่าวคือ รู้ลักษณะการทำงานของสื่อมวลชน ว่ามีการทำงานที่ฉับไวรวดเร็ว เพราะมีสัมภัยเรื่องเวลา และความทันสมัยของข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ยังรู้ว่าสื่อมวลชนจะนำเสนอเนื้อหาประเภทใด อย่างไร นั่นคือ สื่อมวลชนมีการนำเสนอในสิ่งที่สนใจของสังคม หรือมีความสำคัญ หรือ มีผลกระทบต่อสังคม และการนำเสนอเนื้อหาจากมีเวลาจำกัด ตลอดจนพื้นที่จำกัด จึงต้องนำเสนอให้ตรงประเด็นมากที่สุด ในขณะเดียวกันก็ครอบคลุมเนื้อหาให้ได้มากที่สุดด้วย

2. การสื่อสารที่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน

สื่อบุคคลที่มีการสื่อสารที่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชนได้ นั่นมีความสำคัญยิ่ง หันนี้มี ใช้ว่าสื่อบุคคลทุกคนจะประสบความสำเร็จในการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อบุคคลในทางศาสนา ดังที่ท่านปัญญาณทวิกษุ ได้กล่าวไว้ว่า “ พระรูปอื่นออกให้ทารกทำไม่ได้ ” แต่พระพยอมดัง และพระพยอมนั้นได้ทำการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนไม่เฉพาะแต่ให้ทารกทำไม่ได้ แต่ยังสื่อสารผ่านสื่อวิทยุ และหนังสือพิมพ์ด้วย การสื่อสารที่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน ของพระพยอมนั้น เป็นไปทั้งการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม และการสื่อสารเชิงอวัจนะ

2.1 การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม

พระพยอมมีการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมที่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน ซึ่งทำให้เป็นที่ รู้จักของสื่อมวลชนเป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อมาประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระหว่างศาสนา กับ สังคม สื่อมวลชนก็มักจะให้ความสำคัญกับพระพยอมในฐานะแหล่งข่าวชั้นดี โดยมาขอสัมภาษณ์

อยู่เนื่องๆ ทั้งนี้สืบเนื่องจากพระพยอมมีความสามารถด้านการสื่อสาร ในการใช้ทักษะการออกแบบสารได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสื่อมวลชนนั้นเอง นั่นคือ การใช้วัฒนาภาษา ที่สัน กระชับ ตรงประเด็น ซึ่งเกิดจากทักษะการออกแบบสารที่มีลักษณะเชิงวิพากษ์ ลักษณะผสมผสาน และแบบคุ๊ตวงกันข้ามมาผสมผสานกัน เกิดเป็นคำ หรือวลีใหม่ที่สะดุดหู กระทบใจ แต่สามารถสรุปความได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งสามารถให้ความคิดเห็นที่แหลมคม เป็นความสามารถด้านการสื่อสารที่ทำให้สื่อมวลชนให้ความสนใจมาติดต่ออยู่เสมอ

2.2 การสื่อสารเชิงวัฒนา

การสื่อสารเชิงวัฒนาของพระพยอม มีความสอดคล้องกับการสื่อสารเชิงวัฒนาที่เข้ากันได้กับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน นั่นคือ พระพยอมเป็นผู้ที่มีบุคลิกแคล่วคล่อง ว่องไว พูดจาขาดจาน ไม่เยินเย้อ เนินนาบ ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเวลาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นอีกประการหนึ่งที่ทำให้สื่อมวลชนให้ความสนใจติดต่อพระพยอมอยู่เสมอ

3. ทักษะในการประชาสัมพันธ์

พระพยอมเป็นผู้มีทักษะในการประชาสัมพันธ์อย่างดียิ่ง กล่าวคือ

3.1 รู้จักใช้โอกาส

3.2 รู้จักใช้เครื่องมือประชาสัมพันธ์

3.1 รู้จักใช้โอกาส

จากการที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญ และความสนใจพระพยอมในฐานะแหล่งข้อมูล เมื่อมีสื่อมวลชนมากขอสัมภาษณ์พระพยอม ไม่ว่าในประเด็นใด พระพยอมให้สัมภาษณ์ในประเด็นนั้นๆ แล้วมักมีการเชื่อมโยงถึงงานที่ทำ แม้แต่การเทคโนโลยีก็ยกตัวอย่างเชื่อมโยง หรือบอกอย่างตรงไปตรงมาถึงงานที่ทำ ดังที่ท่านกล่าวว่าเมื่อก่อนเทคโนโลยีแบบไม่บอกว่าทำอะไร แต่ตอนนี้บอกว่าทำอะไรอยู่ หรืออย่างกรณีของวัชรัตน์วิวัฒนา ที่กำลังดำเนินการอยู่ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้พระพยอมก็เป็นผู้อธิบายและพากย์โครงการสำคัญๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้พระพยอมมีโอกาส หรือได้ใช้โอกาสในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่างๆ ของมูลนิธิ ทำให้ผู้รับสารทั่วไปมีโอกาสได้รับทราบข้อมูล จึงทำให้พระพยอม วัดสวนแก้วและมูลนิธิสวนแก้วเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

3.2 รู้จักใช้เครื่องมือทางการประชาสัมพันธ์

พระพยอมเป็นผู้ที่รู้จักใช้เครื่องมือทางการประชาสัมพันธ์ได้อย่างหลากหลาย
กล่าวคือ

- การแนะนำกิจกรรมโครงการที่ต้องการให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่พระพยอมต้องการให้ผู้รับสารทั่วไปได้รู้จัก และมีส่วนร่วมด้วยการซื้อสินค้า บริจาคสิ่งของ พระพยอมใช้การแสดงออกภูมิหลัง (background) ทั้งที่ปรากฏทางสื่อสิ่งพิมพ์ในลักษณะหนังสือเล่มเล็ก (booklet) และผ่านสื่อบุคคล คือ ตัวท่านเอง โดยผ่านสื่อการเทคโนโลยีการบรรยายธรรม รวมทั้งใช้ผลิตภัณฑ์เป็นสื่อ (merchandising)

- การแนะนำตัวและเตือนใจผู้รับสารให้ระลึกถึงวัดสวนแก้วและมุลนิชสวนแก้ว

พระพยอมได้จัดพิมพ์รูปภาพ (photo release) ของท่าน ตลอดจนรูปภาพสื่อสถานที่ หรือข้อความเตือนใจ หนังสือเล่มเล็ก (booklet) แจกจ่ายให้กับผู้มาทำบุญ บริจาคสิ่งของต่างๆ ทำให้พระพยอมและวัดสวนแก้วเป็นที่รู้จักกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น และเตือนใจให้ผู้ที่รับจากรูปภาพ หรือหนังสือเล่มเล็กจะลึกถึงได้อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษ (special events) ขึ้นตามวาระโอกาสอยู่เสมอ เช่น งานฉลาดทำบุญ เข้าพรรษา ... มาหากุศล หรืองานที่จัดขึ้นเป็นประจำ ที่เรียกว่างานประจำปีของวัดสวนแก้ว คือ งานเสริมธรรมเสริมปัญญา ซึ่งจะมีการเชิญผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมมาเป็นวิทยากร

- การเชื่อมโยงผู้รับสารด้วยการให้ข้อมูลอยู่เสมอ

วัดสวนแก้ว และมุลนิชสวนแก้ว มีการจัดพิมพ์วารสารร่วมโพธิ์แก้วขึ้น เพื่อจำหน่าย และแจกจ่ายให้แก่ผู้มาทำบุญ บริจาคสิ่งของ ตลอดจนผู้ที่สมัครเป็นสมาชิก (membership) วารสารร่วมโพธิ์แก้วจะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล กิจกรรมโครงการต่างๆ ของมุลนิชสวนแก้วให้กับบรรดาสมาชิกที่แม้มงไม่ได้ไปวัดก็สามารถทราบข่าวคราวความเป็นไปเกี่ยวกับการดำเนินงานของวัดมุลนิชสวนแก้วได้

- การเปิดตัวกิจกรรม หรือโครงการใหม่

กิจกรรม หรือโครงการใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวาระโอกาสพิเศษ เพียงชั่วเวลาสั้นๆ หรือโครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานยาวนาน หากเป็นกิจกรรม หรือโครง

การที่จัดร่วมกันกับหน่วยงานองค์กรอื่นๆ มักจัดให้มีการแถลงข่าวเสมอ (press conference) เช่น การแถลงข่าวโครงการป้องบัดสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งจากสำนักพระราชวัง ส่วนกลาง จังหวัด และเอกชน เข้าร่วม หรือ การแถลงข่าวงานคุณบริษัทพระพยอมประเทศไทยราบขาว ซึ่งจัดขึ้นในวันแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เยี่ยมชม (company visit) ควบคู่ไปกับการปราภูตัวในรายการ(appearance) หรือปราภูตัวผ่านสื่อมวลชน ทางโทรทัศน์ หรือให้สัมภาษณ์ลงคลื่นลูกทั้งๆ ทางหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร รวมทั้งใช้ตัวท่านเองเป็นสื่อบุคคล ผ่านสื่อการเทคโนโลยี หรือการบรรยายธรรมทุกครั้ง

- การสร้างความเข้าใจ และภาพลักษณ์

พระพยอมเป็นพระที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักจากรูปแบบวิธีการเทคโนโลยี และกิจกรรมโครงการต่างๆ ย่อมมีทั้งผู้ที่พอใจ และไม่พอใจ พระพยอมได้ใช้เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่สร้างความเข้าใจ และภาพลักษณ์ทั้งตัวท่านและองค์กร คือ ชุมชนสัมพันธ์ (community relations) โดยในระยะแรกๆ ของการสร้างวัด ได้จัดโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อนให้กับลูกหลานชาวบ้านละแวกวัดสวนแก้ว โดยไม่มีคิดเงิน ต่อมาจัดพื้นที่ให้ชาวบ้านได้นำผลิตผล สินค้าต่างๆ มาขายบริเวณหน้าวัดและมูลนิธิได้โดยไม่เก็บค่าที่ นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์เป็นอันดีกับสื่อมวลชน (media relations) เมื่อมีสื่อมวลชนมาขอสัมภาษณ์ พระพยอมจะให้สัมภาษณ์เสมอถ้าไม่ติดภารกิจใด แต่หากติดภารกิจโดยอยู่ หากจัดสรรเรลาได้ก็จะจัดสรรเรลาให้ หรือบางครั้งให้สื่อมวลชนไปสัมภาษณ์ในขณะที่ท่านกำลังทำงานอยู่ ทำให้สื่อมวลชนได้เนื้อหา ข้อมูล และภาพต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริง ทั้งการใช้ชุมชนสัมพันธ์ และสื่อมวลชนสัมพันธ์ เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจ และภาพลักษณ์ทั้งต่อตัวพระพยอมเอง องค์กร และกิจกรรมโครงการต่างๆ และชาวบ้าน ชุมชน รวมทั้งสื่อมวลชน ก็จะกล้ายเป็นสื่อบุคคล และสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับวัด และมูลนิธิสวนแก้วอีกด้วย

5. ปัญญาพละ

ผลที่เกิดจากความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในการสื่อสารเพื่อรับชมพัลัง ที่ทำให้เกิดปัญญาพละ ในช่วงหอดอกพยอม น้อมจิตช่วยคนยาก และขยายรากฐานการพัฒนานั้น พบว่า เกิดจากความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในหลายๆ ด้าน ที่สำคัญ ได้แก่

1. ทักษะการเลือกใช้สื่อ

2. การเลือกและการออกแบบสาร

1. ทักษะการเลือกใช้สื่อ

จากความสามารถด้านการสื่อสาร ด้านทักษะการเลือกใช้สื่อ พบว่า การเลือกใช้สื่อนั้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านการสื่อสารในมิติด้านภาษา หรือ เชิงพัฒนาการ และการกำหนดวัตถุประสงค์ เมื่อพระพยอมจะใช้สื่อหลากหลาย คือ สื่อการเทคโนโลยี ที่สื่อกิจกรรม (ค่ายอบรมจริยธรรม งานเสริมธรรมเริ่มปัญญา โครงการต่างๆ) สื่อวัสดุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทป สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ แต่ลักษณะลือที่ใช้เพื่อให้เกิดปัญญาพละก์มีอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ คือ

1.1 สื่อที่ใช้การสื่อสารเชิงวัจนะ

1.2 สื่อที่ใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะ เช่น การกระทำ

1.1 สื่อที่ใช้การสื่อสารเชิงวัจนะ

สื่อหลายประเภท เช่น สื่อการเทคโนโลยี ที่สื่อกิจกรรมค่ายอบรมจริยธรรม งานเสริมธรรมเริ่มปัญญา สื่อเทป สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ ล้วนใช้ภาษาพูดเป็นหลักในการสื่อสาร ซึ่งมีการเลือกสาร การออกแบบสาร และกลยุทธ์ที่ใกล้เคียงกันกับการใช้สื่อการเทคโนโลยี เป็นสื่อหลักที่ใช้ในการสื่อสารทางศาสนา เพื่อให้เกิดปัญญาพละ อย่างเช่น สื่อเทปนั้น ก็คือ สื่อการเทคโนโลยีนั้นเอง เนื่องจากเป็นการบันทึกเทปการเทศน์สด เพียงแต่นำเสนอด้วยสื่อที่ทำให้การแพร่กระจายและการเข้าถึงผู้รับสารมีเพิ่มมากขึ้น และในบรรดาสื่อหลายประเภทดังกล่าว นี้ ก็อาจกล่าวได้ว่า พระพยอมได้ใช้สื่อการเทคโนโลยีเป็นสื่อหลักในการสื่อสารเพื่อการระดมพลังปัญญา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความสามารถด้านการสื่อสารในเชิงพัฒนาการ พบว่า ในช่วงแรก คือ ช่วงห้อมดอกพยอม พระพยอมใช้สื่อการเทคโนโลยีมาก โดยมีกิจเทคโนโลยี พ.ศ. 2529 ถึง 840 งาน ซึ่งเป็นปีที่มีกิจเทคโนโลยีที่สุด และก็ยังคงใช้สื่อการเทคโนโลยีต่อๆ มา ในช่วงนี้มีความคิดซ่อนอยู่คนมาก และขยายรายการฐานการพัฒนาด้วยทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารโดยใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาพูด เป็นลิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายที่สุด มีความฉับไว คล่องตัวสูง และสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มผู้รับสารได้โดยง่าย ทั้งผู้รับสารก็ไม่ต้องใช้ทักษะอะไรมากนัก เพียงแต่ใช้ทักษะการรับฟัง ในขณะที่สื่อที่ใช้ภาษาเขียนนั้น ผู้รับสารต้องมีทักษะใน

การอ่านออก และผู้ส่งสารก็ต้องมีทักษะในการเขียนด้วย อย่างไรก็ได้การสื่อสารโดยใช้สื่อภาษาพูดก็ยังเป็นวิธีที่ง่าย และสะดวก คล่องตัวมากที่สุดในการสื่อสารนั้นเอง

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารโดยใช้ภาษาพูด ซึ่งทำการสื่อสารกับคนจำนวนมากๆ และเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราวนี้ ทำให้ยากแก่การติดตามประเมินผล ท่านธรรมปีญกกล่าวว่า

“ ในการนำคนให้พัฒนาผ่านขั้นต่างๆ การสั่งสอนแนะนำ และผู้ที่ถือกันว่าเป็นหลักในการทำหน้าที่นี้คือ พระภิกษุสงฆ์ การพัฒนาหรือก้าวหน้าจะไปได้ช้าหรือเร็ว มากหรือน้อย ย่อมขึ้นต่อปัจจัยทั้งฝ่ายผู้แนะนำสั่งสอน และคนที่รับคำสอน ”

อีกทั้งแนวทางในทางศาสนานั้นให้ความสำคัญด้านการอบรมสั่งสอน มากกว่าการติดตามประเมินผล เพราะมีหลายปัจจัยแผลล้มที่นอกเหนือไปจากผู้แนะนำสั่งสอน และคนที่รับคำสอน และหลายปัจจัยแผลล้มเป็นสิ่งที่ไม่อยู่ในความควบคุมของผู้แนะนำสั่งสอน เช่น การทำมาหากิน นอกจากนี้ยังเกี่ยวเนื่องด้วยศรัทธาความเชื่อ และระยะเวลากว่าจะเห็นผลก็ใช้เวลานาน พระพยอมกล่าวว่า

“ การไปพูด ไปสอนอย่างเดียวนั้น บางทีก็เห็นผลช้า ”

พระครูสังฆรักษ์อภิญญา (เพรโจน์, 2543) กล่าวว่า

“ การเทคโนโลยี ถ้าได้สังกัดใจคนสักข้าวขณะหนึ่งก็ติดมไปแล้ว แต่จะให้ได้ผลให้มีการบรรลุที่เดียวคงจะยาก การบรรลุย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของคนด้วย ”

อย่างไรก็ไม่ได้หมายความว่าการใช้สื่อการเทคโนโลยี หรือสื่ออื่นๆ ที่ใช้สื่อภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ไม่สามารถทำให้เกิดการระดมปัญญาและขึ้นได้เลย การใช้สื่อการเทคโนโลยีของพระพยอมที่นำเสนอด้วยรูปแบบการเทคโนโลยีต่างไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ โดยเทคโนโลยีไม่ยกบาลี หรือยกบาลีน้อยมาก ใช้คำ หรือภาษาอ่องที่คนทั่วไปพูดกัน ก็เป็นความสามารถด้านการสื่อสารในการเลือกใช้สื่อที่ทำให้เกิดปัญญาและขึ้นหมู่ผู้รับสารได้โดยง่าย พระสุธีวารากรณ์ (เพรโจน์, 2534) กล่าวว่า

“ การเทคโนโลยีแบบเก่า มีข้อเสียตรงที่ฟังแล้วไม่ค่อยจะรู้เรื่อง เช้าใจยาก ...การเทคโนโลยีของพระพยอม นับว่าเป็นวิธีใหม่ที่แหวกประเพณีการเทคโนโลยีแบบเก่าออกมานี้ ซึ่งมีข้อดีก็คือ เช้าใจง่าย เอกภาษาaniyam เอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาเทคโนโลยีกันเลย ”

พระมหาอเนก (ไฟรอน์, 2534) ได้กล่าวว่า

“ คำพูดของท่านที่โครงการ พากันดำเนินว่าหมายบลอนนั้น เราถือว่าเป็นเทคนิคในการเทคโนโลยี จะทำให้คนเข้าใจธรรมะได้ ”

นัญชรินทร์ (ไฟรอน์, 2534) กล่าวว่า

“ วิธีการเทคโนโลยีของท่าน ถึงแม้จะมีหมายบลอนอยู่บ้างอย่างที่เขาว่า แต่ที่จริงแล้วมันเป็นเทคนิคของท่าน เพราะธรรมะมันต้องแปลงเปลี่ยนมาให้ชาวบ้านเข้าใจได้ จึงจะเป็นประโยชน์จริงๆ ”

1.2 สื่อที่ใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะ

สื่อที่ใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะ เป็นสื่อที่ไม่ได้ใช้ภาษาเป็นหลักในการสื่อสาร เช่น ใช้สถานที่ บรรยากาศ การกระทำ รวมไปถึงอาการภาระทาง บุคลิกลักษณะ เป็นสื่อในการสื่อสาร ซึ่งเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนะ สื่อที่ใช้เป็นช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อสถานที่ เช่น ใบสัตห์ ธรรมชาติ ถ้ำ อนุสาวรีย์แม่ บรรยายภาษาภยายนั้น ลักษณะที่ต้องลงมือปฏิบัติ เช่น การทำสวน

พระพยอมได้ใช้สื่อสถานที่ และสื่อกิจกรรมในการระดมให้เกิดปัญญาพละโดย สื่อสถานที่นั้นเริ่มใช้ตั้งแต่การก่อตั้งวัดสวนแก้ว ในช่วงหอดอกพยอม และได้ใช้สื่อสถานที่เพิ่มเติมขึ้นบางส่วนในภายหลัง เช่น อนุสาวรีย์แม่ สวนสื่อกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติ เช่น การทำงานต่างๆ การทำสวน เป็นสื่อที่ใช้มากหลังจากก่อตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้นแล้ว ซึ่งอยู่ในช่วงของการทำงานช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก และขยายรากฐานการพัฒนา

การใช้สื่อสถานที่และสื่อกิจกรรมเพื่อให้เกิดปัญญาพละนี้เห็นผลไม่ชัดเจน เนื่องจากผลที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการสื่อสารภายในตนเอง (intrapersonal communication) ของผู้รับสาร แต่อย่างไรก็ได้ ในบางครั้งปัญญาพละก็เกิดขึ้นและถูกใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยไม่รู้ตัว เช่น การที่ผู้รับสารสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปัญญาที่สะสมมาจากกระบวนการกระทำอย่างต่อ

เนื่อง หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ในการกระทำหั้งของตนเอง และผู้อื่น พลังปัญญาที่เกิดจาก การสื่อสารด้วยกระทำนี้แม้จะเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ไม่ชัดเจน และเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่จะคงอยู่ยาวนานกว่า พลังปัญญาที่ได้จากการสื่อสารโดยใช้ภาษาเป็นหลัก โดยเฉพาะหากการ สื่อสารนั้นเป็นไปตามโอกาส ไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นสำหรับกลุ่มผู้รับสารภัยในมุลนิธิ ซึ่งส่วนมากเป็นคนชนชั้นล่างของสังคม ผู้ด้อยโอกาส ผู้เดือดร้อน ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งยังถูกบีบคั้น ทางกายอยู่ ใน การสื่อสารเพื่อร่วมพลังปัญญาผู้รับสารกลุ่มนี้ พระพยอมจึงเลือกใช้สื่อกิจกรรม เป็นหลัก เนื่องจากสามารถควบคุมให้เกิดกระทำอย่างต่อเนื่องได้ และเพื่อให้ผู้รับสารเห็นผล จากกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะเห็นผลได้อย่างชัดเจน เข้าใจได้กว่าการใช้สื่อภาษาบอกกล่าว ว่าทำอย่างนี้จะเกิดผลอะไรขึ้น

ส่วนสื่อกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติ เช่น การทำงานต่างๆ การซ้อมแซมเพอร์ฟอร์ม การทำท่อ ข้าวต้มมัด การทำสวน เป็นต้น ทำให้เกิดกระรวมปัญญาพละขึ้น จากการเรียนรู้กระบวนการ ทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตลอดจนการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานในแต่ละขั้นตอน นอกเหนือนี้ยังได้เข้าใจความสัมพันธ์ในองค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเพื่อทำให้งานสำเร็จ ด้วย

ทักษะในการเลือกใช้สื่อ เพื่อกระรวมปัญญาพละของพระพยอม เป็นความสามารถด้าน การสื่อสารที่ ไม่ได้มีเฉพาะทักษะการเลือกใช้สื่อเท่านั้น แต่ยังประกอบจากความรู้ ความเข้าใจผู้ รับสารด้วย จึงสามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับสาร

2. การเลือกและการออกแบบสาร

ในการสื่อสารโดยใช้ภาษาเป็นสื่อ โดยมีสื่อการเทคโนโลยีเป็นสื่อกลั กนั้น การเลือกและการ ออกแบบสาร ช่วยทำให้เกิดพลังปัญญาขึ้นได้โดย

2.1 การเลือกสาร

2.2 การออกแบบสาร

2.1 การเลือกสาร

ในการเลือกสาร พระพยอมได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับผู้รับสาร และวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย กล่าวคือ ผู้รับสารส่วนมากที่พระพยอมทำการสื่อสารด้วย คือ คนระดับชาวบ้าน

ธรรมดاجาชันขั้นล่างถึงชั้นกลาง ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่ยังต้องดื่นวนและวุ่นวายอยู่ด้วยเรื่องของการทำมาหากินเป็นลำดับแรก มีไม่น้อยที่เป็นเด็ก วัยรุ่น ซึ่งมีความห่างเหินจากศาสนา โดยธรรมชาติของวัย และมีไม่น้อยที่ยังมัวเมากับความบากบ่ายมุข ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่สนใจศาสนา ใน การเลือกสารเพื่อนำเสนอเนื้อหาสารนั้นจึงต้องไม่ยกเกินจะเข้าใจ หรือพื้นไปจากระดับความสนใจ ดังนั้นพระพยอมจึงเลือกนำเสนอเนื้อหาในระดับศีลธรรม ซึ่งไม่ไกลตัวไปจากชีวิตประจำวันของ ผู้รับสาร ดังที่สมบัติ จันทวงศ์ (2540) อธิบายว่า

“ เป็นธรรมดาว่าย เองที่การสอนธรรมต่อผู้ที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและการศึกษา ซึ่งเป็น คนหมู่มากของสังคมนี้ ย่อมยากลำบากและแตกต่างไปจากการสอนธรรมให้แก่ผู้คนที่ไม่มีแรง บันดาลใจทางด้านความจำเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในระดับล่างสุดของสังคม ด้วยเหตุ นี้เองจึงเห็นได้ว่า สำหรับคนเหล่านี้ พระพยอมไม่ได้พยายามเน้นธรรมขั้นสูงหรือการหลุดพ้น แต่ เน้นเรื่องศีลธรรมขั้นต้น เรื่องของความบากบ่ายมุขซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีชีวิตอยู่รอดในสังคมเสีย ก่อน ”

การนำเสนอเนื้อหาในระดับโลภธรรม ทำให้ผู้รับสารมีโอกาสที่จะเข้าใจในหลักธรรมคำ สอนเหล่านั้นได้ การเข้าใจในเนื้อหาสาร เป็นการระดมพลังปัญญาให้เกิดมีขึ้นในตนของผู้รับสาร

2.2 การออกแบบสาร

นอกจากการเลือกสาร โดยเลือกนำเสนอเนื้อหาสารที่หลักธรรมคำสอนในระดับ โลภธรรม สำหรับผู้รับสารส่วนใหญ่แล้ว สำหรับผู้รับสารกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะอย่างมาอิก พระพยอมได้นำเสนอเนื้อหาสารดังนี้

2.1.1 พระพยอมเลือกเนื้อหาสารที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะที่มี ความหลากหลาย ดังเช่น การเทคโนโลยีให้กลุ่มพระ นักบวชฟัง ก็นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ ธรรมตามหลักคำสอน เทคน์กลุ่มข้าราชการทหาร ตำรวจ ก็นำเสนอเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดย ความสุจริต คำนึงถึงเกียรติยศในอาชีพ หรือเทคโนโลยีให้กลุ่มแพทย์ พยาบาลฟัง ก็ให้คำนึงถึงจรรยา บรรณวิชาชีพ เทคน์ให้กลุ่มชานนาฟัง ก็พูดถึงเรื่องเกี่ยวข้องการอาชีพการทำนา

2.1.2 เนื้อหาสารเดียวกัน หรือ รวมหมวดเดียวกัน แต่พระพยอมสามารถนำเสนอให้เข้ากับกลุ่มผู้รับสารที่ต่างกันได้ ดังเช่น ที่เทคโนโลยีองความอดทน สำหรับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ให้อดทนในการทำงานโดยขยันหมั่นเพี้ยร ส่วนผู้มีการศึกษา ให้อดทนต่อโลกธรรมแปด

การนำเสนอเนื้อหาสารดังกล่าว เป็นการปรับประยุกต์เนื้อหาให้เข้ากับผู้รับสารหลายกลุ่ม ได้ และมีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะเหล่านั้น ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจในเนื้อหา และสามารถเข้าใจเนื้อหาสารได้ง่าย ดังที่ ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง (ไพรожน์, 2534) กล่าวว่า

“ ท่านอาจารย์พยอม ท่านเป็นพระที่เก่ง ท่านเข้าใจในการใช้ภาษา ภาษาที่ท่านใช้เร้าใจมาก เรื่องที่ท่านเสนอเป็นสิ่งที่ตรงกับชีวิตของชาวบ้าน ท่านสามารถปรับประยุกต์ให้กับคนหลายกลุ่ม ท่านเทคโนโลยีไฟฟ้าได้แม่นกระแทก เทคโนโลยีที่คนคุยก็ฟัง พากยนาครา ก็ฟังได้ ท่านสามารถทำให้คนหลายกลุ่มหันมาสนใจธรรมะได้อย่างน่าชื่นชม คนที่ไม่เคยสนใจเลย ก็กลับมาสนใจ ... ”

2.1.3 การนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นปัจจุบัน ทันสมัย ก็ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่นำเสนอได้ง่ายขึ้นด้วยเช่นกัน เพราะเรื่องราวเหล่านั้นแวดล้อมอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้รับสาร และพระพยอมไม่ต้องเท้าความมากนัก

2.1.4 การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการวิพากษ์ วิเคราะห์ วิจารณ์ เป็นเหมือนการจุดประกาย ให้ผู้รับสาร “ เห็น ” ในจุดที่ไม่เคยเห็นหรือคิดมาก่อน เป็นการทำให้ผู้รับสารได้ใช้ความคิด ซึ่งเป็นการระดมพลังปัญญาให้เกิดมีขึ้นได้ทางหนึ่ง

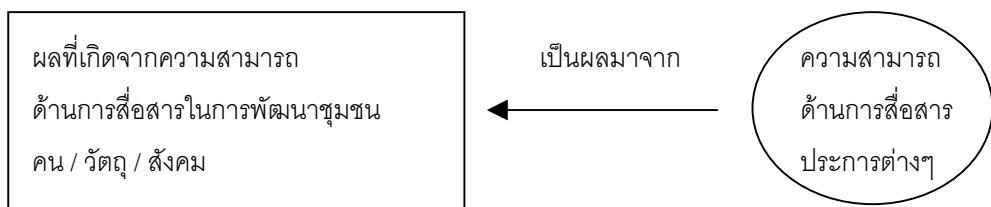
2.1.5 การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการผสมผสานการใช้คำ ทั้งในลักษณะคล้องจอง และในลักษณะของคู่ตรังข้าม ก็เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารเกิดการระดมปัญญาและขึ้นได้

การพัฒนาชุมชน : ผลจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร

ผลที่เกิดขึ้นในด้านการพัฒนานั้น เป็นผลมาจากการระดมพละ 5 ประการ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การใช้ความสามารถด้านการสื่อสารอีกด้วย ในการพัฒนาดังกล่าว พิจารณาใน

แห่งของ คน วัตถุ และสังคม จากมิติด้าน漾า หรือเชิงพัฒนาการ สามัญคุของการทำงาน คือ ช่วงห้อมดอกพยอม น้อมจิตช่วยคนยาก และขยายรากฐานการพัฒนา โดยแบ่งผลที่เกิดในด้าน การพัฒนาได้สองด้าน คือ ผลด้านการพัฒนาทางกายภาพ และผลการพัฒนาทางด้านจิตใจ

การพัฒนาชุมชน ผลกระทบด้านการสื่อสาร

1. การพัฒนาชุมชนด้านคน

ผลด้านการพัฒนา ซึ่งพิจารณาในส่วนที่เป็น คน นั้น พิจารณาจาก 3 ช่วงของการทำงาน คือ

1. การพัฒนาชุมชนด้านคนช่วงห้อมดอกพยอม
2. การพัฒนาชุมชนด้านคนช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก
3. การพัฒนาชุมชนด้านคนช่วงขยายรากฐานการพัฒนา

1. ผลด้านการพัฒนาชุมชนด้านคนในช่วงห้อมดอกพยอม

ผลด้านการพัฒนาในช่วงห้อมดอกพยอม ที่พิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการ做人เพื่อ เผยแพร่ธรรม เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ และทางปัญญาของผู้รับสารแต่ละบุคคล การพัฒนาใน ทางพุทธศาสนานั้นมุ่งที่การพัฒนาตัวคนเป็นสำคัญ พระธรรมปีปฏิ (2546) กล่าวว่า

“ คนจะต้องมีความสามารถในการมีความสุขมากขึ้น คือ เป็นคนที่สุขได้ง่ายขึ้น สุขด้วย วัตถุน้อย ซึ่งมีใช้มีความหมายเชิงบังคับความเป็นอยู่ แต่เป็นคำแสดงความสามารถของจิตใจที่ พัฒนาอย่างถูกต้อง ซึ่งสืบไปอย่างอิสรภาพของจิตที่มีความสุขได้โดยไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุ ... เมื่อ

จิตมีความสามารถที่จะสูงง่ายด้วยวัตถุน้อย และเมื่อสរภาพที่จะมีความสุขโดยไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุ แล้ว ปัญญาจะทำหน้าที่จัดปรับการดำเนินชีวิตหรือความเป็นอยู่ด้านพฤติกรรมให้เหมาะสมและดีที่สุดอย่างเต็มศักยภาพของมัน เพื่อให้เกิดผลดีที่สุดแก่ชีวิต แก่สังคม และแก่สิ่งแวดล้อมทุกอย่าง ... ในกรณีมีคนให้พัฒนาผ่านขั้นต่างๆ เหล่านี้ งานสำคัญคือ การสั่งสอนแนะนำ และผู้ที่ถือกันว่าเป็นหลักในการทำหน้าที่นี้ก็คือ พระภิกษุสงฆ์ ... “

พระพยอมได้ทำหน้าที่ “สั่งสอนแนะนำ” ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารได้พัฒนาตนให้มีความสุขด้วยวัตถุน้อย หรือไม่ต้องอาศัยวัตถุเลย เช่น การที่มีความสุข เป็นบานจาก การฟังเทคโนโลยี หรือฟังข้อคิดประเดิมchroma จากรากฐานเสริมchroma เสริมปัญญา “ได้ขับคิดปริศนาchroma จากโรงหมอสพ ทางวิญญาณ หรือพิจารณาสังขารจากถ้า ดีมีสำนึกระหว่างชาติโดยรอบด้วย “ได้นำหลักธรรมต่างๆ ไปพัฒนาตนของทางด้านจิตใจ และปัญญาเพื่อให้จิตมีสរภาพโดยไม่ต้องขึ้นกับวัตถุ และสามารถฝึกใจ คิดได้กับเรื่องราวต่างๆ ที่เข้ามากะรบทบในชีวิตประจำวัน

กาญจนฯ แก้วเทพ (2544) อธิบายถึงผลกระทบระดับบุคคล ว่า การวัดผลกระทบระดับบุคคลที่เกิดจากการกระทำการของสื่อนั้นมักใช้แบบจำลองจากจิตวิทยาเป็นเกณฑ์วัด คือ การวัดผลกระทบด้านความรู้สึกความเข้าใจ (cognition) การวัดผลกระทบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affection) และด้านการกระทำ (Behavior) สำหรับมิติศาสนานั้น สองมิติหลัง คือ อารมณ์ความรู้สึกและการลงมือปฏิบัติอาจถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันศาสนา

เนื่องจากความต้องการศาสนาหันมักเกิดมาจากการปัญหาที่แก้ไม่ตกและทำให้มนุษย์เป็นทุกข์ คนเราจึงมักต้องการศาสนามากเป็นพิเศษในยามที่ห้อแท้ หมดหวัง หรือหาดกลัว ศาสนาจึงมีบทบาทในด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) หรือทำหน้าที่จิตบำบัด (therapy) เป็นส่วนใหญ่ ดังประสบการณ์ทั่วไปในชีวิตคนธรรมชาติเมื่อไม่สบายใจแล้วไปทำบุญที่วัด ก็จะรู้สึกสบายใจขึ้น

อย่างไรก็ตามการสั่งสอนแนะนำ หรือการเผยแพร่องรมของพระพยอมนั้น แม้ที่สุดจะมุ่งให้เกิดการกระทำ คือ ผู้รับสารนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนาไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ก็เป็นสิ่งที่วัดผลหรือประเมินได้ยาก ว่าเมื่อผู้รับสารรับสารแล้วไปได้เกิดการระดมพลังปัญญาได้มากน้อยแค่ไหน ทำอย่างไรต่อ หรือแนวความคิดได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างไร หรือเห็นผลซ้ำ ซึ่งพระพยอมก็กล่าวเองว่า “ การไปพูดไปสอนอย่างเดียวนั้น บางทีก็เห็นผลซ้ำ “

แต่ด้านความรู้ ความเข้าใจ และอารมณ์ อาจพอเห็นได้ว่าผู้รับสารส่วนมากมีความนิยมชุมชน และเห็นว่าเนื้อหาที่พระพยอมนำเสนอันสามารถเข้าใจได้ง่าย และเป็นประโยชน์

ท่านธรรมปีغمกล่าวว่า “ ในงานนำคนให้พัฒนาผ่านขั้นต่างๆ การสั่งสอนแนะนำ และผู้ที่ถือกันว่าเป็นหลักในการทำหน้าที่นี้ก็คือ พระภิกษุสงฆ์ การพัฒนาหรือก้าวหน้าจะไปได้ช้าหรือเร็วมากหรือน้อย ย่อมขึ้นต่อปัจจัยทั้งฝ่ายผู้แนะนำสั่งสอน และคนที่รับคำสอน ” ในขณะที่ผู้แนะนำสั่งสอน คือ พระพยอมทำอย่างเดิมที่ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการแนะนำสั่งสอนอย่างเดิมที่ แต่คนที่รับคำสอน หรือผู้รับสาร เป็นบุคคลที่มีชีวิตประจำวัน ทั้งกิจกรรมที่ทำ พฤติกรรม ความเชื่อห่างจากศาสนา พระธรรมปีغمกล่าวว่า “ พฤติกรรมทำให้เกิดสภาพจิต เมื่อเวลาเคยชินอย่างไร จิตใจเราจะยึด และเกิดความพองใจ ตลอดจนหาเหตุผลเข้าข้าง และสำทับความพองใจ ติดใจนั้น กลายเป็นความยึดติด แล้วทำให้พฤติกรรมนั้นแนะนำเพนยิ่งขึ้น แล้วแก้ยาก … ” ดังนั้น การที่จะวัดผลเชิงพฤติกรรมจากผู้รับสารว่าได้มีการนำหลักธรรมคำสอนไปปรับเปลี่ยนหรือปรับใช้ให้เห็นผลทันทีจึงเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะถ้าผู้รับสารนั้นเป็นผู้ที่มีความห่างจากศาสนา อย่างไรก็ดีแนวคิดทางพุทธเชื่อว่า แต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนา สามารถฝึกได้ทั้งทางกาย ทางจิต และทางปัญญา ซึ่งเป็นแนวคิดที่พระพยอมยึดเป็นแนวทางในการทำงานด้านการพัฒนาต่อไป

แต่หากจะประเมินผลด้านการกระทำจากปริมาณคนไปทำบุญที่วัด หรือไปร่วมพัฒนาในวันอาทิตย์ ไปเที่ยวพักผ่อนภายในบริเวณวัดซึ่งมีปริมาณมากพอสมควรก็จากล่าวนี้ได้ว่าผลจากการสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมส่งผลในด้านการกระทำ เช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ในแง่ของปริมาณการพร่ำรำเจาหยหลักธรรมสู่ผู้รับสารตามวัตถุประสงค์做人เพื่อเผยแพร่ธรรม พระพยอมสามารถทำได้โดยประสบความสำเร็จอย่างเป็นอย่างดี แต่ในมิติของการระดมพลัง และการพัฒนานั้นพระพยอมทำได้ในระดับของการทำให้เกิดการเปิดรับ (exposure) มากกว่าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. ผลการพัฒนาชุมชนด้านคนในช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก

ผลที่เกิดขึ้นในด้านการพัฒนานั้นช่วงน้อมจิตช่วยคนยากนั้น เป็นการพัฒนาด้านกายภาพ และด้านจิตใจ ด้านกายภาพเป็นการลงเคราะห์ให้ผู้ยากไร้ ด้วยโอกาสทั้งหลาย ได้รับการตอบ

สนองในเรื่องความต้องการพื้นฐานของชีวิตในเรื่องปัจจัยสี่ ให้ได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้ที่สามารถซ่วยเหลือเลี้ยงตัวเองได้ มีความมั่นคงในระดับหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็ได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจไปพร้อมๆ กัน ทั้งที่เป็นผลจากการพัฒนาทางกายภาพที่ส่งผลให้คุณภาพเหล่านี้มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น และจากการอบรมศิลธรรม จริยธรรม คุณธรรมต่างๆ ในการดำรงชีวิต และการประกอบกิจกรรมงาน

2.1 ผลการพัฒนาทางด้านกายภาพ

ผลการพัฒนาทางด้านกายภาพ ที่เป็นผลมาจากการสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมจากการทำงานในช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก และต่อเนื่องไปในช่วงขยายรากฐานการพัฒนา ก้าวคืบ

ในส่วนที่เป็นผลจากการพัฒนาทางกายภาพ ก็เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้แท้จริงก็คือผู้ที่ถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลงจากความยากไร้ ด้วยโอกาสในสังคม จากความพิการทางกายจากภาระทางด้วย แรงงานที่ต้องทำงานหนัก และการล้มเหลวในการดำเนินชีวิต การพัฒนาที่แม้จะดูว่าเป็นการพัฒนาทางกายภาพ แต่ก็เป็นการพัฒนาที่ทำให้เขาเหล่านี้เกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเองขึ้นมา ดังเช่น เมื่อจะเป็นคนพิการ แต่ก็ยังสามารถทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ เห็นคุณค่าของตนเอง หลายคนถูกทอดทิ้ง ไม่ว่าจะเป็นเด็กกำพร้า หรือคนชรา แต่เขาเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้ อีกทั้งทำตนเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมที่ทำให้เกิดผลการพัฒนาในด้านกายภาพ แก่ผู้รับสารภายใน ในช่วงน้อมจิตช่วยคนยากนี้ เกิดจากการใช้สื่อกิจกรรม ด้วยโครงการสร้างเคราะห์ด้านต่างๆ เป็นหลัก ซึ่งวัตถุประสงค์ในการสร้างเคราะห์ คือ นำหลักธรรมในพุทธศาสนามาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการฝึกฝน พัฒนาตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ กิจกรรมโครงการเหล่านั้นมีดังนี้

- กิจกรรมด้านการสร้างเคราะห์ ได้แก่ โครงการร่วมโพธิ์แก้ว โครงการสร้างศาลาพื้นไป โครงการบ้านพักพื้นคนชรา
- กิจกรรมเสริมอาชีพ ได้แก่ โครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ โครงการช่วยเหลือท้องทิว
- กิจกรรมแก้ปัญหาสังคม เช่น โครงการลอกคราบ โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

- กิจกรรมด้านการศึกษา ได้แก่ โครงการรณรงค์ผู้เมรูบหนังสือให้มีโอกาสได้เรียน โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอร์

แต่ละกิจกรรมเหล่านี้ ทุกกิจกรรมผู้รับสารต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร ด้วยการทำางาน ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับศักยภาพทางกายของผู้รับสาร เป็นต้นว่า คนหนุ่มสาวที่แข็งแรงดี ทำงานในแผนกต่างๆ เช่น งานสวน ลอกคลอง ดายหญ้า ชูปเปอร์ เชียงกง เฟอร์นิเจอร์ โรงกระดาษ คนแก่ คนพิการ ลีกกาบมะพร้าวในแผนกจุลทรี แม้แต่เด็กๆ ในโครงการสวนแก้วเนอร์สเซอร์ก็จะได้รับการปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบด้านความสะอาดในพื้นที่ส่วนรวม ด้วยการจับมือกันเดินແກาตามพื้นที่เลี้ยงไบในบริเวณรัต หรือสวน ระหว่างทางหากพบเศษขยะ เด็กๆ ก็จะเก็บใส่ถังที่พื้นที่เลี้ยงถือติดมือไปด้วย เป็นต้น นอกจากนี้เวลาเข้าก่อนเวลาเข้างาน และเวลาเย็นหลังเลิกงาน แต่ละคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบบดูแลรดน้ำต้นไม้ หรือดายหญ้าในสวน โดยแบ่งเขตรับผิดชอบกันไปตามแผนก

พระพยอมได้ประเมินผลการทำงานของตัวเองในกิจกรรมโครงการต่างๆ เหล่านี้อย่างกว้างๆ ไว้ว่า

“ เรื่องความสำเร็จนี้แบบไม่ต้องประเมิน มันวิ่งมาเห็นๆ รำไรๆ จนเห็นชัดเจน อย่างโครงการให้การศึกษาเด็ก อันนี้ชัวร์ เด็กที่พ่อแม่แยกน้อยากให้ลูกออกจากโรงเรียนมาช่วยทำงาน เด็กก็ไม่ต้องออกจากโรงเรียน แล้วก็ไม่ต้องไปเบียดเบี้ยนเงินพ่อแม่ เราให้ทุนการศึกษาเป็นหลัก เป็นล้านๆ โดยไม่ได้ให้แบบทั่วไป เราให้เด็กมาทำงาน ให้เด็กอาเจินไปเรียน พอช่วยตัวเองได้ พ่อแม่เด็กก็ไม่ได้ว่าอะไร ตกลงเด็กได้เรียน เรียกได้ว่าให้มากกว่าครบทั้งหมดในประเทศไทยกว่าได้ ที่จริงฐานะของเราไม่น่าที่จะให้ได้มากขนาดนี้ แต่เราก็ให้เป็นล้านๆ ช่วยเด็กได้ปีละ 300 – 400 คน ข้าวปลา อาหาร เสื้อผ้า กระเบื้อง พร้อม อันนี้ชัดเจน ถือว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เด็กสามารถทำงานได้ ช่วยตัวเองได้ อยู่กับเราได้รับการอบรม ไม่ให้พึ่งช่วยทำให้เรียนได้ดีขึ้น ประการที่สองคุณตกลง คนสิ้นเนื้อประดาตัวมาแล้ว แต่มาตั้งเนื้อตั้งตัวได้ทันนี่ มีทองใส มีเงินฝาก

โครงการเด่นน้องท้องทิวทัศน์มากเลย มีเด็กที่โรงเรียนปิดเทอม 10 วัน 15 วัน ก็วิ่งเข้ามาหารายได้ เอาไปหากินหาใช้กัน ทำให้ไม่ต้องพึ่งพ่อและแม่เขา โครงการสำหรับคนงานนั้นก็หมดปัญหาไป เพราะว่าเราได้สร้างงานขึ้นมาได้มากมาย ทำการเกษตร ตอน ชำ กิ่งไม้ มีงานให้ทำ

มากmany ที่จะไม่ค่อยได้ผลก็เห็นจะเป็นโครงการลอกคราบพวงที่ติดยาเสพติด พวงนี้ไม่สามารถที่จะเอาชนะใจตัวเองอย่างแท้จริงเด็ดขาดได้ วนเวียนกลับไป “

ทีมข่าวพิเศษ สื่อธุรกิจ (2538) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินกิจกรรมโครงการลอกคราบไว้ว่า

“ โครงการลอกคราบนี้เป้าหมายสูงสุด คือ ให้ประชาชนเลิกอบายมุข ผู้เข้าร่วมโครงการจะมีเฉพาะผู้ชายซึ่งติดยาเสพติดและชอบอบายมุข ส่วนใหญ่จะมีภูตินามามากกว่าที่จะมาด้วยตนเอง ดังนั้นโครงการนี้จึงประสบความสำเร็จน้อยมาก เมื่อเบริลบที่ยกกับโครงการอื่นๆ เนื่องจากผู้ติดอบายมุขและยาเสพติดยังไม่ได้มีความประสงค์จะเลิก บางรายก็ขอบหนี้อ กไปยหลังเข้ามาอยู่ในโครงการนี้ “

ส่วนโครงการเที่ยวป่าเพลิงประโภชน์ ทีมข่าวพิเศษ สื่อธุรกิจ เรียกว่าโครงการศูนย์ฝึกอาชีพนั้น ทีมข่าวพิเศษได้เสนอข้อมูลว่า

“ ลักษณะของโครงการจะรับบุคคลทุกกลุ่มอายุ โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษาทั้งที่มีฝีมือและไรฝีมือ ในส่วนของผู้ที่มีฝีมือทางวัดจะมีงานก่อสร้างให้ทำ ค่าจ้างรายวัน วันละ 160 – 170 บาท ส่วนผู้ที่ยังไรฝีมือและประสบการณ์ทางวัดจะฝึกให้ อาทิ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเชื่อม ช่างดัดเหล็ก ช่างก่อสร้าง โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้จัดส่งเจ้าหน้าที่จากการเข้ามาอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้ โดยเฉพาะช่างที่มีฝีมือของงานก่อสร้าง กำหนดหลักสูตรไว้ 3 เดือน ภายหลังเมื่อจบแล้ว จะจะมีใบประกาศนียบัตรรับรองให้ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ปัจจุบันมีช่างฝีมือแรงงาน ประเภทต่างๆ อยู่หลายแห่งของวัด 1,500 คน มีค่าจ้างรายวันและยังมีสวัสดิการในด้านที่พักอาศัย อาหารและค่าวัสดุพยาบาลให้ฟรีอีกด้วย “

เมื่อประเมินจากตัวเลขจำนวนผู้เข้ารับการลงเคราะห์ หรือตัวเลขบประมาณค่าใช้จ่ายที่ได้ทุ่มเทไปกับการลงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ พบร่วมกับการทำงานบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อลงเคราะห์ให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ทั้งหลายได้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น ยกเว้นโครงการลอกคราบที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการดำเนินโครงการต่างๆ เป็นสิ่งที่ต้องวัดดู ประสิทธิภาพในการลงเคราะห์ที่ว่า นำหลักธรรมในพุทธศาสนามาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการฝึกฝน พัฒนาตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ พระพยอมเข้าใจว่าการพูดสอนแต่

เพียงอย่างเดียวันนี้เห็นผลช้า หรืออาจไม่ได้ผล ดังนั้นจึงได้ปรับวิธีการสื่อสารเสียใหม่ด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลมาแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมผ่านสื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ

2.2 ผลการพัฒนาด้านจิตใจ

การพัฒนาด้านจิตใจในส่วนที่ได้รับการอบรมศิลธรรม จริยธรรม คุณธรรมต่างๆ นั้น ซึ่งเป็นผลมาจากการสามารถด้านการสื่อสาร ในบริบทการสื่อสารเพื่อการบริหารภายในองค์กร เช่น การประชุมอบรมทุกเย็นวันพระในช่วงเข้าพรรษา เป็นส่วนที่เสริมเติมให้คุณค่าความเป็นมนุษย์เต็มสมบูรณ์ขึ้น แม้ว่าลำดับชั้นทางสังคมจะไม่ได้เลื่อนหรือขยับขึ้น แต่การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนที่จะสามารถเลื่อนระดับชั้นทางจิตและทางปัญญาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นจนเป็นอิสรภาพจากสิ่งทั้งปวง การอบรมด้านหลักธรรมาภิบาลต่างๆ จึงเป็นการพัฒนาด้านจิตใจของคนงานที่อยู่ในมูลนิธิให้เป็นผู้มีเจตนาตามศักยภาพของแต่ละคนที่จะพัฒนาไปได้ ซึ่งเป้าหมายที่พระพยอมได้วางไว้ในการพัฒนาคนกลุ่มนี้ในระยะยาวคือ การพัฒนาความสุขให้บังเกิดขึ้นตามหลักพุทธศาสนา 4 ประการ คือ

- พั้นจากการบีบคั้นทางกาย คือ ความทิว ความต้องการปัจจัย 4 ซึ่งเป็นเรื่องทางกายภาพ
- พั้นจากการบีบคั้นทางจิต คือ เรื่องของอารมณ์ และจิตใจ
- พั้นจากการบีบคั้นทางสังคม ได้แก่ สถานภาพทางสังคม
- พั้นจากการบีบคั้นทางปัญญา ซึ่งเป็นระดับจิตวิญญาณ คือ มีปัญญาว่าแจ้งในอวิชชา คือ โกรธ หลง กิเลส ตัณหา

ท่านธรรมปีغم (2546) กล่าวว่า

“ มนุษย์เป็นยอดแห่งสัตว์ที่ฝึกได้ เรียกอย่างสมัยใหม่ว่า มีศักยภาพสูง สามารถฝึกได้ทั้งทางกาย ทางจิต และทางปัญญา ... หากจะเลยปล่อยให้ศักยภาพของตนสูญไปเปล่า จะไม่รู้จักเดิบโตในอริยมรรค ... คนเรานี้มีการปรับ 2 อย่าง คือ ปรับข้างนอก กับปรับข้างใน ”

ปรับข้างนอกหมายถึงว่า มีปัญหาความทุกข์ ความเดือดร้อนบีบคั้นชีวิตขึ้น มา เราเก็บแก้ไขปัญหา ปรับชีวิตด้านนอก โดยปรับตัวเราเข้ากับสภาพภายนอก หรือปรับสภาพภายนอก (แก้ไข) ให้เข้ากับตัวเรา ทำให้หมดปัญหาไป เพื่อจะอยู่ไปได้ด้วยดี ส่วนการปรับภายใน ก็คือ ปรับใจ

สภาพข้างนอกคงอยู่ของมันอย่างนั้นอยู่ในสภาพเดิม เคยทำให้เราเมื่อความทุกข์ แต่ตอนนี้ เราปรับใจของเราได้ ทำใจได้ ที่เคยเป็นทุกข์ ทั้งๆ ที่อยู่อย่างนี้ แต่ก่อนเคยเป็นทุกข์ แต่เดี๋วนี้ กลับไม่ทุกข์ สบายใจ รู้จักปลง อย่างนี้เรียกว่าปรับภายใน ”

คนเราอีกมีการปรับทั้งภายในและภายนอก บางเรื่องปรับภายในอย่างเดียวพอ บางเรื่องปรับภายในอย่างเดียว ... แต่บางเรื่องต้องปรับทั้งภายในและภายนอก “

พระพยอมรู้ว่า แม้คนที่เข้ามาอยู่ในโครงการจะเป็นผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส พิการ ถูกทอดทิ้ง ประสบภัย ล้มเหลวในการดำเนินชีวิต และแม้แต่เป็นบ้า แต่เขาเหล่านี้ก็ยังมีศักยภาพที่จะฝึกหรือ พัฒนาได้ ทั้งทางกาย ทางจิต และทางปัญญา ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายพระ พยอมช่วยปรับข้างนอกเขาเหล่านี้เสียก่อน โดยให้เขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พยายามช่วยตัวเองได้ พัฒนาความบีบคั้นทางกาย และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกิดการปรับข้างใน เพื่อให้สามารถ พัฒนาตนเองต่อไปได้ตามศักยภาพของแต่ละคน คือ ให้พัฒนาการบีบคั้นทางจิต ทางสังคม และ ทางปัญญา ตามลำดับ โดยการเข้าที่ทำให้เขาเหล่านั้นมีความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง เห็น คุณค่าของตนเอง และนำหลักธรรมมาชัดเจลกตนเอง เพื่อพัฒนาปัญญาของตนเองต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นในด้านการพัฒนาตั้งกล่าวเป็นไปในระดับป้าเจก อย่างไรก็ตามแต่ละป้าเจก นั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่ม องค์กร ตลอดจนชุมชน สังคม พระธรรมปีฎก (2546) กล่าวว่า

“ คนเมื่อพัฒนาตนได้มากเท่าไร ก็ยิ่งพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อโลกได้มากเท่านั้น ... เมื่อมนุษย์พัฒนาตนขึ้นไป ก็จะใช้ความสามารถที่มีเพิ่มนั้นมาช่วยเหลือทั้งตัวเองและสัตว์อื่น สิ่งอื่น ให้อยู่กันได้ดีมีความสุขยิ่งขึ้น เปี่ยดเบี้ยนกันน้อยลง เกื้อกูลกันมากขึ้น และทำให้โลกนี้มีสภาพเอื้ออำนวยยิ่งขึ้นต่อกการเป็นอยู่ด้วยดี อย่างผาสุก แก่ผู้เป็นส่วนรวมทั้งหมด ”

แม้ว่าสมาชิกในชุมชนมูลนิธิส่วนแก้วอาจะยังอยู่ในขั้นของการช่วยเหลือตัวเองอยู่ อาจ จะยังไม่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น แต่การช่วยเหลือตนเองของเขาเหล่านั้นได้ทำให้สังคมชุมชนที่เขาอยู่นั้น ได้รับการพัฒนาขึ้นมากโดยเฉพาะทางภาษาพ สถานที่ แหล่งทำมาหากิน และในทางจิตใจ เขาเหล่านั้นก็เป็นพลังสร้างสรรค์ทางใจให้กันและกันจากความพยายามช่วยเหลือตนเองแต่ละคน

ยิ่งไปกว่านี้การช่วยเหลือตนเองของพวกราคาเท่ากับเป็นการลดภาระและปัญหาสังคมที่พวกราคาจะก่อขึ้นได้หากไม่มีมาตรฐานในโครงการของมูลนิธิส่วนแก้ว เป็นการช่วยสังคมประการหนึ่ง นอกไปจากนี้การอยู่ในมูลนิธิและหมั่นเพียรทำการงาน ยังเป็นปัจจัยให้คนภายนอกได้มีโอกาสฝึกฝนหรือพัฒนาจิตใจของตนเองในเรื่องของงาน และความเสียสละ เป็นการระดมสังคห พลະให้เกิดขึ้นแก่ปัจเจกและชุมชนภายนอกให้เกิดการเกี้ยวกู้ลกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกันน้อยลง ผาสุกมากขึ้นในสังคมโดยรวม

การประเมินผลความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม เมื่อพิจารณาจากผลด้านการพัฒนาดังต่อไปนี้ ห้องหอดอกพยอม เรื่อยมาถึงช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก เป็นผลจากการความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ใน การเลือกใช้สื่อ จากความรู้ความเข้าใจผู้รับสาร และวัตถุประสงค์ นั่นคือ ในช่วงของวัตถุประสงค์ที่ทำงานเพื่อเผยแพร่รวมโดยอาศัยสื่อการเทคโนโลยีเป็นหลัก นั้นมีผลต่อผู้รับสาร ในเบื้องของการเปิดรับ แต่ยังไม่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ใน การเปิดรับนั้น ผู้รับสารได้รับผลกระทบในด้านความรู้ความเข้าใจ และอารมณ์ความรู้สึกจิตใจ ทั้งนี้ เพราะเนื่อหา สื่อและวิธีการสื่อสารยังมีลักษณะที่เป็นเรื่องของนามธรรมอยู่ และผู้รับสารแต่ละคนต้องนำไปปรับประยุกต์ใช้เอง ซึ่งพระพยอมเข้าใจดี ดังนั้นมีการเปลี่ยนกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายเฉพาะ จึงมีการเปลี่ยนแปลงสื่อและวิธีการสื่อสาร โดยปรับให้เข้ากับผู้รับสารกลุ่มใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะอย่างลงไประดี นั่นคือ การทำงานในช่วงน้อมจิตช่วยคนยากนั้น ผลกระทบที่เกิดด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านอารมณ์ความรู้สึก และด้านการกระทำ จากความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม แสดงให้เห็นว่าเกิดผลกระทบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทัศนคติ และด้านการกระทำ โดยเฉพาะด้านการกระทำ อยู่ในระดับที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร ดังที่ได้ปรากฏเป็นพลังด้านต่างๆ

นอกจากนี้ในการทำงานช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก ซึ่งพระพยอมต้องใช้ความสามารถด้านการสื่อสารในการระดมทรัพยากรทุน หรือการระดมเงินทุน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ การใช้ความสามารถเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นทำให้เกิดผลด้านการพัฒนาด้วย

ผลด้านการพัฒนาที่เกิดขึ้นจัดเป็นการพัฒนาด้านจิตใจ กล่าวคือ ทำให้ผู้รับสารซึ่งเป็นคนในสังคมทั่วไปได้พัฒนาจิตใจตนเองในด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมที่เกี่ยวกับการเสียสละ และการให้ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น และต่อสังคมส่วนรวม โดยผ่านกิจกรรมโครงการ

การทั้งหลายของมูลนิธิส่วนแก้ว ซึ่งโครงการต่างๆ เหล่านี้เป็นโครงการที่ได้ส่งเคราะห์ผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส ตกทุกข์ได้ยากทั้งหลายในสังคม ให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือส่งเคราะห์เลย บางส่วนอาจกลายเป็นภาระและปัญหาของสังคมได้ การเสีย สละ การให้ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นจึงเป็นสิ่งที่นอกจากผู้กระทำจะได้รับผลการพัฒนาทาง ด้านจิตใจเป็นส่วนต้นแล้ว ยังช่วยบรรเทาปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคมส่วนรวม ทำให้เกิดการก้าวถупить ไม่เบียดเบี้ยนกันของผู้คนในสังคม ซึ่งหากสังคมมีผู้เดือดร้อนทุกข์ยากน้อยลง หรือได้รับการ ช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ยาก สังคมโดยส่วนรวมก็จะเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ดังนั้นการให้ของปัจเจกจึงมีผลที่ยั่อนคืนกลับต่อส่วนรวม ในเม้นท์มุนีพะพยอมได้ทำให้องค์กรทาง ศาสนาเป็นสื่อกลางที่ทำให้ปัจเจกได้มีโอกาสกระทำการให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยวิธีที่ง่ายที่ สุด

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในการระดมทรัพยกรทุนต่างๆ ที่มีผลในด้าน การพัฒนา ผลงานระหวบท่อผู้รับสารในด้านความณูจิตใจ และการกระทำ เนื่องจากตอบสนอง ความณูจิตใจที่ต้องการทำบุญทำทาน อีกทั้งอะไรมาก็ได้ที่ผู้รับสารจะนำมาบริจาคให้ ไม่จำกัด ไม่มี เงื่อนไข ทำให้ผู้รับสารเกิดการกระทำได้ง่าย และเมื่อทำแล้วก็รู้ว่าการกระทำของตนนั้นจะเป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่น จึงมีความพอใจที่ได้ทำ เกิดความสบายนใจที่ได้ทำ และยินดีที่ได้ทำ ซึ่งเป็นผล จากการความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมหลายรูปแบบ ได้แก่

1. การประชาสัมพันธ์ การตลาดเพื่อสังคม
2. การติดต่อประสานงานกับบุคคลภายนอก
3. ความสามารถด้านการสื่อสารในบริบทต่างๆ

1. การประชาสัมพันธ์ การตลาดเพื่อสังคม

พระพยอมได้ใช้การประชาสัมพันธ์ การตลาดเพื่อสังคม เพื่อระดมทรัพยกรทุนต่างๆ ซึ่ง ส่งผลด้านการพัฒนาทางด้านจิตใจ โดยอาศัยทักษะในด้านการเลือกสื่อ

สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่สามารถนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวด้วยละเอียดมากได้ และเปิดโอกาส ให้ผู้รับสารได้มีเวลาไตร่ตรอง สื่อสิ่งพิมพ์ที่พระพยอมใช้เพื่อวัตถุประสงค์นี้ ได้แก่ หนังสือเล่มเล็กที่

พิมพ์ประวัติและผลงานของพระพยอม รวมทั้งวัตถุประสงค์การดำเนินงานมุลนิชสวนแก้ว วารสารร่วมโพธิ์แก้ว ที่นำเสนอเรื่องความเป็นไปเกี่ยวกับพระพยอม กิจกรรมของมุลนิชสวนแก้วรวมทั้งความเป็นไปในสังคมที่เป็นปัจจุบัน ให้กับสมาชิก ตลอดจนผู้รับสารทั่วไปได้รับทราบความเคลื่อนไหว รูปภาพพระพยอมเอง นอกจากนี้ก็มีข่าว บทสัมภาษณ์ สารคดี สกู๊ปพิเศษ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ ตลอดจนรายละเอียดกิจกรรมโครงการต่างๆ ของมุลนิชสวนแก้ว ที่ปรากฏตามสื่อสิ่งพิมพ์มวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

สื่อเหล่านี้ส่งผลให้ผู้รับสารได้ทราบข้อมูลรายละเอียดต่างๆ และมีความเข้าใจในการดำเนินงานของพระพยอมได้เป็นอย่างดี แต่สื่อเหล่านี้ก็ยังไม่อาจส่งผลในเชิงการกระทำ คือ มีส่วนร่วมในการสื่อสาร ด้วยการบริจากได้ในทันที เมื่อจากหนังสือเล่มเล็กผู้รับสารจะได้รับต่อเมื่อไปทำบุญถวายสังฆทานที่วัด วารสารร่วมโพธิ์แก้ว เช่นกัน หรือเมกได้รับเมื่อมุลนิชิดสั่งไปหากเป็นสมาชิก สวนรูปภาพ ได้รับที่วัด เช่นกัน เป็นการเตือนใจให้ระลึกถึงเท่านั้น สื่อเหล่านี้ยังไม่ส่งผลในและการดึงดูดให้มีน้ำใจให้กระทำการทันที แต่ก็ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ระลึกได้ และมีความนิมม楸ยที่จะบริจากทรัพย์ สิ่งของต่างๆ

สื่อบุคคล

สื่อบุคคล คือ พระพยอมเอง พระพยอมเข้าใจดีว่าสื่อบุคคลมีผลในการโน้มน้าวใจได้สูง ดังนั้นพระพยอมจะทำการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ โดยสมบบทบทานักการขายเพื่อให้ผู้รับสารสนใจ และเกิดการกระทำ คือ ชื่อสินค้าในโครงการของมุลนิช อย่างไรก็ได้ในเรื่องของการบริจากพระพยอมไม่ได้ใช้บทบทานักการขาย แต่การบอกเล่าวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมของมุลนิช ประกอบกับสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รับสารที่เป็นบุคคลทั่วไปในสังคมบริจากทรัพย์สิ่งของต่างๆ

ในการนำเสนอเนื้อหาสารที่จะให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม ด้วยการบริจาก หรือชื่อสินค้า ซึ่งเป็นการระดมทรัพยากรุ่น ผู้รับสารจำนวนไม่น้อยที่มีความคิดว่าพระพยอมพูดแต่เรื่องเงิน เรื่องขาย สินค้าแม่เวลาเทคโนโลยี ซึ่งท่านก็จะพูดเล่าให้ทราบว่าท่านไม่ปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ และไม่ปล่อยให้สิ่งต่างๆ ถูกนำไปโดยเปล่าประโยชน์ด้วย เก้าอี้ เพอร์ฟูม เครื่องเขียน ฯลฯ นำมาซ่อนขายได้ แม้แต่ขยะท่านก็นำมาแปลงให้เกิดประโยชน์ เกิดเป็นเงินขึ้นมาได้ ถึงกับเคยมีโครงการผันขยายให้เป็นทองคำ อาย่างไว้ตามการสื่อสารด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ โดยการสื่อสารให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจ (Cognition) ในกระบวนการนำเสนอเนื้อหาสารพระพยอมใช้

วิธีการผสมผสานวิธีการแบบทางโลก กับแนวคิดแบบทางธรรมเข้าด้วยกัน เช่น โครงการกระบวนการสำรอกกิเลส ซึ่งเป็นการระดมทุนด้วยการออมตามแบบทางโลก แต่การออมนั้นเป็นการออมเพื่อผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวคิดแบบทางธรรม การใช้วิธีการทางโลกทำให้ผู้รับสารซึ่งมีวิถีชีวิตคุ้นเคยอยู่กับวิธีคิดวิธีการแบบทางโลกเข้าใจและยอมรับได้โดยง่าย ในขณะที่การนำเสนอนื้องหาที่อยู่บนฐานคิดแบบทางธรรม เป็นการตอบสนองด้านอารมณ์จิตใจ (Affection) ของผู้รับสารในทางศาสนาที่ต้องการทำบุญ และเกิดความพ่อใจในการกระทำการทั้งหมดที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งทำให้การสื่อสารเป็นที่สนใจของผู้รับสารและทำให้เกิดผลด้านการกระทำ (Behavior) ได้โดยง่าย

สื่อโครงการ

สื่อโครงการนี้มีลักษณะที่เทียบเคียงได้กับกิจกรรมพิเศษ (Special events) กล่าวคือ เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนโครงการหลัก เช่น โครงการกองทุนเนื่อนบุญและบัตรเครดิตพะยอม เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อหาทุนสนับสนุนโครงการสอนมาฟื้นไปซึ่งเป็นโครงการหลัก โครงการพิเศษนี้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวตื่นตัวของข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของมูลนิธิ สร้างโอกาสหรือช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมาก ซึ่งจะทำให้ผู้รับสารได้รับทราบและเข้าใจ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำได้มากและง่ายจากการใช้วิธีการแบบผสมผสานวิธีการแบบทางโลกกับแนวคิดแบบทางธรรม

สื่อวัตถุ

สื่อวัตถุที่พระพยอมใช้ คือ กระปองออมสินโลหะพิมพ์ภาพพระพยอม กระบวนการไม่ได้ออมสินติดสติกเกอร์รูปพระพยอม บัตรเครดิตพะยอม สื่อวัตถุอาจส่งผลด้านอารมณ์จิตใจได้ กล่าวคือ เป็นการเตือนใจผู้รับให้ระลึกถึง และมีจิตใจที่จะไฟในการกระทำ นอกจากนี้ก็ส่งผลด้านการกระทำได้โดยตรง เช่น การออมเงินในระบบออมสิน หรือการซื้อสินค้าของมูลนิธิโดยใช้บัตรเครดิตพะยอม

2. การติดต่อประสานงานกับบุคลภายนอก

การติดต่อกับบุคลภายนอก เช่น สื่อมวลชน บุคคลสำคัญ เจ้าหน้าที่หน่วยงานองค์กรต่างๆ โดยมากเป็นการติดต่อที่ทั้งสองฝ่ายต่างได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถึงแม้การติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้นพะยอมไม่ใช้ผู้กำหนดประเด็นเนื้อหาสาร แต่พะยอมก็จะได้ประโยชน์ในเชิงการประชาสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้นการติดต่อสื่อสารในบางครั้งเป็นการติดต่อเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

เช่น การร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ หน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการจัดทำโครงการร่วมกัน เช่น โครงการ สลับมาฟื้นไป ที่มีการร่วมงานกันกับกรมประชาสงเคราะห์ หรือการจัดกิจกรรมพิเศษขึ้นตามวาระ โอกาส ดังเช่น การจัดงานฉลาดทำบุญ

ใน การติดต่อกับบุคคลภายนอก เช่น สื่อมวลชน หรือบุคคลสำคัญ ส่งผลในเชิงการประชาสัมพันธ์เป็นส่วนมาก ซึ่งทำให้ผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสาร เกิดความชื่นชม หรือเข้าใจ ให้ผลในแง่ของการเปิดรับ ส่วนการติดต่อกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ส่งผลในเชิงการประชาสัมพันธ์ แต่มักให้ผลที่ทำให้เกิดการกระทำ

3. ความสามารถด้านการสื่อสารในบริบทต่างๆ

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในหลายบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น บริบทที่เกี่ยวกับระบบลำดับชั้น บริบทที่เกี่ยวกับบทบาทสถานภาพ และบริบทที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง ทั้งในสถานการณ์ที่เป็นเรื่องทางธรรมและเรื่องทางโลก บางสถานการณ์เป็นเรื่องที่ดูว่าเป็นเรื่องทางลบ เช่น ในบริบทของการถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการเทคโนโลยีในบริบทของความขัดแย้งที่เกิดจากการทำหน้าที่ปราบปรามนักบวชลวงโลก ความขัดแย้งกับเจ้าอาวาส แต่ผลจากความสามารถด้านการสื่อสารในบริบทเหล่านั้น กลับส่งผลกระทบด้านบวก กล่าวคือ มีผู้รู้จัก และที่สำคัญ มีเข้าใจในวัตถุปฏิบัติและจุดยืนของพระพยอมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลในด้านจิตใจตามมา กล่าวคือ ผู้รับสารเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น และไว้วางใจในการทำงานของท่าน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน และเรื่องผู้หลงเชื่อมีความอ่อนไหวต่อสถานภาพความพระเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งส่งผลต่อการทำงานด้านการพัฒนาของพระพยอมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในวัตถุประสงค์เพื่อการระดมทรัพยากรทุนต่างๆ เพราะถ้าหากผู้รับสารไม่เข้าใจ ไม่ศรัทธา ไม่เชื่อมั่น ไม่ไว้วางใจในการกระทำการของพระพยอมแล้ว ก็จะไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารด้วยการบริจาคทรัพย์สิ่งของต่างๆ หรือซื้อสินค้าของมูลนิธิสวนแก้ว หรือไม่ให้การสนับสนุนใดๆ ในกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิสวนแก้ว เพราะการมีส่วนร่วมของผู้รับสารในลักษณะดังกล่าวนี้ คือ แหล่งที่มาสำคัญของรายได้ รายได้ของมูลนิธิสวนแก้วได้มาจาก การเทคโนโลยี การจำหน่ายเทปป้าสูกาการ์ด ขายหนังสือและวารสาร จากการรับบริจาค จากการขายผลผลิตในสวน จากการขายของในชุมป์เบอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ และกองทุนพระพยอม

3. ผลการพัฒนาชุมชนด้านคนในช่วงขยายฐานการพัฒนา

ผลที่เกิดขึ้นในด้านการพัฒนาในช่วงขยายราชฐานการพัฒนานั้น เป็นการพัฒนาด้านภาษา ภาพ และด้านจิตใจ ที่ต่อเนื่องจากการพัฒนาในช่วงน้อมじตซวยคนยาก แต่ที่เป็นผลมาจากการ สามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน ที่ได้โดดเด่น ก็คือ ใน การทำงานช่วงขยายราชฐานการพัฒนานี้ พระพยอมใช้สื่อกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือสืบเนื่องกับการทำสวน เช่น การดูแลสวน การผลิตปุ๋ยชีวภาพ รวมไปถึง การประสานจัดทำโครงการบ่อหมักสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริ ขึ้นในพื้นที่วัดสวน แก้ว รวมตลอดไปถึงโครงการที่เกี่ยวกับการใช้ชี้ต่างๆ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ อย่าง เดิมคุณค่า เป็นการประหยัดทรัพยากร และรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนไว้เพื่อทุกคน ซึ่งเป็นการฝึก ให้ผู้รับสารภัยในมูลนิธิได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และด้วยการ เห็นผลจากการจริง เป็นการพัฒนาที่อยู่บนหลักการของการพัฒนา ซึ่งจะติดตัวไปยาวนาน

2. การพัฒนาชุมชนด้านวัตถุ

ในการพัฒนาชุมชน พิจารณาในด้านวัตถุ พบว่าสื่อกิจกรรมโครงการที่พระพยอมคิด และ จัดตั้งขึ้นได้ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนด้านวัตถุในแง่ของการทำให้ เกิดอรรถประโยชน์สูงสุดในการ ใช้วัตถุ สิ่งของต่างๆ จากการใช้ซ้ำ (reuse) และจากการนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ได้แก่ โครงการ สะพานบุญจากผู้เหลือเจืองานผู้ขาด โครงการซุปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ โครงการเพื่อการ เกษตรและสิ่งแวดล้อม

เห็นได้ว่าการสื่อสารของพระพยอมนั้น นอกจากเป็นการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูคุณค่าของความ เป็นมนุษย์ให้กับคนที่ถูกลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ลง แล้ว แม้แต่สิ่งของเหลือใช้ ของเสียทั้ง หลายก็ได้รับการฟื้นฟูให้กลับมีประโยชน์ และคุณค่าขึ้นมาใหม่ด้วยเช่นกัน เป็นการพัฒนาด้าน วัตถุในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน และสังคม กล่าวคือ

- ทำให้ลดปริมาณขยะในชุมชน
- ทำให้ลดการใช้ทรัพยากรที่นับวันจะหายากมากขึ้น
- ทำให้ลดปริมาณรายจ่ายในการจัดการบัญชาดี และการหาทรัพยากรทดแทน
- ทำให้คนเกิดปัญญาในการใช้วัตถุสิ่งของต่างๆ

3. การพัฒนาชุมชนด้านสังคม

การพัฒนาชุมชนในด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ในทั้ง 3 ช่วงของการทำงานของพระพยอม ได้แก่

- 3.1 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงห้อมดอกพยอม
- 3.2 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก
- 3.3 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงขยายราชฐานการพัฒนา

3.1 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงห้อมดอกพยอม

การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงห้อมดอกพยอม พิจารณาเชิงปริมาณถึงการแพร่กระจายหลักธรรมคำสั่งสอนไปในหมู่ประชาชนในวงกว้างแล้ว จากการศึกษาพบว่ามีการแพร่กระจายไปในวงกว้างสมดังวัตถุประสงค์ที่พระพยอมได้มุ่งหมายไว้ พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร โดยเริ่มจากความรู้ความเข้าใจกลุ่มผู้รับสาร และการกำหนดวัตถุประสงค์ และได้ใช้ทักษะการเลือกใช้สื่อ โดยเลือกสื่อการเทคโนโลยี หรือการบรรยายธรรมเป็นหลัก ร่วมกับทักษะการเลือกสารที่เลือกนำเสนอหลักธรรมในระดับโดยทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งเป็นเด็ก วัยรุ่น คนระดับกลางถึงล่างของสังคม นอกจากนี้พระพยอมยังได้ออกแบบสารให้สอดคล้องกับผู้รับสารเฉพาะ เนื้อหาสารมีลักษณะของการวิพากษ์ วิเคราะห์วิจารณ์ เป็นปัจจุบัน มีความทันสมัยที่ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ง่าย และที่สำคัญพระพยอมได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสาร ด้วยการใช้อารมณ์ขัน และการเล่าเรื่อง เป็นกลยุทธ์สำคัญในการทำให้การแสดงออกธรรมของท่านเป็นที่สนใจแก่ผู้รับสารอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้พระพยอมได้อาศัยความรู้ประสบการณ์เดิมทางธรรม คือ การจัดเรียงองค์ประกอบในการเทคโนโลยีใหม่ โดยนำองค์ประกอบข้อแสดงธรรมให้ร่าเริง (สัมปั้งสนาน) จากเดิมอยู่ในลำดับ 4 มาเป็น ลำดับ 2

การใช้กลยุทธ์ดังกล่าว ทำให้การแสดงธรรมของพระพยอมเป็นที่สนใจ แก่ผู้รับสารจำนวนมาก โดยพระพยอมได้รับกิจกรรมต่อไปเทคโนโลยี หรือแสดงธรรมทั่วประเทศ และเมื่อการแสดงธรรมในวิธีการของท่านถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ก็ยิ่งทำให้เพริ่งประกายไปในวงกว้าง ได้อย่างรวดเร็ว

จากความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมที่มุ่งให้หลักธรรมคำสอนได้แพร่กระจายไปในสังคมกว้าง ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า เพื่อเอกนั้น จากการศึกษาพบว่า รูปแบบวิธีการ

แสดงธรรมของพระพยอม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญให้ประสมความสำเร็จในเชิงปริมาณนั้น ในเชิงคุณภาพ ได้ส่งผลกระทบในสังคมวงกว้าง เช่นเดียวกัน โดยก่อให้เกิดการวิพากษ์ วิจารณ์กันถึงความเหมาะสม ในเนื้อหา วิธีการ อาย่างไรก็ตาม มีผู้ได้แสดงทัศนะ ความคิดเห็นมากมาย ทั้งพระสงฆ์ และฆราวาส ถึงการแสดงธรรมของพระพยอม ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่เห็นด้วยเป็นส่วนมาก ที่สำคัญเนื้อหาที่พระพยอมเลือกนำเสนอไม่ได้igidไปจากหลักธรรมคำสอน และพระพยอมยังได้ใช้ทักษะเฉพาะในด้านการรับฟัง เมื่อมีเสียงทักท้วง และได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทสถานการณ์ต่างๆ และทำการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบท สถานการณ์เหล่านั้น ดังเช่น ในบริบทของการแสดงบทบาทสถานภาพพระนักเทคโนโลยี หรือในบริบทของระบบลำดับชั้น และในสถานการณ์ของความขัดแย้งในหลายกรณี เช่น ผู้รับสารเมื่อเข้าใจ ไม่สรวททา หรือไม่พอใจการนำเสนอ ผู้รับสารเข้าใจigid วินิจฉัยไม่ได้ หรือแม้แต่ความขัดแย้งยังไม่เกิด แต่โอกาสเกิดสูง พระพยอมก็ได้ใช้การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้งตามบริบท และสถานการณ์เกิดขึ้น ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจ พร้อมทั้งได้แนวหรือหลักสำหรับการคิดพิจารณาความเป็นไป และกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย

นอกจากนี้ พระพยอมยังได้ใช้ทักษะการเลือกใช้สื่อ เลือกสื่อกิจกรรมสนับสนุนการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน เพื่อให้ผู้รับสารได้รับเนื้อหาสารที่ถูกต้องตามหลักธรรมด้วย ได้แก่ โครงการวัวเณรภาคฤดูร้อน โครงการอบรมจริยธรรม และกิจกรรมเสริมธรรมเสริมปัญญา ซึ่งจัดขึ้นเป็นงานวัดประจำปีของวัดสวนแก้ว

3.2 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงน้อมじตซ่วยคนยาก

จากการพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงน้อมจิตซ่วยคนยาก ที่ปรากฏในชุมชน 2 ลักษณะ คือ ในชุมชนที่กำหนดโดยพื้นที่ และชุมชนที่ไม่ได้กำหนดในพื้นที่ เป็นผลมาจากการสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ดังนี้

3.2.1 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมจากชุมชนที่กำหนดโดยพื้นที่

การพัฒนาชุมชนที่กำหนดโดยพื้นที่ ซึ่งได้แก่ ภายในวัดสวนแก้ว และมูลนิธิสวนแก้ว เป็นไปในด้านการอยู่ร่วมกันของสมาชิกมูลนิธิสวนแก้วด้วยความสงบเรียบร้อย สมาชิกมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในด้านความเป็นอยู่ รายได้ และความมั่นคง ซึ่งเป็นผลจากการสามารถด้านการสื่อสารในด้านความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการบริหารภายในองค์กร ซึ่งพระพยอมได้ใช้การสื่อสาร

เพื่อการจัดการ และ การสื่อสารเพื่อการควบคุมพฤติกรรมภายในองค์กร นอกเหนือนี้ยังได้ใช้สื่อกิจกรรมโครงการหลายโครงการร่วมด้วย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านความเป็นอยู่ รายได้ และ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน ได้แก่ โครงการร่วมโพธิ์เก้า โครงการเรทีบ้ำເພື່ອປະໂຍບນ ക്രോກ ລອກຮາບ ອົງກາຣຽນຮັກຜູ້ມ່ວ້າຫັນສື່ອໃຫ້ຫັນສື່ອ ອົງກາຣຽນມາພື້ນໄປ ອົງກາຣຽນບ້ານພັກພື້ນ ດົນຈາກ ອົງກາຣຽນປະໂຍບນມາຮັກຜູ້ຢາກໄວ້ ອົງກາຣຽນແກ້ວເນອົບເຊອົ້າ ອົງກາຣຽນເພື່ອການເກະຊົດ ແລະສິ່ງແວດລ້ອມ

โครงการเหล่านี้ทำให้สมาชิกในชุมชนได้มีที่อยู่อาศัย จากเดิมที่ไม่มี เนื่องจากลูกหอดทึ่ง หรือประสบภัย มีรายได้จากการที่ไม่มี หรือมีน้อยเนื่องจากตกงาน ไม่มีงานทำ มีความมั่นคงใจที่ดีขึ้น เนื่องจากสถาบันฯ ได้ไม่ต้องเผชิญภาวะความเครียดดันเกิดจากการໄว້ที่อยู่อาศัย และไม่มีทรัพย์สินเงินทอง ในทางตรงข้ามยังสามารถเห็นคุณค่าในตนเอง อีกทั้งยังได้รับการอบรมบ่มเพาะในด้านจริยธรรมจากพระพยอมด้วย ซึ่งสืบทอดเนื่องมาจากการสื่อสารของพระพยอมทั้งการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม การพูดคุย อบรม แนะนำ ให้คำปรึกษา ตัดสินใจ และการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม จากการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยอาศัยทักษะเฉพาะด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะการรับฟัง ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการให้คำแนะนำ และทักษะการโน้มน้าวใจ

การทำงาน และได้รับการอบรมจริยธรรมควบคู่กันไป อย่างเหมาะสมกับภูมิหลังของคนในชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาในด้านสังคมโดยรวมของชุมชนที่กำหนดโดยพื้นที่ ดังตัวอย่างเช่นกรณีของคนเข้าจากโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มาอยู่ในมูลนิธิสวนแก้ว และได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแลต้นไม้ ภาคล้าน ซึ่งเป็นงานที่ไม่รับรู้ และอยู่กับต้นไม้ ที่สื่อถึงความสงบ เย็น ประกอบกับการได้ฟังการอบรมจากพระพยอมบ่อยๆ คนเข้าจากโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาเหล่านี้ก็สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมได้อย่างปกติสุุ

3.2.2 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมจากชุมชนที่ไม่ได้กำหนดโดยพื้นที่

การพัฒนาชุมชนที่ไม่ได้กำหนดโดยพื้นที่ คือ ชุมชนภายนอกวัดสวนแก้วหรือมูลนิธิสวนแก้ว ได้แก่ สังคมทั่วไป พิจารณาในแง่ของความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อกัน การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และปัญญา เป็นผลมาจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ในการระดมให้เกิดพลังด้านโภคภัณฑ์ และมัจจุภัณฑ์ ซึ่งส่งผลในด้านทำให้สังคมมีน้ำใจเอื้อเฟื้อแห่งกันมากขึ้น ช่วยเหลือกันมากขึ้น ทั้งในแง่ของทรัพย์ สิ่งของ และแรงกาย แรงใจ ตลอดจนสติปัญญา

พระพยอมยังได้ใช้ทักษะการเลือกใช้สื่อกิจกรรมโครงการ เช่น โครงการระบบก่อสร้าง กิเลส โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจืองานผู้ขาด โครงการชูปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าด้วย โดยอาศัยกลยุทธ์ การสื่อสารด้านการผลกระทบ การตลาดเพื่อสังคม และการจัดซ่องทางให้เหมาะสม ใช้ทักษะการโน้มน้าวใจ เพื่อทำให้เกิดการเอื้อเฟื้อกัน และเห็นคุณประโยชน์ของการใช้ทรัพยากร

นอกจากนี้โครงการเพื่อการสร้างเคราะห์ต่างๆ หลายโครงการ เช่น โครงการร่มโพธิ์แก้ว โครงการลอกคราบ โครงการสอนมาฟื้นไป เป็นต้น เป็นโครงการที่ได้ช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากในสังคมโดยตรง ซึ่งบุคคลเหล่านี้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ อาจเป็นบุคคลที่ก่อภัยอันตรายให้กับสังคมได้ ดังนั้นการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้จึงทำให้สังคมลดปริมาณผู้ทุกข์ยาก เดือดร้อนลง ลดความเสี่ยงในภัยอันตรายที่อาจเกิดจากบุคคลเหล่านี้ลงไปได้บ้าง

3.3 การพัฒนาชุมชนด้านสังคมในช่วงขยายราชฐานการพัฒนา

การใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอม ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนด้านสังคม ในช่วงขยายราชฐานการพัฒนา เป็นผลต่อเนื่องมาจากช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก อย่างไรก็ได้ พระพยอมได้ปรับจุดเน้นของสื่อกิจกรรมไปบ้าง โดยมุ่งเน้นสื่อกิจกรรมโครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อมมาก ทั้งนี้อาศัยความรู้ ความเข้าใจในบริบท และสถานการณ์ของสังคม ซึ่งประสบกับภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมสิ่งแวดล้อม กระแสของสังคมได้ให้ความสนใจในเรื่องระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง และความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ในการแก้ปัญหาสังคม พระพยอมได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารในเรื่องการใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม ตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเดิบโตเป็นหนุ่มในช่วงที่ยังเป็นชาวอาสาอยู่ โดยนำความรู้เรื่องการทำสวน ความชayนอดทน หมั่นเพียร ร่วมกับการสื่อสารเชิงอวัจนะ มาเป็นเนื้อหาและวิธีการหลักผสมผสานกับสื่อกิจกรรมการทำสวนที่เลือกใช้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนด้านสังคมขึ้น โดยพัฒนาในชุมชนที่จำกัดโดยพื้นที่ก่อน จากนั้น พระพยอมได้อาศัยกลยุทธ์การสื่อสารด้านการตลาดเพื่อสังคม เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่องค์ความรู้ แล้วตัวอย่างของการพัฒนาชุมชนที่มุ่งแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ออกไปสู่สังคมในวงกว้าง ซึ่งฐานความรู้ ภูมิปัญญาต่างๆ ที่พระพยอมได้เลือกนำมาใช้ในการสื่อสารนั้น เป็นฐานความรู้ภูมิปัญญาที่มีเป็นทุนเดิมอยู่แล้วในสังคมไทย

เป็นการช่วยทำให้สังคมได้เห็นตัวอย่าง และเป็นส่วนหนึ่งที่มุ่งสร้างสรรค์สังคมให้พัฒนาไปในแนว
ทางที่ยั่งยืนขึ้น

และเมื่อกล่าวถึงการพัฒนาชุมชนในแง่ของการใช้พлат 5 ซึ่งเป็นผลจากความสามารถ
ด้านการสื่อสารนั้น กล่าวโดยสรุปพบว่า ในช่วงหอดูกองพยอม มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เอกคน ดัง
นั้นจึงเน้นที่การระดมกิจกรรม พล ะ และปัญญาพлат แต่ในขณะเดียวกัน การพัฒนา เน้นใน
เรื่องของการลงเคราะห์ ดังนั้นจึงเน้นการการสื่อสารเพื่อระดมกิจกรรม โภคพлат และมัจจุพлат
ต่อมาเมื่อต้องการขยายฐานความรู้ความเข้าใจไปสู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่จะย้อนกลับมาสู่
การพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปอีก พระพยอมก็ได้ใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดการระดมภาระหรือ
พลังความมีชื่อเสียง และปัญญาพлатตามมา โดยเฉพาะในช่วงขยายฐานการพัฒนา พระพ
ยอมมีการเน้นให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และบุคคลภายนอก ดังนั้นจึงใช้ความ
สามารถด้านการสื่อสารเพื่อระดมให้เกิดมัจจุพлатหรือพลังผู้ร่วมงาน เครือข่ายต่างๆ รวมไปถึง
ปัญญาพлатด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของมูลนิธิสามารถดำเนินต่อไปได้แม้ในอนาคตจะไม่มี
พระพยอมก็ตาม

บทที่ 8

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรค¹ ต่อการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที

ในการดำเนินการกิจกรรม หรือ โครงการต่างๆ นั้นโดยมากมีการใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามการดำเนินตามกลยุทธ์นั้นย่อมมีปัจจัยและเงื่อนไขบางประการที่ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้กลยุทธ์ที่ใช้ ในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม ก็เช่นกัน

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้กลยุทธ์การสื่อสาร ซึ่งเป็นความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม ก็ลักษณะ ในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน นั้น มีปัจจัยและเงื่อนไขหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวพระพยอมเอง ได้แก่

- 1.1 ปัจจัยด้านภูมิหลัง
- 1.2 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

- 2.1 ปัจจัยด้านองค์กรสงฆ์
- 2.2 ปัจจัยด้านสื่อ
- 2.3 ปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ

1. ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวพระพยอมเอง

ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวพระพยอมเอง ได้แก่ ภูมิหลัง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ล้วนแต่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอม ดังรายละเอียด

1.1 ปัจจัยด้านภูมิหลัง

ภูมิหลังของบุคคล ย่อมมีส่วนสนับสนุน หรือกลไกเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการบางสิ่ง บางอย่างของบุคคลนั้นเองได้ ภูมิหลังของพระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาณ) ก็เช่นกันที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หรืออาจกลไกเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารของท่านเอง

ปัจจัยด้านภูมิหลังของพระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาณ) ได้แก่ ฐานะของครอบครัว การศึกษา การทำงาน บุคคลผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและการทำงาน และลักษณะนิสัย

1.1.1 ฐานะของครอบครัว

ด้วยเหตุที่ครอบครัวของพระพยอม มีฐานะยากจน ทำให้ท่านต้องอดทน ขยัน สิ่งนี้ได้บ่มเพาะเป็นลักษณะนิสัยของท่านในเวลาต่อมา และทำให้ท่านมีความเข้าใจในสภาพสถานการณ์ ตลอดจนแนวคิดของบุคคลที่อยู่ในสภาพยากจน ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นกลุ่มผู้รับสารส่วนใหญ่ของท่าน โดยเฉพาะผู้รับสารที่เป็นสมาชิกในมูลนิธิสวนแก้ว ใน การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic communication) การที่จะวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารได้ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ต้องรู้จัก และเข้าใจกลุ่มผู้รับสารเป็นอย่างดี ฐานะครอบครัวของท่านในอดีตกับกลุ่มผู้รับสารมีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน จึงไม่ยากที่ทำให้ท่านเข้าใจกลุ่มผู้รับสารได้ นับว่าภูมิหลังฐานะครอบครัวที่ยากจนนี้เป็นปัจจัยส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารของท่าน

1.1.2 การศึกษา

พระพยอมในวัยเด็ก ได้รับการศึกษาทางโลก ซึ่งเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่สูงนัก คือ จบชั้นประถม 4 ส่วนการศึกษาทางธรรมท่านจบนักธรรมเอก แต่ทางด้านบาลีไม่มีประวัติแจ้งไว้ ปัจจัยข้อนี้ส่งผลทั้งทางด้านส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอม กล่าวคือ

ในด้านการส่งเสริมนั้น คือ ทำให้ท่านเข้าใจกลุ่มผู้รับสารที่มีการศึกษาน้อย และที่สำคัญ คือ ทำให้ท่านมีความขาดหายใจที่จะเปิดรับ และแสดงให้ความรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่เอื้อต่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ส่งสารที่มีสถานภาพเป็นผู้นำนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวาง หลากหลาย

ในด้านที่เป็นคุปสรรค คือ สผลต่ออุปแบบ เนื้อหา ที่ท่านนำเสนอ และผู้รับสารบางกลุ่ม ไม่ให้การยอมรับนัก โดยกล่าวว่า เนื้อหาที่ท่านนำเสนอั้นอยู่ในระดับต่ำ เป็นเพียงแค่ระดับศีลธรรม เป็นแค่ลูกทุ่งไม่สามารถถ่ายทอดให้สูงขึ้นไปกว่านี้ได้ และการบรรยายธรรมไม่ลึกซึ้งกินใจ เนื่องจากไม่ยกบาลี ดังที่พระสุธีวารภรณ์ (ไพรожน์, 2534) กล่าวว่า

“... ถ้าจะเบรียบเทียบการเทศน์เหมือนเพลง พราพยอมก็เป็นแบบลูกทุ่ง เมื่อเป็นลูกทุ่ง แล้ว การเทคโนโลยีสำหรับคนฟังในอีกระดับหนึ่งจะทำไม่ได้ ท่านเทศน์ระดับต่ำ ระดับเด็ก ระดับคนธรรมชาติทั่วไป ผลเสียการเทศน์แบบใหม่อย่างของพราพยอม ก็คือ มันจำกัดขอบเขตของตัวเองให้อยู่ในชั้นธรรมชาติ อยู่ในชั้นระดับผู้ใหญ่ไม่ได้ ... การเทคโนโลยีไม่เอาบาลีเสียเลย ต่อไปอีก 100 – 200 ปี คำสอนจะค่อยๆ เลื่อนหายไป จะไม่รู้ว่าอะไรพิเศษอะไร ... เทคน์อย่างพราพยอมนั้น ทิ้งหลักบาลีไปเลย ก็จะจำกัดภราดาไปหมด ขาดหลักเกณฑ์อันถูกต้อง ก็ไม่จริงถาวร ประโยชน์ทางด้านศาสนาจะมีน้อยลง ผลที่เกิดแก่สังคมคือ ความมีศีลธรรมของคนก็ไม่มากนัก เพราะฟังแล้วไม่กินใจ ไม่ติดใจกันสักเท่าไร ...”

หรือบางคนเห็นว่า การบรรยายธรรมของท่านนั้นไม่มีการกำหนดหัวข้อที่ชัดเจน แต่บรรยายไปเรื่อย และบางครั้งเนื้อหาซ้ำๆ กัน ดังคำกล่าวของรวมล (ไพรожน์, 2534)

“... ผู้มีความคิดอยู่อย่างหนึ่งเกี่ยวกับการปฎิรูปสถาปฏิวัติ คือ ถ้าท่านกำหนดหัวเรื่องให้ชัดเจนไว้ก่อนว่า ออาทิตย์ในจะพูดรึเปล่า ก็จะรู้ว่าจะพูดเรื่องอะไรแล้วก็แจ้งหรือโฆษณาให้ประชาชนรับรู้ล่วงหน้า การปฎิรูปสถาปัตย์ของท่านก็จะน่าสนใจยิ่งขึ้น ตรงกับความอยากรู้ของญาติโยมมากขึ้น ...”

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาจากกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายของพราพยอมแล้ว ถือได้ว่าภูมิหลังด้านระดับการศึกษาของท่าน มีส่วนทำให้ท่านเข้าใจกลุ่มผู้รับสารได้ดี และสามารถทำการสื่อสารได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสาร

1.1.3 การทำงาน

สืบเนื่องจากฐานะทางบ้านที่ยากจน ทำให้พราพยอมในสมัยเด็กได้รับการอบรมบ่มเพาะให้มีความขยันอดทน รับผิดชอบ เพราะต้องมีหน้าที่ในการช่วยเหลือทางบ้าน และตนเองด้วยการทำงาน ในฐานะลูกชาวสวน งานที่ท่านต้องทำด้วยตัวเองจึงวนเวียนอยู่กับงานในสวน เช่น รดน้ำต้นไม้ ดูแลหญ้า เก็บผัก เป็นต้น แต่ก็มีงานด้านอื่นด้วย คือ งานรับเหมาปลูกสร้าง ซึ่งงาน

อาชีพหนึ่งที่ทำเมื่อท่านได้เข้า ภูมิหลังด้านการทำงานของท่านเป็นปัจจัยที่สนับสนุนกลยุทธ์การสื่อสารของท่านเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับฐานะทางครอบครัว เพราะนอกจากจะทำให้ท่านเข้าใจกลุ่มผู้รับสารส่วนใหญ่ของท่านแล้ว ท่านยังสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมสมสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารของท่านด้วย โดยการใช้ผ่านสื่อสถานที่ สื่อวัตถุ และสื่อกิจกรรม

สื่อสถานที่ สื่อวัตถุ ตัวอย่างคือ สวน อนุสาวรีย์แม่ รูปถ่ายอนุสาวรีย์แม่ สื่อกิจกรรม ได้แก่ โครงการต่างๆ เช่น โครงการร่วมโพธิ์แก้ว โครงการช่วยเหลือท้องทิว โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น สื่อสถานที่ สื่อวัตถุ เป็นสื่อที่ท่านใช้ในการสอดแทรกเนื้อหาเข้าไป โดยสามารถดึงดูดความสนใจของผู้รับสารได้ดี ในขณะที่สื่อกิจกรรม สามารถทำให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้รับสารที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิ สวนใหญ่เป็นกลุ่มผู้รับสารที่เลขานุบันธิ คือ คุณดวงใจ ธิตยาธิกษ์ กล่าวว่า “เป็นคนที่สมองไม่ดีแล้ว” ส่วนหนึ่งเป็นคนที่ทางราชทัณฑ์ลงมา เป็นคนที่เป็นปัญหาต่อสังคม เช่น เกเร ติดยาเสพติด ลักขโมย ก่อคดี บ้านแตก ถูกทึ้ง ตกงาน เป็นต้น ดังนั้นการสื่อสารโดยวัจนาภาษาแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ พระพยอม จึงต้องใช้ช่องทางการสื่อสาร หรือสื่ออื่นๆ ร่วมด้วย โดยให้ผู้รับสารได้ทำงานในโครงการต่างๆ ซึ่งเป็นสื่อกิจกรรม และใช้วิธีทำให้ดูเป็นตัวอย่าง รวมทั้งการติดตามประเมินผลการทำงานด้วย ซึ่งประสบการณ์ด้านการทำงานในอดีตของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

1.1.4 บุคคลผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและการทำงาน

จากประวัติของพระพยอม บุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและการทำงานของท่านที่สำคัญมีหลายคน คือ แม่ พ่อ ปู่ ย่า ท่านพุทธทาสภิกขุ และท่านปัญญาันทภิกขุ กล่าวคือ

แม่

แม่ เป็นผู้ที่ท่านประทับใจในเชิงบวก ถึงความยั่น อดทน manganese เปี่ยร ความรักที่มีต่อลูก ซึ่งท่านได้นำมาเป็นเนื้อหาที่ irony ไปถึงหลักธรรมเรื่องความกตัญญู ความเพียร ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ท่านต้องการให้เกิดมีขึ้นมากๆ ในสังคม ในกลุ่มผู้รับสารทั้งที่เป็นผู้รับสารทั่วไป (ผู้รับสารภายนอก) และผู้รับสารที่เป็นสมาชิกในมูลนิธิ (ผู้รับสารภายใน) ดังนั้นเรื่องราวของแม่ จึงส่งผลไปถูกเป็นเนื้อหาสารที่ท่านทำการสื่อสารออกไปอยู่บ่อยๆ นอกจากนี้ แม่ และเรื่องราวของแม่ ยังเป็นที่มาของช่องทางการสื่อสารหลากหลายรูปแบบด้วย ที่สำคัญได้แก่ สื่อสถานที่ คือ อนุสาวรีย์ แม่ สื่อสิ่งพิมพ์ คือ แผ่นปลิวบนอนุสาวรีย์แม่

พ่อ

พ่อ เป็นผู้ที่ท่านประทับใจในเชิงลบ เนื่องจากพ่อติดเหล้า แต่ท่านก็สามารถเป็นเนื้อหาที่อย่างไปถึงหลักธรรมในการสื่อสารกับผู้รับสารเช่นกัน โดยเป็นเนื้อหาที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเชื่อมโยงกับศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นศีลที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะศีลข้อ 5 คือ เว้นจากการดื่มสุราและเมรย การดื่มเหล้านั้นทำให้คนขาดสติและสามารถทำอะไรได้แม้เป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม ผิดกฎหมาย ทำให้ขาดจากความเป็นมนุษย์ หรือแม้แต่ความเป็นคน และอย่างมุข ข้อติดสุราและของมีนมาให้โทษ ซึ่งนำไปสู่ความเสื่อมทั้งหลาย ไม่สามารถพัฒนาตนได้ จึงเป็นสิ่งที่ควรละพะยอมบรรยายธรรมต่อต้านเรื่องนี้อย่างหนัก เพราะนอกจากจะเห็นโทษของการติดเหล้าแล้ว ยังเห็นด้วยว่าประชาชนส่วนใหญ่尼ยมชอบการดื่มสุรา และมีโน้มที่ติดจนก่อให้โทษให้กับตนเอง และสังคมมากมาย

อย่างไรก็ตาม ด้วยรูปแบบ วิธีการเทคนิคของท่านถึงเนื้อหารื่องนี้ กลับเป็นส่วนหนึ่งที่นำไปสู่คุปสรุคในการสื่อสารเพื่อระดมพลังการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้รับสารบางกลุ่ม ซึ่งโดยมาก คือกลุ่มที่ดื่มเหล้านั้นเอง ที่ไม่พอใจ และต่อต้านท่าน

บุญ

บุญ เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของพระพยอมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไสยาสต์ เครื่องรางของขลัง เพราะบุญเป็นนักลงที่มีความรู้วิชาของขลัง แต่นำไปใช้ในทางที่ผิด เรื่องราวของบุญเป็นความประทับใจทางลบสำหรับพระพยอม เช่นเดียวกับเรื่องของพ่อ ท่านไม่เห็นด้วยกับเรื่องไสยาสต์ เครื่องรางของขลังต่างๆ ทั้งนี้นอกจากท่านจะเห็นด้วยกับเรื่องที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ยังผิดหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนาโดยตรง และประชาชนส่วนมากก็ยังหลงมายอยู่กับเรื่องนี้ การที่คนเชื่อมงายอยู่ในเรื่องไสยาสต์ เครื่องรางของขลัง เป็นการ “ติดยากล่อม” อย่างหนึ่งดังที่ท่านธรรมปีภูกกล่าวไว้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนไม่คิดพึงตนเอง ไม่ช่วยเหลือตนเอง ไม่ใช้ปัญญา ไม่มองลึกลงทั้งหลายตามเหตุปัจจัย และไม่เกิดการพัฒนาตน

พระพยอมเทคนิคต่อต้านเรื่องนี้มากเช่นกัน ซึ่งกลุ่มผู้รับสารส่วนใหญ่ของท่านก็เป็นคนกลุ่มที่ยังเชื่อเรื่องไสยาสต์ เครื่องรางของขลังอยู่ และเช่นเดียวกับการเทคนิคต่อต้านการดื่มเหล้า และอย่างมุขทั้งหลาย ท่านถูกต่อต้านเช่นกันจากเรื่องนี้ เพราะเรื่องความเชื่อในไสยาสต์ เครื่องรางของขลัง เป็นแหล่งผลประโยชน์ของคนจำนวนมาก ทั้งพระและประชาชนทั่วไป

ຢ່າ

ຢ່າ ตามประวัติแม้จะไม่มีบทบาทมากนัก แต่เป็นผู้มีอิทธิพลต่อพระพยอมในเรื่องของแบ่งคิดบางประการที่เป็นคดีเดือนใจท่าน เช่น “ยอมลำบากเมื่อหนุ่ม ยังดีกว่ากลุ่มเมื่อแก่” ประกอบกับย่าเป็นคนใจบุญ มีนิทานเล่าให้หลานๆ พังเยօະ จึงเป็นสิ่งที่ซึ้งซาบอยู่ในลักษณะนิสัยของท่าน

ທ່ານພຸຖທາສົກຊ

พระพยอมเป็นศิษย์ของທ່ານພຸຖທາສ และมีความประทับใจในวัตรปฏิบัติของທ່ານພຸຖທາສมาก ท่านได้เรียนรู้แนวคิด แนวปฏิบัติทั้งในทางธรรม และการเผยแพร่องรมมาจากท່ານພຸຖທາສเป็นอย่างมาก และมีความประทับใจสวนโมกข์พ拉ราม จนได้จำลองมาสร้างเป็นวัดสวนแก้ว กล่าวได้ว่า วัตรปฏิบัติและแนวคิดหลายประการของທ່ານພຸຖທາສ เป็นต้นแบบของวัตรปฏิบัติบางประการของพระ พยอม และสภาพต่างๆ รวมทั้งบรรยายกาศของสวนโมกข์ ก็เป็นต้นแบบของวัดสวนแก้ว แม้แต่ชื่อวัดสวนแก้ว ก็ถือมาจากชื่อสวนโมกข์

แนวคิด แนวปฏิบัติทางธรรม เช่น ตักภุชของกฎ การไม่ยึดมั่นถือมั่น การทำงานคือการปฏิบัติธรรม การทำงานด้วยจิตว่าง การใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล ไม่งมงาย การทำบุญอย่างฉลาด การทำประโยชน์เพื่อประโยชน์สุขของมหาชน เป็นต้น แนวคิด แนวปฏิบัติเหล่านี้ ปรากฏอยู่ในเนื้อหาคำสอนที่พระพยอมสืบสานต่อมา ทั้งโดยวัดและภาษา ตลอดจนภาษา ผ่านสืบทอดต่างๆ อยู่เสมอ

ความรู้ แนวคิด แนวปฏิบัติในการเผยแพร่องรม พระพยอมได้เรียนรู้มาจากการสวนโมกข์เป็นอย่างมาก เช่น การจัดแบ่งกลุ่มผู้รับสารในการสอนหลักธรรม ตัวอย่างคือ ถ้าผู้ฟังเป็นคนพื้นบ้านก็สอนธรรมะแบบพื้นฐานง่ายๆ ถ้าผู้ฟังเป็นนักเรียนนักศึกษา ก็สอนสูงขึ้นไปอีก เป็นต้น นอกจากนี้ ท่านได้ฝึกฝนวิธีการใช้สื่อประกอบการเทศน์ เช่นการใช้สไลด์ การบรรยายภาพในโรงมหาศาลา วิถีภูมิปัญญา ให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายขึ้น และใช้วรูปแบบของสื่อและสารเพื่อการบรรยายธรรมได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งสรุปวิชาความรู้จากสวนโมกข์นี้เป็นต้นธรรธรรมแห่งกลุ่มที่ทำการสืบสานของพระพยอม ตลอดเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

ท่านปัญญาณทกิกขุ

ในสมัยที่พระพยอมยังเป็นหนุ่มและยังไม่ได้บวชนั้น ท่านชอบฟังเทศน์ของท่านปัญญา ทางวิทยุ เพราะท่านปัญญา เทคน์ได้ถึงลูกถึงคน และนี่อาจเป็นต้นแบบส่วนหนึ่งของรูปแบบ วิธีการเทศน์ของพระพยอมโดยเฉพาะในสมัยแรกๆ ที่สร้างชื่อเสียงให้กับท่านในฐานะ “พระฝีปากกล้า” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเข้าถึงผู้รับสารของท่าน

เป็นที่สังเกตได้ว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและการทำงานของพระพยอมนั้น แม้จะมีบุคคลที่พระพยอมมีความประทับใจทั้งในทางบวก และทางลบ เช่น ประทับใจแม่และย่าในทางบวก ประทับใจพ่อและปู่ในทางลบ อย่างไรก็ดีพระพยอมก็รู้จักที่จะเลือกประพฤติตามแบบอย่างแบบใด กล่าวคือ เลือกประพฤติตามแบบอย่างบุคคลที่ประทับใจทางบวก ในขณะที่ยกເเอกสารติกรรมของแบบอย่างที่ประทับใจทางลบมาเป็นอุทธาหวานส่องตนและคนอื่นๆ ซึ่งปรากฏในเนื้อหาสารดังที่ได้ทราบและศึกษาแล้ว

1.1.5 ລັກຂະແນນີສັຍ

ลักษณะนิสัยของพระพยอมเป็นสิ่งที่ส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารของท่านในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในสื่อกิจกรรมโครงการ เพราะท่านมีนิสัยที่ขยัน ออดทน เคารึงเจ้าจัง และชอบลงมือทำด้วยตนเอง จึงเป็นการสื่อสารเชิงอวจนาที่ได้ผลในการสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารของท่าน โดยเฉพาะผู้รับสารที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิ เพราะท่านทำให้ดูเป็นตัวอย่างและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากผู้รับสารได้ อีกทั้งสามารถติดตามผลการสื่อสารได้ด้วยตนเอง เช่น การเข้าส่วนตัวตรวจสอบการทำงานของคนงาน

1.2 ปัจจัยด้านการรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้

ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ถือเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของผู้ส่งสาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถเอื้อต่อการลดภาระการสื่อสารเพื่อการระดมพลังการพัฒนาได้ คือ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เหล่านั้นจะเป็นเนื้อหาในการสื่อสาร และอาจเป็นรูปแบบ วิธีการในการสื่อสารด้วย ที่สำคัญถือเป็นการระดมพลัง ในข้อปัญญาพละหรือพลังปัญญา ในเพลง 4 คือ พลังที่ทำให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาตนเอง ซึ่งในที่นี้หมายถึงการพัฒนาตนของผู้ส่งสาร และเมื่อผู้ส่งสารได้นำข้อมูลข่าวสาร ความรู้นั้น สื่อสารออกไป เท่ากับเป็นการทำให้เกิดพลังความพร้อมสำหรับการพัฒนาตนของผู้รับสารด้วย

ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ที่เป็นเหมือนวัตถุดิบของพระพยอมนั้น มีแตกต่างไปหลายประเภท และมีวิธีการแตกต่างกันในการรับข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ประเภทของข้อมูลข่าวสารพอ จะจำแนกได้ดังนี้ คือ แนวคิด ความรู้ต่างๆ แนวทางหรือวิธีการทำงาน และความเป็นไปของสังคม เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

1.2.1 แนวคิด ความรู้ต่างๆ

แนวคิดหลายอย่าง เช่น การทำงานคือการปฏิบัติธรรม หรือธรรมิกสังคม พระพยอมได้มาจากการท่านพุทธทาส ตั้งแต่สมัยที่ท่านเป็นศิษย์สาวนิมิตร และจากการอ่านหนังสือของท่านพุทธทาส นอกจากนี้ก็ได้จากการค้นคว้า ทั้งโดยการฟังและการอ่านหนังสือต่างๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น ผลงานของท่านปัญญาณทกิจฯ โดยเฉพาะคำสอนที่ต่อต้านไสยาสต์ อบายมุข ได้ปลูกราก柢ารมณ์ของพระพยอมให้มีความรู้สึกร่วมมาโดยตลอด ซึ่งเรื่องการต่อต้านไสยาสต์ อบายมุขนั้นปรากฏเป็นเนื้อหาในการสื่อสารของท่านเสมอมาอยู่แล้ว นอกจากนี้การฟังท่านปัญญาณทกิจฯ ยังทำให้ท่านเกิดกำลังใจในการทำงาน ตามที่ท่านกล่าวว่า

“ เมื่อก่อนในเมืองเราเคยห้อแท้ก็ได้อาศัยเทปของหลวงพ่อปัญญาฯ นี้แหละเปิดฟัง ปลูกสำนึกรักลูกขึ้นมาต่อสู้ ฟังที่ไรได้ผลทุกที่เหมือนกัน ” (ไฟโจรน์, 2534)

1.2.2 แนวทางหรือวิธีการทำงาน

ข้อมูลข่าวสาร หรือความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน ท่านมีวิธีการหาข้อมูลหลายรูปแบบ เป็นต้นว่า การทำงานของคนงานเป็นอย่างไร ท่านได้ข้อมูลจากการที่ท่านลงงานเอง ตรวจงานเอง และการซักถามติดตามผล ส่วนวิธีการทำงานหรือเทคนิคก็ใหม่ๆ ได้จากการไปศึกษาดูงานหรือไปเทคโนโลยีตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในและนอกประเทศ แล้วจะดำเนินมาประยุกต์ใช้

1.2.3 ความเป็นไปของสังคม เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ข้อมูลข่าวสารประเภทนี้พระพยอมได้จากหลายวิธีการ เช่น ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างรอบด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรม จากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีคนอ่านให้ฟังในขณะนั้น หรือเดินทางไปที่ต่างๆ หรืออ่านเองขณะที่รอญาติ吟 วิทยุ ฟังในขณะเดินทาง โทรทัศน์ ดูตอนกลางคืนหลังกลับจากการกิจข้างนอก หรือหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจแล้ว บางครั้งในขณะของการ “วับแขก” ก็ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับ

ญาติโอมที่มาทำบุญ นอกจากนี้การรับกิจกรรมต์ออกไปเทคโนโลยีตามสถานที่ต่างๆ ก็ทำให้ได้พบเห็น และเก็บเกี่ยวข้อมูลข่าวสารต่างๆ ด้วย

ข้อมูลประเท่านี้ทำให้ท่านสามารถนำเสนอเนื้อหาสารที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ ทันสมัย ทันยุค ทันเหตุการณ์ ซึ่งทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าท่านพูดเรื่องใกล้ตัว พูดสิ่งที่ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ง่าย ทำให้เมื่อรู้สึกห่างกันจนเกินไประหว่างผู้ส่งสาร ที่ดำรงสถานภาพเป็นพระสงฆ์ กับผู้รับสาร ที่มีสถานภาพเป็นมรา婆ะ ประชาชนคนธรรมดากำลังไป ซึ่งในวัฒนธรรมไทยแล้วให้ความเคารพและถือว่าพระสงฆ์มีสถานภาพสูงกว่ามรา婆ะทั่วไป นี่เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารยอมรับและเชื่อฟังในตัวท่าน

2. ปัจจัยภายนอก

นอกจากปัจจัยภายใน หรือปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวพระพยอมเองแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่ส่งผลเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารของพระพยอมด้วย ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กรสงฆ์ ปัจจัยด้านลีอ และปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ

2.1 ปัจจัยด้านองค์กรสงฆ์

พระพยอม เป็นพระยอดต้องอยู่ภายใต้การปกครองของคณะกรรมการสงฆ์ ซึ่งมีมหาเถรสมาคม เป็นองค์กรปกครองสูงสุด และໄลลำดับชั้นลงมา คือ มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสวัด ปกครองตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า พระพยอมมีความรู้ความเข้าใจในบริบทด้านระบบลำดับชั้น (seniority) เป็นอย่างดี และใช้ทักษะด้านการรับฟัง (hearing) ร่วมด้วยเสมอ จึงเป็นที่ปรากฏว่า พระพยอมมีความอ่อนน้อม เคราะห์ผู้ใหญ่ ดังที่พระครูนนทประภากร (ไพรโยน์, 2534) เจ้าอาวาสวัดพิกุลเงิน และเป็นเจ้าคณะobaภูบาลในทั้งหัวดันทบุรี ได้กล่าวว่า

“ ในฐานะศิษย์ของข้าพเจ้า เชื้อได้ให้ความเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถ่มตัว แม่ในวง การปกครองก็ประพฤติเรียบร้อย มิได้สร้างความยุ่งยาก หรือหนักอกหนักใจแต่ประการใด ”

แม้ในการเผยแพร่สอนธรรม ก็ไม่ได้สอนผิดไปจากหลักธรรมในพุทธศาสนา ดังที่พระสุธีวรา ภรณ์ (ไฟโรจน์, 2534) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ประจำกองวิชาการกรรมการชำระบะพระไตรปิกุฎ ฉบับมหาจุฬา ได้กล่าวว่า

“ แม้การเทคโนโลยีท่านจะเป็นแบบตลาด แต่ก็ไม่แผลงออกไปเป็นอุตติริมนุสธรรม ”

การอ่อนน้อม ถ่องตน และการสอนที่ไม่ได้ผิดไปจากหลักการของพุทธศาสนา เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พระพยอมไม่เคยมีปัญหากับองค์กรสงฆ์ มีแต่ได้รับการสนับสนุน ดังเช่น ยามที่พระพยอมประสรปปัญหา ก็มักได้รับคำแนะนำ เพื่อเตือนสติ ให้สามารถหาทางแก้ไขปัญหาได้เสมอ จากหลาย ๆ กรณี เช่น เมื่อครั้งที่พระพยอมถูกวิพากษ์วิจารณ์และด้อมดือภาคเกี่ยวกับรูปแบบการเทคโนโลยีที่มีความขัดแย้งในใจเรื่องการรับสมณศักดิ์

นอกจากนี้ยังได้รับการเข้าใจ ยอมรับไม่เกิดกันการทำงาน ดังเช่น กรณีที่มีความขัดแย้งกับพระประเสริฐที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว และพระประเสริฐได้ขอลาออกจากตำแหน่งและย้ายสังกัดออกจากวัดสวนแก้ว พระธรรมกิตติมุนี วัดเฉลิมพระเกียรติ เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี ได้แต่งตั้งพระพยอมให้กลับเป็นเจ้าอาวาส พร้อมทั้งได้กำชับว่าอย่ายกตำแหน่งให้ใครอีก และคงไม่มีปัญหา หากจะต้องเดินทางไปเทศนาอย่างสถานที่ต่างๆ เพราะการปกคล้องและเผยแพร่ทำคู่กันได้ โดยให้ตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาスマากขึ้นเพื่อรองรับภาระ ซึ่งพระพยอมก็ได้กล่าวว่า “ ได้รับความเมตตาจากท่านเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี ให้กลับมาเป็นเจ้าอาวาสอีกครั้ง และอนุญาตให้เดินสายเทคโนโลยีตามที่ต่างๆ ได้ ” (ไทยรัฐ, 22 มิถุนายน 2543)

กล่าวได้ว่าปัจจัยด้านองค์กรสงฆ์ เป็นปัจจัยที่ให้การสนับสนุนอยู่ในที่ เมื่อ онว่าได้ “ เปิดทาง ไฟเขียว ” ให้ แม้ไม่ได้สนับสนุนอย่างชัดเจน แต่ก็ไม่ห้าม พร้อมทั้ง “ ยังเอาใจช่วย ” ทำให้พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร เช่น สื่อการเทคโนโลยี และสื่อกิจกรรม เพื่อทำงาน ต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

2.2 ปัจจัยด้านสื่อ

ปัจจัยด้านสื่อ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสื่อสาร หรือการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic communication) เนื่องจากสื่อช่วยแพร่ภาพบุคคลให้กลายมาเป็น “ คนเด่นคนดัง ”

(celebrity) ได้ นอกจานนี้สื่อมวลชนยังมีศักยภาพในการให้สถานภาพแก่บุคคล (status conferral) ดังนั้นพระภิกษุที่ออกเทคโนโลยีจะกล่าวเป็น “ ผู้เชี่ยวชาญ ” ไปโดยปริยาย (กาญจนा, 2544) และสามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่บุคคลได้ในวงกว้างและในเวลาอันรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน ถ้าสื่อเลือกถูกคนที่จะนำมาเสนอผ่านสื่อ ก็มีส่วนทำให้สื่อได้รับความนิยมจากประชาชนไปด้วย จากการมองว่าสื่อจึงมักจะเลือกพระพยอมเป็น “ ผู้นำเสนอ ” ข้อมูลข่าวสารในประเด็นซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน ดังจะเห็นได้ว่า พระพยอมได้กล่าวเป็น “ ดาวาข้าประจำ ” ของสื่ออยู่ปอยๆ สื่อมวลชนมักจะสัมภาษณ์ความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ จากพระพยอมอยู่เสมอ และนี่ก็เป็นโอกาสที่พระพยอมได้ใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตัวท่านและงานของท่านเองด้วย ในกรณีสื่อจึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอม

ในทางกลับกันเนื่องจากการนำเสนอเนื้อหาสารต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนสามารถแพร่กระจายไปในวงกว้างได้ในเวลาอันรวดเร็ว และยังมีความน่าเชื่อถือสูงด้วย ดังนั้นการปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชนจึงถูกพิจารณาเป็นพิเศษว่ามีความเหมาะสมสมแก่การเผยแพร่หรือไม่ต่อสังคมโดยรวม เช่น กรณีการสั่งระงับเผยแพร่เทปบันทึกภาพและเสียงของพระพยอม ว่ามีความไม่เหมาะสม ซึ่งทำให้เทปนั้นไม่ได้รับการเผยแพร่ก่อนจากภาค ผู้ชมก็ไม่ได้รับชม รอเก้อ และส่งผลให้พระพยอมหยุดการเทคโนโลยีออกสถานที่ ซึ่งเท่ากับทำให้ช่องทางการสื่อสารของพระพยอมลดลง แต่ต้องใช้เวลามากขึ้นในการสื่อสาร ดังนั้นในกรณีเช่นนี้สื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอม

2.3 ปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ

ปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยส่งเสริม สนับสนุน หรืออาจเป็นอุปสรรค ได้แก่ ความศรัทธาจากผู้รับสารในวัฒนธรรม ความนิยมหรือความพึงพอใจหรือไม่ในบทบาทต่างๆ การได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป และอำนาจอื่นในสังคม

2.3.1 ความศรัทธาจากผู้รับสารในวัฒนบัติ

ความศรัทธาจากผู้รับสารในวัฒนบัติของพระเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารได้หากผู้รับสารไม่ศรัทธา โดยเฉพาะวัฒนบัติที่เป็นเรื่องอ่อนไหวต่อบทบาทสถานภาพความเป็นพระ ได้แก่ เรื่องเงิน และเรื่องผู้หญิง จากการศึกษาพบว่า

พระพยอมไม่มีข่าวเสียหายในทั้งสองเรื่อง ดังได้นำเสนอแล้วในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน และเรื่องผู้หันวิง ในบทบาทที่เกี่ยวกับเรื่องทางโลก ซึ่งมีส่วนทำให้ได้รับความศรัทธาจากผู้รับสาร และความศรัทธานี้ได้กล่าวเป็นปัจจัยหนุนเนื่อง หรือสนับสนุนต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมต่อไปอีก เพราะทำให้เกิดความมั่นใจในแนวทางการสื่อสารที่ใช้อยู่

2.3.2 ความนิยม หรือความพึงพอใจหรือไม่ในบทบาทต่างๆ

ในการสื่อสารของพระพยอม เมื่อพิจารณาจากยุคสมัยในการทำงาน จะปรากฏ เป็นบทบาทต่างๆ ได้แก่ บทบาทพระนักเทคโนโลยี บทบาทนักลงเรื่องและนักพัฒนา นอกจากนี้ยังมี บทบาทอื่นที่พระพยอมได้ทำหน้าที่ด้วย คือ บทบาทนักปราชนาณ์และนักพัฒนา ดังที่ได้อธิบายไว้ใน เรื่องความรู้ความเข้าใจของพระพยอมในบริบทที่เกี่ยวกับบทบาทสถานภาพของพระพยอม ในการ แสดงบทบาทต่างๆ เหล่านั้น พระพยอมได้รับทั้งความนิยม หรือความพอใจ และไม่พอใจ ควบคู่ กันไป ซึ่งมีผลต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมทั้งสิ้น

1) บทบาทพระนักเทคโนโลยี

ผลด้านสนับสนุนกลยุทธ์การสื่อสาร

ด้วยลักษณะการทำงานที่ต่างไปจากการเทคโนโลยีตามสื่อประเพณี ทำให้มีผู้นิยม เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเด็ก วัยรุ่น คนทำงานที่เป็นชนชั้นกลางถึงชนชั้นล่าง ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ ของสังคม การได้รับความนิยมนี้มีจึงเป็นลักษณะของประชาชนนิยม ซึ่งส่งผลให้พระพยอมมีชื่อเสียง และจากชื่อเสียงนี้ก็ยิ่งทำให้ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจใน แนวทางการสื่อสารเช่นกัน

ผลด้านอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสาร

การเทคโนโลยีแบบใหม่ ที่หวือหว่า แทรกมุขตลก และไม่ค่อยยกบาลี แต่กลับ ใช้ภาษาชาวบ้านธรรมชาติ รวมไปถึงคำศัพท์ของพระพยอม อีกทั้งการออกท่าทางยกไม้ยอกมีอ ประกอบ ทำให้ผู้รับสารบางกลุ่มไม่พอใจรูปแบบวิธีการเทคโนโลยีของพระพยอม ถึงขนาดรับไม่ได้ก็มี ดังที่ เนตรนภา (โพร์จัน, 2534) กล่าวว่า

“ บางทีท่านใช้คำที่ไม่น่าจะพูด ทำให้เจ็บๆ แสบๆ ไปเหมือนกัน ... ทีท่านเทคโนโลยีใช้คำ บางคำ รับไม่ได้เลย ”

นอกจากนี้ยังทำให้คณะกรรมการบริหารกิจการวิทยุโทรทัศน์ หรือ กบว. พิจารณาว่าไม่เหมาะสมที่จะออกอากาศ จึงสั่งดอกรากาศรายการที่พระพยอมจะไปเทศน์ในรายการนั้น ส่วนทางด้านเนื้อหาการที่พระพยอมเทศน์ต่อต้านอย่างหนัก ก็ทำให้มีผู้ไม่พอใจเช่นกัน และจะพาลต่อต้าน ถึงกับอามาตมาด้วยต่อพระพยอมก็มี และพระสงฆ์บางรูปก็ยังเห็นว่าเป็นการเทคโนโลยีระดับต่ำ ไม่ลึกซึ้งกินใจ ไม่สามารถกระดับให้สูงขึ้นได้ ซึ่งจะทำให้การเทคโนโลยีของพระพยอมอยู่ได้ไม่นาน แม้ได้วับความนิยมก็จะดังเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น พระสนั่น (ไพรожน์, 2534) ได้กล่าวถึงการเทคโนโลยีของพระพยอมว่า

“ การพึ่งพระพยอมเทคโนโลยีเหมือนกับดูลำดับ ได้ความบันเทิงมากแต่สรวน้อย การเทคโนโลยีของท่านไม่กินใจ สนุกแล้วก็แล้วกันไป ... ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ ... เพราะท่านเพียงแค่เทคโนโลยี ว่าฯ แต่ไม่ซึ้งทางออกให้เข้า ไม่บอกหนทางในการปฏิบัติ ... การเทคโนโลยีของท่านดีอยู่ดีเดียว คือ เขาถือกันว่าท่านทำดี แต่ถือ 10 ปีข้างหน้า จะเป็นสิ่งไม่ดีขึ้นมา เพราะมันไม่ใช่ความถูกต้องที่แท้จริง ”

การมีผู้ที่ไม่พอใจ โดยเฉพาะการถูกระดับออกอากาศ เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มธุรกิจการสื่อสารในสื่อการเทคโนโลยีของพระพยอมนั้นมีอาการ “ สะดูด ” เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งหลังจากการถูกดอกรากาศ พระพยอมก็ไม่ออกแสดงธรรมนอกสถานที่ จนมีข่าวลือในปี พ.ศ. 2527 (ไพรожน์, 2534) ว่า

“ พระพยอมหยุดแสดงธรรมเสียแล้ว เพราะทนต่อแรงชูไม่ไหว หรือบางข่าวก็ว่า หมดยุค... พระพยอมเหมือนดาวตกกระปอง ”

อย่างไรก็ได้พระพยอมเป็นผู้ที่ใช้วิกฤตเป็นโอกาสเสมอ แม้ว่ากระแสจะต่อต้าน และการถูกดอกรากาศจะทำให้การสื่อสารด้วยสื่อการเทคโนโลยีของท่านต้องหยุดชะงัก แต่พระพยอมก็ใช้โอกาสนี้ ปรับเปลี่ยนสื่อที่จะใช้เผยแพร่องรมะให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น สไลด์วิดีโอด้วยที่ทำนานานแต่ยังไม่สำเร็จ

กล่าวได้ว่าไม่ใช่ปัจจัยใดที่อาจส่งผลสนับสนุน หรือเป็นคุปสรศาสตร์กลุ่มธุรกิจการสื่อสารของพระพยอม พระพยอมก็ล้วนแต่นำมาเป็นปัจจัยส่งเสริมได้ทั้งสิ้น เนื่องจากภารภูมิปัจจุบันตัวและปรับ

ปรุง ซึ่งทำให้เกิดการคิดค้นกลยุทธ์การสื่อสารใหม่ๆ ขึ้น เพื่อเสริมกับกลยุทธ์การสื่อสารเดิม ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2) บทบาทนักสังเคราะห์และนักพัฒนา

จากการศึกษาของไฟโรจัน อัญมณฑิยร (2534) ตอนหนึ่งที่ได้สอบถามทัศนะของบุคคลต่างๆ พบว่า การที่พระพยอมสมบูรณ์เป็นนักสังเคราะห์ และนักพัฒนาในทัศนะของบุคคลเหล่านั้นโดยมากเห็นว่า การทำงานสังเคราะห์และพัฒนาช่วยเหลือผู้ทุกคนได้มากต่างๆ เป็นเรื่องดี และไม่ขัดต่อบทบาทความเป็นพระ แต่เป็นการทำหน้าที่หนึ่งของพระด้วย ซึ่งการช่วยเหลือกันนี้แม้ไม่ได้เป็นพระก็เป็นสิ่งที่คนทุกคนควรจะช่วยเหลือกันอยู่แล้ว ดังที่สุวัล เลิศตะกูล (28 มิถุนายน 2545) กล่าวว่า

“ ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด 无论是 พระสงฆ์ เราเมื่อส่วนที่จะช่วยสังคม ช่วยคนที่ต้องการให้คำแนะนำ “

ดังนั้นเมื่อพระพยอมทำงานสังเคราะห์คนจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ หรือบุคคลทัวไปเห็นว่าเป็นสิ่งดี การสมบูรณ์ดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมต่อกลยุทธ์การสื่อสาร เพราะเป็นสิ่งที่เห็นได้เป็นรูปธรรมว่าการสื่อสารเชิงกลยุทธ์นั้นสามารถทำให้เกิดผลอะไรขึ้นได้บ้าง เช่น เกิดการระดมพลังต่างๆ ได้แก่ โภคะพล แฉล้มม้า พล หรือพลังผู้ร่วมงาน ดังที่สุวัล (28 มิถุนายน 2545) ได้กล่าวต่อไปว่า

“ พิมอย่างที่อย่างท่านพระพยอมท่านอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสังคมได้มากกว่า ทำให้ท่านรวมกลั้งคนได้มากกว่า “

3) บทบาทนักปรามนักบัวหลวงโลก

จากการสมบูรณ์บทบาทนักปรามนักบัวหลวงโลกของพระพยอม การแสดงบทบาทดังกล่าวเป็นทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสาร และเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารคือ

บทบาทป่วยนักบวชหลวงโลกเป็นปัจจัยส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสาร

การที่พระพยอมส่วนบุคคลผู้ป่วยนักบวชหลวงโลกส่งผลให้ชื่อเสียงของพระพยอมโด่งดังเป็นที่รู้จักของสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อมวลชนได้ให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ ถึงกับตั้งสมบูนานามพระพยอมเป็น “ เสี้ยวลิมปีตัวจริง ” (แนวหน้า, 4 กันยายน 2539) และเมื่อมีประเดิ้นในทำนองเดียวกันนี้เกิดขึ้นในสังคม สื่อมวลชนก็จะไม่รีรอที่จะมาสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากพระพยอมทันที ความมีชื่อเสียงและทศนะที่ผ่านสื่อมวลชน ทำให้คำพูดของพระพยอมมีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสื่อมวลชนมีศักยภาพในการให้สถานภาพแก่บุคคล (status conferral) (กาญจนฯ, 2544) ดังนั้นพระพยอมก็จะได้รับความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมในเรื่องของความโปรดปรานและการรับสาร

บทบาทป่วยนักบวชหลวงโลกเป็นปัจจัยอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสาร

ในขณะที่พระพยอมเป็น “ แหล่งข่าวชั้นดี ” ของสื่อมวลชนในด้านการให้ทศนะต่อประเดิ้นซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชนอย่างมาก และได้รับการสนับสนุนในการทำบทบาทหน้าที่ดังกล่าว แต่ในทางกลับกัน ก็มีผู้ไม่พึงพอใจการแสดงบทบาทดังกล่าวนี้ของพระพยอมเป็นอย่างมาก พระพยอมได้เล่าไว้ในคอลัมน์ “ พระพยอมชี้ทางธรรม ” (เดลินิวส์, 24 มกราคม 2537) ว่า

“ เมื่อมีคนมาสัมภาษณ์ มาถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ แสดงความคิดเห็นไป ก็ได้รับผลกระทบอะไรกันมาต่างๆ นานา ทั้งมีคนโทร.ค่าเรื่องมากมาย .. โดยมากแล้วส่วนใหญ่จะเป็นโอมผู้หญิงค่า .. แหมบางคนด่ามาแรงๆ ทางโทรศัพท์ว่า อาทماเป็นพระเทวทัตอิจชาธิชยาหรืออย่างไร ”

เนื่องจากคำพูด ความคิดเห็นของพระพยอมไปกระทบกับความศรัทธาของผู้ที่เชื่อมั่นในนักบวชที่ตกเป็นข่าวเป็นอย่างมาก โดยคิดว่าการกระทำการของพระพยอมนั้นเป็นไปด้วยความอิจชาธิชยา พระพยอมได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์แนวหน้า (แนวหน้า, 4 กันยายน 2539) ความตอนหนึ่งว่า

“ การที่อาทมาอุกมาอุกมาย่างนี้ ก็ เพราะคนที่เดือดร้อนเข้ามาพึงพระ ในเมื่อเป็นพระและได้รับการปรับตัวจากคนที่ลื้นหัวง ก็อุกมาแสดงความเห็นเท่านั้นเอง เป็นของธรรมชาติที่กลุ่มคนส่วนหนึ่งหันหน้ามาพึงพระ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งก็ประมาณว่าเป็นพวกเลว อิจชาตารู้อนาคตว่าอย่างไร ”

ทุกเรื่องทุกอย่าง ... ต้องยอมรับว่ามีผู้คนครัวเรือนเลี่ยมใส โดยเฉพาะประชาชนที่มีการศึกษาน้อย และมีการศึกษามีคุณลักษณะเกี่ยวกับศาสตร์ และส่วนใหญ่ก็มีความผูกพันอย่างมาก ... ”

และในขณะที่เรื่องยังไม่ปรากฏแน่นัดถึงความผิดของผู้ตกลงข้าว พระพยอมก็ยังคงได้รับความเกลียดชังไปเรื่อยๆ ซึ่งทำให้คนจำนวนหนึ่งมีศรัทธาต่อพระพยอมลดน้อยถอยลงไป ดังนั้นโอกาสในการให้ความร่วมมือต่างๆ ก็จะลดน้อยถอยลงตามไปด้วย ความไม่เพิงพอใจในบทบาทประธานนักบุญของพระพยอมจึงเป็นอุปสรรคต่อการลดลงที่การสือสาร

2.3.3 การได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป

พระพยอมเป็นพระที่ได้รับรางวัลต่างๆ จากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน มากมาย ทั้งในและนอกประเทศ ได้รับปริญญาจากหลายสถาบันการศึกษา รวมทั้งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระพิศาลธรรมพารี รางวัลต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารของท่านในแง่ของการเป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจในการทำงานของท่าน ซึ่งเป็นผลดีต่อกระบวนการสื่อสาร ทำให้เกิดการระดมพลังได้โดยง่าย ไม่ว่าจะเป็นการระดมพลังที่เป็นโภคพลัง คือ พลังทุนทรัพย์ และอมมชาติ คือ พลังผู้ร่วมงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพราะรางวัลต่างๆ ที่ได้รับนั้นก็เป็นเครื่องยืนยันถึงพลังอย่างหนึ่ง ในผล 4 คือ อนวัชพล คือ พลังการกระทำที่ไม่มีโขช พลังความสุจริต และการทำเตกิกรรมที่ดีงาม ซึ่งทำให้เกิดศรัทธา เมื่อผู้รับสารมีศรัทธาในตัวผู้ส่งสารแล้ว การสื่อสารย่อมบรรลุผลได้ไม่ยากนัก ดังนั้นจึงทำให้เกิดโภคพลัง และอมมชาติ ได้ ซึ่งผลทั้ง 2 ประการนี้ เป็นพลังที่ทำให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาชุมชน

2.3.4 อำนาจจากองค์กรอื่นในสังคม

นอกจากองค์กรสงฆ์ ซึ่งมีอำนาจในทางการปกครองคณะสงฆ์ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ของพระพยอมแล้ว อำนาจอื่นในสังคมก็เป็นปัจจัยที่อาจส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคได้เช่นกัน

จากการศึกษา พบว่า อำนาจจากองค์กรอื่นในสังคมที่อาจเป็นปัจจัยสนับสนุนส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารของพระพยอม คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างไรก็ได้จากการศึกษาพบว่า อำนาจจากสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอม ดังกรณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือ ในหลวงได้พระราชทาน

สมณศักดิ์ให้พระพยอมเป็นพระราชาคณะ ทั้งๆ ที่พระพยอมไม่ได้มีสมณศักดิ์ไดมาก่อนเลย และยังพระราชทานให้หลังจากการพิจารณารายชื่อพระที่จะได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ severus sinnแล้วด้วย ดังที่ได้นำเสนอแล้วในเรื่องการรับสมณศักดิ์

นอกจากนี้สำนักพระราชวังยังได้มีการประสานงานกับพระพยอม เพื่อจัดทำโครงการในพระราชดำริต่างๆ ทั้งที่เป็นโครงการในพระราชดำริของในหลวง และในพระดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ให้มามาเนนการในพื้นที่วัดสวนแก้วด้วย เช่น โครงการบ่อบำบัดสิ่งปฏิกูล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

การที่พระพยอมได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ และการดำเนินการจัดทำโครงการในพระราชดำริต่างๆ เป็นการแสดงถึงการได้รับการยอมรับจากสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นทรัพ เศรษฐ และเป็นศูนย์รวมใจคนไทยทั้งชาติ จึงถูกมองเป็นปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ของพระพยอมในการทำงานต่างๆ อย่างมีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น และได้รับความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปง่ายและเพิ่มมากขึ้นด้วยเห็นกัน เพราะถูกมองเป็นทั้งเรื่องของการทำบุญในทางศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นครัวเดียวกัน

จากปัจจัยทั้งปัจจัยภายในหรือปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวของพระพยอมเอง และปัจจัยภายนอก บางปัจจัย เป็นเงื่อนไขส่งผลต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมในทางสนับสนุน หรือส่งเสริม ขณะที่บางปัจจัย เงื่อนไขเป็นอุปสรรค ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. ปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสาร
2. ปัจจัย เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสาร

1. ปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสาร

จากการศึกษาปัจจัยต่างๆ ข้างต้น พบร้า โดยมากเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสาร ของพระพยอม หรือกล่าวได้ว่าทุกปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นปัจจัย เงื่อนไขที่สนับสนุน ส่งเสริม กลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมทั้งสิ้น ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิหลัง ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านองค์กรสงเคราะห์ ปัจจัยด้านสื่อ และปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งเสริม กลยุทธ์การสื่อสาร สรุปเป็นตารางดังนี้

ปัจจัย หรือเงื่อนไข	กลยุทธ์การสื่อสารด้าน
ปัจจัยภายใน	
1. ปัจจัยด้านภูมิหลัง	
1.1 ฐานะครอบครัว	ความเข้าใจกลุ่มผู้รับสาร และบริบท, การเลือกใช้สื่อ
1.2 การศึกษา	การเลือกสาร สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร เป้าหมาย
1.3 การทำงาน	ความเข้าใจกลุ่มผู้รับสาร และบริบท, การเลือกใช้สื่อ, รูปแบบวิธีการนำเสนอ
1.4 บุคคลผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิด และการทำงาน	การเลือกสาร, รูปแบบวิธีการนำเสนอ
1.5 ลักษณะนิสัย	วิธีการสื่อสาร การสื่อสารเชิงอวัจนะ
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	การเลือกสาร
2.1 แนวคิด ความรู้ต่างๆ	การเลือกสาร
2.2 แนวทางหรือวิธีการทำงาน	การเลือกสาร, วิธีการสื่อสาร เชิงวัจนะ และเชิงอวัจนะ
2.3 ความเป็นไปของสังคม เทศกาลด์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม	การเลือกสาร
ปัจจัยภายนอก	
1. ปัจจัยด้านองค์กรสังคม	ความรู้เรื่องระบบลำดับชั้น, ทักษะการรับฟัง
2. ปัจจัยด้านสื่อ	การเผยแพร่อง่าสาร, การปรับตัว
3. ปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ	สร้างความเชื่อมั่นในกลยุทธ์การสื่อสาร
3.1 ความศรัทธาในวัฒนธรรม	สร้างความเชื่อมั่นในกลยุทธ์การสื่อสาร
3.2 ความนิยม ความพึงพอใจในบทบาทต่างๆ ของพระพยอม	สร้างความเชื่อมั่นในกลยุทธ์การสื่อสาร
3.3 การได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป	สร้างความเชื่อมั่นในกลยุทธ์การสื่อสาร
3.4 อำนาจจากการก่อร้าย	สร้างความเชื่อมั่นในกลยุทธ์การสื่อสาร

2. ปัจจัย เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสาร

จากการศึกษาปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวพบว่า มีบางปัจจัย หรือเงื่อนไขที่影响จากการด้านหนึ่งจะเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขสนับสนุนกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมแล้ว อีกด้านหนึ่งได้ส่งผลในทางเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอมด้วย ปัจจัย หรือเงื่อนไขเหล่านี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิหลังการศึกษา ปัจจัยด้านสื่อ และปัจจัยด้านสังคมอื่นๆ คือ ความไม่พอใจในบทบาทพระ

นักเทคโนโลยี และบทบาทผู้ป่วยนักบวชลวงโลก ปัจจัย หรือเงื่อนไขเหล่านี้ส่งผลในทางเป็นอุปสรรค ต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพยอม สู่เป็นตราง คือ

ปัจจัย หรือเงื่อนไข	กลยุทธ์การสื่อสารด้าน
ปัจจัยภายใน	
ปัจจัยภูมิหลังด้านการศึกษา	การเลือกสาร, ความไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้รับสารหลายระดับ
ปัจจัยภายนอก	
ปัจจัยด้านสื่อ	จำกัดช่องทางการเผยแพร่
ปัจจัยทางสังคมด้านความนิยม ความพึงพอใจในบทบาทต่างๆ ของพระพยอม	การไม่ยอมรับ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า พระพยอมเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้และการปรับตัวอยู่เสมอ ดังนั้นปัจจัย หรือเงื่อนไขใดที่เป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสาร จะได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากกลยุทธ์ในการสื่อสารของพระพยอมนั้นถูกใช้อย่างมีวัตถุประสงค์รองรับทั้งสิ้น เมื่อปัจจัย เงื่อนไขใดส่งผลในเชิงเป็นอุปสรรค พระพยอมก็จะปรับหรือแก้ไข แก้ปัญหาเพื่อให้สามารถใช้กลยุทธ์การสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์ ในลักษณะของการ “ลดจุดด้อย เพิ่มจุดเด่น” และ “เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส” ดังเช่น

จากปัจจัยภูมิหลังด้านการศึกษา แม้ว่าการศึกษาในอดีตเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้แล้ว แต่พระพยอมก็เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าและปรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั้งการอ่านและการฟังอยู่เสมอ ซึ่งทำให้พระพยอมเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เป็นอย่างยิ่ง และนำความรอบรู้นั้นมาสู่การปฏิบัติด้วย ดังที่ไฟโรน (2534) ได้ศึกษาไว้

“ พระพยอมท่านเป็นนักอ่านตัวยง ท่านได้เชื่อว่าเป็นนักอ่านมาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ในชั้นนักธรรมゴท และนักธรรมเอก ... โดยส่วนมากพระพยอมจะชอบอ่านหนังสือประวัติบุคคลมากที่สุด ... ประวัติบุคคลสำคัญนั้นท่านได้อ่านอยู่หลายเล่ม นอกจากประวัติของท่านมหาตมะ คานธีแล้ว ท่านยังได้อ่านประวัติของอัปราชัม ลินคอร์น เดล คาร์โนก เลนิน 哼ما เจ้อคุง ประวัติของมหาเศรษฐี เป็นต้น ... พระพยอมท่านอ่านท่านคนคันคว่าเพื่อให้เกิดความรอบรู้แล้วจะได้นำความรู้นั้นไปรับใช้พรสาสนा โดยหวังประโยชน์สุขของพุทธชน ”

นอกจากการศึกษาค้นคว้า ด้วยการอ่าน การฟังแล้ว พระพยอมยังเปิดรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารโดยวิธีอื่นๆ อีกด้วยที่ได้นำเสนอแล้วในปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ส่วนการ “เปลี่ยนวิกฤต ให้เป็นโอกาส” ก็ เช่น จากปัจจัยด้านสื่อ และปัจจัยทางสังคม ด้านความนิยม หรือความพึงพอใจในบทบาทต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทพระนักเทคโนโลยี และบทบาทประธานนักบุญของโลก ที่ได้รับกระแสตอบรับดี ไม่ยอมรับ และถูกจำกัดช่องทางการสื่อสาร คือ ถูกงดออกอากาศ พระพยอมแปรวิกฤตเหล่านี้ให้กลายเป็นโอกาส โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการนำเสนอ ให้เหมาะสมกับสื่อ และบริบทเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า ในเวลาต่อมาพระพยอมก็สามารถออกอากาศทางโทรทัศน์ได้อีก ส่วนภาษาและลีลาการเทศน์นั้น พระพยอมก็เลือกผู้รับสาร และดูสถานที่บริบทแวดล้อมด้วย ดังที่พระมหาพุฒ (ไพบูลย์, 2534) กล่าวถึงการเทศน์ของพระพยอม ความตอนหนึ่งว่า

“ ท่านเลือกพูดเหมือนกัน อย่างในใบสัมภาษณ์ หรือที่สอนพระภิกษุสามเณร คำตกลงฯ ก็ไม่มีแต่ถ้าเทคนิคตามโรงเรียน ก็จะมีคำตกลงฯ ออกมาก ”

และจากการสังเกต พบร่วมกับ มูลลีลาการเทศน์ที่สอดคล้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ เช่น การเทศน์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ไม่ค่อยมีความหวือไหว หรือ การบอกจุดประสงค์ทิ้งท้ายของท่านในการเชิญชวนให้ผู้ฟังซึ่งมีผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิสวนแก้ว ทั้งนี้เพราะรูปแบบ ลีลาการเทศน์ เป็นเพียงเทคนิควิธีการนำเสนอเพื่อให้ตอบรับกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นยอมสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ บริบทแวดล้อม และวัตถุประสงค์ได้

บรรณานุกรม

กรมพยากรณ์และการสำรวจที่ดิน สำนักงานทรัพย์สิน กรมการคลัง (22 มกราคม 2535)

กรรณิการ์ โอมุณ. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ สนับสนุนช้า
หมู่บ้านท่าส่ง่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาบัณฑิต สาขาวิชาประชา
สัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

กาญจนा แก้วเทพ และสมสุข หินมีนาน. “ คติชนบนถนนโซไซตี้ ” ใน เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศากาแดง, 2545.

กาญจนा แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสือและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโพรดักส์, 2544.

กาญจนा แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ภาพพิมพ์, 2541.

เกียรติคุณ ไตรรัตน์. กับร้อยแปดโครงการช่วยเหลือของพระอาจารย์พยอม. ข่าวสด. (ถ่ายสำเนา).

เกียรติคุณ ไตรรัตน์. เปิดศิบเอ็ดโปรดเจกต์พระพยอม ภายใต้การดำเนินงานมูลนิธิสวัสดิ์ โครงการภิกษุสงฆ์
สร้างสรรค์สังคม. ข่าวสด. (17 ตุลาคม 2536).

คนบาปผู้ฟ้าพระพยอม หวังสุขที่ดินวัดเก่า ร.5. แนะนำ. (28 พฤษภาคม 2536).

เคิร์ก อาร์ เพอร์ซัน. ภาษาเทคโนโลยีแบบพราพยอม กัลยาโน : บทวิเคราะห์ว่าจะนะลักษณะในภาษาอีสาน,
และภาษาศาสตร์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม – ธันวาคม 2539.

จิราพร เนติราดา. วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่อชา สุภัทโ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
การประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542

ฉลาดทำบุญ ด้วยสังฆทานรุ่นใหม่ ใส่ใจชีวิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม. มติชน. (19 กรกฎาคม 2545).

ดึงพระพยอมกลับวัดสวนแก้ว ยืนยันอีก 5 ปีหยุดเดินสายเทศน์. ไทยรัฐ. 22 มิถุนายน 2543).

ถิรันนท์ อนวงศิริวงศ์. การสื่อสารระหว่างบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์, 2533.

ทิ่ง! หัวใจหายกล้ายันตระ “เรื่องแดงยังต่ออีกราย” ฐานสังคมวิชาการ (18-24 สิงหาคม 2537)

: 27-29

เชียร์ชัย อิศรเดช. วัด: สร้างใหม่เนื้ือเก่า กับแนวทางการพัฒนาในฐานะสื่อ. (อัดสำเนา)

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์. พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิกิมลคีมทอง, 2543.

นอก.และให้คำวิจารณาดูแลพระพยอม รวมทั้งคีกษาเต้นลุยที่ดินปมผู้ฟ้า. แนะนำ. (30 พฤษภาคม 2536).

บพิตร เก้าภรร. งานวัดในรูปมิติใหม่ ฝังความชั่วให้มิด. ฐานเศรษฐกิจ. (ถ่ายสำเนา)

บริหารชีวิตให้เป็น”ธรรม”ปีใหม่ 2538 อาจารย์พยอมกัลยาโน. ข่าวสด (31 ธันวาคม 2537) : 20

บัตรเครดิตพระพยอมอีต ทะลุเป้าบัตรอื่นชิดซ้าย. (ตุลาคม 2535).

บุญช่วย ทองธรรมดา. ทำบุญด้วยขยะ ทดสอบผ้าไว้ใช้เคิด รวมพลังใช้ชี้กับพระพยอม กัลยาโน. มติชน. (6
มิถุนายน 2545).

บุญเลิศ ช้างใหญ่. สู้กับความลำบากพรีใหม่ 2545 จากพระพยอม. มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ 22 ฉบับที่ 1115

(31 ธันวาคม 2544 – 6 มกราคม 2545) : 19

ประเด็นล่ามู่ฟ้าพระพยอม 18 มงกุฎอ้างซื้อวัดหาภิน. แนวหน้า. (1 ธันวาคม 2536).

ประวัติพระพยอม กัลยาณ. ไทยรัฐ. (30 ธันวาคม 2536).

ประเวศ วงศ์. การพัฒนาพลังสร้างสรรค์ขององค์กร. กรุงเทพฯ : หมochawabān, 2535.

ปริญญา ช้างเสวก. พระพยอม กัลยาณ ชีพนีทั้งชีวิตพร้อมดุทิศให้พระพุทธศาสนา(2). แนวหน้า. (6 มกราคม 2538).

ปรีชา นันตาภิวัฒน์, น.อ.(พิเศษ), ร.น. พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สมบูรณ์, 2544.

ปัญญา ใช้บางยาง. ธรรมชาติบำบัด 1. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ, 2546.

ปันนัดดา นพนawan. การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่องค์ความของสถาบันสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ป่วย อึ้งภากรณ์. ศาสนาธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโภคลีมทอง, 2530.

พจน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล. กลยุทธ์การสื่อสารของกลุ่มสันติอสุก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา ประชาสัมพันธ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

พจนานุกรมธรรมของท่านพุทธทาส. ธรรมสภा. (ม.ป.ท. , ม.ป.ป.)

พรพิพย์ เย็นจะบก, กมลรัฐ อินทร์ศรี และพิพย์ นิลนพคุณ. การแก้ไขข้อขัดแย้งในการทำงาน. ใน ศิลปะการดำเนินชีวิต, หน้า 278 – 282. กรุงเทพฯ : โครงการวิชาบูรณาการhammadศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

พรพิพย์ เย็นจะบก, กมลรัฐ อินทร์ศรี และพิพย์ นิลนพคุณ. การสื่อสารในการทำงาน. ใน ศิลปะการดำเนินชีวิต, หน้า 254 – 264. กรุงเทพฯ : โครงการวิชาบูรณาการhammadศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

พระครูสุกาการวัฒน์. บทบาทพระสงฆ์ในชนบทท่ามกลางภาวะวิกฤต . สุชาดา เสิร์ส บรรณาธิการเรียบเรียง, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโภคลีมทอง, 2542.

พระดังทำทে พยอมการ์ด. ข่าวสด. (14 มกราคม 2536).

พระธรรมปีฎก (ประยุทธ์ ปัญต โต). การศึกษาเพื่อสันติภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2537.

พระธรรมปีฎก (ป.อ.ปัญต โต). ถึงเวลาмарีอ้อนรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2543.

พระธรรมปีฎก (ป.อ.ปัญต โต). ธรรมนูญชีวิต . พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สมบูรณ์, 2541.

พระธรรมปีฎก (ป.อ.ปัญต โต). พจนานุกรมพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.

พระธรรมปีฎก (ป.อ.ปัญต โต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.

พระธรรมปีฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม. 2546.

พระธรรมปีฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาไว้ปิติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2537.

พระธรรมปีฎก (ป.อ.ปยุตโต). เรากลับแผ่นดินกันอย่างไร . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สอนภูมิคุก, 2542.

พระธรรมปีฎก (ป.อ. ปยุตโต). ว่าหะธรรมเพื่อประโยชน์สุขของพหุชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ป่าเจรา, 2546.

พระนักธุรกิจแห่งวัดสวนแก้ว สองผู้ก้าหน้าพระพุทธศาสนาไทย. สื่อธุรกิจ. (21 สิงหาคม 2538).

พระพยอม กัลยาโน เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว สมัยนี้พระต้องวิงเข้าหาคน. นิตยสารยังเอ็กซ์กิวชิฟ. ปีที่ 12 ฉบับที่ 13 ตุลาคม 2530 : 24-31

พระพยอม กัลยาโน เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว เสี้ยวล้มยี่ตัวจริง สองคนมีพระชั่ว อาทิตนานั่งเฉยไม่ได้. แนวหน้า. (4 กันยายน 2539).

พระพยอม กัลยาโน. เรียนผูกเรียนแก้. นนทบุรี : ดาวบัวแก้ว, 2541.

พระพยอมชื่นเวทลูกทุ่ง แสดงปาฐกถา. ข่าวสด. (27 สิงหาคม 2542).

พระพยอมคัววางวัด ครุภูมิปัญญาไทย. มติชน. (8 กรกฎาคม 2545).

พระพยอม. จัดระเบียบให้ลึกซึ้ง. (เทปบันทึกเสียง) (ม.ป.ป.)

พระพยอมชีจานคุปัญญา. ไทยโพสต์. (26 ตุลาคม 2542).

พระพยอม. ชีวิตต้องสู้. (เทปบันทึกเสียง) (ม.ป.ป.)

พระพยอมเตือนอย่าแหกคอก. สยามรัฐ. (3 มกราคม 2537).

พระพยอมเทศน์ธรรมกับวัยรุ่น ทำดีไม่มีขาย. มติชน. (ไม่ทราบปีพิมพ์).

พระพยอมเทศน์โปรดักโภชบางขวาง. ข่าวสด. (25 มกราคม 2544).

พระพยอมเทศน์ให้กำลังใจเลี้ยง. ข่าวสด. (20 มิถุนายน 2539).

พระพยอม. ธรรมะของท่านพุทธทาส. คม ชัด ลึก. (31 กรกฎาคม 2545).

พระพยอมแนะ คสล. ดึงพระเทศน์หน้าคุหattach ข้อเสียงขายสิทธิ์. ข่าวสด. (22 มิถุนายน 2539).

พระพยอม. ปฏิรูปบุญ. (เทปบันทึกเสียง) (ม.ป.ป.)

พระพยอมประกาศจับลูกศิษย์ติดตามขายเทป. บ้านเมือง. (3 ธันวาคม 2536).

พระพยอมประท้วงนายทุนทำถนนพัง. (6 มิถุนายน 2535). (ถ่ายสำเนา)

พระพยอมเผยแพร่เคล็ดลับ ทำงานตามรอยพระบาท. มติชน. (13 ธันวาคม 2538).

พระพยอม. พระพยอมชี้ทางธรรม. เดลินิวส์. (24 มกราคม 2537).

พระพยอม. เพื่อส่วนตัวหรือส่วนรวม. คม ชัด ลึก. (7 สิงหาคม 2545).

พระพยอมไม่ปฏิเสธสมณศักดิ์. มติชน (25 พฤษภาคม 2538) : 15

พระพยอม. เลิกเหล้าเมื่อเข้าพรรษา. คม ชัด ลึก. (24 กรกฎาคม 2545).

พระพยอมสร้างชื่ออีกแล้ว ผลงานเด่นเอกสेपชั่นชุม. ข่าวสด. (20 เมษายน 2539).

พระพยอม. สุขง่ายทุกชีวิตร. (บันทึกเทป) (ม.ป.ป.)

พระพยอมห่วงภาพพจน์แพทท์ เดือนอย่าให้ย่าแย่แข่งกับพระ. มติชน. (9 มีนาคม 2539).

พระพยอม. อาย่า! ทำบุญเพราะผิบอก. คณ ชัด ลีก. (10 กรกฎาคม 2545).

พระพยอม. อาย่าปล่อยให้ความผิดซ้ำซาก. (เทปบันทึกเสียง) (ม.ป.ป.)

พระพยอมอัดธรรมกาย. มติชน. (9 พฤษภาคม 2543).

พระพยอมอัด ส.ส. ทำตัวเป็นปีศาจการเมือง. มติชน. (17 กันยายน 2536).

พระพยอมอีดสู้ชิงที่ดิน อีก 30 วันไม่คืน พึงเฉลิม. แนวทาง. (29 พฤษภาคม 2536).

พระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาณ). ปูยมนุษย์. กรุงเทพฯ : เลี้ยงเชียง, 2542.

พระพิศาลธรรมพาที. ਆสุคชีด 4 อาจมณีขันพระพยอม กัลยาณ, สมคิด ลาวงกฎ (บรรณาธิการ). นนทบุรี : โปรดวิชั่น เอนเตอร์เทนเมนท์

พระเมธีธรรมมหาราตน (ประยูร ธรรม มจิต โต). พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.

พินิจ ลาภานานนท์. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พุทธศาสนาสากลสวนโมกข์ ประวัติการทำงานของท่านพุทธทาส. ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, 2544.

ไฟโอลจ์ ออยมอนเทียร. พระฝีปากกล้า ชีวิตการต่อสู้ของพระพยอม. นนทบุรี : สวนแก้ว, 2534.

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการสื่อสำนักพิมพ์ วัฒนธรรมสื่อสารเพื่อสานสร้าง. กรุงเทพฯ : เค.ซี.พรินต์แอนด์แอด, 2541.

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการสื่อสำนักพิมพ์ 3 สื่อกับศาสนา. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2542.

ภิกขุ ฉ. ชุติวนโณ. คุณมีมนุษย์ (ฉบับย่อ)ของพระพุทธศาสนาสากล. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : ศุขภาพใจ, 2541.

มโนเมธ มนีภาค. พระพยอม กัลยาณ พระนักพัฒนาแห่งวัดสวนแก้ว. กรุงเทพธุรกิจ. (10 กันยายน 2537).

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สถาบันวิจัยและพัฒนา. องค์กรชุมชน: กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2540.

มนิตร นีรุคปต. เรือนจำนิมนต์พระพยอมเทศน์ที่ทางสว่างให้นักโทษ. ข่าวสด. (29 กันยายน 2539).

มูลนิธิสวนแก้ว. ประวัติและผลงานพระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาณ) (ไม่ปรากฏที่พิมพ์).

มูลนิธิสวนแก้ว. ร่มโพธิ์แก้วฉบับที่ 49. นนทบุรี : ฐานปกรณ์พับลิชชิ่งแอนด์คอนเซ็ลแทนท์, 2545.

มูลนิธิสวนแก้ว. ร่มโพธิ์แก้วฉบับที่ 50. นนทบุรี : ฐานปกรณ์พับลิชชิ่งแอนด์คอนเซ็ลแทนท์, 2545.

มูลนิธิสวนแก้ว. เคล็ดไม่ลับในการเข้าวัด. นนทบุรี : ฐานปกรณ์พับลิชชิ่งแอนด์คอนเซ็ลแทนท์, 2543.

ยงยุทธ วิริยาภูริจกุร. พระอาจารย์พยอม กัลยาณ. กรุงเทพฯ : สมิต, 2538.

เลิศ อัศวรศน์. พระนักเทคโนโลยีราชาสู่เบอร์สตาร์ พระสงฆ์คอมโปรดเจ็คต์ มุ่งมองพระพยอม. ไทยรัฐ. (30 ธันวาคม 2536).

- วิจิตร สมบัติบริบูรณ์ ป.ธ.9. **บันทึกพุทธประวัติ เล่ม 2.** กรุงเทพฯ : ธนาคารกรุงเทพ, 2521.
- วัดสวนแก้วสະເທືອນ ພຣະພຍອມຂັດແຍ້ງເຈົ້າຄວາສ. **ເນັ້ນສຸດສັປາດ້າ** (31ມັງກອນ 2543) : 92-93
- វິວພລ. ຈຶ່ອຍທອງມູລ. ຜ່າກິຈວັຕວ "ເຈົ້າຄຸນພຍອມ ກໍລາຍໂນ" ພຣະສົງມ້ວງວາງານຍາກຈົນເວລາ. **ຂ່າວສົດ** (8 ມີຖຸນາຍັນ 2540) :32
- ສມບັດີ ຈັນທຽນ. ພຣະພຍອມກັບສັງຄົມໄທຢ, ວາຮສາຮພຸຖອສາສັນຕິກ່າຫາ, ຈຸ່າລາງກຣນົມຫາວິທາລ້າຍ, ປີທີ 4 ລັບປັບ ປີທີ 3 ກັນຍາຍັນ – ອັນວາມ 2540) : 3 - 43
- ສມບັດີ ເສົຣິມຄືລີ. ວຣອນກຣມຄໍາສອນພຣະພຍອມ ກລຍາໂນ. ວິທານີພິນໝົງປົງປົງການຫາບັງທິຕິວິຊາເອກການຊາ. ໄທຍ. ມະຫວິທາລັບຍົກລົງຄວິນກວິໂຮມປະສານມີຕຽງ, 2532.
- ສມເກີຍຣີ. ເຮືອງອນນັດເລີສ. ກາຮເປີດຮັບອະຮະນະໃນຍຸດໂລກກິວວັນນີ. ວິທານີພິນໝົງປົງປົງການຫາບັນທຶກ ສາຂາການປະຈາສຳມັນນີ. ຈຸ່າລາງກຣນົມຫາວິທາລ້າຍ, 2539.
- ສມເດັຈພຣະຮີ່ງປູາມມູນີ (ສະນີ ເງມຈາຣີ ປ.ບ. 9). **ວິສິນັກເກສັນ**, ກຽງເທິງ : ເລີ່ຍເຫີຍ, 2542.
- ສຽງພສິນຄໍາຄັນຈົນ ພຣະພຍອມຂັກຈົງຮັບສູ່ຫ້າງຕ່າງໆ. **ໄທຢໂພສຕໍ.** (2 ກຣກກວາມ 2545).
- ເສົ່າ ວົງໝໍມັນທາ. **ຄຽບເຄື່ອງເຮືອງການສື່ອສາກາຣຕລາດ.** ກຽງເທິງ : ວິສິທີໝັ້ນນາ, 2540.
- ເສົ່າ ວົງໝໍມັນທາ. 108 ກາຮປະຈາສຳມັນນີ. ກຽງເທິງ : A.N.ກາຮພິມພື້ນ, 2541.
- ແສງສົງຄຽເພື່ອຂາວບ້ານ. **ມຕິຈນ.** (10 ກຣກກວາມ 2545).
- ສ.ສົງວັກໝ. **ສຶກກັບຝ້າແລສືອງ.** ກຽງເທິງ : ມູນລົງໂກນລຄືມທອງ, 2538.
- 1 ຖຄວຮະທີ່ຜ່ານໄປ ກັບກະວະອັນຍິ່ງໃຫ້ຢ່າງພຣະພຍອມ ກໍລາຍໂນ. **ສ້ານເສດຖະກິຈ.**(6 ສິງຫາມ 2535).
- ຫລວງພ່ອປົງປູາ ພຣະພຍອມ ວັບເຫຼືຍ່ງວາງຈົງດູບບູ້ຮີ. **ເດລີນິວິສ.** (26 ກຣກກວາມ 2538).
- ຫ້າງສຽງພສິນຄໍາຄັນຈົນຂອງພຣະພຍອມ. **ນິຕຍສາຮຫລາຍອາຊີພ.** (ລົງຫາມ 2545).
- ອຳນາຈ ຮີຈານີ, ບຣວນາທີກາງ. **ໜັກກາຮຕລາດ.** ກຽງເທິງ : ເພີ່ຍົນ ເອົດດູເຄັ້ນ ອິນໂດໄໝນ່າ, 2545.

- Bostrom, Robert N. , ed. **Competence in Communication.** California : Sage Publications, 1984.
- Canclini, Garcia. [<http://home.earthlink.net/~osfavela2002/sunshine/hybrid.html>].2004.
- During, Simon.,ed. **The Cultural Studies Reader.** London : Routledge, 1993.
- Gaut, Deborah A. and Perrigo, Eileen M. **Business and Professional Communication for the 21st Century.** Boston : Allyn and Bacon, 1997.
- Hybridization Theory. [<http://www.bcpl.net/~kdrews/hybridization/hybrids.html>].2004.
- Social-Marketing.com. [<http://www.social-marketing.com/whatis.html>]. 2004.